ERICH MARIA REMARQUE

IUBESTE PE APROAPELE TĂU

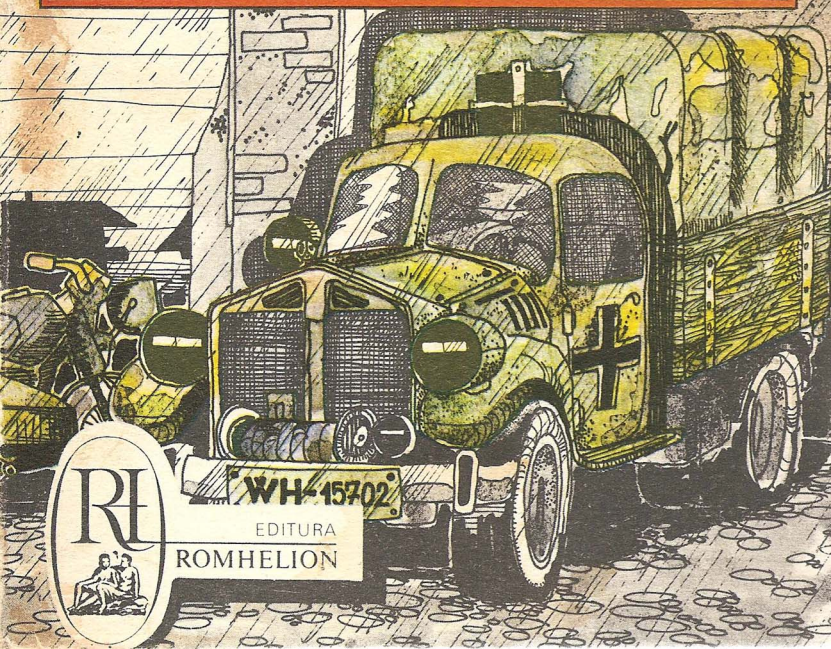

EDITURA ROMHELION

ERICH MARIA REMARQUE

IUBEȘTE PE APROAPELE TĂU

Traducerea de Camil Baltazar

BUCUREȘTI — 1991

Redactor — ELENA DULUGEAC
Tehnoredactor — IOANA BRICIU
Corector — ELENA CRĂCIUN

I

Kern se smulse brusc din somnul negru și încleștat și ascultă. Ca toți oamenii hărțuiți, se trezea repede, cu atenția încordată și pregătit de fugă. În timp ce sta neclintit în pat cu trupul aplecat oblic, se gîndea cum ar putea fugi, dacă se umbla pe scară.

Odaia în care se găsea era la catul al patrulea. Avea o fereastră ce da spre curte, dar nici un balcon și nici o ieșire în afară pe unde s-ar fi putut ajunge la burlan. Așadar, fuga prin curte era imposibilă. Mai exista doar o singură cale : prin coridor spre pod și de acolo, peste acoperiș, spre casa învecinată.

Kern privi cadranul cu cifre luminoase ale ceasului său. Era trecut de cinci. Odaia mai era încă întunecată. Cenușii și nedeslușite se zăreau prin întuneric cearșafurile celorlalte două paturi. Polonezul, care dormea la spate, sforăia.

Kern alunecă, precaut, din pat și se strecură spre ușă. În aceeași clipă, bărbatul care dormea în patul din mijloc se mișcă.

— S-a întîmplat ceva ? șopti el.

Kern nu răspunse ; stătea cu urechea lipită de ușă.

Celălalt se ridică, scormoni în lucrurile ce atîrnau de spătarul patului de fier. O lampă de buzunar fulgeră și prinse în cercul ei de lumină palidă și tremurătoare o bucată din ușa cafenie și silueta lui Kern care, cu părul încîlcit și cu rufăria mototolită, asculta la gaura cheii.

Fir-ar al dracului, spunea, ce s-a întîmplat ? șuieră bărbatul din pat.

Kern se îndreptă :

— Nu știu ! M-am trezit, fiindcă am auzit ceva.

— Ceva ? Ce anume, măi nătărăule ?

— Ceva, jos. Glasuri, pași sau așa ceva.

Bărbatul se dău jos din pat și veni la ușă. Purta o cămașă gălbuie sub care se iveau picioarele musculoase și păroase.

Ascultă o clipă şi întrebă apoi :

— De cînd locuieşti aici ?

— De două luni.

— În timpul ăsta a fost vreo razie ?

Kern clătină capul.

— Aha ! Atunci ţi s-o fi părut. O băşină în somn sună uneori ca un bubuit de tunet.

Îi lumină faţa lui Kern.

— Zi-i, în jurul a douăzeci de ani ? Emigrant ?

— Fireşte.

— *Iesus Christus tso siem stato* — se gargarisi deodată polonezul din colţ.

Omul în cămaşă întoarse cercul de lumină într-acolo. Din întuneric răsări o barbă neagră cu viziunea căscată a unei guri şi nişte ochi larg deschişi sub sprîncenele stufoase.

— Mai tacă-ţi fleanca cu Isus Cristosul tău, leahule ! ! mormăi bărbatul cu lampa de buzunar. Acela nu mai trăieşte. A căzut ca voluntar pe Somme.

— Tso ?

— Auzi ! Iar s-aude ! Kern alergă spre pat. Vin de jos. Trebuie s-o tulim peste acoperiş.

Celălalt se învîrti ca o sfîrlează. Se auziră uşi trîntindu-se cu zgomot şi voci înăbuşite. „Afurisită treabă ! Afară ! Leahule ! Afară. Poliţia". Îşi smulse lucrurile din pat şi întrebă pe Kern :

— Cunoşti drumul ?

— Da, la dreapta, de-a lungul coridorului. Suim scara din dosul jgheabului.

— Haidem ! Bărbatul în cămaşă deschise uşa fără sgomot.

— *Matka boska !* gîngăvi polonezul.

— Ţine-ţi gura ! Să nu te trădezi !

Bărbatul închise uşa. El şi Kern o luară grabnic de-a lungul coridorului îngust şi murdar. Alergau atît de uşor, încît auziră picurînd robinetul prost închis deasupra canalului de scurgere.

— Pe aici ! şopti Kern şi o coti, lovindu-se de cineva. Se clătină, zări o uniformă şi voi să dea înapoi. În aceeaşi clipă primi o lovitură peste braţ.

— Stai pe loc ! Sus mîinile ! porunci cineva din întuneric.

Kern lăsă să-i alunece jos lucrurile. Braţul stîng îi era amorţit din cauza loviturii pe care o primise cotul. O clipă, omul în cămaşă făcu impresia că vrea, prin întuneric,. să se arunce asupra

glasului. Dar zări țeava revolverului îndreptat către pieptul lui de un al doilea polițist și ridică brațele.

— Stînga-mprejur ! porunci glasul. Treceți la fereastră.

Cei doi ascultară.

— Controlează ce au în boarfe, spune polițistul cu revolverul în mînă.

Cel de-al doilea polițist scotoci prin hainele ce zăceau pe jos : „Treizeci și cinci de șilingi — o lampă de buzunar — o pipă — un briceag — un piepten des — altceva nimic".

— Acte ?

— Cîteva scrisori sau ceva asemănător.

— Pașapoarte ?

— Nu.

— Unde sînt pașapoartele voastre ? întrebă polițistul cu revolverul.

— N-am pașaport, răspunse Kern.

— Păi sigur ! Polițistul împinse revolverul în spatele omului în cămașă. „Și tu ? Aștepți să fi întrebat în mod special ? Pui de tîrîtură !"

Cei doi polițiști se priviră. Cel neînarmat începu să rîdă. Celălalt își umezi buzele cu limba.

— Ia te uită, ce domni bine ! spuse el, rar. Excelența sa, vagabondul. Generalul împuțitul ! Și deodată îi repezi omului un pumn în bărbie. Mîinile sus ! răcni el cînd omul lovit se clătină.

Bărbatul îl privi. Kern avea impresia că nu mai văzuse niciodată o astfel de privire.

— De tine e vorba, măi căcăciosule ! zise polițistul. Ei ?... Sau aștepți să-ți mut iar fălcile ?

— N-am pașaport.

— N-am pașaport, îl îngînă polițistul. Păi sigur, puiul de tîrîtură nu are pașaport. Puteam să-mi închipui. Hai îmbracă-te : dar cît ai clipi din ochi.

Un grup de polițiști alerga în lungul coridorului. Deschiseră larg ușile. Unul din ei, cu epoleți, se apropie și întrebă :

— Pe cine ați pus mîna ?

— Două păsăruici voiau să se evaporeze pe acoperiș.

Ofițerul îi măsură pe cei doi bărbați. Era tînăr, avea fața îngustă și palidă. Purta o mustață mică, îngrijită și mirosea a colonie. Kern o recunoscu : era Eau de Cologne 4711. Tatăl său

avusese o fabrică de parfumuri şi mirosurile acestea îi erau familiare.

— Aştia doi se vor bucura de o atenţie specială ! spuse sublocotenentul. Cătuţe !

— Este permis poliţiei vieneze să bată oamenii, cînd îi arestează ? întrebă omul în cămaşă.

— Cum te numeşti ?

— Steiner. Iosef Steiner.

— N-are paşaport şi ne-a ameninţat, lămuri poliţistul înarmat cu revolver.

— E permis mult mai multe decît îţi închipui, îi răspunse scurt ofiţerul.

— Marş, jos !

Cei doi arestaţi se îmbrăcară. Poliţistul scoase cătuşele : „Veniţi, iubiţilor. Aşaa, arătaţi oleacă mai bine. Se potrivesc, parcă ar fi pe măsură".

Kern simţi oţelul rece la încheieturile mîinilor. Pentru prima dată în viaţa lui i se părea că ele nu îi încătuşează numai mîinile.

Afară mijeau zorii zilei. În faţa casei staţionau două camioane ale poliţiei. Steiner se strîmbă.

— Înmormîntare clasa I. Casă mare, nu-i aşa, băiete ?

Kern nu răspunse. Căuta să ascundă cătuşele sub haină. Cîţiva lăptari stăteau curioşi în stradă. La casele de peste drum erau ferestrele deschise. Din găurile întunecate figurile luceau ca aluatul. O femeie chicotea.

Cam treizeci de arestaţi fură urcaţi în autocamioane. Cei mai mulţi urcau, fără un cuvînt. Printre ei se afla şi proprietăreasă casei, o femeie grasă, blondă, cam de vreo cincizeci de ani. Era singura care protesta. De cîteva luni transformase două etaje libere ale casei sale dărăpănate într-un fel de pensiune liberă. Se aflase curînd că acolo puteai înnopta fără ca să fi anunţat la poliţie. Femeia avea numai patru chiriaşi cu paşapoarte şi anunţaţi la poliţie — un negustor ambulant, un prinzător de şoareci şi două cocote. Ceilalţi veneau seara, cînd se întuneca. Mai toţi erau emigranţi şi refugiaţi din Germania, Polonia, Rusia şi Italia.

— Ia-o înainte ! zise ofiţerul proprietăresei. Toate astea le vei explica dumneata la poliţie. Vei avea timp destul.

— Protestez ! strigă femeia.

— Poţi protesta cît poftesti. Deocamdată vii cu noi.

Doi polițiști o prinseră pe femeie de brațe și o ridicară în camion.

Sublocotenentul se întoarse spre Kern și Steiner.

— Așa! acum pe ăștia doi. Supravegheați-i în mod deosebit.

— Mergi, zise Steiner, urcînd Kern îl urmă. Camioanele porniră. La revedere, țipă o voce de femeie de la fereastră.

— Ucideți banda asta de emigranți! răcni un bărbat în urma lor. În modul ăsta economisiți hrană. Heil Hitler.

Camioanele alergau destul de repede, străzile fiind încă aproape goale. Cerul dinapoia caselor se retrăgea, devenea mai deschis, mai larg și de un albastru străveziu; arestații însă stăteau în mașină întunecați ca niște sălcii în ploaia de toamnă. Cîțiva polițiști mîncau sandvișuri. Beau cafea din gamele.

În apropierea podului Franz Iosef, o mașină cu legume le tăie drumul. Camioanele frînară. În aceeași clipă unul din arestați se cățără peste marginea camionului și sări jos. Căzu de-a curmezișul pe o aripă a mașinii, se agăță cu paltonul de ea și se lovi, cu o trosnitură uscată, de caldarîmul străzii.

— Opriți! strigă conducătorul. Împușcați-l, dacă mai încearcă să fugă!

Camionul se opri brusc. Polițiștii săriră jos și alergară la locul unde căzuse omul. Șoferul privi înapoi. Cînd observă că bărbatul nu încerca să fugă, conduse mașina încet de-a-ndăratelea.

Omul zăcea pe spate. Se lovise cu partea dinapoi a capului de pietre. Zăcea acolo, cu paltonul desfăcut, cu brațele și picioarele întinse, ca un liliac mare plesnit de pămînt.

— Aduceți-l sus! strigă sublocotenentul.

Polițiștii se aplecară. Apoi unul se îndreptă zicînd:

— Pare că și-a zdrobit ceva. Nu se poate scula.

— Ba se poate scula! Ridicați-l!

— Dați-i un picior zdravăn, atunci se înviorează, spuse tărăgănat polițistul care-l bătuse pe Steiner.

Bărbatul gemea.

— Într-adevăr, nu se poate scula. Capul îi sîngerează, raportă celălalt polițist.

— Afurisită treabă! Conducătorul coborî din mașină. „Nu cumva să vă mișcați!!" strigă el în sus, spre cei arestați. „Bandă afurisită!" Îmi faceți numai necazuri.

Mașina stătea acum în apropierea accidentatului. Kern putea să-l vadă bine de sus. Îl cunoștea. Era un evreu polonez cu barba rară și cenușie. Kern dormise de cîteva ori cu el în aceeași cameră. Își amintea limpede de acest bătrîn, cum stătuse dis-de-dimineață la fereastră, cu filacterii trecuți peste umăr, și se ruga în timp ce trupul lui se legăna încetinel. Făcuse comerț cu mosoarele și șireturi și fusese pînă acum de trei ori expulzat din Austria.

— Scoală! Hai! comandă ofițerul. „De ce ai sărit din mașină? Ai cam multe pe conștiință, dumneata, nu-i așa? Ai furat, și cine mai știe încă ce te apasă!"

Bătrînul mișcă buzele. Ochii lui mari erau îndreptați spre sublocotenent.

— Ce? întrebă acesta. A spus ceva?

— Spune că a făcut-o din cauza spaimei, replică polițistul îngenuncheat lîngă bătrîn.

— Spaimă? Evident că spaimă! Pentru că a făcut vreun păcat! Ce spune!

— Zice că n-a păcătuit cu nimic.

— Asta o spune oricine. Dar ce ne facem acum cu el? Dar ce are?

— Ar trebui să se cheme un medic, spuse Steiner de sus, din camion.

— Dumneata, taci din gură! se răsti sublocotenentul, nervos. „De unde să iei acum un doctor? Doar nu poate să rămînă atît timp aici, pe stradă! Pe urmă se va spune iar că noi l-am adus în halul ăsta. Toate se sparg în capul poliției!"

— Locul lui este la spital, spuse Steiner. Și încă repede!

Ofițerul se zăpăci. Vedea acum că bărbatul este grav rănit și din cauza aceasta uită să-i interzică lui Steiner de a vorbi.

— Spital? Păi acolo nu-l primesc așa, cu una, cu două. Pentru asta îi trebuie un certificat. Și nu pot eu face toate acestea singur. Trebuie să-l scot mai întîi la raport.

— Duceți-l la spitalul evreiesc. Acolo îl primesc și fără certificat și raport. Chiar și fără bani, spuse Steiner.

Sublocotenentul se uită țintă la el, întrebînd:

— Dar de unde știi dumneata, asta?

Unul din polițiști făcu propunerea: „Ar trebui să-l ducem la Salvare. Acolo se află în permanență un sanitar sau un medic. El va vedea ce e de făcut și noi am scăpa de el".

— Bine, ridicați-l ! Trecem pe la Salvare. Unul va rămîne cu el acolo. Fir-ar a dracului de treabă !

Polițiștii îi ridicară. Bătrînul gemu și deveni tare palid. Îl așezară jos, în camion. Tresări și deschise ochii. Străluceau nefiresc în fața suptă. Sublocotenentul își mușcă buzele.

— Așa o tîmpenie ! Un bărbat atît de bătrîn să sară din camion ! Dați-i drumul ! Mergem încet !

Sub capul celui rănit se formă încet o băltoacă de sînge. Degetele lui noduroase rîciiau scîndura podelei camionului. Buzele se retrăgeau încetul cu încetul de pe dinți și îi lăsau liberi. Părea că în dosul supranaturalei, umbritei măști a durerii, rîdea altcineva, rîdea încet și plin de sarcasm.

— Ce zice ? întrebă sublocotenentul.

Polițistul de adineauri îngenunche iar lîngă bătrîn și îi ținea strîns capul, cînd mașina hurducăia prea tare. Apoi raportă.

— Zice că a vrut să se ducă la copiii lui. Acum vor trebui să flămînzească.

— Ah. Prostii ! Nu vor muri de foame. Dar unde sînt ?

Polițistul se aplecă mai tare :

— Nu vrea să spună, ca să nu fie alungați. Nu au nici unul permis de ședere.

— Astea sînt fantezii ! Ce spune acum !

— Vă roagă să-l iertați.

— Ce ? întrebă mirat sublocotenentul.

— Spune, că vă roagă să-l iertați pentru necazul pe care vi l-a pricinuit.

— Să-l iert ? Ce mai e și asta ?

— Duceți-l înăuntru. Dar cu băgare de seamă. Și dumneata, Rohde, rămîi cu el pînă îți telefonez.

Clătinînd capul, ofițerul îl privea țintă pe omul ce zăcea jos.

Camionul se opri în fața Salvării. Sublocotenentul dădu ordin :

Ridicară rănitul. Steiner se aplecă spre el și îi zise :

— Găsim noi copiii tăi. Îi vom ajuta noi. Înțelegi bătrînule ?

Evreul închise ochii și îi deschise din nou. Apoi îl duseră trei polițiști înăuntru. Brațele îi atîrnau și se tîrau pe caldarîm, de parcă ar fi fost fără viață. După cîtva timp se înapoiară doi polițiști și se urcară iar în comion.

— A mai spus ceva ? întrebă ofițerul.

— Nu. Fața i se și înverzise. Nu o mai duce mult dacă-i vorba de șira spinării.

— Ei și ? un jidan mai puțin, zise polițistul care-l bătuse pe Steiner.

— Să-l iert, șopti sublocotenentul. Așa ceva ! Ce oameni caraghioși...

— Mai ales pe vremurile astea, zise Steiner.

Ofițerul se oțărî urlînd :

— Ține-ți gura, bolșevicule. O să facem noi să-ți piară obrăznicia !

Arestații fură duși la comisariatul din Bulevardul Elisabeta. Lui Steiner și lui Kern i se luară cătușele ; apoi fură duși într-o încăpere mare, semiîntunecată. Cei mai mulți dintre ei ședeau tăcuți. Erau obișnuiți să aștepte. Numai gazda blondă și grasă se văicărea într-una.

Spre ora nouă fură chemați unul după altul. Kern fu adus într-o odaie unde se aflau doi polițiști, un funcționar în civil, sublocotenentul și un comisar mai vîrstnic. Comisarul ședea într-un fotoliu de lemn și fuma țigări. „Condica de înregistrare", zise el bărbatului de la masă.

Slujbașul era un om slab ca o scrumbie.

— Numele ? întrebă el cu o voce surprinzător de profundă.

— Ludwig Kern.

— Născut ?

— La treizeci noiembrie 1914, la Dresda.

— Deci german ?

— Nu. Apatrid. Descetățenit.

Comisarul ridică privirea : „La douăzeci și unu de ani ? Cum ai izbutit ?"

— Nu eu. Tatălui meu i s-a ridicat cetățenia. Cum eram atunci minor...

— Și de ce tatăl dumitale ?...

Kern tăcu o clipă. Un an de emigrare îl învățase să fie zgîrcit și precaut la vorbă în fața autorităților. „A fost denunțat pe nedrept ca cetățean politic în care nu te poți încrede", spuse el în sfîrșit.

— Evreu ? întrebă funcționarul.

— Tatăl meu. Mama nu.

— Aha !

Comisarul scutură scrumul țigării pe jos.

— De ce nu ai rămas dumneata în Germania ?

— Ni s-au luat pașapoartele și am fost expulzați. Am fi fost închiși, dacă am fi rămas. Și dacă trebuia să fim închiși, am preferat să se întîmple asta în altă țară decît în Germania.

Comisarul rise sec. „Înțeleg prea bine. Dar cum ai trecut frontiera fără pașaport ?"

— La granița cehă îți ajungea pe atunci și un simplu buletin de înscriere. Cu el puteai zăbovi trei zile în Cehoslovacia.

— Și apoi ?

— Căpătarăm un permis de ședere pentru trei luni. Apoi am fost nevoiți să plecăm.

— De cînd ești în Austria ?

— De trei luni.

— De ce nu te-ai anunțat la poliție ?

— Pentru că aș fi fost imediat expulzat.

— Na, na ! Comisarul bătu cu palma pe rezemătoarea fotoliului. De unde știi asta atît de precis ?

Kern trecu sub tăcere amănuntul că el și părinții săi se anunțaseră imediat la poliție, atunci cînd trecuseră pentru prima dată granița austriacă. Fuseseră însă retrimiși chiar în aceeași zi. Cînd veniră pentru a doua oară nu se mai anunțară la poliție.

— Poate nu este adevărat ? întrebă el.

— Dumneata nu ai ce întreba, aici trebuie numai să răspunzi zise copistul, grosolan.

— Unde sînt părinții dumitale, acum ? întrebă comisarul.

— Maică-mea este în Ungaria. A căpătat acolo un permis de ședere în țară, deoarece e de obîrșie ungară. Tata a fost arestat și expulzat, pe cînd lipseam de la hotel. Nu știu unde se află !

— Ce profesie ai ?

— Am fost student.

— Din ce ai trăit !

— Am ceva bani.

— Cît ?

— Am asupra mea doisprezece șilingi. Restul îl am la niște cunoscuți.

Kern nu poseda mai mult decît acești doisprezece șilingi. Îi cîștigase cu negoțul de săpun, parfum și colonie. Dacă ar fi mărturisit-o însă, ar fi fost culpabil și pentru că a făcut comerț clandestin.

Comisarul se ridică și căscă : „Mai sînt ?"

— Mai este unul jos, zise funcționarul.

— Tot aia. Vorbă multă, sărăcia omului.

Comisarul aruncă o privire piezișă asupra sublocotenentului. „Toți sînt indivizi care au intrat clandestin în țară. Nu prea arată să fie un complot comunist. Nu-i așa ? Cine a făcut denunțul ?"

— Cineva care ține și el, ceva, așa ca o dugheană. Numai cu ploșnițe, zise copistul. Probabil invidie comercială.

Comisarul rise. Apoi văzu că Kern se mai găsea încă în cameră. „Duceți-l jos. Dumneata știi doar ce urmează : paisprezece zile de arest și expulzarea". Căscă încă o dată : „Ei, mă duc să mănînc un gulaș și să beau o bere".

Kern fu dus într-o celulă mică. Afară de el se mai aflau în ea încă cinci dintre cei arestați ; printre ei și polonezul cu care dormise în aceeași odaie. După un sfert de oră fu adus și Steiner. El se așeză lîngă Kern. „Pentru prima oară la pîrnaie ?"

Kern dădu din cap.

— Și te simți ca un ucigaș ?

Kern strîmbă buzele : „Cam așa. În privința închisoarei mai am încă noțiunea de odinioară".

Asta de aici nu este închisoare, îl instrui Steiner. E arest. Închisoarea vine mai tîrziu.

— Ai trecut pe acolo ?

— Da. La început ai să ți-o pui la inimă. Apoi te deprinzi. Mai ales iarna. Ai cel puțin liniște în timpul ăsta. Un om fără pașaport este un cadavru în concediu. De fapt nu-i rămîne decît să-și ia viața.

— Și cu pașaport ? Nici cu pașaport nu capeți în străinătate un permis de lucru. Nicăieri.

— Firește că nu. Cu el ai numai dreptul să flămînzești în voie. Dar nu ești hăituit. Asta-i destul de mult.

Steiner îl bătu pe umeri : „Capul sus, Baby ! În schimb ai norocul de a trăi în veacul al douăzecilea — în veacul culturii, al progresului și al omeniei".

— Nu se găsește pe aici ceva de mîncare ? întrebă un omuleț chel, ce ședea într-un colț pe o laviță. „Nici măcar o cafea ?".

— N-aveți decît să sunați chelnerul, replică Steiner. Să vă aducă lista de bucate. Avem aici patru meniuri. Bineînțeles, icre negre la discreție.

— Aici mâncare forte prost este, se amestecă polonezul.

— Ei ! Iaca şi pe Isus Christos al nostru ! Steiner îl măsură cu interes. „Eşti profesionist aici ?"

— Forte prost, repetă polonezul. Şi atît puţin.

— Of, Doamne ! spuse chelul din colţ. Şi eu am o friptură de găină în cufărul meu. Cînd ne vor da drumul de aici ?

— În patrusprezece zile, răspunse Steiner. Asta-i pedeapsa obişnuită pentru emigranţii fără acte. Nu-i aşa, Isus Christos ? Tu te pricepi.

— Paişpe zile, confirmă polonezul. Sau mai mult. Mancare forte puţin. Forte prost. Supă apa chioara.

— Să vă ia mama dracului ! Între timp găina putrezeşte, suspină chelul. Primul meu *poulet* după doi ani. Din economii. Am strîns ban cu ban. Voiam să-l mănînc azi la prînz.

— Aşteaptă pînă diseară cu necazul dumitale, îl mîngîie Steiner. Atunci poţi presupune că l-ai mîncat şi ai să te simţi mai uşurat.

— *Ce ?* ce tot îndrugi acolo ? Bărbatul îl privi pe Steiner, zguduit. Cum e acelaşi lucru, imbecilule ? Dacă nici nu l-am mîncat ? Şi apoi mi-aş fi lăsat o ciozvîrtă şi pentru mîine.

— Atunci aşteaptă pînă mîine la amiază.

— Pentru mine, asta un rău, se amestecă polonezul. Niciodat nu manînc *poulet.*

— Tu nici nu-i poţi duce lipsa, tu n-ai în geamantanul tău friptură, îl ocări bărbatul din colţ.

— Şi dacă aş avea, asta nu rău ! Nu manînc niciodat *poulet.* Nu suport. Vârs dup-aia. Polonezul părea foarte mulţumit şi îşi netezea barba. „Pentru mine, deloc rău".

— Omul lui Dumnezeu, dar asta nu interesează pe nimeni, strigă chelul supărat.

— Chiar dacă *poulet* aici este — eu pe el nu manînc, anunţă triumfînd.

— Doamne, Dumnezeule ! S-a mai auzit una ca asta ! Posesorul găinii din cufăr îşi puse, desnădăjduit, mîinile la ochi.

— După cît se pare, nu i se poate întîmpla nimic, cu friptură de *poulet,* zise Steiner. Isus Christos al nostru este imun în privinţa asta. Un Diogene al găinilor fripte. Dar cum stai cu o găină fiartă în supă ?

— Nici aia, declară polonezul hotărît.

— Dar o tocăniţă de găină cu boia multă.

— „Nici un fel de găină". Polonezul era radios.

— „Înnebunesc!" urla chinuitul posesor al *poulet*-ului.

Steiner se întoarse! „Și ouă, Isus Christos? Ouă de găină?.

Zîmbetul dispăru. „Ouşoare. Da? Ouşoare mie place!" O lucire de dorință pluti în jurul bărbii încîlcite. „Foarte multe, place la mine".

— Lăudat fie cerul! În sfîrșit iată o spărtură în desăvîrșirea lui!"

— Ouşoare, foarte mult place, îl asigură polonezul. Patru bucăți, șease bucăți, dospe bucăți, șease bucăți fierte, altele fripte. Cu cartofi prăjiți. Cartofiori prăjiți cu slănină.

— Nu mai pot asculta toate astea! Răstigniți-l pe acest Christos mîncăcios! zbieră găina din cufăr.

— Domnii mei, interveni o voce caldă de bas cu accent rusesc, la ce bun atîta agitație pentru o iluzie? Am reușit să iau cu mine o butelcă cu vodcă. Pot să vă ofer? Vodca te încălzește la inimă și-ți potolește sufletul.

Rusul destupă sticla, bău și o întinse lui Steiner. Acesta luă o înghițitură și o trecu apoi lui Kern. Kern clătină capul.

— Bea, Baby, îl îndemnă Steiner. „Face patre din program. Trebuie să te deprinzi".

— Vodca foarte bun! confirmă polonezul. Kern luă o înghițitură și dădu apoi sticla polonezului care cu un gest îndemînatic o dădu pe gît.

— O bea toată, fetișul ouălor! mîrîi omul cu *poulet*-ul și-i rupse sticla din mînă. „N-a mai rămas mult înăuntru", zise el regretînd, după ce băuse din ea.

Acesta făcu un gest în lături: „Nu-i nimic. Pînă cel mult diseară, scap de aici".

— Ești așa sigur de asta? întrebă Steiner.

Rusul făcu o mică plecăciune. „Din nefericire pot spune da. Ca Rus posed un pașaport Nansen".

— Un pașaport Nansen! repetă cu adînc respect *poulet*-ul. „Atunci dumneata aparții aristocrației celor fără patrie".

— Îmi pare rău că n-ați ajuns încă și dumneavoastră pînă aici", zise Rusul politicos.

— Voi ați avut întîietatea, replică Steiner. „Ați fost primii. Ați avut cu voi marea compătimire a lumii. Noi avem numai pe cea mică. Sîntem compătimiți, dar sîntem și împovărători și indezirabili".

Rusul ridică din umeri. Apoi întinse sticla ultimului bărbat din celulă, care stătuse pînă acum acolo, tăcînd. „Te rog, ia și dumneata o înghițitură".

— Mulțumesc, zise bărbatul refuzînd, „eu nu sînt unul de-ai voștri".

Toți întoarseră privirea spre el.

— Eu posed un pașaport valabil, o patrie, un permis de ședere în țară și un permis de lucru. Tăcură toți.

— „Iartă-mi întrebarea, spuse, ezitînd, rusul, după un răstimp, „pentru ce te afli atunci aici?"

— Din cauza profesiei mele, replică bărbatul arogant. „Nu sînt un refugiat ușurătic, fără acte. Eu sînt un hoț de buzunare cumsecade și un măsluitor cu toate drepturile cetățenești".

La prînz li se servi o supă de fasole, fără fasole. Seara același lucru, numai că de data asta se numea cafea și primiră și o bucată de pîine. La ora șapte se deschise ușa. Rusul fu chemat, cum o prezisese. Își luă rămas bun, ca de la cunoștințe vechi. „După paisprezece zile am să te caut la cafeneaua Sperler", spuse el către Steiner. „Poate că vei fi atunci acolo și eu voi ști ceva. La revedere".

Pe la ora opt, cetățeanul cu toate drepturile civile și politice și trișor se hotărî să se alăture celorlalți. Scoase o cutie cu țigări și o întinse tuturor. Toți fumau. Celula căpătă din cauza amurgului și datorită fumului țigărilor aprinse ceva care le reaminti patria. Hoțul de buzunare povestea că se cerceta numai dacă dăduse vreo lovitură în ultima vreme. Nu credea că se va găsi ceva. Apoi făcu propunerea de a se face un joc și scoase din haină un pachet de cărți.

Se făcuse întuneric și lumina electrică nu se aprindea. Trișorul era pregătit și pentru acest fapt. Scoase o lumînare și chibrituri. Lumînarea fu lipită pe o ieșitură a zidului și dădea o lumină palidă și tremurătoare.

Polonezul, *poulet*-ul și Steiner se apropiară. „Jucăm fără bani, nu-i așa? zise *poulet*-ul".

— Bineînțeles. Măsluitorul zîmbea.

— Tu nu joci? întrebă Steiner pe Kern.

— Nu știu juca cărți.

— Trebuie să-nveți, Baby. Altceva ce vrei să faci seara?

— Mîine. Azi nu.

Steiner se întoarse. Lumina palidă săpa brazde adînci pe obrazul lui. „Ce e cu tine ?"

Kern clătină capul. „Nimic". Sînt numai obosit. Mă trîntesc aici pe laviţa asta ?.

Trişorul amesteca cărţile. „Cine le face ?" întrebă chelul. Cetăţeanul cu drepturi politice şi civile întinse cărţile. Polonezul scoase un nouă, *poulet*-ul o damă, Steiner şi trişorul cîte un as. Se hotărî să mai încerce o dată. Trişorul mai scoase o carte. Iar un as. El zîmbi şi dădu pachetul de cărţi lui Steiner. Acesta descoperi nepăsător cartea dedesubt — asul de treflă.

— Ce coincidenţă ? ! rîse *poulet*-ul. Trişorul nu rîdea. „De unde cunoşti trucul ?" întrebă el, mirat, pe Steiner. „Eşti de branşă ?"

— Nu. Amator. În cazul ăsta aprecierea ‚specialistului te bucură mai mult.

— Nu e asta. Măsluitorul îl pironi. „Trucul îmi aparţine".

— Aşaa ! Steiner îşi strivi ţigara. „L-am învăţat la Budapesta. În închisoare, înainte de a fi expulzat. De la un oarecare Katscher".

— Katscher ? Acum înţeleg ! Hoţul de buzunare răsfulă. Ai învăţat bine trucul.

— Da, zise Steiner, „înveţi multe cînd eşti tot timpul pe drum".

Trişorul îi dădu lui cărţile şi privind la flacăra luminării zise : „Lumina e proastă. Dar noi jucăm, firește, numai pentru plăcerea noastră, nu-i aşa domnilor ? Cinstit...."

Kern se trînti pe laviţă şi închise ochii. Era plin de o tristeţe ceţoasă, cenuşie. De cînd i se luase interogatoriul, de dimineaţă, trebuise să se gîndească mereu la părinţii lui ; — prima dată, după multă vreme. Îl vedea pe tatăl său în faţa lui, cînd se înapoiase de la poliţie. Un concurent îl denunţase Gestapou-lui, cum că ar fi rostit cuvinte primejdioase pentru siguranţa statului. Voia să-i ruineze micul lui laborator de săpunuri medicinale, parfumuri şi ape de colonie şi să-l cumpere apoi pentru o nimica toată. Planul reuşi ca alte mii în acel timp. Tatăl lui Kern se înapoiase, după şase săptămîni de arest, complet zdrobit. Nu vorbi niciodată despre asta ; dar îi vîndu concurentului său fabrica pe un preţ derizoriu. Puţin după aceea veni şi expulzarea

și o dadă cu ea goana fără sfîrșit. De la Dresda la Praga, de la Praga la Brünn; de aci noaptea peste graniță spre Austria a doua zi siliți de poliție să se înapoieze în Cehoslovacia; după cîteva zile pe furiș iarăși peste graniță spre Viena; mama cu un braț rupt, peste noapte anevoios bandajată, brațul strîns cu spăteze din 2 așchii; din Viena spre Ungaria, cîteva săptămîni la niște rude de-ale mamei, apoi iar poliția, rămas bun de la mama sa, care putea rămîne, fiind de obîrșie ungară; din nou graniță; din nou Viena; mizerabilul negoț ambulant cu săpunuri, colonie, bretele și șireturi de ghete; veșnica teamă de a fi denunțat sau prins; seara în care nu se mai înapoiase tatăl său; lunile petrecute singur, peregrinînd dintr-o ascunzătoare în alta.

Kern se învîrti și se lovi de cineva. Deschise ochii. Pe laviță lîngă el zăcea, ca o legătură neagră în întuneric, ultimul locuitor al celulei, un bărbat de vreo cincizeci de ani, care aproape că nu se mișcase toată ziua.

— Vă rog să mă scuzați, zise Kern. „Nu v-am observat..."

Bărbatul nu răspunse. Kern băgă de seamă că avea ochii deschiși. Cunoștea stările astea de suflet; fiind mereu pe drumuri le văzuse adesea. Cel mai bun lucru era să-l lași în pace.

— Să vă ia mama dracului! strigă deodată, din colțul jucătorilor, *poulet*-ul: „Sînt un bou, sînt un bou cum nu s-a mai văzut!"

— Cum? întrebă liniștit Steiner. „Păi dama de cupă era exact..."

— Nu de asta mă leg eu! Dar Rusul ăla ar fi putut să-mi trimită *poulet*-ul. Sfinte Dumnezeule, ce bou tîmpit sînt! Sînt pur și simplu nebun!

Privi în jurul lui, ca și cum s-ar fi scufundat lumea.

Kern își dădu deodată seama că rîdea. Nu voia să rîdă. Dar nu se mai putea ține. Rîdea, că se scutura și nu știa de ce rîde. Rîdea ceva în el și dădea toate peste cap — tristețea, trecutul și gîndurile.

— Ce s-a întîmplat, Baby? întreba Steiner, ridicînd ochii de pe cărțile sale.

— Nu știu. Rîd.

— E totdeauna bine să rîzi. Steiner trase riga de pică și tăind cartea polonezului, care-și pierduse graiul, îl făcu marț.

Kern întinse mîna după o țigară. Deodată i se părură toate foarte simple. Se hotărî să învețe de a doua zi să joace cărți. Avea ciudata senzație că această hotărîre va schimba întreaga lui viață.

II

După cinci zile i se dădu drumul măsluitorului. N-au putut găsi nimic împotriva lui. Steiner și el se despărțiră prieteni. Trișorul întrebuințase vremea perfecționînd metoda elevului său Katscher, asupra lui Steiner. La despărțire îi dărui cărțile de joc și Steiner începu lecțiile cu Kern. Îl învăță écarté, jass, tarock și pocker ; — écarté pentru emigranți, jass pentru Elveția, tarock pentru Austria și pocker pentru celelalte cazuri.

După patruzprezece zile Kern fu chemat sus. Un gardian îl conduse într-o încăpere în care ședea un bărbat mai vîrstnic. Lui Kern i se păru camera enorm de mare și atît de luminoasă, încît fu nevoit să clipească ; se și obișnuise cu celula.

— Dumneata ești Ludwig Kern, fără patrie, student, născut la treizeci noiembrie 1914 la Dresda ? întrebă bărbatul apatic, privind un act.

Kern dădu din cap. Nu putea vorbi. Gîtlejul i se uscase deodată. Bărbatul ridică privirea.

— Da, zise Kern răgușit.

— Dumneata ai zăbovit în Austria fără acte și neanunțat la poliție. Bărbatul citea repede procesul-verbal. „Ești condamnat la paisprezece zile, care au fost între timp executate. Orice înapoiere este pasibilă de pedeapsă. Iată sentința juridică de expulzare. Și aici trebuie să iscălești dumneata că ai luat notă despre sentința de expulzare și deci știi că orice înapoiere este pedepsită. Aici la dreapta".

Bărbatul își aprinse o țigară. Kern se uită ca fermecat la mîna cam spongioasă, cu vinele groase, care ținea chibritul. Acest bărbat se va duce după două ore, după ce își va încuia biroul, să cineze : — dup-aceea va juca poate un tarock și va bea cîteva pahare de vin nou ; — spre ora unsprezece va căsca, își va plăti consumația și va zice : „Sînt obosit. Mă duc acasă să mă culc".

Acasă. Să dormi. Cam în același timp peste pădurile și cîmpiile de la graniță se va întinde întunecimea, străinătatea, teama și, pierdut în ele, singur, poticnindu-se, obosit cu dorința de oameni și cu frica de oameni, el, Ludwig Kern, mica și pîlpîitoarea scînteie de viață. Și asta numai pentru că îl despărțea pe el, de slujbașul plictisit dinapoia biroului, o hîrtie, un act, ce se numea pașaport. Sîngele lor avea aceeași temperatură, ochii lor aveau aceeași construcție, nervii lor reacționau în același fel, gîndurile lor aveau același făgaș — și totuși îi despărțeau o prăpastie. Nimic nu se aseamănă între ei, tihna unuia era chinul celuilalt, erau posesor și izgonit și prăpastia care-i despărțea era doar o bucățică de hîrtie, pe care nu scria altceva decît un nume și cîteva date fără importanță.

— Aici, la dreapta, zise funcționarul. Numele și prenumele.

Kern se reculese și iscăli.

— La care graniță vrei să ajungi ? îl întrebă omul.

— Cehă.

— Bine. Într-o oră e plecarea. Vei fi condus pînă acolo.

— Mai am cîteva lucruri în casa în care am locuit. Pot să le iau înainte de plecare ?

— Ce fel de lucruri ?

— Un geamantan cu rufe.

Bine. Spune-i celui care te conduce la graniță să treceți mai întîi pe acolo.

Gardianul îl duse pe Kern iar jos și îl aduse pe Steiner sus. „Ce a fost ?" întrebă *poulet*-ul curios.

— Ieșim de aici într-o oră.

— Isus Christos ! zise Polonezul. „Iar începe căcatu".

— Ai vrea să rămîi aici ? întrebă *poulet*-ul.

— Dacă mîncare mai bun — și mie servici de servitor am — place aici.

Kern își scoase batista și încercă să-și curețe costumul, pe cît putu de bine. Cămașa i se murdărise tare în aceste paisprezece zile. Își întoarse manșetele. Le cruțase tot timpul. Polonezul se uită la el. „Într-un an, doi asta ți-e foarte egal", proroci el.

— Unde te duci ? întrebă *poulet*-ul.

— Cehoslovacia. Și tu ? Ungaria ?

— Elveția. Am chibzuit bine. Vino și tu. De acolo ne lăsăm binișor spre Franța.

Kern clătină capul : „Nu, eu vreau să ajung la Praga".

După cîteva clipe fu readus Steiner.

— Știi tu cum se numește polițistul care m-a lovit în obraz, cînd ne-a arestat? întrebă el pe Kern. „Leopold Schäfer. Locuiește în str. Trauten Nr. 27. Mi-au citit-o, din procesul-verbal. Firește că nu scria acolo că m-a bătut, ci numai că eu l-aș fi amenințat. Îl privi pe Kern în față. „Crezi tu că am să uit numele ăsta și adresa?

— Nu, zise Kern. Hotărît nu.

— Și eu cred la fel!

Un agent în civil veni să-i ia pe Steiner și pe Kern. Kern era agitat. Rămase locului în fața ușii. Priveliștea care i se înfățișa se izbi de fruntea lui ca un vînt moale de la miazăzi. Cerul era albastru și crepuscular, coamele caselor străluceau în ultimele raze roșii ale soarelui. Dunărea sclipea și pe stradă se strecurau autobuze luminate prin șuvoiul oamenilor ce se plimbau întorcîndu-se acasă. Un cîrd de fete în rochii deschise se înghesui rîzînd și grăbindu-se. Lui Kern i se părea că nu mai văzuse niciodată ceva atît de frumos.

— S-o luăm înainte, zise agentul.

Kern tresări. Se măsură rușinat. Observase că un trecător îl examina fără sfială.

Străbătură străzile cu agentul la mijloc. Cafenelele scoaseră mese și scaune afară și pretutindeni stăteau la taifas oameni voioși. Kern lăsă capul în pămînt și începu să meargă mai repede. Steiner îl privea în ochi cu o zeflemea blajină.

— De, băiete asta nu-i de noi.

— Nu, răspunse Kern și își strînse buzele.

Sosiră la pensiunea lor. Gazda îi primi cu un amestec de necaz și milă. Le dădu numaidecît lucrurile. Nu se furase nimic. Kern avusese, în celulă, intenția de a-și schimba cămașa; acum după ce parcurseseră străzile, nu o mai făcu. Își luă geamantanul jerpelit sub braț și îi mulțumi gazdei.

— Îmi pare rău că ați avut neplăceri, zise el. Gazda făcu un gest în lături. „Mergi cu bine. Și dumneata, domnule Steiner. Încotro?"

Steiner făcu un gest evaziv: „Drumul ploșnițelor de graniță. Din tufiș în tufiș".

Gazda stătu o clipă nehotărîtă, apoi făcu cîțiva pași energici spre un dulăpior din perete și scoase de acolo trei pahare și o sticlă.

— Mai luați ceva pentru drum... și îi servi.

— Șliboviță? întrebă Steiner.

Ea dădu afirmativ din cap și oferi și agentului un pahar. Acesta își șterse mustața zicînd : „Noi ăștia nu ne facem decît datoria".

— Negreșit ! Gazda îi umplu paharul ..

„Dar dumneata de ce nu bei" ? îl întrebă pe Kern.

— Nu pot. Așa, pe stomacul gol...

— Așaa ! Gazda îl privi iscoditor. Avea un obraz spongios rece, care deveni acum mai cald. „Franzi", strigă ea, adu un sandviș".

— Mulțumesc, nu e nevoie. Kern se îmbujoră. „Nu mi-e foame".

Chelnărița aduse un sandviș mare cu șuncă. „Nu fă mofturi", zise gazda, hai îmbucă.

— Nu vrei și tu jumătate ? întrebă Kern pe Steiner. „E prea mult pentru mine".

— Lasă vorba ! Mănîncă ! răspunse Steiner.

Kern mîncă sandvișul și bău un pahar cu șliboviță. Apoi își luară rămas bun. Se duseră afară din oraș cu tramvaiul. Kern se simți deodată foarte obosit. Huruitul tramvaiului îl făcea somnoros. Ca în vis vedea casele lunecîndu-i dinainte, fabrici, străzi. grădini de vară cu nuci înalți, cîmpii, lunci și amurgul blînd. albastru al zilei. Era sătul și faptul acesta avu asupra lui efectul unei beții. Gîndurile lui se încîlciră, se pierdură în visări, — despre o casă albă printre castanii înfloriți, despre o delegație de oameni solemni care îi înmînau o diplomă de cetățean de onoare și despre un dictator în uniformă care, plîngînd îngenuncheat, se ruga de el să-l ierte.

Era aproape întuneric cînd ajunseră la vamă. Agentul îi predă vameșului și tropăi înapoi prin amurgul liliachiu.

— E încă prea devreme, zise vameșul. „Cam pe la nouă și jumătate este timpul cel mai indicat".

Kern și Steiner se așezară pe bancă în fața intrării și priveau cum soseau automobilele. După cîtva timp ieși un al doilea vameș. El îi conduse pe o potecă de-a dreapta vămii. Trecură prin cîmpuri ce miroseau puternic a pămînt și rouă și pe lîngă case cu ferestre luminate. După puțină vreme vameșul se opri. „Mergeți pe aici înainte și țineți-o la stînga, ca să fiți acoperiți de tufișuri pînă vă apropiați de Morava. Acum nu-i adîncă. O puteți trece ușor prin vad".

Cei doi bărbați o porniră înainte. Domnea o mare liniște. După puțin, Kern își întoarse privirea. Silueta neagră a vameșului se distingea la orizont. Îl supraveghea. O luară înainte.

Ajunși în fața Moravei se dezbrăcară. Făcură din hainele lor o legătură. Apa era mlăștinoasă și sclipea cafeniu și argintiu. Pe cer pluteau stele și nori, pe care din cînd în cînd le străbătea luna.

— Eu o iau înainte, zise Steiner. „Sînt mai mare ca tine".

Trecură rîul prin vad. Kern simți apa rece și misterioasă crescînd și înconjurîndu-i trupul, ca și cum n-ar mai fi voit să-i dea drumul. În fața lui, Steiner dibuia încet și cu precauție înainte. Își ținea rucsacul și hainele pe cap. Umerii lui lați erau albi, din cauza lunii care se ivise iar. În mijlocul rîului rămase locului și privi în jurul-i. Kern era aproape, înapoia lui. El zîmbi și îi făcu semn cu capul.

Se cățărară pe coasta de peste drum și se șterseră fugar cu batistele. Apoi se îmbrăcară și o porniră înainte. După un răstimp Steiner se opri. „Acum am trecut granița", zise el. Ochii lui erau limpezi, aproape sticloși, în lumina transparentă. Se uita la Kern.

— Cresc altfel copacii? Vîntul miroase altfel?

— Nu, zise Kern. „Asta nu. Dar eu mă simt altfel".

Își căutară un loc sub un fag bătrîn, unde nu erau în primejdie să fie văzuți. În fața lor se întindea o luncă povîrnită. În depărtare sclipeau luminile unui sat slovac. Steiner își desfăcu rucsacul ca să caute țigări. Se uita la geamantanul lui Kern.

— Găsesc că rucsacul este mai practic decît un geamantan. Nu iese așa în evidență. Te iau drept un pribeag inofensiv.

— Și pribegii sînt revizuiți, replică Kern. Tot ce are înfățișare de sărăcie este revizuit. Cel mai bun ar fi un automobil.

Își aprinseră țigările. „După o oră mă înapoiez", zise Steiner. „Și tu?"

— Vreau să-ncerc să ajung la Praga. Poliția e mai cumsecade acolo. Capeți ușor un permis de ședere pentru cîteva zile și apoi vezi ce ai de făcut. Poate că îl găsesc și pe tata și mă poate ajuta într-un fel. Am auzit că ar fi acolo.

— Știi unde locuiește?

— Nu.

— Cîți bani ai asupra ta?

— Doisprezece șilingi ?

— Steiner scotoci prin buzunarul hainei sale. „Iată mai ia și p-ăștia. O să-ți ajungă, aproximativ, pînă la Praga".

Kern ridică privirea. „Ia-i fără sfială", zise Steiner. „Eu am destul".

Îi arătă cîteva hîrtii. În umbra pomilor Kern nu putea observa ce fel de hîrtii erau. Șovăi o clipă. Apoi luă banii.

— Mulțumesc, spuse el.

Steiner nu răspunse. Fuma. Țigara licărea, cînd trăgea din ea și îi lumina fața umbrită.

— De fapt, pentru ce ești tu mereu pe drum ? întrebă, ezitînd, Kern. „Doar nu ești evreu !"

Steiner tăcu un răstimp. „Nu, eu nu sînt evreu", zise el în sfîrșit.

În tufișul din spatele lor se mișca ceva, Kern sări în sus. „E un iepure sau un iepure de casă", spuse Steiner. Apoi se îndreptă spre Kern. „Cînd vei fi vreodată desnădăjduit, bănuiește-te la faptul ăsta. Tu ești în țară străină, tatăl tău tot așa și maică-ta la fel. Eu sînt în țară străină — dar soția mea este în Germania și eu nu știu nimic despre ea".

Iar se auzi un fîșîit înapoia lor. Steiner își strivi țigara și se rezemă de trunchiul fagului. Luna atîrna la orizont. O lună ca de cretă și nemiloasă ca în noaptea ceea...

După fuga sa din lagărul de concentrare, Steiner a stat ascuns o săptămînă la un prieten. Stătea într-o cameră izolată la mansardă, tot timpul pregătit să fugă pe acoperiș, cînd va auzi un zgomot suspect. Prietenul lui îi aduse în prima noapte pîine, conserve și cîteva sticle cu apă. În noaptea următoare, cîteva cărți. În timpul zilei le citea mereu, ca să-și abată gîndurile. Nu avea voie să facă lumină și să fumeze. Nevoile trebuia să și le facă într-o cutie ascunsă într-o oală de mucava. Prietenul o scotea noaptea afară s-o golească și o aducea înapoi. Trebuiau să fie atît de precauți, încît abia de-și puteau șopti cîte ceva ; servitoarele care dormeau alături ar fi putut să-i audă și să-i trădeze.

— Știe Maria ? întrebă Steiner în prima noapte.

— Nu, casa e păzită.

— I s-a întîmplat ceva ?

Prietenul clătină din cap și plecă.

Steiner întreba mereu același lucru. În fiece noapte. În noaptea a patra prietenul îi aduse în sfîrșit vestea că a văzut-o.

Știa acum unde se afla el. I-a putut șopti. Mîine o s-o revadă în înghesuiala din piață. Steiner își petrecu ziua următoare scriindu-i o scrisoare, pe care trebuia să i-o strecoare prietenul. Seara însă o rupse. Nu știa dacă nu era supravegheată. Datorită aceluiași motiv îl rugă pe prietenul lui, cînd veni noaptea, să nu mai caute s-o întîlnească. Mai rămase încă trei nopți în odaia aceea. În sfîrșit veni prietenul cu bani, un bilet de tren și un costum de haine. Steiner își tăie părul și îl spălă cu apă oxigenată ca să-l decoloreze. Apoi își rase mustața.

Părăsi casa înainte de amiază. Purta o scurtă de piele și o cutie cu unelte sub braț. Ar fi trebuit să iasă numaidecît din oraș, dar avu un moment de slăbiciune. Nu-și mai revăzuse nevasta de doi ani. Se duse în piață. Ea veni după o oră. El simți că începe să tremure. Ea trecu pe lîngă el, dar nu-l văzu. O porni în urma ei și cînd fu în spatele dînșii foarte aproape, îi zise: „Nu privi înapoi! Sînt eu! Ia-o înainte! Ia-o înainte".

Umerii ei tresăriră și ea întoarse capul înapoi. Apoi o luă înainte. Dar părea că era toată numai ascultare.

— Ți-au cășunat vreun rău?

Ea clătină din cap.

— Ești supravegheată?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Acum?

Ea ezită. Apoi clătină capul.

— Plec imediat. Vreau să-ncerc. Trebuie să răzbat. Nu-ți pot scrie, e primejdios pentru tine.

Ea aprobă cu capul.

— Trebuie să divorțezi de mine.

Femeia încetini o secundă pasul. Apoi porni înainte.

— Trebuie să te desparți de mine. Trebuie să te duci mîine să spui că, din cauza credințelor mele politice, vrei să divorțezi. Spui că n-ai știut toate astea înainte. Ai înțeles?

Femeia nu clintea capul, și continuă să meargă țeapănă.

— Înțelege-mă, îi șopti Steiner, e numai pentru propria ta siguranță. M-ar înnebuni, de aș ști că-ți fac ție ceva. Trebuie să divorțezi; — atunci te vor lăsa în pace!

Femeia nu răspunse.

— Te iubesc, Maria, șopti Steiner printre dinți și ochii îi scînteiau de emoție. „Te iubesc și nu plec pînă nu-mi promiți! Mă înapoiez acolo, dacă nu mi-o promiți! Mă înțelegi?"

I se păru o veșnicie pînă ce femeia dădu din cap.

— Îmi promiți ?

Femeia dădu încet din cap. Umerii îi căzură.

— O cotesc acum și urc spre dreapta. Tu ia-o la stînga și vino-mi înainte. Nu zici nimic, nu faci nimic ! Vreau numai să te mai văd odată. Apoi mă duc. Dacă nu afli nimic, înseamnă că am șters-o.

Femeia dădu din cap și merse mai repede.

Steiner o coti și o luă în susul străzii, spre dreapta. Era mărginită de dughenele măcelarilor. Femei cu coșuri în mînă se tocmeau în fața magherniților. Carnea lucea sîngeroasă și albă la soare. Mirosea insuportabil. Măcelarii strigau. Dar totul se scufundă deodată. Tocatul topoarelor pe buștene deveni ciocănitul coaselor. Parcă vedea o livadă, un cîmp de grîu, libertate, mesteceni, vînt și pasul iubit și chipul iubit. Ochii lor se înlănțuiră și nu-și mai dădură drumul și în ei era totul : durere și fericire și dragoste și despărțire.

Ei umblau și stăteau în același timp locului, mergeau și nu-și dădeau seama. Apoi golul îi izbi ochii lui Steiner, și abia după un răstimp putu să deslușească iarăși culorile și caleidoscopul care trecea prin fața ochilor lui fără a-l pătrunde.

Mergea împleticindu-se, apoi o porni repede, atît de repede, cît se putea, ca să nu bată la ochi. Răsturnă pe o masă jumătatea unui porc tăiat, auzi înjurăturile măcelarului, fugi, o coti în colțul străzii și rămase locului. O văzu cum pleca din piață. Mergea foarte încet. În colțul străzii se opri și se întoarse. Rămase astfel, multă vreme, cu fața puțin ridicată, cu ochii larg deschiși. Vîntul trăgea de rochia ei și i-o lipea de trup. Steiner nu știa dacă ea îl vede. Nu cuteza să i se mai arate. Bănuia că poate va fugi îndărăt spre el. După cîtva timp ea ridică mîinile și le duse în jurul sînilor. I se oferea lui. Se oferea pe sine. I se oferea lui într-o îmbrățișare dureroasă, vidă, oarbă, cu gura deschisă, cu ochii deschiși. Apoi se îndepărtă încet ; trotuarul umbrit al străzii o înghiți.

Peste trei zile Steiner trecu granița. Noaptea era limpede, vîntul sufla, și luna atîrna ca de cretă pe cer. Steiner era om aspru ; cînd traversase însă granița, ud de o sudoare rece, el se întorsese și rostise, ca înnebunit, în direcția de unde venise, numele nevestei sale.

Își mai scoase o țigară. Kern i-o aprinse.

— Cîți ani ai ? îl întrebă Steiner.

— Douăzeci și unu, în curînd douăzeci și doi.

— Așa ? În curînd douăzeci și doi. Nu glumești, Baby ? Kern clătină din cap.

Steiner tăcu un răstimp. Apoi zise : „La vîrsta ta eram în război. În Flandra. Nu, nu era glumă. Ceea ce ți se întîmplă ție este de o sută de ori mai bine. Înțelegi ?

— Da, Kern se întoarse către el : „E și mai bine decît să fii mort. Știu eu toate astea".

— Atunci știi multe. Înaintea războiului, puțini oameni știau lucrul ăsta.

— Înaintea războiului — asta era acum o sută de ani.

— Acum o mie. La vîrsta de douăzeci și unu de ani zăceam în spital. Acolo am învățat ceva. Vrei să știi ce ?

— Da.

— Bine. Steiner trase un fum. N-am avut cine știe ce. Un glonte îmi zdrelise carnea. Dar lîngă mine zăcea prietenul meu. Nu un prieten oarecare, ci prietenul meu. O schijă îi spintecase burta. Zăcea acolo și țipa. Morfină, ioc... Înțelegi tu ? Nu ajungea nici pentru ofițeri. A doua zi era atît de răgușit, că gemea numai. Mă implora să-i grăbesc sfîrșitul. Aș fi făcut-o, dacă aș fi știut cum. În ziua a treia ni se servi supă de mazăre. O supă ca în vreme de pace, groasă cu slănină. Pînă în ziua aceia nu căpătasem decît un fel de lături. Noi mîncam. Eram grozav de înfometați. Și în timp ce eu înfulecam ca o fiară înfometată, uitînd de mine însumi, văzui peste marginea castronului chipul prietenului meu, buzele lui plesnite și crăpate ; văzui că moare în chinuri, căci muri două ore mai tîrziu, și eu mîncam și mîncarea îmi plăcu ca niciodată în viața mea.

Făcu o pauză.

— Păi aveați toți o foame cumplită, îl scuză Kern.

— Nu, n-a fost asta. Era altceva : faptul că lîngă tine poate să crape cineva — și tu să nu simți nimic. Milă, da, bine — dar durerile totuși nu le simți. Burta ta este sănătoasă, asta este. La jumătate metru lîngă tine se prăbușește un om în chinuri — și tu nu simți nimic. Asta e jalea lumii ! Lucrul ăsta să-l ții minte, Baby. De aceea progresăm atît de încet „și regresăm atît de repede". O crezi ?

— Nu, zise Kern.

Steiner zîmbi. „E limpede. Dar gîndește-te, cînd ți se va ivi prilejul, la ceea ce ți-am spus. Poate o să te ajute".

Se ridică. „Vreau să mă înapoiez acolo. Vameșul nu-și închipuie că am să vin acum. El ne-a pîndit prima jumătate de oră. Mîine dimineață va pîndi din nou. Că eu aș putea între timp să revin, asta nu-i trece prin cap. Psihologie de vameș. Slavă Domnului că cel hăituit devine adesea după cîtva timp mai deștept decît vânătorul. Știi de ce?

— Nu?

— Pentru că el riscă mai mult. Îl bătu pe Kern pe umăr. „De aceea au devenit evreii poporul cel mai șiret de pe lume. Prima lege a vieții: Primejdia îți ascute simțurile".

Îi întinse mîna lui Kern. Era mare, aspră și caldă.

— Aranjeaz-o bine! Poate ne mai revedem. Seara voi fi adesea la cafeneaua Sperler. Întreabă acolo de mine.

Kern dădu din cap.

— Cu bine! Și nu uita jocul de cărți. Îți abate gîndurile. O țintă înaltă pentru indivizi fără statornicie. Jass-ul și Tarock-ul joci bine. La Pocker trebuie să riști mai mult: Mai mult bluff.

— Bine, zise Kern. „Mai mult bluff. Îți mulțumesc pentru toate".

— Trebuie să te dezveți de recunoștință. Nu, mai bine nu te dezvăța. Răzbați mai bine cu ea. Nu mă gîndesc la alții. Pentru tine e mai bine. Îți încălzește inima. Și gîndește-te la asta: orice e mai bine decît războiul!

— Și mai bine decît să fi mort.

— Mort? Nu știu. Dar e în orice caz mai bine să mori. Servus Baby!

— Servus, Steiner!

Kern mai rămase un răstimp locului. Cerul se limpezise și peisajul era pașnic, fără oameni.

Kern ședea tăcut la umbra fagului. Se hotărî să încerce să ajungă încă în noaptea asta pînă la Pressburg și de acolo la Praga. Un oraș era întotdeauna mai sigur. Deschise geamantanul și scoase cămașa curată și o pereche de ciorapi ca să se primenească. Știa că faptul acesta era important, dacă-l întîlnea cineva. Voia și el să scape de închisoare.

Avu o senzație stranie, cînd stătu gol în lumina lunii. I se părea că este un copil rătăcit. Apucă repede cămașa proaspătă, care se afla în fața lui pe iarbă, și o trase peste cap. Era o cămașă albastră, asta era practic, nu se va murdări atît de ușor. La lumina lunii părea cenușie și viorie. Își propuse să rămînă curajos.

III

Kern ajunse la Praga după-amiază. Își lăsă geamantanul la gară și se duse îndată la poliție. Nu voia să se anunțe, voia numai să chibzuiască, în liniște, ce avea de făcut. Pentru aceasta clădirea prefecturii era locul cel mai indicat. Acolo nu umblau polițiștii de colo-colo ca să întrebe de acte.

Se așeză pe o bancă în coridor. Peste drum de el se afla biroul în care se hotăra soarta emigranților. „Funcționarul cu cioc mai este aci?" întrebă el pe un bărbat care ședea lîngă dînsul.

— Nu știu. Ala pe care îl cunosc eu nu are cioc.

— Aha! Poate că acela a fost permutat. Cum stau lucrurile acum?

— Ei, merge, zise bărbatul. „Cîteva zile de ședere mai capeți. Însă dup-aceea e mai greu. Sînt prea mulți aici."

Kern reflecta. Dacă primea un permis de ședere pentru cîteva zile, atunci putea căpăta din partea Comitetului pentru ajutorarea emigranților bonuri de mîncare și de dormit pentru o săptămînă. Asta o știa de pe vremuri. Dacă nu căpăta permisul, risca să fie închis și trimis înapoi peste graniță.

— E rîndul dumitale, zise bărbatul de lîngă el. Kern se uită la el. „Nu vrei să treci dumneata înainte. Nu mă grăbesc".

— Bine.

Omul se ridică și intră în birou. Kern se gîndi să aștepte mai întîi să afle ce se întîmplă cu acesta și apoi să se hotărască dacă să intre sau nu. Se plimbă neliniștit prin coridor. În sfîrșit bărbatul ieși. Kern se îndreptă repede spre el. „Ei, cum a fost?" întrebă el.

— Zece zile! Omul strălucea. „Ce fericire! Și așa fără să întrebe. Probabil că e bine dispus. Sau poate pentru azi nu sînt atît de mulți emigranți. Ultima dată n-am căpătat decît cinci zile!"

Kern se hotărî dintr-o dată. „Atunci încerc şi eu". Funcţionarul nu avea cioc. Cu toate acestea lui Kern i se păru că-l cunoaşte. Poate că îşi tăiase între timp ciocul. Se juca cu un briceag cu plăsele de sidef şi îi aruncă lui Kern o privire obosită. „Emigrant ?"

— Da.

— Venit din Germania ?

— Da. Azi.

— Ceva acte ?

— Nu.

Funcţionarul dădu din cap. Închise tăişurile briceagului şi deschise tirbuşonul. Kern observă că în plăselele de sidef era implicată şi o pilă de unghii. Slujbaşul începu să-şi netezească cu precauţie unghia de la degetul cel mare.

Kern aştepta. I se părea că unghia bărbatului obosit era lucrul cel mai important din lume. Abia mai îndrăznea să respire, ca nu cumva să-l deranjeze şi să-l supere. Îşi duse numai mîinile la spate, pe furiş.

Unghia era în sfîrşit gata. Funcţionarul se uită la ea mulţumit şi ridică privirea : „Zece zile", zise el. „Poţi rămîne zece zile. Apoi trebuie s-o ştergi".

Încordarea lui Kern de destinse deodată. Respiră adînc şi se reculese repede. Învăţase că trebuie să te serveşti de ocazie. „V-aş fi foarte recunoscător, dacă aş putea avea patruzprezece zile", zise.

— Asta nu se poate. De ce ?

— Aştept să mi se trimită nişte acte. Pentru aceasta trebuie să am o adresă stabilă. Apoi aş vrea să plec în Austria.

Kern se temea că va strica totul în ultimul moment ; dar nu mai putea da înapoi. Minţea iute. Cu aceeaşi plăcere ar fi spus şi adevărul, dar ştia că trebuie să mintă. Funcţionarul în schimb ştia că trebuie să creadă aceste minciuni ; — nu exista posibilitatea de a le controla. Aşa se făcu că amîndoi erau aproape convinşi că e vorba despre adevăr.

Funcţionarul închise tirbuşonul briceagului. „Bine", zise el. „În mod excepţional patrusprezece zile. Dar nu se mai dă nici o prelungire".

Luă un bilet şi începu să scrie. Kern stătea şi-l privea de parcă scria un arhanghel. Nu putea concepe că totul se potrivea aşa de bine. Pînă în ultima clipă se aşteptase ca slujbaşul să controleze în cartoteca şi să constate că fusese deja de două ori

la Praga. De aceea spuse precaut alt nume de botez și falsifică datele nașterii. Astfel mai putea încă susține că acela de atunci fusese fratele său.

Funcționarul însă era prea obosit ca să mai controleze. Împinse biletul lui Kern și întrebă :

— Mai sînt mulți afară ?

— Nu, nu cred. Adineauri, cel puțin, nu mai era nimeni.

— Bine.

Bărbatul își scoase batista și începu să lustruiască plăselele de sidef ale briceagului său. Nici nu observă poate că Kern îi mulțumi și ieși apoi atît de repede din odaie de parcă i s-ar mai fi putut lua biletul înapoi.

Abia afară, la poarta clădirii, se opri și privi în jurul lui. Dumnezeule bun, gîndi copleșit, am revenit și n-am fost închis. Paisprezece zile nu o să mai am teamă, paisprezece zile întregi și paisprezece nopți, o veșnicie ! Dumnezeu să-l binecuvînteze pe omul cu briceagul cu prăselele de sidef și să-i ajute să găsească în curînd un briceag care să mai conțină în teaca lui și un ceas și eventual o foarfecă de aur.

Lîngă el, în fața intrării stătea un polițist. Kern își pipăi permisul în buzunar. Păși în fața polițistului și-l întrebă : „Cît e ceasul, domnule vagmistru ?"

Avea ceasul la el. Dar era un eveniment prea rar, să simți că nu ți-e frică de un polițist.

— Șapte, mormăi polițistul.

— Mulțumesc. Kern coborî încet. Ar fi preferat să fugă. Abia acum era convins că totul era adevărat.

Marea sală de așteptare a Comitetului pentru ajutorarea emigranților era ticsită de oameni. Cu toate acestea făcea impresia, într-un chip ciudat, că este goală. Oamenii stăteau sau ședeau în semiîntuneric ca niște umbre. Nu vorbea aproape nimeni. Fiecare dezbătuse tot ce îl privea pe el de o sută de ori. Acum nu aveau altceva de făcut decît s-aștepte. Era ultima barieră înaintea deznădejdei.

Mai mult de jumătate din cei prezenți erau evrei. Alături de Kern ședea un om palid cu o țeastă în formă de pară, ce ținea o cutie de vioară pe genunchi. În partea cealaltă stătea înghemuit un bătrîn cu o cicatrice pe frunte. Deschidea și închidea agitat mîinile. Lîngă el ședeau strînși unul lîngă altul un tînăr blond și o fată oacheșă. Țineau mîinile strîns încrucișate, ca și cum s-ar fi temut că, dacă atenția lor ar slăbi o

clipă, vor fi și aci despărțiți cu violență. Nu se uitau unul la altul, ci priveau undeva în sală și în trecutul lor ; și ochii le erau goi de simțire. În spatele lor ședea o femeie grasă, ce plîngea fără zgomot. Lacrimile îi picurau din ochi, peste obraji și peste bărbie pe rochie ; ea nu lua în seamă și nu făcu nici o încercare de a le opri. Mîinile îi zăceau moi în poale.

În această tăcută resemnare și tristețe se juca un copil. Era o fetiță de vreo șase ani. Vioaie și neastîmpărată, cu ochi strălucitori și bucle negre, umbla forfota încoace și încolo.

Se opri în fața bărbatului cu craniul în formă de pară și se uită un răstimp la el ; apoi arătă spre cutia ce stătea pe genunchii lui. „Acolo înăuntru ai o vioară ?" întrebă cu un glas răsunător.

Bărbatul se uită un moment la copil ca și cum nu l-ar fi înțeles. Apoi dădu din cap.

— Arată-mi-o, zise fetița.

— Pentru ce ?

— Aș vrea s-o văd.

Violonistul șovăi o clipă ; apoi deschise cutia și scoase instrumentul. Era învelit în foiță viorie. O desfășură cu mîini precaute.

Fetița fixă îndelung vioara. Ridică apoi cu precauție mîna și îi atinse coardele.

— De ce nu cînți ? întrebă ea.

Violonistul nu răspunse.

— Cîntă ceva, repetă fetița.

— Miriam ! strigă o femeie din partea cealaltă a încăperii, care ținea un sugaci în brațe. Vino încoa la mine, Miriam !

Fetița nu-i dădu ascultare. Continuă să-l privească pe violonist. „Nu poți cînta ?"

— Pot, dar...

— Atunci de ce nu cînți ?

Violonistul privi încurcat în jurul lui. Mîna lui mare și perfecționată strîngea puternic gîtul viorii. Cîțiva inși din apropiere deveniră atenți și se uitau la el.

Doar nu pot cînta aici, spuse el în sfîrșit.

— Pentru ce nu ? întrebă fetița. „Cîntă ! E așa de plicticos aici".

— Miriam ! strigă mama.

— Copilul are dreptate, zise bătrînul cu cicatricea pe frunte, care ședea lîngă violonist. „Cîntă ceva. Poate că ne iei de la gîndurile noastre".

Violonistul mai ezită o clipă. Apoi scoase arcușul din cutie, îi întinse coardele și puse vioara pe umăr. Primul ton pluti limpede prin sală.

Kern avea impresia că îl atinge ceva. De parcă o mînă ar înlătura ceva din el. Voia să se apere, dar nu putea. Epiderma lui se împotrivea. Ea se înfioră deodată și se strînse. Apoi se destinse și nu mai simțea decît căldură.

Ușa de la birou se deschise. Apăru capul secretarului. Veni și el și lăsă în urma lui ușa deschisă. Era luminată. În birou ardea lumina. Statura mică și pipernicită a secretarului se profila pe ea. Părea că vrea să spună ceva, dar apoi ascultă și el cu capul aplecat. Încet și fără gălăgie, se închise ușa în urma lui ca și cum ar fi fost împinsă de o mînă nevăzută.

Și nu mai exista decît vioara. Umplea aerul greu și mort al încăperii și părea că schimbă totul, de parcă topea singurătatea mută a multelor și micilor existențe, care ședeau ghemuite în umbra pereților și o aduna într-o mare și comună nostalgie și jeluire.

Kern își puse brațele în jurul genunchilor.

Plecă capul și lăsă torentul să se reverse peste el. Avea senzația că aceasta îl ducea cu sine undeva, într-un loc, către sine însuși și către ceva străin. Micuța cu părul negru sta ghemuită jos lîngă violonist. Ședea tăcută și nemișcată și se uita la el.

Vioara tăcu. Kern știa să cînte puțin la pian și înțelegea atît din muzică, încît să-și dea seama că bărbatul cîntase minunat.

— Schuman ? întrebă bătrînul din apropierea violonistului.

Acesta dădu din cap.

— Cîntă mai departe, zise fetița. Cîntă ceva care să ne facă să rîdem. Aici e trist.

— Miriam ! o chemă mama încet.

— Bine ! spuse violonistul.

Ridică iarăși arcușul și începu un nou cîntec.

Kern privi împrejurul lui. Văzu capete plecate și altele date pe spate; chipuri albe ; văzu întristare adîncă, deznădejde și transfigurare blîndă pe care o întindea deasupra, pentru o cli-

pă, melodia vioarei ; văzu toate acestea şi îşi aminti de alte încăperi asemănătoare, pe care le văzuse pline de surghiuniţi, a căror singură vină era că se născuseră şi că trăiau. În lumea asta existau toate acestea şi în acelaşi timp exista şi muzica. Părea de neînţeles : o consolare nemărginită şi totodată o îngrozitoare batjocură. Kern observă cum sta înclinat capul violonistului pe vioară, ca pe umărul unei iubite. Nu vreau să pier, medită el, în timp ce lumina slabă se întuneca din ce în ce mai mult în marea încăpere : nu vreau să pier ; viaţa este sălbatică şi dulce ; eu nu o cunosc încă, este o melodie, o chemare, un strigăt peste păduri îndepărtate, peste orizonturi necunoscute, în nopţi necunoscute. Nu vreau să pier !

Abia după cîtva timp, îşi dădu seama că se făcuse linişte.

— Ce era asta ? întrebă fetiţa.

— Astea sînt dansurile germane, de Franz Schubert, zise răguşit violonistul.

Bătrînul din preajma lui pufni în rîs. „Dansurile germane!" îşi trecu mîna peste cicatricea de pe frunte. „Dansurile germane", repetă el.

Secretarul aprinse lumina, învîrtind butonul de lîngă uşă. „Cine urmează... ?" întrebă el.

Kern căpătă un bon pentru un loc de dormit la hotel „Bristol" şi zece bonuri de mîncare la cantina din piaţa Wenzel. Odată cu posesia bonurilor; Kern simţea o foame cumplită. Aproape că fugea pe străzi, de teamă că ar putea sosi prea tîrziu.

Nu se înşelase. La cantină toate locurile erau ocupate şi fu nevoit să mai aştepte. Printre cei ce mîncau zări pe unul din foştii săi profesori. Voia să se ducă spre el să-l salute, dar imediat se răzgîndi. Ştia că mulţi emigranţi nu voiau să li se amintească viaţa pe care au dus-o odinioară.

După un timp îl văzu venind pe violonist care rămase locului nehotărît. Îi făcu un semn. Violonistul se uită surprins şi o luă încet spre el. Kern se zăpăci. Cînd îl revăzuse pe violonist se păruse că-l cunoaşte de mult ; abia acum îşi aminti că nici nu vorbiseră încă unul cu altul.

Vă rog să mă scuzaţi, i se adresă. V-am auzit adineauri cîntînd la vioară şi credeam că poate nu cunoaşteţi obiceiurile de pe aici.

— Nu, nu le cunosc. Dumneata ?

— Da. Am mai fost de două ori aici. Nu sînteți de mult printre străini ?

— De patrusprezece zile. Azi am sosit aici.

Kern observă că profesorul și încă un ins de lîngă el se sculară de la masă. „Se liberează două locuri", zise el repede. „Veniți".

Se înghesuiră printre mese. Profesorul le veni înainte prin trecătoarea îngustă ce se făcuse. Îl privi pe Kern cu îndoială și se opri : „Parcă te cunosc pe mata !"

— Am fost unul din elevii dumneavoastră.

— Aaaa, da... Profesorul dădu din cap. Spune-mi, te rog, nu cunoști dumneata oameni care ar avea nevoie de aspiratoare de praf ? Cu zece la sută rabat și plata în rate. Sau gramofoane."

Kern fu surprins numai o clipă. Profesorul fusese o autoritate în domeniul cercetărilor cancerului. „Nu, din păcate nu", răspunse el cu milă. Știa ce înseamnă să vrei să vinzi aspiratoare de praf și gramofoane.

— Aș fi putut să-mi închipui. Profesorul îl privi distrat. „Vă rog să mă scuzați", spuse el apoi, ca și cum s-ar fi adresat altcuiva și plecă.

Li se servi supă de arpacaș cu carne de vacă. Kern mîncă repede porția lui. Cînd ridică privirea, îl zări pe violonist, care ședea cu mîinile pe masă și cu farfuria de supă neatinsă.

— Nu mîncați ? întrebă Kern mirat.

— Nu pot.

— Sînteți bolnav ?

Craniul în formă de pară al violonistului apărea foarte galben și palid sub lumina văroasă a lămpilor fără abajur, din tavan.

— Nu.

— Ar trebui să mîncați, zise Kern.

Violonistul nu răspunse. Își aprinse o țigară și o fumă iute. Apoi dădu farfuria deoparte. „Nu se poate trăi așa !" izbucni el în sfîrșit.

Kern îl privi. „Nu aveți pașaport ?" întrebă el.

— Ba da. Dar... Violonistul își strivi nervos țigara. „Nu se poate trăi așa ! Așa fără nimic ! Fără pămînt sub picioare !"

— Doamne sfinte ! zise Kern. „Aveți pașaport și aveți vioara..."

Violonistul ridică privirea. „Ce-are face una cu alta?" ripostă el supărat „Nu pricepi asta?"

— Ba da.

Kern era peste măsură de surprins. Își închipuise că cine poate cînta astfel trebuie să fie un om deosebit. Un ins de la care puteai învăța ceva. Și acuma vedea șezînd aci un om amărît, care îi făcea impresia unui copil încăpățînat, cu toate că avea desigur cu cincisprezece ani mai mult decît el. Primul stadiu el emigrării, gîndi el. Se va deprinde.

— Și, într-adevăr, nu mîncați supa?

— Nu.

— Atunci dați-mi-o mie.

Violonistul îi împinse farfuria. Kern mîncă supa încet. Fiecare lingură plină constituia puterea care îi va ajuta să se împotrivească mizeriei, și nu voia să piardă nimic din ea. Apoi se ridică: „Vă mulțumesc pentru supă. Aș fi preferat s-o mîncați dumneavoastră".

Violonistul avea fața brăzdată: „Dumneata încă nu poți pricepe..."

— E mai ușor de priceput, decît credeți dumneavoastră, ripostă Kern. „Sînteți nefericit, atîta tot".

— Atîta tot?

— Da. La început îți închipui că e ceva special. Dar o veți observa și dumneavoastră, după ce o să zăboviți mai mult prin țări străine. Nenorocirea este lucrul cel mai banal din cîte există pe lume.

Ieși afară în stradă. Spre uimirea lui văzu pe celălalt trotuar pe profesor care se plimba încolo și încoace. Avea atitudinea caracteristică pe care o lua cînd pășea în fața catedrei explicînd vreo nouă descoperire în domeniul cercetărilor cancerului. Umbla cu mîinile la spate și cu trupul adus înainte. Numai că acum se gîndea poate la aspiratoare de praf și la gramofoane.

Kern șovăi o clipă. N-ar fi îndrăznit să-i adreseze vreun cuvînt. Dar acum, după ce-l văzuse pe violonist, traversă strada și se duse spre el.

— „Domnule profesor", spuse el, „iertați-mă dacă vă adresez cuvîntul. N-aș fi crezut că v-aș putea da vreodată un sfat. Dar acum aș vrea s-o fac."

Profesorul rămase locului. „Cu plăcere", răspunse distrat. „Sînt recunoscător pentru orice sfat. Care e numele dumitale?

— Kern. Ludwig Kern.

— Îți sînt într-adevăr recunoscător și primesc orice sfat, domnule Kern.

— Nu e chiar un sfat: e vorba numai de experiență. Dumneavoastră încercați să vindeți aspiratoare de praf și gramofoane. Renunțați. E pierdere de timp. Sute de emigranți încearcă aceasta printre străini. Este la fel de absurd pe cît e și faptul de a voi să contractezi asigurări asupra vieții.

— Tocmai asta aveam de gînd să încerc în curînd, îl întrerupse profesorul. Cineva mi-a spus că ar fi ușor și s-ar putea cîștiga ceva.

— V-a oferit un comision pentru fiecare încercare, nu-i așa?

— Da, negreșit, un comision substanțial.

— Dar altceva nimic? Nici pentru cheltuieli, nici ceva fix. Nu, asta nu.

— Asta vă pot oferi și eu. Asta nu înseamnă nimic. Domnule profesor, ați vîndut pînă acum vreun aspirator de praf? Sau un gramofon?

Profesorul îi aruncă o privire neputincioasă. „Nu", spuse el rușinat „dar sper că în curînd..."

— Renunțați, replică Kern. „Asta e sfatul meu. Cumpărați un pumn de șireturi. Sau cîteva cutii cu cremă de ghete. Sau cîteva pachete cu ace de siguranță. Lucruri mici, pe care le poate întrebuința oricine. Vinde de-astea. N-ai să cîștigi mult, dar cînd și cînd vei vinde cîte ceva. Sute de emigranți fac comerț cu mărunțișuri, e drept, dar vinzi mai ușor ace de siguranță decît aspiratoare de praf".

Profesorul rămase pe gînduri: „La asta nu m-am gîndit încă".

Kern zîmbi stingherit. „Vă cred. Dar chibzuiți puțin. E mai bine. O știu. Și eu am vrut să vînd odinioară aspiratoare de praf."

— Poate că ai dreptate mata. Profesorul îi întinse mîna. „Îți mulțumesc. Ești foarte amabil..." Glasul lui suna deodată ciudat de încet și aproape supus, de parcă ar fi fost un elev, care nu-și făcuse lecția.

Kern își mușcă buzele. „Am fost la toate prelegerile dumneavoastră..." zise el.

— Da, da... Profesorul făcu un gest evaziv. „Îți mulțumesc domnule... domnule..."

— Kern Dar n-are nici o importanță.

— Ba da, domnule Kern. Te rog să mă scuzi. În ultima vreme uit ușor. Și îți mulțumesc mult. Cred că voi încerca, domnule Kern.

Hotelul „Bristol": era o clădire mică, dărăpănată, ce fusese închiriată de Comitetul pentru ajutorarea emigranților. Lui Kern i se dădu un pat într-o odaie în care se mai aflau încă doi emigranți. După ce mîncase se simți tare obosit și se culcă imediat. Ceilalți doi emigranți încă nu apărură și el nu auzi cînd veniră.

În mijlocul nopții se trezi. Auzi strigăte și sări în sus. Fără să stea mult pe gînduri, își luă geamantanul și hainele și o zbughi pe ușă, luînd-o de-a lungul coridorului.

Pe coridor era liniște. Se opri în tinda scării. Puse geamantanul jos și ascultă, apoi își trecu pumnii peste obraz. Unde se afla ? Ce se întîmplase ? Unde era poliția ?

Încet, se desmetici. Se măsură din cap pînă în picioare și zîmbi ușurat și destins. Se afla la Praga, în hotelul Bristol, și avea un permis de ședere pentru patrusprezece zile. Nu avea motiv să se sperie atît de tare. Cu siguranță că visase. Se întorsese zicîndu-și că asta nu trebuie să se mai întîmple. Asta mai lipsește acum, să devin nervos, își zise el. Atunci s-a sfîrșit cu totul.

Deschise ușa și pipăi prin întuneric ca să ajungă la patul lui. Era pe partea dreaptă la perete. Încet puse geamantanul jos și își atîrnă hainele peste tăblia patului. Apoi căută pipăind plapuma. Deodată simți, sub mîna lui, tocmai cînd era gata să se culce, ceva moale, cald, ceva ce respira, și tresări speriat.

— Cine e aici ? întrebă o voce somnoroasă de fată.

Kern își opri răsuflarea. Greșise camera.

— E cineva aici ? mai întrebă glasul o dată.

Kern rămase încremenit locului. Simțea cum îl trec sudorile.

După cîtva timp auzi un suspin și apoi cum fata se întorcea în pat. Mai așteptă cîteva minute. Cînd fu din nou liniște și cînd nu se mai auzea prin întuneric decît respirația ei adîncă, își luă fără larmă lucrurile lui și se furișă cu precauție din cameră.

În coridor stătea acum un bărbat în cămașă. Stătea în fața odăii în care locuia Kern și îl privea țintă prin ochelari. Observase că venea cu bagajul în mînă, din odaia alăturată. Kern era

prea zăpăcit ca să-i poată explica ceva. Trecu fără un cuvînt pe ușa deschisă, pe lîngă bărbatul care nu-i făcu loc, și se vîrî în pat, nu înainte însă de a fi trecut cu mîna peste pătură. Nu se afla nimeni sub ea.

Celălalt mai stătu încă puțin în pragul ușii. Ochelarii lui străluceau în lumina palidă a coridorului. Apoi intră și închise ușa cu zgomot.

În aceeași clipă se auziră iar strigătele. Kern înțelese acum. „Nu mă bateți ! Nu mă bateți ! Pentru numele lui Christos, nu mă loviți ! Vă rog, vă rog ! Of..."

Strigătul se stinse. Kern se ridică din pat. „Dar ce este asta?" întrebă el în întuneric.

Bărbatul cu ochelari făcu lumină și, coborînd din patul său, se duse la al treilea pat. Acolo zăcea un om plin de broboane de nădușeală, gîfîind, cu ochii rătăciți. Celălalt luă un pahar, îl umplu cu apă și îl ținu la gura omului din pat. „Bea te rog. Ai visat. Ești în siguranță".

Omul bău cu aviditate. La gîtul lui subțire mărul lui Adam se urca și cobora. Apoi căzu extenuat înapoi și închise ochii respirînd adînc.

— Ce este asta ? mai întrebă o dată Kern.

Bărbatul cu ochelari veni lîngă patul lui. „Ce să fie. Cineva care visează. Visează cu glas tare. Acum cîteva săptămîni i s-a dat drumul din lagărul de concentrare. Nervii, înțelegi dumneata ?"

— Da, zise Kern.

— Dumneata locuiești aici ? îl întrebă bărbatul cu ochelari.

Kern dădu din cap afirmativ. „Pare-se că sînt și eu nervos. Cînd a strigat adineauri, am fugit din odaie. Credeam că a venit poliția. Și după aceea am confundat odăile".

— Așaa ?

— Vă rog să mă iertați, zise al treilea bărbat. „Am să rămîn acum treaz. Vă cer scuze."

— Prostii ! Bărbatul cu ochelari se întoarse în patul lui ...Pe noi nu ne deranjează visurile dumitale. Nu-i așa, tinere domn ?"

— Deloc, repetă Kern.

Comutatorul electric pocni și se făcu iar întuneric.

Kern se întinse în pat. Mult timp nu putu adormi. Avusese o senzație ciudată, adineauri, în camera alăturată. Sînul moale, sub pînza subțire. Parcă o mai avea încă, parcă prin acest contact mîna lui ar fi devenit alta.

Mai tîrziu auzi cum bărbatul care strigase se ridică şi se aşeză la fereastră. Capul lui plecat se profilă pe cenuşiul dimineţii.

Iosef Steiner trecu uşor graniţa. O cunoştea bine şi ca soldat bătrîn era obişnuit cu patrulele. Fusese comandant de companie şi căpătase, în 1915, crucea de fier.

După o oră era în afara primejdiei. Luă tramvaiul spre Viena. Nu era multă lume în el. Taxatorul îl privi. „Te-ai şi înapoiat?"

— Dă-mi un bilet spre Viena, replică Steiner.

— A mers repede, zise taxatorul.

Steiner ridică privirea. „Cunosc eu chestia asta", continuă taxatorul. „În fiecare zi avem transporturi d-astea — recunosc uşor agenţii. E şi asta o suferinţă. Cu tramvaiul ăsta ai trecut încolo, nu mai ştii?

— Nu ştiu despre ce anume vorbeşti.

Taxatorul rise. „Îi fi ştiind dumneata. Du-te şi stai pe platformă. Dacă vine un controlor, sări jos. Probabil că nu vine nici unul la ora asta. În felul ăsta faci puţină economie."

— Bine.

Steiner se ridică şi se duse pe platforma dinapoi. Simţi adierea vîntului şi respiră adînc, bucurîndu-se de beţia cea mai tare: beţia libertăţii. Îşi simţea sîngele în vine şi puterea caldă a muşchilor. Trăia. Nu era închis; trăia, scăpase.

— Ia o ţigară, frate, îl îmbie el pe taxator care venise lîngă el.

— Fie. Numai că n-am voie s-o fumez acum. Serviciul.

— Dar eu am voie s-o fumez aici?

— Da. Taxatorul rise blajin. „În privinţa asta tu stai mai bine."

— Da, zise Steiner, trăgînd fumul în piept. „În privinţa asta!"

Se înapoie la pensiunea unde îl prinsese poliţia. Gazda se mai afla încă în birou. Cînd îl zări pe Steiner, sări în sus. „Nu poţi locui aici", spuse ea iute.

— Ba da! Steiner lăsă jos rucsacul.

— Domnule Steiner, e imposibil! Poliţia poate reveni în orice zi. Atunci îmi închide pensiunea.

— Luizişoară, zise el liniştit, în război, cea mai bună ascunzătoare era o gaură de grenadă proaspăt făcută. Mai niciodată nu s-a întîmplat ca să nimerească de două ori în acelaşi loc. De

aceea magherniţa dumitale este, în momentul de faţă, locul cel mai sigur din Viena.

Gazda se apucă cu mîinile de cap. „Dumneata eşti pierzania mea", declară ea, patetică.

— Ce frumos ! Asta am vrut eu totdeauna. Să fiu pierzania cuiva ! Luizişoaro, eşti romantică ! Steiner se uită în jurul lui. „Mai ai puţină cafea ? Şi un rachiu ?"

— Da, Luzişoaro. Am ştiut că o să ne înţelegem. O femeie atît de drăguţă ! În dulapul din perete mai este şliboviţă ?

Gazda îi privi nedumerită. „Da, firește", zise apoi.

Steiner scoase sticla şi două pahare. „Iei şi dumneata unul ?",

— Eu ?

— Da, dumneata ! Cine alt cineva ?

— Nu.

— Ba da, Luizişoară ! Fă-mi plăcerea. E greu să bei de unul singur. Ţine... Umpluse paharul şi îl întinsese femeii.

Gazda ezita. Apoi luă paharul. „Fie ! Dar n-ai să locuieşti aici, nu-i aşa ?"

— Numai cîteva zile, zise Steiner, căutînd s-o liniştească. Nu mai mult de cîteva zile. Dumneata îmi aduci noroc. Am ceva de gînd. Zîmbi... Şi acum, dă-mi cafeaua.

— Cafea ? Aici n-am cafea.

— Ba da, fetiţo. Uite-o acolo. Pariez că-i bună.

Gazda rîse înciudată. „Cine-mi eşti ! De altfel pe mine nu mă cheamă Luiza, ci Tereza.

— Tereza, eşti un vis !

Îi aduse cafeaua. „Mai sînt aici boarfele bătrînului Seligmann", spuse ea arătînd un cufăraş. „Ce să fac cu ele ?".

— E vorba de evreul cu barba cenuşie ?

Gazda dădu din cap. „A murit, atît am auzit. Mai mult nu..."

— Ajunge. Nu ştii unde sînt copiii lui ?

— De unde să ştiu ? Să mă mai interesez şi de asta ? Nu mă priveşte.

— E adevărat. Steiner deschise cufăraşul. Din el căzură afară o mulţime de mosoare cu aţă de diverse culori. Printre ele se afla şi un pachet de şireturi. Mai găsi în cufăr un costum, o pereche de ghete, o carte ebraică, ceva rufărie, cîteva coli cu năsturaşi, un săculeţ de piele în care erau cîţiva şilingi, două filacterii şi un tales alb, învelit în foiţă.

— Sînt cam puține, pentru o viață întreagă, nu-i așa, Terezo ?

— Unii au și mai puțin.

— Și asta-i adevărat. Steiner controlă cartea ebraică și găsi printre foi un bilet. Conținea o adresă scrisă cu cerneală. „Aha, aici am să caut", zise Steiner și se sculă. „Îți mulțumesc pentru cafea și pentru șliboviță, Terezo. Azi am să vin mai tîrziu. Ar fi bine să mă încartiruiezi la parter, spre curte. De acolo o pot zbughi mai lesne.

Gazda voia să mai spună ceva, dar Steiner ridică mîna. Nu, nu Terezo ! Dacă ușa n-o să fie deschisă, vin cu toată poliția vieneză. Dar sînt convins că va fi deschisă. Era porunca lui Dumnezeu să adăpostești pe cei fără patrie. Pentru asta ești răsplătită cu o mie de ani fericiți în rai. Rucsacul mi-l las aici.

Plecă. Știa că nu avea nici un rost să continue discuția și cunoștea înfățișarea bizară pe care o au niște bagaje părăsite asupra burghezilor. Rucsac-ul lui avea s-o convingă mai bine decît toate încercările lui de a o îndupleca. El va învinge ultima împotrivire numai prin simpla și muta lui prezență.

Steiner se duse la cafeneaua Sperler. Voia să se întîlnească cu rusul Tschernikoff. Se înțeleseseră, în timpul arestului, să se aștepte unul pe altul în prima și a doua zi a eliberării lui Steiner, după miezul nopții. Rușii aveau cincisprezece ani de practică mai mult decît germanii. Tschernikoff îi promisese lui Steiner să cerceteze dacă se puteau cumpăra la Viena acte false.

Steiner se așeză la o masă. Voia să comande ceva de băut, dar nici un chelner nu-l băga în seamă. Aci nu se obișnuia să comanzi ceva ; cei mai mulți dintre clienți nu aveau banii necesari.

Localul era bursa tipică a emigranților : ticsit de oameni. Unii ședeau pe bănci și pe scaune și dormeau ; alții se așezaseră pe dușumele, rezemîndu-și spatele de perete. Foloseau prilejul ca să doarmă pe gratis, pînă se închidea cafeneaua. De la orele cinci de dimineață pînă la prînz și plimbau și așteptau pînă se deschidea iar cafeneaua. Erau în cele mai multe cazuri intelectuali. Și posedau în foarte mică măsură simțul orientării.

Un bărbat, îmbrăcat într-un costum cu carouri, cu obrazul rotund, se așeză lîngă Steiner. Îl supraveghe un răstimp cu ochii negri și ageri și întrebă apoi : „Ceva de vînzare ? Bijuterii ? Și vechi. Plătesc cu bani peșin".

Steiner clătină din cap.

— Haine ? Rufărie ? Încălțăminte ? O verighetă poate ?

— Cară-te, spurcăciune, mîrîi Steiner. Detesta pe negustorii care se foloseau de împrejurări, cumpărînd de la emigranți, pentru o nimica toată, puținele lor lucruri.

Chemă un chelner ce trecea repede pe lîngă el. „Allo ! Un coniac !"

Chelnerul îi aruncă o privire neîncrezătoare și se apropie. „Ați spus avocat ? Azi sînt doi aci. În colț avocatul Silber de la curtea de apel din Berlin ; un șiling consultația ; la masa rotundă lîngă ușă e judecătorul supleant Epstein din Munich ; cincizeci de groșite consultația. Între noi fie vorba : Silber e mai bun".

— Nu vreau un avocat, vreau un coniac, zise Steiner.

Chelnerul își făcu mîna pîlnie la ureche : „Am înțeles oare bine ? Un coniac ?"

— Da, O băutură care e mai bună cînd paharele nu sînt prea mici.

— Foarte bine. Scuzați, vă rog, sînt cam tare de urechi. Și apoi nu mai sînt obișnuit. Aci se cere aproape numai cafea.

— Bine. Atunci adu-mi coniacul, într-o ceașcă de cafea.

Chelnerul aduse coniacul și rămase locului lîngă masă. „Ce este ?" întrebă Steiner. „Vrei să te uiți la mine cînd îl beau ?

— Trebuie să plătiți înainte. Așa merge aici. Altfel am da faliment.

— Da, ai dreptate !

Steiner plăti. „E prea mult", zise chelnerul.

— Ce prisosește, e bacșișul dumitale.

— Bacșiș ? — Dumnezeule mare, zise el emoționat. „E primul, după nu știu cîți ani. Vă mulțumesc mult, domnul meu ! Așa mă simt și eu om !"

După cîteva minute intră rusul pe ușă. Îl zări îndată pe Steiner și se așeză la masa lui.

— Mă și gîndeam că nu mai sînteți la Viena, Tschernikoff.

Rusul răspunse rîzînd : „Verosimilul este la noi totdeauna neverosimil. Am aflat tot ce dorești dumneata să știi".

Steiner își bău coniacul. „Se găsesc acte?"

— Da. Și încă strașnic. De mult nu s-au mai văzut falsificări atît de bune.

— Trebuie să am acte. Mai bine risc închisoarea cu un pașaport fals, decît grija asta zilnică de a nu fi prins. Ce-ați văzut?

— Am fost la „Alebarda" pe care o frecventează oameni de ai noștri. Acolo am găsit pe aceiași indivizi de acum șapte ani. Te poți bizui pe ei. E drept însă că actul cel mai ieftin costă patru sute de șilingi.

— Ce capeți în schimb?

— Pașaportul unui austriac mort. Mai e valabil un an.

— Un an și apoi?

Tschernikoff se uită semnificativ la Steiner. „Poate că s-ar putea prelungi în străinătate. Sau o mînă iscusită ar putea schimba data".

Steiner dădu din cap.

— Mai sînt încă două pașapoarte de la doi emigranți germani care au murit. Acelea costă însă opt sute de șilingi fiecare.

— Patru sute de șilingi, zise Steiner și eu am douăzeci și cinci.

— Te poți tocmi. Cred că vor lăsa trei sute cincizeci.

— Față de douăzeci și cinci, e cam același lucru. Însă n-are importanță. Trebuie să fac așa fel ca să-mi procur banii ăștia Unde este „Alebarda"?

Rusul scoase un bilet din buzunar. „Aici e adresa. Și numele chelnerului care mijlocește afacerea. El cheamă indivizii la momentul oportun. Pentru treaba asta primește cinci șilingi".

— Bine. Am să văd ce e de făcut.

Steiner ascunse cu grijă biletul. „Multe mulțumiri pentru oboseala dumitale Tschernikoff.

— Dar te rog! Rusul făcu un gest în lături. Ne ajutăm unul pe altul, dacă este cu putință. Fiecare poate într-o bună zi să ajungă în aceeași situație.

— Da. Steiner se ridică. „Te mai caut eu pe aici ca să-ți comunic și dumitale cum stau lucrurile".

— Bine. Sînt adesea, pe la orele astea, aici. Joc șah cu un maestru german. Iată-l peste drum, bărbatul acela cu părul buclat. N-aș fi crezut niciodată că voi avea norocul să joc cu o astfel de autoritate. Tschernikoff zîmbi: Șahul este o patimă a mea..."

Steiner trecu peste cîțiva tineri care dormeau cu gura deschisă, rezemați de perete și o luă spre ușă. La masa judecătorului supleant Epstein, o evreică buhăită. Stătea cu mîinile împreunate și îl fixa pe Epstein ca pe un Dumnezeu în care nu te poți încrede. În fața ei, pe masă, se aflau cincizeci de groșițe. Mîna stîngă, pă-

roasă, a lui Epstein era alături, ca un păianjen mare, care stă la pîndă.

Ajuns afară, Steiner respiră adînc. Aerul nopții îi păru ca un vin, după fumul și jalea ce pluteau în cafenea. Trebuie să scap, cu orice preț, își zise el. Se uită la ceas. Era tîrziu. Totuși se hotărî să caute să întîlnească pe trișor.

Barul cel mic, unde îi spusese trișorul că venea de obicei, era aproape gol. Numai două fete împopoțonate stăteau cocoțate, ca niște papagali, pe scaunele înalte.

— Fred a fost aci? întrebă Steiner barman-ul.

— Fred? Acesta îl privi încordat. „Ce treabă aveți cu Fred?"

— Să spun Tatăl nostru cu el, frate. Altceva ce?

Barmanul chibzui cîtva timp, apoi zise: „A plecat acum o oră de aici!"

— Se mai întoarce?

— N-am idee.

— Bine. Am s-aștept. Dă-mi o vodcă.

Steiner aștepta cam vreo oră. Se gîndea cum să adune banii care îi trebuiau.

Fetele îl examinaseră numai fugar. Mai șezură cîtva timp, apoi o șterseră. Barman-ul începu să se joace cu niște zaruri. „Ce zici, facem o partidă?" întrebă Steiner.

— Dă-i drumul.

Aruncară zarurile și Steiner cîștigă. Continuară jocul. Steiner scoase din două aruncături, un după alta, patru ași. „Pare-se că am noroc cu așii", zise el.

— În genere ai noroc, replică barmanul. „Care ți-e zodiacul?"

— Asta nu știu.

— Parcă ai fi un leu. Cel puțin să știi că ai soarele în leu. Mă pricep puțin. Facem ultimul tur. Fred tot nu mai vine. N-a venit niciodată la ora asta. Are nevoie de somn și de mîini liniștite.

Aruncară din nou zarurile și Steiner cîștigă iarăși. „Vezi?" zise barmanul împingîndu-i cinci șilingi. „Hotărît ești leu" Cred că Neptun ți-e favorabil. În ce lună te-ai născut?"

— August.

— Atunci ești într-adevăr un leu. Anul ăsta ai noroc!

— Pentru asta aș fi în stare să iau o întreagă pădure seculară plină de lei asupra mea. Steiner își bău paharul. „Fi, rogu-te,

bun şi spune-i lui Fred că am fost aici. Spune-i că Steiner a fost şi a întrebat de el. Mîine vin iar".

— Prea bine.

Steiner se înapoie la pensiune. Drumul era lung şi străzile pustii. Cerul atîrna plin de stele ; din cînd în cînd adia peste ziduri mireasma grea a liliacului înflorit. Dumnezeule sfinte. Mario, asta nu poate dura veşnic, gîndi el.

IV

Kern se găsea într-o drogherie din apropierea Pieţei Wenzel. Descoperise în vitrină cîteva sticle cu apă de colonie ce purtau eticheta laboratorului tatălui său.

„Apă de toaletă Farr !" Kern învîrtea în mînă sticla pe care droghistul i-o adusese din raft. De unde v-o procuraţi ?

Droghistul dădu din umeri. N-o mai ştiu. Vine din Germania. O avem de mult. Voiţi să cumpăraţi o sticlă ?

— Nu una, ci şase...

— Şase ?

— Da, şase în cap. Fac comerţ cu ele. Firește trebuie însă să-mi dai procente.

Droghistul îi pironi pe Kern. „Emigrant ?" întrebă el.

Kern puse sticla pe tejghea. „Ştii una", îi răspunse el, supărat, întrebarea asta începe să mă plictisească atunci cînd e pusă de civili, mai ales atunci cînd am în buzunar un permis de liberă şedere. Spune-mi mai bine ce comision îmi dai.

— Zece la sută.

— E ridicol. Cum să mai cîştig şi ceva ?

— Puteţi căpăta colonia cu 25 la sută, interveni proprietarul magazinului, apropiindu-se. Dacă luaţi zece sticle, vi le putem da cu 30 la sută. Sîntem bucuroşi să scăpăm de marfa asta veche.

— Marfă veche ? Kern îl privi jignit. E o apă de colonie de calitate superioară.

Proprietarul magazinului îşi vîrî calm un deget în ureche. „Fie şi aşa cum zici. Atunci eşti de bună seamă mulţumit şi cu un comision de 20 la sută".

— Treizeci e minimum. Asta n-are nici o legătură cu calitatea. Puteţi să-mi daţi 30 la sută şi colonia totată. Să fie cu toate astea bună, nu-i aşa ?

Droghistul strînse buzele : „Toate apele de toaletă sînt la fel. Bune sînt numai acelea pentru care se face reclamă. Asta e tot secretul".

Kern îl privi cu luare aminte. „Pentru asta e și tare proastă, așa că 35 la sută ar fi comisionul cel mai potrivit".

— Treizeci, ripostă proprietarul drogheriei. Din cînd în cînd întreabă cineva de ea.

— Domnule Burreck, interveni droghistul, eu cred că i-o putem da cu 35 la sută dacă ia o duzină de sticle. Bărbatul care întreabă din cînd în cînd de ea e mereu unul și același. El nu cumpără, vrea numai să ne vîndă rețeta.

— Rețeta ? Bunule Dumnezeu. Cine e acela care vrea să vă vîndă rețeta ?

Droghistul rise. Cineva care afirmă că a avut pe vremuri el însuși un laborator de parfumerie. Firește, mintea ! Cîte un născocesc și emigranții ăștia !

Kern rămase o clipă fără respirație. Știți cumva unde locuiește omul acela ?

Droghistul ridică umerii. Cred că am adresa pe-aici, pe undeva. Ne-a dat-o de cîteva ori. Dar pentru ce ?

— Cred că e tatăl meu.

Cei doi bărbați îl priviră pe Kern. „E adevărat ?" întrebă droghistul."

— Da, cred că el este. Îl caut de mult.

— Bertha ! strigă proprietarul magazinului agitat unei femei care lucra la un birou în fundul drogheriei. Mai avem adresa domnului care a vrut să ne vîndă rețeta pentru apa de toaletă ?

— Îl credeți pe domnul Stern, sau pe imbecilul ăla bătrîn care s-a fîțîit de cîteva ori pe aici ?

— Ei, a dracului ! Proprietarul prăvăliei îl privi pe Kern stînjenit. Scuzați ! O luă repede spre fundul magazinului.

— Așa pățești cînd te culci cu angajații tăi, șopti, malițios, droghistul în urma lui.

Proprietarul drogheriei veni după un răstimp gîfîind cu o hîrtie în mînă. Iacă adresa. E un domn Kern. Siegmund Kern.

— E tatăl meu.

— Cu adevărat ? Bărbatul îi dădu lui Kern însemnarea.

— Iată asta e adresa lui. A fost ultima dată acum vreo trei săptămîni. Scuzați, vă rog, observația de adineauri. Știți doară...

— Nu face nimic. Aş vrea numai să plec imediat. Mă întorc apoi să iau sticlele de colonie.

— Firește ! E timp !

Casa în care ar fi trebuit să locuiască tatăl lui Kern se afla pe Tuzarova ulice, în preajma halelor pieței. Era întunecată și mucegă și mirosea a pereți umezi și oxid de carbon.

Kern sui încet scara. Părea ciudat, dar simțea oarecare frică să-și revadă tatăl după un atît de lung timp, — prea se obișnuise ca lucrurile să nu meargă spre îndreptare.

La etajul al treilea, sună. Peste cîteva secunde auzi un foșnet înapoia ușii și carapacea de metal a zăvistatului se dădu de o parte ; cu ochi de spion Kern zări un ochi negru îndreptat asupra lui.

— Cine e acolo ? întrebă o voce ursuză de femeie.

— Doresc să vorbesc cu cineva care locuiește aici.

— Aici nu locuiește nimeni ! Kern citi cartea de vizită. „Doamna Melanie Ekowsky, nu-i așa ? dar nu doresc să vorbesc cu dumneavoastră.

— Atunci ce ?

— Țin să vorbesc cu un bărbat care locuiește aici.

— Aici nu locuiește nici un bărbat.

Kern pironi ochiul rotund și negru. Poate că era adevărat și tatăl său se mutase de mult de aici. Se simți deodată pustiu și dezamăgit.

— Și cum îl cheamă ? întrebă femeia dinapoia ușii.

Kern ridică plin de speranță capul. „N-aș voi să v-o strig în gura mare. Dacă ați deschide ușa, v-aș spune-o".

Ochiul din rotundul zăvistatului dispăru, un lanț zornăi ? Asta e o cetate își zise Kern. Era aproape sigur că tatăl său mai locuiește încă aici ; altminteri femeia n-ar fi continuat cu întrebările.

Ușa se deschise. O cehă voinică cu obrajii roșii și fața lată îl măsură pe Kern din creștet pînă-n tălpi.

— Aș dori să vorbesc cu domnul Kern.

— Kern ? Nu-l cunosc. Nu locuiește aici.

— Domnul Siegmund Kern. Eu mă numesc Ludwig Kern.

— Așa ? Femeia îl măsură bănuitoare. — „Asta poate s-o afirme oricine".

Kern scoase permisul de liberă ședere din buzunar. Iacă... uitați-vă la actul ăsta. Numele de botez e scris din nebăgare de seamă fals — dar priviți pe celălalt.

Femeia citi cu luare aminte hîrtia. După cam mult, i-o înapoie. Sînteți rude ?

— Da. Ceva îl oprea pe Kern să spună mai mult. Avea acum aproape certitudinea că tatăl său locuia în casa ăsta. Femeia se decisese. „Nu locuiește aici", declară ea scurt.

— Bine. Îngăduiți-mi însă să vă spun unde locuiesc eu. Rămîn numai cîteva zile aici. Mi-ar fi plăcut să stau de vorbă, înainte de plecarea mea, cu domnul Siegmund Kern. Am să-i predau ceva încheie el, ațintind privirea asupra femeii.

— Așaa ?

— Da. "Hotel Bristol, Ludwig Kern. Bună seara.

El coborî repede scările. Cerule bun, își zicea el, phii ce cerber e asta care îl păzește ! Oricît, a păzi e mai bine decît a trăda.

Se reîntoarse la drogherie. Proprietarul ei se repezi asupra lui „L-ați găsit pe tatăl dumneavoastră ?" Fața lui exprima toată curiozitatea unui om căruia îi lipsesc senzațiile în viață.

— Încă nu, răspunse Kern, brusc cuprins de silă. Dar locuiește acolo. Nu era acasă.

— Așa ceva ! Ce întîmplare neprevăzută nu-i așa ?

Bărbatul își așeză coatele pe masă și se așternu la povestit despre cîte întîmplări curioase se ivesc în viață.

— Pentru noi, nu, replică Kern. Pentru noi e o întîmplare neprevăzută cînd ceva merge normal. Ce-i cu apa de toaletă ? Deocamdată nu pot luat decît șase sticle ; nu am mai mulți bani. Ce comision îmi faceți ?

Proprietarul magazinului se gîndi o clipă : „Treizeci și cinci", declară el, mărinimos. Așa ceva nu se întîmplă în fiecare zi.

— Bine.

Kern plăti. Droghistul împachetă sticlele. Femeia care stătuse în timpul acesta în fundul prăvăliei și pe care o chema Bertha, se apropie să-l vadă și ea pe tînărul ce și-a regăsit tatăl. Ea molfăia excitată ceva.

— Știți, adăugă proprietarul drogheriei, ce voiam să vă mai spun, apa de colonie e foarte bună. Într-adevăr foarte bună.

— Mulțumesc ! Kern luă pachetul. Sper să vin în curînd să le iau și pe celelalte.

O luă spre hotel. Ajuns în odaia lui, desfăcu pachetul şi împachetă două din sticle împreună cu cîteva bucăţi de săpun şi două flacoane de parfum ieftin şi le puse într-o geantă. Voia să încerce imediat să vîndă ceva din ele.

Cînd păşi în coridor văzu o siluetă ce părăsea odaia învecinată. Era o fată de statură mijlocie într-o rochie deschisă, care ducea cîteva cărţi sub braţ. Kern la început nu o luă în seamă. Era preocupat să întocmească preţurile pentru apa lui de toaletă. Dar deodată îi veni în gînd că adolescenta ieşise din odaia pe care el o confundase noaptea trecută cu odaia lui — şi atunci rămase locului. Avea simţămîntul că l-ar putea recunoaşte şi acum.

Fata îşi continuă drumul şi coborî scările fără să întoarcă privirea. Kern mai aşteptă puţin, apoi o luă repede pe coridor pe scări, după dînsa. Deveni deodată foarte curios să vadă ce înfăţişare avea adolescenta.

Coborî treptele şi, ajuns jos, se uită împrejur, fata nu se vedea nicăieri. Se duse la intrare şi se uită în lungul străzii; ea zăcea pustie în lumina prăfuită. Doar cîţiva cîini ciobăneşti se fugăreau pe şosea.

Kern se întoarse în hotel. „N-a ieşit nimeni adineauri" întrebă el pe portar, care era în acelaşi timp chelner şi fecior.

— Numai dumneavoastră! Portarul îl ţintuia cu privirea, aşteptînd ca Kern, la auzul glumei sale, să izbucnească într-un hohot de rîs nestăvilit.

Kern însă nu rîdea. „Am voit să spun o fată, adăugă el: o duduie tînără".

— Aici nu locuiesc doamne, numai femei, riposta portarul morocănos. Era jignit că spiritul lui n-a prins.

— Aşadar n-a ieşit nimeni?

— Sînteţi de la poliţie că vreţi să ştiţi atît de precis? Portarul era acum de-a dreptul duşmănos.

Kern îl privi surprins. Nu înţelegea ce avea omul. Gluma nici nu o observase. Scoase un pachet de ţigări din buzunar şi-i oferi una portarului.

— Mulţumesc, replică acesta foarte rece. Fumez ţigări mai bune.

— Cred.

Kern vîrî ţigările în buzunar şi rămase o clipă locului să chibzuiască. Fata trebuia să mai fie în hotel. Probabil că se afla în hol. Se înapoie.

Holul era o încăpere îngustă și lungă ce dădea spre o terasă cimentată ; de aici ajungeai într-o grădină mărginită cu un zid unde se aflau cîteva boschete de liliac.

Kern privi prin geamul ușii. O văzu pe fată șezînd la o masă cu coatele rezemate și citind. În afară de el nu se găsea nimeni în hol. Kern simțea că nu poate face altfel : deschise ușa și intră.

Cînd auzi ușa adolescenta ridică privirea din carte. Kern se intimidă. „Bună seara", rosti el, ezitînd.

Fata îl privi, apoi dădu din cap și continuă să citească.

Kern se așeză într-un colț al odăii. După cîteva clipe se sculă și își luă cîteva ziare. Avea senzația că e oarecum ridicol și ar fi fost mai bucuros dacă se afla afară. Dar i se părea aproape imposibil să se scoale așa, imediat, și să plece.

Desfăcu ziarele și începu să citească. După un timp observă că fata umblă în poșeta ei, scoase o tabacheră de argint, o deschise, apoi o închise iar fără să scoată o țigară și o vîrî înapoi în poșetă.

Kern puse repede de o parte ziarul și se ridică. „Observ că v-ați uitat țigările acasă. Vă pot servi eu cu una ?"

Scoase pachetul lui ; ar fi dat mult acum să aibă tabacheră. Pachetul era mototolit și rupt la colțuri. El oferi fetei. „Nu știu dacă vă place calitatea asta. Portarul adineauri le-a refuzat, i se păreau prea proaste".

Adolescenta cercetă marea : „Fumez aceleași țigări", spuse ea.

Kern rîse. „Sînt cele mai ieftine. Asta e aproape ca și cum ți-ai fi istorisit povestea vieții".

— Fata îl învălui cu privirea-i : „Cred că hotelul o povestește și fără de asta".

— Asta e adevărat.

Kern aprinse chibritul și-i servi adolescentei foc. Lumina slabă, roșiatică, ilumină un obraz oval, cafeniu, cu sprîncene negre și dese. Ochii erau mari și limpezi și gura plină și catifelată. Kern n-ar fi putut spune dacă făptura din fața lui e frumoasă și dacă îi plăcea ; avea numai simțămîntul ciudat al unei viitoare și îndepărtate uniri ; mîna lui șezuse pe sînul ei, înainte de a o cunoaște. O văzu respirînd, și brusc, deși știa că gestul e nesăbuit el bagă mîna în buzunar.

— Sînteți de mult printre străini ? o întrebă el.

— De două luni.

— Asta nu e mult.

— E nesfîrşit de mult.

Kern o privi surprins. „Aveţi dreptate", recunoscu el. Doi ani nu e mult, dar două luni, e nesfîrşit. Dar asta are oricum un avantaj : se scurtează cu cît durează mai mult.

— Credeţi că o să dureze mult ? întrebă adolescenta.

— Nu ştiu. La asta nu mă mai gîndesc.

— Eu tot timpul.

— Asta o făceam şi eu cînd eram de două luni prin străini.

Adolescenta tăcu. Ţinea capul înclinat, stătea pe gînduri şi fuma încet aspirînd profund fumul. Kern privi părul negru deosebit şi uşor ondulat, care îi înrăma chipul. Ar fi voit să rostească ceva deosebit, plin de spirit, dar nu-i venea nimic în minte. Se căznea numai să-i amintească cum procedează într-o situaţie asemănătoare eroii moderni din cărţile pe care le citise ; cu toate astea mintea parcă îi era secată, apoi nici eroii n-au fost poate vreodată într-un hotel de emigranţi din Praga.

— Nu e prea întuneric pentru lectură ?

Interlocutoarea lui tăcută tresări de parcă fusese cu gîndurile aiurea. Apoi închise cartea şi spuse : „Nu nici nu vreau să mai citesc. N-are nici un sens.

— Cîteodată îţi abate gîndurile, răspunse Kern. Cînd găsesc pe undeva vreun roman poliţist îl citesc într-un suflet.

Fata avu un surîs obosit. Asta nu e un roman poliţist. E un manual de Chimie anorganică.

— Aha ! Aţi frecventat Universitatea ?

— Da. La Würzburg.

— Eu am învăţat la Lipsca. La început păstrasem şi cu cărţile de studii. Ţineam să nu uit nimic. Mai tîrziu însă le-am vîndut, erau prea greu de transportat, şi din banii luaţi pe ele am cumpărat apă de colonie şi săpun ca să fac comerţ cu ele. Din asta trăiesc acum.

Fata îl privi : „Nu prea îmi dai curaj".

— N-aş fi vrut să vă deranjez, spuse Kern repede. La mine a fost cu totul altceva. Eu nu am avut deloc acte. Dumneavoastră probabil că aveţi paşaport.

— Da, am, încuviinţă fata, dar expiră peste şase săptămîni.

— Nu face nimic, apoi îl veţi putea cu siguranţă prelungi.

— Nu cred.

— Tînăra se ridică.

— Nu voiți să mai luați o țigară ?

— Nu mulțumesc. Fumez și așa prea mult.

— Cineva mi-a spus odată că o țigară la momentul oportun e mai bună ca toate idealurile din lume.

— E adevărat. Fata zîmbi și dintr-o dată ca i se păru lui Kern mai frumoasă. Ar fi dat mult să continue să se întrețină cu dînsa dar nu știa cum să procedeze ca s-o mai rețină.

— Dacă vă pot fi într-un mod oarecare de folos, rosti el repede, aș face-o cu plăcere. Știu să mă descurc aici, în Praga : am mai fost de două ori. Mă numesc Ludwig Kern și locuiesc în odaia din dreapta odăii dumitale.

Fata îi aruncă o privire ageră. Kern crezu că s-a dat de gol dar dînsa îi întinse mîna cu naturalețe. Simți o strîngere puternică. „Dacă n-am să știu ceva, vă întreb cu plăcere". Mulțumesc mult, zise ea.

Ea își luă cărțile de pe masă și o luară spre scară.

Kern mai rămase o clipă în hol. Acum știa deodată tot ce ar fi putut să-i spună.

*

— Încă o dată, Steiner, zise măsluitorul. Dumnezeu știe de ce sînt mai nervos la debutul dumitale în șandramaua aia de peste drum, decît dacă aș juca eu la Jockeyclub.

Ședeau în bar și Fred îi supuse pe Steiner la o repetiție generală. Voia ca aceasta să joace pentru prima dată într-o circiumă din apropiere, cu niște trișori mai neînsemnați. Steiner găsise în această indeletnicire singura posibilitate de a-și procura bani.

Exersară cam jumătate de oră trucul cu așii. Atunci hoțul de buzunare se declară mulțumit și se ridică. Era în smoking. „Trebuie să mă car la operă. Mare premieră. Cîntă Lehmann. Cînd e vorba de artă adevărată sîntem și noi prezenți. Găsim totdeauna ceva de lucru. Oamenii sînt distrați, înțelegi dumneata ?" Întinse mîna lui Steiner. „De altfel — mi-am adus aminte : cîți bani ai dumneata ?"

— Treizeci și doi de șilingi.

— Prea puțin. Frații de colo trebuie să vadă bani mari, la mărunțiș nu-și vor înfige dinții. Bagă mîna în buzunar și scoase o hîrtie de o sută de șilingi. „Iată, cu asta ai să faci plata cafelei,

atunci au să sosească fără îndoială. Banii îi predai apoi cîrciumarului, pentru mine ; mă cunoaște. Și acum înc-odată : joci scurt și bagi de seamă, cînd sosește careul de dame ! Frînge-le gîtul".

Steiner luă hîrtia. „Dacă pierd banii, n-am să pot niciodată să ți-i dau înapoi".

Hoțul de buzunare dădu din umeri. „Atunci, dusu-s-au. Ghinion. Dar n-ai să pierzi. Îi cunosc eu p-ăia. Șarlatani d-ăia proști. N-au clasă. Ești nervos ?

— Nu cred.

— Ai și mai multă șansă. Ai de colo nu știu că dumneata ești inițiat. Pînă să-și dea ei seama i-ai păcălit și nu mai pot face mare lucru. Așadar, servus.

— Servus.

Steiner trecu la cîrciuma de peste drum. Reflecta mergînd la ciudățenia faptului : nici un om nu i-ar fi împrumutat nici un sfert din banii pe care măsluitorul i-i dăduse fără șovăială. Camaraderia celor decăzuți, gîndi el. Rămîne mereu aceeași. Slavă Domnului.

În prima încăpere a cîrciumii se juca tocmai tarock. Steiner se așeză la fereastră și comandă un rachiu. Scoase ceremonios portofelul, în care mai băgase cîteva coli de hîrtie ca să pară mai plin, și făcu plata cu hîrtia de o sută.

După un minut, un bărbat uscățiv i se adresă și îl invită să fie al patrulea la un mic pocker. Steiner refuză plictisit. Bărbatul căută să-l convingă.

— Nu prea am timp, declară Steiner. Cel mult jumătate oră și pentru joc asta-i prea puțin.

— Da de unde ! Uscățivul își arătă dantura stricată. „Sînt unii care în jumătate oră și-au făcut norocul, dom'le".

Steiner privi la ceilalți doi jucători de la masa de alături. Unul avea o față grasă și chelie, celălalt era oacheș, tare păros și avea un nas mare. Amîndoi îl priveau cu indiferență. „Dacă e într-adevăr vorba numai de jumătate de oră", spuse Steiner prefăcîndu-se că șovăie „atunci pot încerca".

— Negreșit, negreșit, replică uscățivul.

— Și pot să încetez cînd vreau ?

— E limpede, dom'le, cînd vrei matale.

— Și dacă am cîștigat.

Buzele celui gras de la masă se strîmbară puțin. Se uită la cel oacheș semnificativ : se pare că am prins un adevărat pui de burtă-verde.

— Păi tocmai atunci, domnule, măcăi voios uscătivul.

— Atunci bine, joc.

Steiner se așează la masa lor. Grăsanul amestecă cărțile și le împărți. Steiner cîștigă cîțiva șilingi. Cînd veni rîndul lui să le amestece, pipăi marginile cărților. Apoi mai mestecă odată, pe locul unde simțise ceva, tăie cărțile, comandă o șliboviță și în același timp se uită sub teancul de deasupra și văzu că e o rigă. Deci popii erau puțintel tăiați. Apoi amestecă iar și făcu cărțile.

După un sfert de oră cîștigase cam treizeci de șilingi. „Foarte bine!" măcăi uscătivul. „Nu vreți să ridicăm puțin miza?"

Steiner consimți. Cîștigă și potul următor. Apoi împărți grăsanul cărțile. Avea mîini grăsuțe și roz care erau de fapt prea mici pentru scamatorie. Steiner observă că o făcu cu toate acestea foarte iscusit. Ridică cărțile lui. Avea un brelan de dame.

— Cît? întrebă grăsunul, mestecîndu-și țigara.

— Patru, spuse Steiner. Observă că grăsanul se opri brusc pentru că n-ar fi avut voie să cumpere decît două cărți. Grăsanul îi aruncă patru. Steiner văzu că prima carte era a patra damă care îi lipsea lui. Firește, că acuma n-avea carte și azvîrli cărțile. Ceilalți trei se priviră semnificativ și ziseră și ei „pas".

Steiner știa că putea numai atunci face ceva, cînd dă el cărțile. Prin aceasta șansele lui erau unul la trei. Hoțul de buzunare avusese dreptate: trebuia să lucreze repede înainte ca ceilalți să observe ceva.

Făcu trucul cu așii, dar numai simplu.

Șugătorul jucă împotriva lui și pierdu. Steiner privi la ceas. Trebuie să plec. Ultimul rond.

— Stai, stai, vecine! măcăi Micul. Ceilalți doi nu spuseră nimic.

La turul viitor Steiner avu de la început un careu de dame. Mai cumpără o carte, una nouă. Părosul Schwartz cumpără două cărți. Steiner observă că uscătivul arunca cu un deget rapid cărțile pe care le apuca de dedesubt.

Steiner știa la ce trebuie să se aștepte; totuși plăti și mai ceru încă pînă la douăzeci de șilingi, și apoi renunță. Negricios-ul îi aruncă o privire piezișă și încasă potul. „Dar ce carte aveai?" lătră uscătivul și descoperi repede cartea lui Steiner.

„Careu de dame! Şi cu astfel de carte spui pas, omul lui Dumnezeu? Păi asta făcea toţi banii din lume! Dar d-ta ce ai avut? întrebă el pe oacheş.

— Un brelan de rigi, răspunse acela cu obrazul strîmb.

— Ei vezi! Vezi! Ai fi cîştigat, vecine! Pînă la ce sumă te-ai fi ridicat cu brelanul de rigi?

— Cu un brelan de rigi, mă ridic pînă în lună, replică Schwartz destul de mohorît.

— N-am băgat de seamă, spuse Steiner. Am crezut că am numai un brelan. Am crezut că una din dame e valet.

— Aşa ceva!

Negriciosul dădea cărţile. Lui Steiner îi veni un brelan de rigi şi pe al patrulea îl cumpără. Ceru încă cincisprezece şilingi, apoi adună banii. Steiner cîştigase cam 90 de şilingi şi nu mai aveau decît două tururi.

— Ce carte ai avut, vecine?

Uscătivul încerca repede să descopere cărţile. Steiner îl lovi peste mînă. „Aşa e moda pe aici?" întrebă.

— Scuză, te rog, de, curiozitatea...

La turul următor Steiner pierdu opt şilingi, nu se angajase cu mai mult. Apoi luă el cărţile şi le amestecă. Fusese foarte atent şi, amestecînd acum pe rigi, făcu în aşa fel ca să-l poată servi pe grăsan luîndu-le de dedesubt. Reuşi. Negriciosul ca să păstreze aparenţele, merse şi el în joc, grăsanul ceru o carte. Steiner îi dădu ultimul rigă. Grăsanul înghiţi şi schimbă o privire cu ceilalţi. Acest moment Steiner îl folosi pentru trucul lui cu aşii. Aruncă trei din cărţile lui şi se servi cu cei doi aşi care se aflau pe deasupra cărţilor.

Grăsanul începu să pluseze. Steiner îşi puse cărţile jos şi, ezitînd, merse şi el. Negriciosul dublă miza. La o sută şi zece şilingi, ieşi din joc. Grăsanul ridica jocul pînă la o sută cincizeci, Steiner îi susţinu. Nu era cu totul sigur. Ştia că grăsanul avea un careu de rigi, nu cunoştea însă ultima carte; dacă acesta era un Jocker, Steiner era pierdut. Uscătivul se bîţîia pe scaunul său. „Se poate vedea?" întinse mîna după cărţile lui Steiner.

— Nu. Steiner îşi acoperise cărţile cu mîna. Era surprins de obrăznicia asta naivă; dacă uscătivul ar fi văzut cartea lui, ar fi telegrafiat-o imediat cu piciorul, sub masă, grăsanului.

Grăsanul deveni șovăitor. Steiner jucase pînă acum atît de prevăzător încît trebuia să aibă o carte mare. Steiner o observă și ridică mai mult. La o sută optzeci, grăsanul se opri. Etală careul de rigi pe masă. Steiner respiră ușurat și își descoperi careul lui de ași.

Uscătivul scăpă un șuier, apoi se lăsă o mare tăcere, în care timp Steiner băgă banii în buzunar.

— Mai facem un rond, spuse deodată negriciosul, aspru.

— Îmi pare rău, ripostă Steiner.

— Mai facem un rond, repetă negriciosul, scoțînd bărbia în afară.

Steiner se ridica de la masă: „Rămîne pe data viitoare".

Se duse la tejghea și plăti. Apoi îi strecură cîrciumarului o bancnotă împăturită de o sută de șilingi. „Dă-i-o lui Fred".

Cîrciumarul ridică surprins sprîncenele: Fred?

— Da.

— Bine. Cîrciumarul rînji. „Au căzut mesa, frații! Au vrut să prindă un peștișor și-au dat de un rechin".

Cei trei bărbați stăteau în ușă. „Mai facem un rond", spuse negriciosul și blocă ieșirea.

Steiner îl țintui cu privirea.

— Nu merge așa, vecine, măcăi uscătivul. Exclus, Sir!

— Nu e nevoie să ne prefacem, spuse Steiner. Războiul e război. Trebuie să știi să pierzi o dată.

— Nu noi, replică negriciosul. Mai facem un rond.

— Sau înapoiezi banii pe care i-ai cîștigat, adăugă grăsanul.

Steiner clătină capul. „A fost un joc cinstit, spuse el cu un surîs ironic. Voi ați știut ce urmăriți și eu am știut ce vreau. Bună seara".

Încercă să se strecoare printre negricios și uscătiv, dar simți cu prilejul ăsta strînsoarea mușchilor negriciosului.

În clipa asta interveni cîrciumarul: „Vă rog, fără scandal în localul meu, domnii mei!"

— Nici nu vreau scandal, replică Steiner. Vreau să plec.

— Mergem și noi cu tine, spuse negriciosul.

Uscătivul și negriciosul o luară înainte, apoi venea Steiner și înapoia lui grăsanul. Steiner știa că numai negriciosul era primejdios. În clipa cînd negriciosul trecu pragul, Steiner făcu

un pas înapoi şi repezi grăsanului una în burtă şi lovi pe negricios cu pumnul strîns ca un ciocan, cu toată puterea, în ceafă, aşa fel încît acesta se împletici în jos pe scări, căzînd peste uscătiv.

Cu o săritură Steiner fu afară şi o luă la fugă de-a lungul străzii înainte ca ceilalţi să se fi desmeticit. Ştia că era singura lui şansă pentru că pe stradă n-ar fi putut să se apere împotriva a trei bărbaţi. Auzi ţipete şi strigăte în urma lui şi, fugind, întoarse privirea în urmă: dar nimeni nu-l urmărea. Fuseseră prea surprinşi.

Încetă să fugă şi ajunse cu pas obişnuit în sfîrşit pe străzi mai animate. În faţa oglinzii unui mare magazin de mode rămase locului şi se privi. Măsluitor şi înşelător, gîndi el, dar am jumătate paşaport. Făcu un semn cu capul şi o porni înainte.

V

Kern ședea pe zidul ce împrejmuia vechiul cimitir evreiesc și număra banii la lumina unui felinar din stradă. Toată ziua făcuse comerț ambulant prin împrejurime. Era un cartier sărac... dar Kern știa că sărăcimea e îndurătoare și nu cheamă poliția. Cîștigase treizeci și opt de coroane. Fusese o zi bună.

Își băgă banii în buzunar și încercă să descifreze numele de pe monumentul funerar ce se afla în apropierea zidului. Piatra era mîncată de vreme. „Rabin Israel Löw", zise el, apoi „mort în timpul de demult, cu siguranță foarte învățat pe vremuri și acum numai puțin fosfat de calciu acolo jos... ce părere ai tu, ce să fac acum? Să mă duc acasă mulțumit sau să încerc să speculez ca să ajung la un cîștig de cincizeci de coroane?"

Scoase o monedă de cinci coroane, „Ție îți este cam indiferent, așa-i bătrîne? Atunci să întrebăm destinul emigranților, hazardul. Capul este mulțumirea, pajura, să mai negociez".

Aruncă moneda în sus și o prinse. Căzu din mîna lui pe mormînt. Kern escaladă zidul și își ridică moneda cu băgare de seamă. „Ce e? Pajura!... Pe mormîntul tău. Și tu mă sfătuiești, așadar, Rabine. Atunci dă-i drumul!" Se îndrepta spre prima casă într-o goană de parcă ar fi vrut să asedieze o cetate.

La parter nu-i deschise nimeni. Kern așteptă puțin, apoi urcă scara. La primul etaj ieși o jupînească drăguță. Îi observă geanta, strîmbă buzele și închise ușa tăcînd. Kern se urcă la etajul al doilea. După ce sună de două ori, apăru în ușă un bărbat cu vesta deschisă. Kern abia începuse să vorbească, cînd se văzu apostrofat. „Apă de toaletă? Parfum? Așa o obrăznicie! Nu știi să citești, omule? Mie, îndrăznești să-mi oferi apa ta chioară, mie reprezentantul general al articolelor de parfumerie Leo?" Ieși afară.

Trînti ușa. Kern aprinse un chibrit și citi firma mică de alamă de pe ușă. Era adevărat: Iosef Schimeck era angrosist de parfum, colonie și săpun.

Kern clătină capul. „Rabine Israel Löw", murmură el. „Ce înseamnă asta? Oare ne-am înțeles greșit?"

Sună la etajul al treilea. Îi deschise ușa o femeie grasă, prietenoasă. „Poftim înăuntru", spuse ea binevoitoare. „German, nu-i așa? Emigrant? Poftim, intră mata".

Kern o urmă în bucătărie. „Șezi puțin", zise femeia. „Ești de bună seamă obosit".

— Nu prea.

Se întîmpla pentru prima oară în Praga să i se ofere lui Kern un scaun. Se folosi de împrejurarea asta rară și se așeză. Rabine, gîndi el, m-am pripit. Iartă-mă, sînt tînăr, Rabine Israel. Apoi își despachetă geanta.

Femeia grasă stătea în fața lui cu brațele încrucișate pe stomac și se uita la el. „Asta-i parfum ?", întrebă ea, arătînd spre o sticluță.

— Da. Kern se așteptase ca ea să se intereseze de săpun. Ținu sticla în sus ca pe un giuvaer. „Asta este renumitul parfum, numit Farr, produsul firmei Kern. Ceva cu totul special. Nu e leșie, cum sînt de pildă produsele parfumeriei Leo, pe care o reprezintă domnul Schimek, cel ce locuiește sub dumneavoastră".

— Așaa ?

Kern destupă sticluța și o întinse femeii s-o miroasă. Apoi îi trecu cu picurătorul peste mîna grasă.

— Poftim una mai mare. Și apoi mai am una ; asta e foarte mare. Iat-o. E drept, însă, că asta costă patruzeci de coroane.

— Nu face nimic. O opresc pe asta mare.

Kern nu-și credea urechilor. Înseamnă să cîștig optsprezece coroane. „Dacă luați sticla cea mare, atunci vă dau pe deasupra pe gratis o bucată de săpun de migdale". Declară el, entuziasmat.

— Bine. Săpunul poate fi întotdeauna întrebuințat.

Femeia luă sticla și săpunul și se duse în odaia de alături. Între timp Kern își împachetă geanta. Prin ușa întredeschisă pătrundea miros de carne fiartă. Kern se hotărî să-și îngăduie în astă seară o cină îndestulătoare. Supa de la cantină nu-l sătura.

Femeia se întoarse în bucătărie. „Așă, mulțumesc frumos și la revedere", spuse ea prietenoasă. Ține și o felie de unt cu pîine pentru drum.

— Mulțumesc. Kern se ridică și aștepta.

— Ce mai e ? întrebă femeia.

— Da, firește. Kern rîdea. Nu mi-ați dat încă banii.

— Banii ? Ce fel de bani ?

— Cele patruzeci de coroane, zise Kern surprins.

— Așaa ? Anton ! strigă femeia în odaia învecinată. Vino puțin încoa'. E cineva aici care cere bani.

Un bărbat cu bretele atîrnate ieși din odaia de alături. Își șterse mustața și mesteca. Kern observă că purta peste cămașa asudată niște pantaloni cu vipușcă și îl cuprinse o presimțire proastă. „Bani ?" întrebă bărbatul răgușit, vîrîndu-și degetul în ureche.

— Patruzeci de coroane, replică Kern. „Dar dați-mi mai bine sticla înapoi, dacă vi se pare prea scumpă. Săpunul îl puteți reține".

— Așa, așa ! Bărbatul se apropia. Mirosea a nădușală acră și a carne de porc proaspăt fiartă „Ia vino încoa, fiule !" Se duse și deschise larg ușa ce da spre camera alăturată. „Știi tu ce-i aia ?" Arată spre o haină de uniformă ce atîrna pe un scaun. „S-o îmbrac acum și să mă duc cu tine la poliție ?

Kern se dădu un pas înapoi. Se și văzu închis pentru paisprezece zile pentru comerț clandestin. „Am un permis de liberă ședere", zise el. „Pot să vi-l arăt".

— Mai bine arată-mi autorizația de lucru, replică omul și îl pironi pe Kern.

— O am la hotel.

— Atunci ne putem duce la hotel. Sau n-ar fi mai bine să rămînă sticla aici, ca dar. Ce zici ?

— Fie. Kern căuta ușa.

— Ia-ți felia de pîine cu unt, zise femeia cu un zîmbet larg.

— Mulțumesc, n-am nevoie. Kern deschise ușa.

— Uită-te la el. Mai e și nerecunoscător.

Kern trînti după el și coborî repede scara. Nu auzi rîsetul zgomotos, ce urmă după fuga sa. „Strașnic, Anton !, pufni femeia. Ai văzut, cum a șters-o ? Parcă ar fi avut albine în pantaloni. Mai repede încă decît jidanul bătrîn de azi după-masă Asta precis te-a luat drept comisar și s-a și văzut în cușcă".

Anton rînji. „Păi, toți au frică de uniformă. Chiar dacă e a unui poștaș. Norocul nostru. Nu o ducem prost, de cînd cu emigranții, nu-i așa ?"

O ciupi pe femeie de sîn.

— Parfum bun. Ea se vîri în el. „E mai bun decît apa de păr de la jidanul bătrîn de azi după-masă".

Anton își ridică pantalonii. „Unge-te astăzi cu el ; atunci o să mi se pară că am o contesă în pat. Mai e ceva carne în oală ?".

Kern sta în stradă. „Rabine Israel Löw", zise el, cam abătut către cimitir. „M-ai păcălit. Patruzeci de coroane. Ba nu, patruzeci şi trei dacă adaugi bucata de săpun. Asta înseamnă o pagubă de neto douăzeci şi patru de coroane".

Se întoarse la hotel. „A fost cineva aici, să mă caute ?" întrebă el pe portar.

Portarul clătină capul. „Nimeni".

— Precis, nu ?

— Nu, nici măcar preşedintele Cehoslovaciei.

— Pe acela nici nu-l aştept.

Urcă scara. I se părea curios faptul că n-avea nici o veste de la tatăl său. Poate că într-adevăr nu era acolo : sau poate că între timp a fost prins de poliţie. Se hotărî să mai aştepte cîteva zile şi apoi să se mai ducă o dată la locuinţa doamnei Ekowski.

Sus, în odaie, îl găsi pe bărbatul care răcnea noaptea. Se numea Rabe. Tocmai se dezbrăca.

— Vrei să te culci ? întrebă Kern. „Înainte de ora nouă ?"

Rabe îi răspunse : Pentru mine e lucrul cel mai cuminte. Dorm apoi pînă la douăsprezece. Cam la timpul ăsta veneau ei de obicei cînd... Atunci mă scol şi mă aşez la fereastră pentru două ore. După aceea iau un somnifer. Îşi puse un pahar cu apă lîngă pat. „Ştii dumneata ce mă linişteşte cel mai mult cînd stau noaptea la fereastră ? Recit poezii. Poezii vechi de pe vremea cînd umblam la şcoală".

— Poezii ? întrebă mirat Kern.

— Da, simple de tot. De exemplu asta, pe care o cînţi, noaptea, copiilor :

Obosit merg la culcare,
Doamne, ceru-ţi îndurare :
Eu sînt mic, tu fă-mă mare
Eu sînt slab, tu fă-mă tare
În tot locul mă-nsoţeşte
Şi de rele mă păzeşte...

Stătea în cămaşa de noapte albă, în odaia semiîntunecată, ca un strigoi obosit, prietenos şi recita versurile cîntecului de leagăn încet, cu glasul monoton, cu ochii stinşi, în noapte. „Mă li-

nișteşte, repetă el apoi, zîmbihd. Nu știu cum se face, dar mă liniștește".

— Se poate, făcu Kern.

— Pare absurd, dar într-adevăr mă liniștește. Mă simt ca și cum aș fi acasă.

Kern se simți prost, se înfioră. „Nu știu nici o poezie pe dinafară", zise el, le-am uitat pe toate. Mi se pare că a trecut o veșnicie de cînd am fost școlar.

— Nici eu nu le mai știam. Dar acum mi le amintesc pe toate.

Kern dădu din cap. Apoi se sculă. Voia să iasă din cameră Rabe putea astfel dormi și el nu trebuia să se gîndească la sine însuși.

— Dacă aș ști ce să fac serile, zise el. De mult nu mai am ce citi. Și nici jos nu mai am chef să stau și să aud vorbindu-se a suta oară despre ce frumos era în Germania și despre cînd se vor schimba lucrurile.

Rabe se așeză pe pat. „Du-te la cinema. E modul cel mai plăcut să-ți petreci seara. Cînd s-a terminat filmul nu mai știi ce-ai văzut ; dar cel puțin nu te-ai gîndit la nimic". El își scotea ciorapii. Kern îl privi, pe gînduri. „Cinema", zise el și îi veni ideea că ar putea invita și pe tînăra din odaia învecinată.

— Dumneata cunoști persoanele de aici din hotel ? Rabe își puse ciorapii pe scaun și își mișcă degetele de la picioare. „Cîteva. De ce ?" Își privea degetele de parcă nu le mai văzuse niciodată.

— Aici, în odaia de alături ?

Rabe stătea pe gînduri. „Aici locuiește bătrîna Schimanovska. Înaintea războiului a fost o actriță renumită".

— Asta n-o mai cred.

Marill care stătuse cîtva timp la ușă și îi ascultase, spuse :

— El se interesează de Ruth Holland, o fată tînără, drăguță, zise bărbatul cu ochelari. Marill fusese deputat în parlamentul german. „Nu-i așa, Kern, don Juanule ?"

Kern roși.

— Curios, continuă Marill. Omul roșește la fapte naturale, la cele vulgare, nu. Cum ți-au mers azi afacerile ?

— O catastrofă. Am pierdut bani cu grămada.

— Atunci trebuie să mai cheltuiești încă ceva pe deasupra. E cel mai bun mijloc ca să nu te mai și amărăști.

— Asta vreau să și fac, zise Kern, vreau să mă duc la cinema.

— Bravo. Presupun că ai de gînd să te duci cu Ruth Holland Asta datorită întrebărilor dumitale.

— Nu știu. Nu o cunosc.

— Pe cei mai mulți dintre oameni nu-i cunoaștem. Odată însă trebuie să începem și cu asta. Așa că dă-i drumul, Kern. Curajul este cea mai frumoasă podoabă a tinereții.

— Credeți că o să meargă cu mine ?

— Nici vorbă că da. Asta-i norocul vieții noastre păcătoase. Cînd te miști între teamă și plictiseală ești recunoscător de orice abatere. Așa că, lasă rușinea de o parte și îndrăznește.

— Duceți-vă la Rialto, spuse Rabe din pat. Acolo se dă „Maroco". Cu cît sînt țările mai străine, cu atît mai ușor uiți de gîndurile tale și le distrezi.

— Maroco e bună, declară Marill. Și pentru fete tinere.

— Rabe se împachetă în pătura lui. „Uneori doresc să pot dormi zece ani în șir."

— Ai vrea atunci să fii cu zece ani mai bătrîn ? întrebă Marill.

Rabe îl privi. „Nu, zise el. Atunci copiii mei ar fi adolescenți".

Kern bătu la ușa de alături. Un glas dinăuntru îi răspunse. Deschise ușa și rămase îndată locului. Se găsea în fața Schimanovskăi.

Avea înfățișarea unei bufnițe. Cutele umflate ale feței erau acoperite cu multă pudră albă și îți făcea impresia unui peisaj cu munți înzăpeziți. Adînciți înăuntru, ca niște găuri, luceau ochii negri. Ea îl țintui pe Kern, de parcă voia în clipa următoare să-i sară cu ghearele în obraz. Ținea în mîini un șal roșu ca chinovarul. Deodată chipul i se schimonosi. Kern credea că voia să tabere pe el, dar peste trăsăturile ei trecu un fel de zîmbet. „Ce dorești, tinere prieten ?" întrebă ea cu un glas patetic, adînc, teatral.

— Aș dori să vorbesc cu domnișoara Holland. Zîmbetul dispăru. „Așaa". Schimanovska îl privi disprețuitor și începu să tricoteze de zor la șalul ei roșu.

Ruth Holland ședea ghemuită în patul ei. Citea. Kern văzu că era patul cu pricina. Simți deodată o căldură înapoia frunții. „Pot să vă întreb ceva?"

Fata se ridică și ieși cu el în coridor.

— Voiam să vă întreb dacă nu vreți să mergeți cu mine la cinema. Am două bilete, minți el.

Ruth Holland se uită la el.

— Sau proiectați altceva ? Poate că...

Ea clătină din cap. Nu, n-am nici un proiect.

— Atunci haideți cu mine ! De ce să stați toată seara în odaie ?

— Sînt obișnuită.

— Cu atît mai rău. Mie mi-a părut bine că am ieșit după două minute. Aveam impresia că vrea să mă mănînce.

Fata rîse cu poftă și părea deodată copilăroasă. „Nu, Schimanovska arată numai așa. În fond are o inimă bună".

— Se poate, dar nu se vede. Filmul începe peste un sfert de oră, mergem ?

— Bine, zise Ruth Holland și se părea că prin aceasta ia o hotărîre.

Ajunși la cinematograf, Kern o luă înainte. O clipă. Să iau biletele care mi-au fost lăsate aici.

Cumpără la casă două bilete și nădăjduia că ea nu observase nimic. După aceea îi fu însă indiferent. Principalul era că ședea lîngă el.

Sala era întunecată. Pe pînză apăru pustiul din Marracheș. Sunetul monoton al flautelor și al tamburinelor tremura în noaptea africană, fierbinte.

Ruth Holland se rezemă de fotoliu. Acordurile muzicii căzură peste ea ca o ploaie caldă — o ploaie caldă, monotonă, din care se înălța, chinuitor, amintirea.

Era la Nürnberg, în aprilie. În fața ei stătea, în întuneric, studentul Herbert Binding ținînd o gazetă mototolită în mînă.

— Înțelegi ce cred, Ruth ?

— Da, înțeleg, Herbert. E așa de ușor de înțeles.

Binding mototolea nervos exemplarul din „Stürmer". „Numele meu în gazetă, ca slugă la jidani. Ca profanator de rasă ! Asta înseamnă ruina mea. Înțelegi ?"

— Da, Herbert.

— Trebuie să scap din încurcătura asta. E în joc cariera mea. Și gazeta o citește fiecare, înțelegi ?

— Da, Herbert. Și numele meu este scris acolo.

— Asta-i altceva ! Ce te interesează pe tine. Tu oricum nu mai ai voie să intri în Universitate.

— Ai dreptate, Herbert.

— Aşadar ne despărţim şi nu mai este nimic între noi.

— Nimic. Şi acum rămîi cu bine.

Se întoarse şi plecă.

— Aşteaptă, Ruth — ascultă, o clipă!.

Ea se opri; el se apropie. Obrazul lui era atît de apropiat de al ei încît îi simţi respiraţia.

„Ascultă", zise el. Unde te duci acum?

— Acasă.

— Dar nu ar trebui chiar aşa... el respira mai tare.

Rămîne, bineînţeles, cum am vorbit. Dar ai putea totuşi... am putea... tocmai în astă seară nu-i nimeni la mine acasă, înţelegi, şi nu vom fi văzuţi. O apucă de braţ. „Nu trebuie să ne despărţim chiar aşa formal, cred că am mai putea..."

— Pleacă! zise ea. „Imediat!"

— Hai, fii cuminte, Ruth. O luă de umeri. Ea văzu chipul drăguţ, pe care-l iubise şi în care se încrezuse, nesocotită. Apoi îl lovi. Du-te! strigă ea în timp ce o podidiră lacrimile. Pleacă!

Binding făcu o mişcare bruscă îndărăt. Ce? Mă baţi? Tu pe mine? Tu putoare jidovească vrei să mă baţi pe mine?

Era gata să se arunce asupra ei.

— Pleacă! ţipă ea strident.

El privi în jurul lui. „Ţineţi gura! şuieră el. Vrei să se adune lumea? Ţi-ar conveni. Mă duc da, da, mă duc. Slavă Domnului, că am scăpat de tine!"

„Quand l'amour meurt", cînta eroina de pe ecran cu glasul ei întunecat, cînta în gălăgia şi în fumul cafenelei marocane. Ruth Holland îşi trecu mîna peste frunte.

Celelalte se succedară. Teama rudelor la care locuia — stăruinţa unchiului ca să fugă, pentru ca el să nu fie implicat — scrisoarea anonimă, în care i se comunica că în caz că nu va dispare, în trei zile, va fi plimbată prin oraş într-o maşină, pe piept şi pe spate cu cîte un placat, cu părul tăiat, va fi huiduită ca profanatoare de rasă — drumul la groapa mamei — dimineaţa umedă în faţa mormîntului eroilor, de care fu scrijelit numele tatălui ei căzut în 1916 în Flandra, pentru că fusese evreu — şi apoi plecarea grabnică peste graniţă spre Praga, în posesia cîtorva bijuterii ce aparţinuseră mamei sale.

Flautele și tamburinele de pe pînza ecranului începură iar. Cîntau marșul legiunii străinilor, pentru companiile de luptători ce plecau în pustiu, pentru oamenii fără țară și fără patrie.

Kern se aplecă spre Ruth : „Dumitale îți place ?"

— Da...

El băgă mîna în buzunar și îi întinse o sticluță plată.

„Eau de Cologne", șopti el. E cald aici. Poate o să te înviorezi puțin.

— Mulțumesc.

Își turnă cîteva picături pe mînă. Kern nu observă că ochii îi erau deodată înlăcrimați.

— Mulțumesc, spuse încă o dată.

Steiner se afla pentru a doua oară în cafeneaua „Alebarda". Împinse chelnerului o monedă de cinci șilingi și comandă o cafea.

— Să telefonez ? întrebă chelnerul.

Steiner dădu din cap. Mai jucase încă de cîteva ori în diverse localuri și acum poseda vreo cinci sute de șilingi.

Chelnerul îi puse pe masă un teanc de gazete. Steiner desfăcu una și începu să citească. Dar o puse imediat la o parte ; îl interesa prea puțin ce se întîmpla în lume. Pentru cineva care înnota sub apă exista un singur gînd : să se ridice la suprafață — îi era indiferent ce culoare aveau peștii.

Chelnerul aduse cafeaua. „Domnii sînt într-o oră aici." Rămase lîngă masă. „Frumoasă vreme azi, nu-i așa ?", întrebă el.

Steiner dădu din cap și privi pe perete o reclamă care te invita să-ți prelungești viața, bînd bere de malț.

Chelnerul aduse pe o tăviță un pahar cu apă.

— Adu-mi mai bine un kirsch, zise Steiner.

— Bine. Numaidecît.

— Bea și dumneata unul.

Chelnerul se înclină. „Vă mulțumesc, domnul meu. Dumneavoastră aveți înțelegere pentru noi. Asta întîlnești rar."

— Dar de unde ! replică Steiner, „mă plictisesc, asta-i tot".

— Am cunoscut oameni care, atunci cînd se plictiseau, aveau idei mai urîte, zise chelnerul.

Bău și scărpinîndu-și gîtlejul spuse încrezător : „Domnul meu, în cazul dumitale eu știu despre ce e vorba. Dacă-mi permiteți să vă dau un sfat, v-aș recomanda pe austriacul mort. Mai sînt și

români morți, ăștia sînt chiar ceva mai ieftini — dar cine cunoaște limba română.

Steiner îl privi pătrunzător.

Chelnerul lăsă gîtlejul și începu să se scarpine la ceafă. Firește, cel mai bun ar fi un american sau un englez, zise el pe gînduri. Dar cînd moare un american în Austria! Și dacă se întîmplă una ca asta, atunci doar printr-un accident de automobil, și atunci cum să ajungi la pașaportul lui?

— Cred că un german ar fi mai bine decît un austriac. Mai greu de controlat.

— Asta-i drept. Dar nu capeți autorizație de lucru. Numai de ședere. Pe cînd un austriac mort poți lucra pretutindeni în Austria.

— Pînă te prinde.

— Natural! Dar cine e prins în Austria? În cazul cel mai bun, omul nevinovat.

Lui Steiner îi veni să rîdă: „Poți fi cîteodată și nevinovat. Rămîne totuși un joc periculos".

— Ei bine, domnul meu spuse chelnerul, după cum știți și d-voastră e primejdios să te scarpini și în nas...

— Da, dar pentru asta nu există închisoare.

Chelnerul începu să-și maseze nasul, dar nu-și mai vîrî degetul în el. Vă vreau binele, domnul meu, eu am agonisit aici niscai experiență. Un austriac mort e cel mai nimerit.

Către orele zece veniră cei doi negustori de pașapoarte. Unul din ei, un ins sprinten cu niște ochi de pasăre, conducea conversația. Celălalt masiv și buhăit asista, însă tăcea.

Cel vorbăreț scoase un pașaport german. „Ne-am informat la prietenii noștri de afaceri. Puteți căpăta pașaportul acesta confecționat pe numele d-voastră. Semnalmentele personale sînt șterse și le trecem pe ale d-voastră, pînă la locul nașterii, firește; trebuie să acceptați ca loc de naștere Augsburg pentru că ștampila e de acolo. Asta costă în tot cazul două sute de șilingi în plus. Lucru de precizie, mă înțelegi dumneata.

— N-am atîția bani, răspunse Steiner. Nici nu pun mare preț pe numele meu.

— Atunci luați-l așa, schimbăm numai fotografia; micul cerc al ștampilei ce trece peste fotografie vi-l facem gratuit.

— Nu mi-e de nici un folos. Vreau să muncesc. Cu pașaportul ăsta nu capăt autorizație de lucru.

Vorbitorul ridică din umeri. „Atunci rămîne numai cel austriac. Cu acela puteți lucra aici."

— Și dacă se cercetează la circumscripția polițienească de unde a fost emis ?

— Cine să întrebe ? Doar dacă faci vreo boroboață.

— Trei sute de șilingi, propuse Steiner.

Vorbitorul se dădu înapoi cu bruschețe : „Avem prețuri fixe, declară el jignit. Cinci sute, nici o para mai puțin."

Steiner tăcu.

— La cel german am fi putut face ceva, se ivesc mai des, dar unul austriac e foarte rar. Cînd își scoate un austriac pașaport ? În țară nu are nevoie și cînd pleacă el vreodată în străinătate ?! Mai ales acum, cînd s-au blocat devizele ! Cu cinci sute de șilingi, e ca și dăruit.

— Trei sute cincizeci.

Vorbitorul se aprinse. „Trei sute cincizeci am plătit eu însumi familiei răposatului ; cît crezi d-ta că merită munca noastră. Mai pune deasupra comisionului și cheltuielile. Pietatea e scumpă, domnul meu. Ca să capeți ceva cînd mormîntul e încă proaspăt, trebuie să dai bani peșin ! Numai banii usucă lacrimile și fac ca durerea să devină lucru secundar ! Să zicem patru sute cincizeci, împotriva intereselor noastre, dar fiindcă îmi sînteți simpatic."

Conveniră la patru sute. Steiner scoase o fotografie din buzunar pe care o făcuse pentru un șiling, la un automat. Cei doi o luară și plecară cu ea, iar peste un ceas aduseră pașaportul. Steiner îl plăti și îl puse în buzunar.

— Noroc ! îi ură cel vorbăreț. Și nu uita : cînd expiră, îl putem prelungi. Spălăm data și o modificăm. Simplu ca bună ziua. Singura dificultate e viza. Cu cît vă va trebui mai tîrziu cu atît mai bine — cu atît putem prelungi data.

— Păi atunci de ce să n-o fi făcut acum ?

Vorbărețul clătină capul. „Pentru d-voastră e mai bine așa. Aveți astfel un pașaport autentic pe care s-ar putea să-l fi găsit. Să schimbi o fotografie nu e atît de grav, cum e faptul de a modifica ceva scris. Și-apoi aveți răgaz un an, în timpul ăsta se pot întîmpla multe."

— Să sperăm.

— Vă rog cea mai mare discreție, nu-i așa? E în interesul nostru al tuturor. Cel mult cîteodată o recomandație serioasă. Știți drumul. Atunci bună seara.

— *Strszecz miecze*, spuse taciturnul.

— Nu vorbește germana, rînji vorbărețul la privirea întrebătoare a lui Steiner. Are însă o mînă admirabilă cînd e vorba de ștampile. Evident, serios.

Steiner se duse la gară. Își lăsase acolo rucsacul în sala de bagaje. Cu o seară înainte se mutase din pensiune. Noaptea o petrecuse pe o bancă în grădina publică. Dimineața își rîsese mustața și se fotografiase. Se simțea plin de o satisfacție sălbatică. Acum era lucrătorul John Huber din Graz.

Pe drum se opri. Mai avea ceva de orînduit de pe vremea cînd se numea Steiner. Intră la primul telefon public și căută în cartea de telefon un număr. „Leopold Schäfer", murmură el, „Strada Trautenau 27". Numele se întipărise cu litere de foc în mintea lui.

Găsi numărul și-l formă. La telefon veni o femeie. „Sergentul Schäfer e acasă?"

— Da, îl chem numaidecît.

— Nu e nevoie, replică Steiner repede. Aici e Direcția Poliției de pe Bulevardul Elisabeta. La douăsprezece e o razie. Sergentul Schäfer să se prezinte aici la orele unsprezece patruzeci și cinci. S-a înțeles?

— Da. La unsprezece patruzeci și cinci.

— Bine. Steiner atîrnă receptorul. Strada Trautenau era o uliță îngustă și tăcută cu case sărăcăcioase de mici burghezi. Steiner privi cu luare aminte casa cu numărul 77. Nu se deosebea întru nimic de celelalte; dar lui i se părea deosebit de antipatică. Apoi făcu cîțiva pași îndărăt și așteptă.

Sergentul Schäfer venea grabnic și important. Steiner i-o luă înainte ca să-l poată întîmpina într-un loc întunecat. Acolo îl izbi cu o lovitură puternică de umăr.

Schäfer se clătină. „Ești beat, omule! răcni el, nu vezi că ai în fața dumitale un funcționar în exercițiul funcțiunii?"

— Nu, replică Steiner. Văd numai un jalnic pui de tîrîtură! Un pui de tîrîtură, mă-nțelegi?

Schäfer rămase un moment fără grai. „Omule, d-ta trebuie să fii smintit! spuse apoi mai încet. Ai să mi-o plătești! Mișcă, hai cu mine la comisariat."

Spunînd aceasta încerca să-și scoată revolverul, dar Steiner îl izbi cu piciorul peste braț, se apropie fulgerător și făcu lucrul cel mai dezonorant ce i se poate întîmpla unui bărbat: îl plesni pe Schäfer cu latul palmei pe amîndoi obrajii.

Sergentul horcăi și sări asupra lui. Steiner feri în lături, se avîntă și cu mîna stîngă îi dădu lui Schäfer una în nas, care începu imediat să sîngereze. „Pui de tîrîtură, mîrîi el. Lepădătură lamentabilă! Hoit laș!"

El îi plesni buzele cu o directă uscată și simți dinții gardianului trosnind sub încheieturile degetelor sale. Schäfer se clătină. „Ajutor!" strigă el cu o voce groasă și stridentă.

— Tine-ți gura, mîrîi Steiner și puse o dreaptă ascuțită sub barba lui și cu stînga îl lovi exact în plexul solar. Schäfer scoase un orăcăit de broască și se prăbuși ca un stîlp la pămînt.

Cîteva ferestre se luminară: „Dar ce s-a mai întîmplat?" se auzi o voce.

— Nimic, replică Steiner în întuneric, un om beat!

— Să-i ia dracul pe bețivani! strigă glasul supărat. Duceți-l la comisariat!

— Păi acolo se și duce.

— Mai arde-i cîteva peste botul de bețiv!

Fereastra se închise. Steiner rînji și dispăru după primul colț de stradă. Era sigur că cu fața lui transformată, Schäfer nu-l recunoscuse prin întuneric.

Mai încrucișă cîteva colțuri de stradă, pînă ajunse într-un loc mai animat și acolo își domoli pasul.

Minunat și în același timp să-ți vină să verși, își zise el. Așa, oleacă de răzbunare caraghioasă. Dar cîntărește ani de fugă și de oprimare! Trebuie să folosești prilejul! Se opri sub un felinar și scoase din buzunar pașaportul. Johan Huber! Lucrător! Tu ești mort și putrezești undeva sub pămîntul din Graz, dar pașaportul tău trăiește și e valabil la autorități. Eu, Iosef Steiner trăiesc, dar sînt fără pașaport și mort pentru autorități.

El rîse. Să schimbăm, Johan Huber! Dă-mi viața ta de hîrtie și ia moartea mea fără acte! Cînd cei vii nu ne ajută trebuie s-o facă morții!

VI

Kern se întoarse la hotel sîmbătă seara. În odaia lui dădu peste Marill care era foarte agitat. Iată, în sfîrşit, pe cineva! exclamă el. Afurisită dughiană în care tocmai astăzi nu se găseşte nici un stîrv! Toţi au ieşit! Toţi se plimbă. Chiar şi blestematul ăla de hotelier!

— Dar ce s-a întîmplat?

— Nu ştii d-ta pe unde locuieşte o moaşă? Sau un doctor, vreun mamoş sau aşa ceva?

— Nu.

— Firește nu! Marill îl măsură cu privirea. D-ta eşti doar un om cu judecată, Kern. Hai cu mine. Cineva trebuie să rămînă la femeie. Eu am să mă duc să caut moaşa. Te pricepi?

— La ce?

— Să o supraveghezi ca să nu se mişte prea mult!! Să o întreţii! Să faci ceva.

Îl trase după dînsul pe Kern, care nu înţelegea nimic din ce se întîmplă, de-a lungul coridorului în catul de jos şi deschise uşa unei odăi micuţe în care se găsea numai un pat şi în el zăcea o femeie ce gemea.

— A şaptea lună! Avort sau aşa ceva! Linişteşte-o dacă poţi. Aduc un doctor. Şi ieşise din odaie înainte ca Kern să-i fi putut replica ceva.

Femeia din pat gemea. Kern se apropie în vîrful picioarelor.

— Cu ce vă pot fi de folos?

Femeia continua să geamă. Avea părul — asudat ud leoarcă — de un blond pal şi o faţă cenuşie din care pistruii apăreau bizar de întunecaţi. Dădea ochii peste cap şi pe sub pleoapele întredeschise se vedea aproape numai albul. Buzele subţiri erau retrase, dinţii, scrîşniţi şi strînşi tare, luceau foarte albi în semiîntuneric.

— Vă pot fi de folos?

Se uită împrejur. O mantă de praf, subţire şi ieftină, atîrna peste un scaun ca aruncată în grabă acolo. În faţa patului odihneau o pereche de pantofi scîlciaţi. Femeia zăcea în pat îmbrăcată de parcă fusese azvîrlită acolo. Pe masă se afla o sticlă cu apă şi alături de lavoar un cuşăraş.

Femeia gemea. Kern nu ştia ce să facă. Femeia se zvîrcolea.

Își aduse aminte de ceea ce îi spusese Marill și de puținul pe care îl știa din Universitate și încercă să-i apese femeii umerii, dar era ca și cum ar fi încercat să strîngă un șarpe. În timp ce el se căznea cu ea și dînsa îi aluneca sau îl împingea, ea smulse deodată mîinile și le înfipse cu toată puterea în brațul său.

El sta ca ferecat. Nu și-ar fi închipuit că femeia putea avea o asemenea forță. Ea întoarse încet capul de parcă era un șurub și gemu înspăimîntător ca și cum respirația îi venea din pămînt.

Trupu-i tresări și deodată Kern zări sub învelitoarea ce se trăsese oleacă o pată roșie-neagră prelingîndu-se, care atinse cearceaful, mărindu-se. Încercă să se libereze, dar femeia îl strîngea ca într-un clește de fier. Ca vrăjit, Kern urmărea pata care se transforma într-o fîșie lată, pînă ce ajunse la marginea cearceafului și de acolo căzu jos închipuind o băltoacă neagră.

— Dați-mi drumul! Dați-mi drumul! Kern nu îndrăznea să clintească brațele de teamă să nu scuture corpul femeii. Dați-mi drumul, șuieră dînsul. Dați-mi drumul!

Brusc, trupul femeii se moleși. Îi dădu drumul și căzu pe perne. Kern luă învelitoarea și o ridică puțin. O năvală de sînge izvorî și plescăi pe dușumea. Kern sări în sus și fugi în odaia unde locuia Ruth Holland.

Dînsa era acolo. Ședea singurică pe pat între cărțile ei deschise. „Veniți! exclamă Kern. Jos sîngerează o femeie!

Alergară jos. Odaia se mai întunecase. În geamuri flăcăra roșul amurgului și arunca o lumină posomorîtă pe dușumea și pe masă. Un reflex roșu sclipi ca un rubin în sticla de apă. Femeia sta acum cu totul liniștită. Părea că nici nu mai respiră.

Ruth Holland ridică învelitoarea. Femeia înota în sînge. „Faceți lumină, spuse fata."

Kern alergă la comutator. Lumina becului palid se amestecă cu roșul amurgului închipuind o lumină tristă. În acest abur galben-roșcat femeia zăcea în pat. Nu mai era decît un pîntec diform cu rochia suflecată sîngerată, sub care picioarele moi, cu ciorapii negri alunecați, erau ciudat răsucite.

— Dați-mi prosopul. Trebuie să oprim hemoragia! Poate găsiți ceva!

Kern văzu pe Ruth suflecîndu-și mînecile și încercînd să desprindă veșmintele nenorocitei femei. El îi dădu prosopul de la

lavoar. „Medicul trebuie să sosească imediat! Marill s-a dus după el".

Căutu în jur pansamente și răsturnă grăbnic cufărașul.

— Dați-mi ce găsiți, îl îndemnă Ruth.

Pe jos zăcea un morman de rufărie de sugaci — cămășuțe, scutece, cîrpe și, printre ele, jachetele tricotate din lînă roșie și bleu pal, garnisite cu panglică și mătase. Una era neterminată și într-însa mai erau andrelele. Un ghem de lînă albastră, moale, căzu afară și se rostogoli fără larmă pe dușumea.

— Dați-le încoace! Ruth azvîrli prosopul plin de sînge. Kern îi dădu scutecele și cîrpele. Apoi auzi pași pe scară. Imediat după aceea ușa se deschise și Marill intră cu doctorul.

— Dar, pentru Dumnezeu — ce s-a întîmplat!

Medicul făcu un pas mare, o dădu de o parte pe Ruth Holland și se aplecă peste femeie. Pe urmă se întoarse spre Marill: „Chemați numaidecît numărul 2167. Să vină Braun grabnic, aducînd cu dînsul totul pentru narcoză, operația Braxton-Hicks. Înțeles? În afară de aceasta tot ce e necesar pentru oprirea hemoragiei."

— Bine!

Doctorul se uită în juru-i. „Puteți pleca!" i se adresă el lui Kern. Domnișoara rămîne aici. Aduceți apă. Dați-mi geanta mea.

Cel de al doilea doctor veni peste zece minute. Cu ajutorul lui Kern și al cîtorva oameni ce veniseră între timp, încăperea de lîngă odaia unde zăcea femeia fu transformată în sală de operație. Paturile fură trase la o parte, mesele alăturate și pregătite instrumentele.

Hotelierul aduse cele mai puternice becuri pe care le avea și le montă în lămpi.

— Mai repede, mai repede. Zoriți-vă.

Primul medic fierbea de nerăbdare. Își trase halatul alb pe umeri și lăsă să i-l încheie Ruth Holland „Ia-ți și d-ta unul!" Și îi aruncă un halat. Poate avem nevoie de d-ta aici. Poți vedea sînge? Nu ți se face rău?

— Nu.

— Bun! Bravo!

— Poate pot fi și eu de vreun folos, se oferi Kern. Am două semestre de medicină.

— Deocamdată nu. Doctorul se uita după instrumente. Putem începe?

Lumina se reflecta în chelia lui. Ușa se deschise larg. Patru bărbați aduceau pe coridor patul cu femeia ce scîncea încet. Femeia avea ochii larg deschiși. Buzele îi erau decolorate.

— Repede ! Apucați ! se răsti doctorul. Ri-di-cați-o în sus. Cu binișorul, băgați de seamă, ce dracu !

Femeia era grea. Lui Kern îi era fruntea brobonită de sudoare. Privirea lui o întîlni pe aceea a lui Ruth. Era palidă, dar liniștită, însă atît de schimbată că abia o mai recunoștea. Se identificase cu femeia sîngerîndă.

— Așa ! Să iasă afară toți cei ce n-au treabă aici, se răsti doctorul chel. Luă mîna femeii. „Nu doare. E ceva foarte ușor". Avea pe neașteptate vocea unei mame.

— Copilul să trăiască — șopti femeia.

— Amîndoi, replică doctorul blînd.

— Copilul...

— Îl răsucim puțin numai ca să-i îndreptăm poziția umărului. Apoi vine ca fulgerul. Numai să fii liniștită, foarte liniștită. Narcoză !

Kern rămase cu Marill și alți cîțiva în odaia de unde fusese scoasă femeia. Așteptau să fie utilizați. De alături se auzi înăbușit murmurul medicilor. Pe dușumea erau ripisite jachetele tricotate, roz și bleu.

— O naștere, zise Marill către Kern, așa se petrec lucrurile cînd vii pe lume : ...sînge, sînge și țipete ! Înțelegi Kern ?

— Da.

— Nu. zise Marill. „Nici dumneata, nici eu. Numai o femeie înțelege. Nu te simți ca un porc ?"

— Nu, declară Kern.

— Așa ? Dar eu da ! Marill își șterse ochelarii și se uită la Kern. „Te-ai culcat vreodată cu o femeie ? Nu ! Căci altfel te-ai fi simțit și dumneata ca un porc". Nu se poate căpăta rachiu ?

Din fundul odăii se ivi chelnerul. „Adu o jumătate sticlă de rachiu !" zise Marill. „Da, da, am banii necesari. Adu-l !"

Chelnerul dispăru. O dată cu el și hotelierul. Cei doi bărbați rămaseră singuri „Hai să ne așezăm la fereastră", zise Marill. Arătînd amurgul, adăugă : „Frumos nu ?"

Kern dădu din cap.

— Da, zise Marill, toate laolaltă. Jos acolo în grădină ce e aia ? Liliac ?

— Da.

— Liliac și ether, sînge și rachiu, de... noroc !

Trăim într-o răsturnare a tuturor valorilor.

— Am adus patru pahare, domnule Marill, zise chelnerul punînd tava pe masă, „am gîndit că poate cei de alături..."

— Bine.

Marill turnă două pahare pline. „Bei, Kern ?

— Puțin.

— Un viciu ovreiesc ! Abstinență. În schimb înțeleg mai bine femeile. Dar femeile nici nu vor să fie înțelese. Noroc !

— Noroc !

Kern goli paharul. După aceea se simți mai bine. „E vorba numai de o naștere prematură ?" întrebă el.

— Da. Cu patru săptămîni mai devreme. Surmenaj : călătoria, schimbarea trenurilor, agitația, alergatul de colo-colo. Înțelegi dumneata ? Toate astea n-ar trebui să le facă o femeie în condițiile astea.

— Și de ce a făcut-o ?

— De ce ?... Pentru că a vrut ca progenitura să fie cehă. Pentru că n-a vrut să fie scuipată și înjurată „ca un jidan împuțit", începînd din școală.

— Înțeleg, zise Kern. „Bărbatul ei unde se află ?"

— Bărbatul ei a fost pus la răcoare acum cîteva săptămîni. Pentru ce ? Fiindcă avea o prăvălie și era mai priceput și mai harnic decît concurentul său. Ce faci, cînd ești concurent ? Te duci și-l denunți pe cel harnic... că vorbește ca un trădător de țară, că înjură guvernul, sau că are idei comuniste. Urmează arestarea concurentului... și preiei tu toată clientela lui. Ai înțeles ?

— Cunoaștem povestea asta, zise Kern.

Marill își bău paharul. „Un veac aspru. Pacea se stabilizează cu tunuri și bombardiere, umanitatea cu lagăre de concentrare și pogromuri, Kern. Astăzi agresorul este păzitorul păcii, iar cel bătut și atîtat e tîrîe-brîul. Și trăiesc popoare multe care cred toate acestea".

După jumătate de oră se auzi de alături un țipăt subțire, ca un orăcăit.

— Ei drăcie ! spuse Marill. Au reușit ! Un ceh mai mult pe lume. Să bem, Kern ! Pentru marele mister al lumii ! Nașterea ! Știi dumneata, de ce este un mister ? Pentru că mai tîrziu trebuie să mori, Vivat !

Ușa se deschise. Al doilea medic intră. Era stropit cu sînge și năduşit. Ținea în mîini ceva roşu ca racul, ceva ce orăcăia și pe care îl bătea uşor pe spate. „Trăiește ! Nu-i ceva pe aici !"... apucă o grămăjoară de cîrpe. „La nevoie sînt bune... domnișoară !

Dădu copilul și cîrpele lui Ruth. Îl îmbăiezi și îl înfășuri... nu prea strîns... bătrîna, gazda știe cum se procedează... numai scoate-l repede din mirosul ăsta de ether... lasă-l în baie, domnișoară.

Ruth luă copilul în brațe. I se părea lui Kern că ochii ei erau de două ori mai mari ca de obicei.

Medicul se așează la masă. „Mai aveți coniac ?"

Marill îi turnă un pahar și-l întrebă :

— De fapt, cum se simte un medic cînd află că în fiecare zi se construiesc noi bombardiere și tunuri, dar spitale nu ?

Doctorul ridică privirea. „Cum ? Ca și cum te-ai căca pe tine. Tocmai așa ! Frumoasă țintă : Cîrpești pacienții cu cel mai mare meșteșug, ca pe urmă să fie rupți în bucăți, în mod barbar. De ce n-am ucide pruncii de la început ? E mult mai simplu.

— Ei, dragul meu, replică deputatul Marill. Să ucizi copii, ar însemna crimă. Să ucizi adulți, asta e treaba onoarei naționale.

— În viitorul război vor lua parte și destule femei și copii, mormăi doctorul. „Stîrpim holera... și ea nu e decît o boală inofensivă pe lîngă război".

— Braun ! strigă medicul din odaia alăturată. „Vino repede !"

— Vin !

— Hm ! Afurisită treabă ! Pare-se că merge greu, făcu Marill.

Braun se înapoie după cîteva minute. Ruptură în gîtul mitrei, zise sec. „Nu se poate face nimic. Femeia pierde tot sîngele".

— Nu se poate face nimic ?

— Nimic. Am încercat de toate. Hemoragia nu încetează.

— Nu se poate face o transfuzie ? întrebă Ruth de lîngă ușă. „Ați putea lua sînge de la mine".

Medicul clătină din cap. „Nu folosește la nimic fetițo. Dacă nu încetează..."

Se duse iar în odaia alăturată. Ușa rămase deschisă. Cei trei oameni ședeau tăcuți. Sosi chelnerul.

— Să strîng aici ?

— Nu.

— Vrei să bei puțin ? întrebă Marill pe Ruth.

Ea clătină capul.

— Totuşi, ia puţin. E mai bine. Îi turnă o jumătate de pahar.

Se întunecase. La orizont scînteia pe acoperişuri ultima lumină verde palid şi portocalie. Luna plutea palidă şi găurită ca o monedă de alamă, veche. Din stradă se auzeau glasuri zgomotoase, vesele.

Kern îşi aminti deodată de Steiner şi de aceea ce spusese: Cînd moare cineva lîngă tine, tu nu o simţi. Iată nenorocirea lumii. Mila nu este o durere. Compătimirea este o ascunsă bucurie în faţa nenorocirii altuia. Uşurarea că nu ești tu însuţi în cauză sau cineva pe care-l iubeşti. Privi spre Ruth. Nu-i mai putea vedea faţa.

Marill asculta cu atenţie. „Dar ce-i asta ?"

Un sunet de vioară lung şi plin vibra prin noaptea se ce lăsa. Se stinse, apoi merse din nou crescendo, sui învingător, semeţ şi apoi începură să se înalţe arpegii din ce în ce mai delicate şi se auzi o melodie simplă şi tristă ca seara ce apunea.

— Se aude de aici, din hotel, zise Marill iscodind pe fereastră. „E peste noi, la etajul al patrulea".

— Cred că îl cunosc, replică Kern. „Este un violonist pe care l-am mai auzit odată. N-am ştiut că locuieşte şi el aici".

— Nu e un simplu viorist. E ceva mai mult.

— Să mă urc să-l rog să înceteze ?

— De ce ?

Kern făcu o mişcare spre uşă. Ochelarii lui Marill străluceau. Nu, la ce ? Poţi oricînd să fii trist. Şi moartea e pretutindeni. Astea merg toate laolaltă.

Şedeau şi ascultau. Dură mult pînă veni Braun din odaia învecinată. „S-a sfîrşit", spuse el „*Existus*. Nu şi-a dat seama. Ştia numai că s-a născut copilul. Atît am mai putut să-i spunem".

Cei trei oameni se ridicară de la masă.

— Putem s-o ducem înapoi, spuse Braun.

Odaia de alături e reclamată.

Femeia zăcea albă şi pe neaşteptate subţire în camera devastată. Pe jos : cîrpe pline de sînge, tampoane şi găleţi cu sînge şi vată. Zăcea acolo cu un obraz străin, sever şi nu i mai păsa de nimic. Medicul cu chelie care se mişca în jurul ei făcea în comparaţie cu moartea o impresie indecentă. Lîngă liniştea desăvîrşirii dăinuia viaţa mistuitoare, suculentă, strivitoare, eliminatoare.

— Lăsați-o acoperită, spuse doctorul. „Mai bine să nu vedeți restul. E și așa prea mult pentru dumneata, duduiță, nu-i așa ?"

Ruth clătină capul.

— Te-ai ținut bine. N-ai spus nici cîrc. Știi, Braun, ce-mi vine să fac acum ? Îmi vine să mă spînzur de prima fereastră.

— Ați scos copilul viu : a fost o intervenție strălucită.

— M-aș spînzura ! Știu că noi am făcut tot ce s-a putut, că nu era în putința noastră s-o salvăm și totuși aș fi în stare să mă spînzur.

Fața lui roșie, cărnoasă peste gulerul bluzei însîngerate se congestionă de mînie. „Sînt douăzeci de ani de cînd lucrez și de fiecare dată cînd îmi scapă unul, îmi vine să mă spînzur. E prea idiot". Se îndreptă spre Kern și îi spuse : „Scoate-mi, te rog, țigările din buzunarul din stînga și bagă-mi una în gură. Da, duduiță, știu ce gîndești dumneata. Așa, și acum aprinde-mi-o. Mă duc să mă spăl. Își pironi mînușile de cauciuc, ca și cum ele ar fi fost vinovate de tot ce se întîmplase, și o luă greoi spre baie".

Scoaseră moarta cu patul pe coridor și de acolo o duseră înapoi în odaia ei. În coridor stăteau cîțiva oameni ce locuiau în odaia cea mare. „N-ar fi putut s-o ducă la spital ?" întrebă o femeie uscățivă.

— Nu, răspunse Marill, căci am fi făcut-o. „Și acum rămîne aici toate noaptea ? Cu o moartă alături... cine o să mai poată dormi ? !"

— Atunci rămîi trează, bunico, replică Marill.

— Eu nu sînt bunică, bufni femeia.

— Asta se vede.

Femeia îi aruncă o privire mînioasă. „Și cine deretică odaia ? Mirosul ăsta n-o să iasă de aici. Ați fi putut lua odaia de alături, numărul 10".

— Vezi, Ruth, se adresă Marill fetei. Femeia de lîngă noi este moartă. Copilul ar fi avut nevoie de ea și poate și bărbatul. Dar scobitoarea asta stearpă trăiește. Va îmbătrîni probabil tare, tare, în necazul semenilor ei. E una din enigmele pe care n-o poți rezolva niciodată.

— Răul e vîrtos, ține mai mult, ripostă Ruth, întunecată.

Marill o măsură cu privirea. „De unde o știi ?"

— Azi e ușor de știut.

Marill nu mai răspunse nimic. O privea numai. În clipa asta intrară cei doi medici. „Copilul e la hotelieră", spuse cel chel. Va fi luat de aici. Telefonez imediat pentru asta și pentru femeie. Ați cunoscut-o mai deaproape ?

Marill clătină capul. „A venit abia de trei zile. Am vorbit doar o dată cu ea".

Doctorii plecară. Marill scotoci cufărul moartei. Găsi numai lucruri de copil, o rochiță albastră, ceva rufărie și un titirez colorat. Împachetă lucrurile la loc. „Ce curios, cum au murit deodată și lucrușoarele astea".

În geanta de mînă a moartei găsi un pașaport și un buletin de înscriere al Poliției din Frankfurt pe Oder. Îl ținu în lumină : „Katarina Hirschfeld, născută Brinkmann din Münster, născută în 17 Martie 1901".

Se sculă și privi moarta, — părul bălai și îngustul și asprul obraz westfalic. „Katarina Hirschfeld, născută Brinkmann".

Se uită din nou în pașaport. „Valabil încă trei ani", murmură el. Trei ani. Trei ani pentru altul. Buletinul de înscriere ajunge pentru formalitățile de înmormîntare.

Viri actele în buzunar. „Aranjez eu totul", îi spuse lui Kern. Trebuie să-i aprindem o lumînare la cap. Nu știu... ar trebui să mai rămînem nițeluș cu ea. Firește, nu e de nici un folos — dar curios, — am simțămîntul că ar trebui să mai zăbovim oleacă lîngă ea.

— Eu rămîn aici, replică Ruth.

— Și eu.

— Bine. Atunci viu mai tîrziu și o ridic.

Luna crescu și deveni mai luminoasă. Noaptea se ridica largă și de un albastru întunecat, aducînd în odaie mireasmă de ămînt și de petale înflorite.

Kern sta cu Ruth la fereastră. Avea senzația că a fost plecat departe și s-a reîntors. Întunecate în el mai erau spaima lehuzei și corpul ei spasmodic și sîngerat. Auzea ușoara respirație a copilandrei de lîngă el și privea gura ei tînără și blîndă. El știu deodată că și ea aparține acelei întunecate enigme pe care iubirea o împrejmuie cu un inel de groază ; el presimțea că și noaptea

aparține aceluiași mister și florile și puternicul miros al pămîntului și dulcele sunet de vioară de pe acoperișuri, știa că dacă s-ar întoarce în lumina pilpîitoare a luminării îl v-a pironi masca galbenă a morții — și de aceea cu atît mai mult simțea fierbințeala sub pielea lui, ce îl făcea să se înfioare și îl făcea să caute căldură, numai căldură și nimic altceva decît căldură.

Era ca și cum o mînă străină îi lua mîna lui și o așeza pe umerii seducători și tineri de lîngă el.

VII

Marill şedea pe terasa de ciment a hotelului şi îşi făcea vînt cu un ziar. Avea lîngă el cîteva cărţi. „Vino încoa, Kern, strigă el. Se apropie seara, atunci animalul caută singurătatea şi omul societatea. Ce e cu permisul de liberă şedere?".

— Încă o săptămînă. Kern se aşează lîngă el.

— O săptămînă în închisoare e lungă: în libertate, scurtă. Marill lovi cu mîna cărţile din faţa lui: „Emigrarea te instruieşte. Învăţ la bătrîneţe franceza şi engleza".

— Uneori nu pot să mai aud cuvîntul de emigrant, spuse Kern, necăjit.

Marill rîse: Prostii! Eşti în cea mai bună societate. Dante a fost emigrant. Schiller a fost silit să-şi părăsească ţara. Heine şi Victor Hugo la fel. Aştia-s cîţiva. Uite, sus pe palida noastră soră, luna. O emigrantă a pămîntului. Şi însuşi pămîntul este un vechi peregrin al soarelui. El clipi din ochi. Poate că ar fi fost mai bine dacă emigraţia asta n-ar fi avut loc şi noi am mai pluti pe aici ca gaze inflamabile. Sau ca pete de soare. Nu eşti de aceeaşi părere?

— Nu, răspunse Kern.

— Într-adevăr, Marill îşi făcu din nou vînt cu gazeta. Ştii ce am citit recent?

— Că evreii sînt de vină că nu plouă?

— Nu.

— Că o schijă de grenadă înseamnă o fericire deplină pentru un bărbat adevărat.

— Nici asta nu.

— Că evreii de-aia îs bolşevici fiindcă aleargă nesăţioşi după avere.

— Nu e rău! Continuă.

— Că Isus era arian. Fiul neligitim al unui legionar german...

Marill rîse. Nu, n-ai să ghiceşti. Anunţuri de căsătorie. *Ascultă aici: „Unde este plăcutul şi simpaticul bărbat care vrea să mă facă fericită? Domnişoara, identică sentimente adînci, caracter nobil şi distins, cu dragoste pentru tot ce e bun şi frumos, cu cunoştinţe de rangul întîi în branşa hotelieră caută suflet asemă-*

nător între 35 și 40 de ani cu bună situație socială"... El ridică privirea: „Între 35 și 40! Patruzeci și unu nu mai merge". Sau aici: „Unde te găsesc, completarea mea?" Sau să-l luăm pe ăsta: „Fire senină, adînc pătrunzătoare, lady și gospodină cu aripile nefrînte de micimile zilei, temperament, frumusețe, spirituală și spirii de camaraderie își dorește gentleman cu venit corespunzător, iubitor de sport și de artă și totodată un băiat bun". Sau altul: „Sufletește solidar, bărbat de 50 de ani însingurat, natură senzitivă, arătînd mai tînăr, orfan de tată și de mamă... Marill se opri. Orfan de ambii părinți la 50 de ani ce făptură vrednică de compătimire".

— Privește, dragul meu! zise Marill lui Kern, arătîndu-i ziarul: „Două pagini! În fiece săptămînă două pagini pline numai într-un singur ziar. Uită-te numai la titluri: cum mai mișună de suflete, de bunătate, de camaraderie dragoste și prietenie. Un adevărat paradis! Grădina edenică în pustiul politicii! Asta însuflețește și înviorează! Din lucruri de astea ne putem da seama că în timpurile acestea mizerabile mai există oameni buni"...

Aruncă ziarele. De ce să nu stea odată scris: „Comandantul unui lagăr de concentrare caracter profund, suflet delicat..."

— De bună seamă că el se crede așa.

— Firește! Cu cît omul e mai primitiv, cu atît se crede mai bun, asta o poți constata din anunțurile de azi... Asta le dă — Marill rîse sarcastic — puterea de a lovi și convingerea oarbă. Îndoiala și toleranța sînt însușirile omului de cultură. Din cauza asta se prăpădește el. Vechea trudă a lui Sisif. Una din cele mai profunde parabole ale Omenirii.

— Domnule Kern, vă caută cineva, îl vesti deodată picolul hotelului. Nu pare să fie poliția.

Kern se ridică repede. „Bine, vin".

Nu-l recunoscu de la prima ochire pe bătrînul vîrstnic și nevoiaș. I se părea că vede o prezentare fotografică ștearsă pe o sticlă mată ale cărei trăsături se accentuau cu-ncetul și luau expresia familială.

— Tată! exclamă el apoi adînc înspăimîntat.

— Da, Ludwig.

Bătrînul Kern își șterse sudoarea de pe frunte. „Cald e", spuse dînsul cu un zîmbet obosit.

— Da, foarte cald. Hai să intrăm aici în odaia asta cu pian, aici e răcoare.

Se așezară. Kern se ridică însă imediat ca să aducă tatălui său o limonadă. Era foarte îngrijorat. „Nu ne-am văzut de mult tată", spuse el, cu precauție, cînd se întoarse.

Bătrînul Kern dădu din cap. „Poți rămîne aici, Ludwig ?"

— Cred că nu. Tu îi cunoști. Sînt foarte cumsecade. Paisprezece zile permis de ședere și poate două-trei zile pe deasupra — dar apoi... s-a isprăvit.

— Și vrei să stai apoi ilegal ?

— Nu tată. Sînt prea mulți emigranți aici. N-o știam. Am să văd, am să fac în așa fel să mă pot reîntoarce la Viena. Acolo te poți da mai ușor la fund. Dar tu, tu ce faci.

— Am fost bolnav, Ludwig. Gripă. M-am sculat din pat abia de cîteva zile.

— Așa... Kern respiră ușurat. Ai fost bolnav ! Și acum ești complet restabilit ?

— Da, vezi doar...

— Și ce învîrtești, tată ?

— M-am adăpostit undeva.

— Ești bine păzit ; și Kern surîse.

Bătrînul îl privi atît de chinuit și sfios că Kern fu surprins : „Nu-ți merge bine, tată ?"

— Bine, Ludwig, ce înseamnă bine pentru noi ? Nițică odihnă și cu asta ești mulțumit. Fac și o treabă, nu e lucru mare, dar e o ocupație : țin contabilitatea la un depozit de cărbuni.

— Da asta e grozav. Și cît cîștigi acolo ?

— Nu cîștig nimic, numai bani de buzunar. Mi se dă numai masă și locuință.

— Și asta e ceva. Mîine vin să-ți fac o vizită, tată.

— Da... Da... sau pot să vin eu la tine, aici.

— Dar pentru ce să alergi ? Vin eu...

— Ludwig... Bătrînul înghiți în sec. Mi-ar place mai mult să vin eu aici.

Kern îl privi uimit. Și dintr-o dată înțelese totul. Femeia voinică din ușă... inima lui bătu o clipă ca un ciocan între coaste. Voia să sară în sus să-l ia pe tatăl său și să fugă cu el, se gîndi, ca într-un vîrtej la maică-sa, la Dresda, la limpeziștitele dimineți duminicale, cînd erau împreună... apoi văzu în fața lui pe băr-

batul crut lovit de soartă care îl privea cu o umilință înspăimîntătoare — și își zise : Ruinat ! S-a isprăvit ! Și spasmul lui se ostoi și nu mai fu decît o nemăsurată milă.

— M-au expulzat de două ori, Ludwig. Eram numai de o zi aici și m-au descoperit. N-au fost răi. Dar nu pot să ne țină pe toți aici. M-am îmbolnăvit, ploua întruna. Pneumonie cu recidivă. Și asta... m-a îngrijit... altfel m-aș fi prăpădit Ludwig. Și are intenții bune.

— Sigur, tată, răspunse Kern liniștit.

— Lucrez și eu cîte ceva. Îmi cîștig întreținerea. Nu-i chiar așa... știi — nu-i... Dar nu mai pot dormi pe bănci și să am mereu frică, Ludwig...

— Înțeleg foarte bine, tată.

Bătrînul privi înaintea lui. Mă gîndesc cîteodată că mama ar trebui să divorțeze, atunci s-ar putea întoarce în Germania.

— Ai dori tu asta ?

— Nu, nu pentru mine. Pentru dînsa. Eu îs doară vinovat de totul. Dacă divorțează de mine, se poate reîntoarce. Eu îs vinovat. Și față de tine mă simt vinovat. Din cauza mea nu mai ai patrie.

Kern era profund îndurerat. Ăsta nu mai era tatăl lui senin și vesel de la Dresda — era un bărbat vîrstnic, înduioșător și neajutorat care era înrudit cu el și care nu mai era în stare să țină piept cu viața. El se sculă și în zăpăceala lui făcu cu tatăl său ce nu mai făcuse niciodată. Îl luă de umerii lui înguști și încovoiați și îl sărută.

— Ai înțeles-o, Ludwig ? șopti Siegmund Kern.

— Da, tată, nu face nimic tată, nu face nimic. Îl bătu cu latul palmei pe spatele osos și privi, peste umărul lui, la tabloul de deasupra pianului ce înfățișa topirea zăpezii în Tirol.

— Acum mă duc.

— Da.

— Vreau numai să-ți plătesc lămîia. Ți-am adus și o cutie cu țigări. Te-ai făcut mare, Ludwig, mare și robust.

Da, și tu bătrîn și tremurător, gîndi Kern. De-aș avea numai pe unul din aceia care te-au adus în halul ăsta, să-i zdrobesc obrazul timp de om bine hrănit și mulțumit. „Și tu te-ai păstrat bine, tată, îi explică el. Lămîia e plătită. Cîștig ceva bani acum și știi cu ce ? Cu vechile și propriile noastre produse, cu cremă

de migdale şi cu colonia de Farr. Un droghist de aici de la care o cumpăr mai are încă un stoc din ea".

Ochii lui Siegmund Kern se însufleţiră puţin. Apoi surise trist. „Şi tu trebuie să faci cu ea comerţ ambulant. Trebuie să mi-o ierţi, Ludwig".

— Ei asta-i acum ! Kern înghiţi în sec şi simţi cum ceva cald i se suie în gît. „E cea mai bună şcoală din lume, tată. Înveţi viaţa de la sursă şi înveţi să cunoşti oamenii, astfel că nu mai poţi fi înşelat niciodată".

— Numai să nu te îmbolnăveşti.

— Dimpotrivă, sînt foarte călit.

Ieşiră împreună. „Tu ai atît de multă nădejde, Kern" — Dumnezeule el îi spune nădejde, cugetă Kern. „Lasă, se aranjează iarăşi toate, îl încredinţă el pe tatăl său. Aşa nu poate să mai meargă".

— Da... Bătrînul privi înaintea lui. „Ludwig, grăi el încetişor, cînd vom fi iar împreună, şi cînd mama va fi şi ea cu noi, făcu o sforţare, atunci vom uita toate astea, nu ne mai gîndim la ele, nu-i aşa ?"

Vorbea încet şi naiv şi încrezător, era ca şi ciripitul unei păsări obosite. „Fără mine, ai fi putut studia, Ludwig, spuse oarecum tînguitor şi mecanic ca cineva care a meditat atît de des încît conştiinţa vinovăţiei a căpătat cu timpul ceva automatic".

— Fără tine n-aş fi în viaţă, tată, ripostă Kern.

— Rămîi cu bine, Ludwig. Nu vrei să iei ţigările ? Sînt doară tatăl tău, aş dori bucuros să-ţi dau ceva.

— Bine, tată, le reţin.

— Nu mă uita de tot, spuse bătrînul şi buzele lui tremurară deodată. Am avut intenţii bune. Părea că nu se poate despărţi de numele ăsta, îl repeta mereu şi mereu. Chiar dacă n-am dus-o la bun sfîrşit, Ludwig. Voiam să vă port de grijă, Ludwig.

— Ne-ai purtat de grijă cît ai putut.

— Ei acum mă duc. Toate cele bune, copilul meu.

Copilul, gîndi Kern. Cine din noi e copilul ? Îl văzu pe tatăl său coborînd încetişor strada, îi promisese că îi va scrie şi îl va revedea, dar ştia că e ultima dată cînd îl vede. Îl urmări cu ochii larg deschişi pînă ce dispăru din raza vederii sale. Apoi se înstăpîni pustiul.

Se întoarse în odaie. Pe terasă ședea Marill și continua, cu o expresie de scîrbă și batjocură, lectura ziarelor. E ciudat cît de repede se poate nărui ceva, reflecta Kern — în timp ce celălalt citea gazeta. Orfan, ca un cincuantenar — surise spasmodic și cu un amar sarcasm, orfan de ambii părinți... de parcă n-ai putea fi, fără ca părinții să fie morți.

Peste trei zile Ruth Holland plecă la Viena. Primise o telegramă de la o prietenă la care putea locui și voia să încerce să caute de lucru și să se înscrie în Universitate.

În seara plecării sale se duse cu Kern la restaurantul „La purcelul negru". Amîndoi mîncaseră pînă atunci la Ospătăria populară ; ultima lor seară Kern propusese să și-o petreacă în mod special.

„Purcelul negru" era un local mic și plin de fum, ieftin dar foarte bun. Lui Kern i-l recomandase Marill. Îi indicase și prețurile exacte cît și specialitățile restaurantului, recomandîndu-i : gulaș de vițel. Kern își numărase banii și se socotise, astfel că îi mai rămîneau și de plăcintă cu brînză, ca desert. Ruth îi spusese odată că era prăjitura ei preferată. Cînd sosiră, îi aștepta o surpriză neplăcută : se isprăvise gulașul. Veniseră prea tîrziu. Kern consultă cu băgare de seamă lista. Aproape toate celelalte bucate erau scumpe. Lîngă el chelnerul repeta mereu același lucru : varză cu carne afumată, cotlete de purcel cu salată, tocăniță de găină, ficat proaspăt de gîscă.

Ficat de gîscă își zise Kern... nerodul pare să ne ia drept niște multimilionari. El îi întinse lui Ruth lista. „Ce dorești să iei în loc de gulaș ?" Socotise că dacă ar lua cotlete, nu mai rămîneau bani de plăcintă.

Ruth aruncă o privire pe listă. „Cîrnăciori cu salată de cartofi", răspunse dînsa. Era cea mai ieftină mîncare.

— Exclus, declară Kern. Asta nu e masă de adio.

— Îi mănînc cu plăcere. După supa de la Ospătăria populară, constituie o sărbătoare.

— Și ce ai spune de o sărbătoare cu cotlete de purcel ?

— Prea scumpe.

— Chelnăr, două cotlete de purcel, dar mari, comandă Kern.

— Sînt toate la fel, ripostă chelnerul.

— Ce luați înainte ? Supă, Hors d'oeuvre, piftie ?

— Nimic, spuse Ruth înainte ca Kern s-o fi putut întreba.

Mai comandară o carafă de vin ieftin, apoi chelnerul se depărtă dispreţuitor — de parcă ar fi bănuit că lui Kern îi şi lipsea jumătatea de coroană din bacşişul cuvenit lui.

Localul era aproape gol. La o masă într-un colţ luase loc încă un client. Era un bărbat cu monoclu şi cu obrazul roşu şi lat, însemnat de nişte urme de tăieturi de sabie. Şedea în faţa unei halbe de bere şi pironea cu privirea pe Kern şi Ruth.

— Păcat că stă ăla acolo, spuse Kern.

Ruth înclină capul. „Cel puţin dacă ar fi altcineva! Dar ăsta... ăsta aminteşte..."

— Da, ăsta, hotărît, nu e emigrant, constată Kern. Mai curînd contrariul.

— N-avem decît să nu ne uităm într-acolo.

— Nu ştiu ce Dumnezeu vrea, spuse el înciudat. Nu ne slăbeşte din ochi.

— Poate e un agent de la Gestapo. Am auzit că aici mişună agenţii.

— Să mă duc la el şi să-l întreb, în fond, ce vrea?

— Nu! Ruth puse înspăimîntată mîna pe braţul lui Kern.

Cotletele sosiră. Erau bine fripte şi fragede şi garnisite cu salată verde şi proaspătă. Cu toate acestea nu le tihniră; erau neliniştiţi.

— Nu poate să fie aici pentru noi, spuse Kern. N-a ştiut nimeni că vom veni să mîncăm aici.

— Asta nu, replică Ruth. Poate că era din întîmplare aici. Dar ne supraveghează, asta se vede...

Chelnerul luă farfuriile. Kern privi indispus înapoia lui. Voise să-i facă lui Ruth o bucurie cu masa asta şi frica de omul cu monoclu stricase totul. Se sculă supărat, luase o hotărîre. „O clipă, Ruth".

— Ce vrei să faci? întrebă ea plină de teamă. Rămîi aici!

Nu, nimic din ce crezi. Vreau numai să-i spun o vorbă birtaşului.

Cînd plecaseră, cu precauţie luase cu el două sticluţe cu parfum. Acum voia să încerce să ceară restauratorului două plăcinte în schimbul unuia din flacoane. După eşecul cu cotletele, lui Ruth i se cuvenea desertul care îi plăcea. Poate că mai putea căpăta pe deasupra şi o cafea.

Îi făcu birtaşului propunerea sa. Acesta se îmbujoră de mînie.

„Aha, pungașule, mănînci pe daiboș! Nuuu, scumpul meu, asta nu se îngăduie! Poliția!"

— Pot plăti ceea ce am consumat! Kern depuse, mîniat, banii pe masă.

— Numără-i, i se adresă birtașul chelnărului. Ascunde-ți apa chioară, gîfîi el către Kern. Dar ce vrei d-ta de fapt? Ești un client sau un negustor ambulant?

— Deocamdată sînt client, declară Kern, înfuriat. Și d-ta ești...

— O clipă, auzi o voce înapoia lui.

Kern se întoarse repede. Străinul cu monoclu se afla în spatele lui. „Îmi îngăduiți să vă întreb ceva?"

Bărbatul se depărtă cîțiva pași de tejghea. Kern îl urmă. Inima lui bătea să se spargă. „Sînteți emigrant german, nu-i așa?

Kern îl măsură cu privirea. „Ce vă privește pe dumneavoastră asta?"

— Deloc, răspunse bărbatul calm. Am auzit doar despre ce vorbeați. Vreți să-mi vindeți mie sticla?

Kern credea că știe acum ce urmărește bărbatul. Dacă îi vindea sticla, se făcea vinovat de comerț clandestin și putea fi imediat arestat și expulzat.

— Nu, ripostă dînsul.

— De ce nu?

— N-am nimic de vînzare. Nu fac comerț.

— Atunci lăsați-mă să facem schimb. Vă dau ceea ce n-a voit să vă dea birtașul: plăcintele și cafeaua.

— Nu înțeleg deloc ceea ce voiți, spuse Kern.

Bărbatul surise. „Și eu înțeleg că d-voastră sînteți bănuitor. Ascultați-mă: Sînt din Berlin și plec peste un ceas din nou acolo. D-ta nu te poți înapoia..."

— Nu.

Bărbatul îl privi. Acesta este temeiul pentru care ți-am vorbit și pentru care aș dori bucuros să vă ajut cu nimicul ăsta. Am fost comandant de companie în război și unul din cei mai buni oameni ai mei a fost un evreu. Vrei să fiți bun să-mi dați sticluța?

Kern i-o întinse. „Scuzați-mă, gîndeam despre d-voastră cu totul altceva".

— Mi-o închipuisem. Bărbatul rise. „Și-acum nu mai lăsați

pe duduia aceea tînără singură, cu siguranță că e și cuprinsă de frică. Vă doresc amîndurora tot binele". Îi dădu mîna lui Kern.

— Mulțumesc. Mulțumesc mult. Ruth, i se adresă el prietenei sale, ori e Crăciun, sau sînt eu nebun!

— Sosi numaidecît chelnerul. Purta o tavă cu cafea și un suport cu trei etaje de prăjituri.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ruth, uimită.

— Sînt minunile parfumului Farr, producția Kern.

Kern era radios și turnă cafeaua. „Aveam fiecare dreptul la o prăjitură după plac. Pe care o dorești, Ruth?"

— Plăcinta cu mere.

— Poftim o porție de plăcintă cu mere. Eu iau o indiană.

— Să vă împachetez pe celelalte? întrebă chelnerul.

— Care celelalte? Cum ai spus?

Chelnerul făcu o mișcare cu mîna peste cele trei caturi: „Păi toate sînt comandate pentru d-voastră".

Kern îl privi uluit: Toate pentru noi? Dar unde e domnul... nu vine și dînsul să...?

— A plecat de mult. Totul e orînduit. Așadar...

— Stai, exclamă Kern, zorit, stai, pentru numele lui Dumnezeu! Ruth încă un cremșnit? O savarină? Sau o prăjitură cu mac?

Îi umplu farfuria și mai luă el însuși cîteva prăjituri. „Așa", zise el, răsuflînd ușurat, restul fii d-ta bun și împachetează-le în două pachete. Unul îl capeți tu, Ruth... Ce minunat să pot și eu o dată să-ți port de grijă!"

— Șampania s-a răcit în baterie! replică chelnerul și luă suportul de prăjituri.

— Șampanie! Reușită glumă. Kern rîse.

— Nici o glumă. Chelnerul arătă spre ușă, de unde se ivi restauratorul în persoană ducînd o găleată plină cu gheață din care răsărea gîtul unei sticle de șampanie.

— Fără supărare, rînji el dulceag. A fost natural o șagă, adineauri...

Kern recăzu cu ochii holbați înapoi în fotoliul lui.

Chelnerul se înclină: „Totul e plătit".

— Visez, declară Kern și își trecu mîna peste ochi. Ai mai băut vreodată șampanie. Ruth?

— Nu. Am văzut-o doar în film.

Kern se sili să se reculeagă. „Domnule restaurator, spuse el

cu demnitate, vedeți ce schimb avantajos v-am propus eu. O sticlă din celebrul parfum Kern-Farr pentru două biete plăcinte cu brînză ! Vedeți acum ce oferă cunoscătorii pentru el.

— Nu poți ști de toate, declară birtașul. Eu mă pricep mai mult la băuturi.

— Ruth, se întoarse Kern către partenera lui de masă, de azi înainte cred în minuni. Dacă în clipa asta ar zbura pe fereastră o columbă albă cu două pașapoarte în cioc, pentru noi amîndoi pentru cinci ani, sau cu niște autorizații de lucru nelimitate — nu m-ar uimi !

Goliră sticla. Li s-ar fi părut că păcătuiesc de-ar fi lăsat un strop pe fundul ei. Nici nu li se părea ceva deosebit și băură și băură, devenind din ce în ce mai voioși și, pînă la urmă, se cherchelîră nițeluș. Se urniră. Kern luă pachetele cu prăjituri și voi să plătească cotletele. Dar chelnerul făcu un gest în lături. „Totul e aranjat !..."

— Ruth, spuse Kern, cu un glas împleticit, viața ne depășește. Încă o zi de asta și devin romanțios.

Birtașul îi reținu : „Mai aveți ceva parfum ? Mă gîndeam... pentru nevasta mea..."

Kern se trezi din amețeală. „Din întîmplare mai am una, ultima". Scoase cea de-a doua sticlă din buzunar. „Dar nu ca adineauri, scumpul meu. Ai pierdut ocazia ! Douăzeci de coroane ! Își reținu respirația. Pentru d-voastră !"

Birtașul socoti fulgerător. Cu treizeci de coroane îl încărcase socoteala căpitanului la șampanie și prăjituri. Mai rămîneau deci zece coroane peste cîștigul lui. „Cincisprezece", oferi el.

— Douăzeci. Kern schiță gestul de a băga sticla din nou în buzunar.

— Bine, s-o iau. Birtașul scoase o bancnotă mototolită din buzunar. El se hotărî să declare iubitei sale, viguroasa Barbara, că sticla costase cincizeci de coroane. Putea economisi astfel o pălărie pe care i-o ceruse de săptămîni și care ar fi costat opt sute de coroane.

Kern și Ruth porniră spre hotel. Luară cufărul lui Ruth și se duseră apoi la gară.

Ruth devenise tăcută. „Nu fi tristă, o încurajă Kern. Vin curînd după tine. În cel mult o săptămînă trebuie să șterg putina de aici. Știu bine. Și-atunci vin la Viena. Vrei tu să vin la Viena ?

— Da, vino ! Dar numai dacă îţi convine.

— De ce nu spui simplu. Da, vino.

Dînsa îl privi oarecum vinovată : „Nu e mai bine că mă gîndesc la interesul dumitale ?

— Nu ştiu. Sună mai prudent.

— Da, ripostă ea, brusc tristă, mai prudent, asta este.

— Dar nu fi aşa de tristă. Adineauri erai aşa de veselă.

Ea îşi ridică, dezarmată, privirea spre el. „Nu asculta la ce spun eu, şopti dînsa. Uneori, sînt foarte confuză. Poate-i de vină vinul. Gîndeşte-te că e vinul. Hai, mai avem numai cîteva minute."

Se aşezară pe o bancă în grădina publică. Kern îşi petrecu braţele pe după umerii ei. „Fii rogu-te veselă, Ruth. Restul nu contează. Sună prosteşte, dar pentru noi nu e nerozie. Avem neapărat amarnică nevoie de puţintică bucurie. Mai ales noi".

Dînsa privea ţintă înaintea ei. „Aş dori să fiu bucuroasă, Ludwig. Dar mă simt atît de grea. Aş dori atît de mult să fiu uşoară. Aş voi să fac totul bine, dar iese totdeauna stîngaci şi greoi." Scotea vorbele anevoie, mînioasă şi Kern observă deodată că faţa îi era udată de lacrimi. Plîngea fără larmă, miniată şi dezarmată. „Nu ştiu de ce plîng", murmură dînsa, am acum atît de puţin motiv... Dar poate că plîng tocmai de aceea. Nu te uita, nu mă privi...

— Totuşi, replică Kern.

Dînsa îşi aplecă obrazul şi îşi puse mîinile pe umerii lui. Acesta o trase către el şi dînsa îl sărută, cu ochii închişi şi cu gura încleştată şi aspră, sălbatică şi mînioasă de parcă îl respingea...

— Ah... Se mai potoli. Ce ştii tu... Capul îi căzu pe umerii lui, ochii îi rămaseră închişi, — ce ştii tu — gura i se deschise şi buzele-i erau moi ca un fruct.

O porniră iar. În gară Kern dispăru şi se întoarse cu un buchet de trandafiri. Binecuvînta pe domnul cu monoclu şi pe birtaşul „Purcelului negru."

Ruth se zăpăci de-a binelea cînd îl văzu întorcîndu-se cu flori şi toată mîhnirea îi pieri de pe faţă. „Flori, exclamă ea, trandafiri ! Plec ca un star de cinematograf...

— Pleci ca femeia unui om de afaceri cu succese nemaipomenite, declară Kern, mîndru.

— Oamenii de afaceri nu oferă flori, Ludwig.

— Ba da, generația cea tînără a reluat obicelul.

El îi așează cufărul și pachetul cu prăjituri în plasa de bagaje. Ea coborî cu el. Pe peron îi luă capul în mîini și îl privi cu seriozitate. „A fost bine că ai fost tu lîngă mine aici. Îl sărută. Și acum du-te, pleacă înainte de mă urc în tren. Nu vreau să plîng din nou acum. Altminteri ai să crezi că nu știu decît asta. Pleacă..."

El rămase locului : „Nu mi-e frică de o despărțire. Am trăit multe. Asta nu e o despărțire."

Trenul o porni. Ruth îi făcu semn. Kern rămase locului pînă ce trenul nu se mai zări. Apoi se întoarse. Avea simțămîntul că tot orașul a murit.

În fața intrării hotelului dădu peste Rabe. „Bună seara", îi zise el, scoase pachetul cu țigări și îi oferi una. Rabe se dădu înapoi și ridică brațul de parcă voia să se ferească de o lovitură. Kern îl privi uimit. „Scuzați-mă", spuse Rabe foarte stînjenit. Asta este încă... o mișcare involuntară...

Luă țigara.

Steiner era de cincisprezece zile chelner la bodega „La pomul verde". Era noaptea tîrziu. Birtașul dormea de două ceasuri și în local mai zăboveau numai cîțiva mușterii.

Steiner trase obloanele : „Încetarea lucrului !" vesti el.

— Lasă-ne să mai bem un pahar, Johan, replică unul din clienți, un maistru tîmplar cu fața ca un castravete.

— Bine — încuviință Steiner. Barack ?

— Nu, nu mai bine de țuica unguresc. Să începem cu un țoi bun de țuică.

Steiner aduse sticla și paharele. „Bea un țoi cu noi", propuse tîmplarul.

— Azi nu. Sau mai bine nu mai beau, că altfel mă îmbăt.

— Atunci îmbată-te. Tîmplarul își frecă castravetele. Și eu mă îmbăt ! Gîndește-te și tu : a treia fată ! Vine azi de dimineață moașa și îmi spune : „Te felicit, domnule Blau, a treia fată sănătoasă ! Și eu cugetam că de astă dată o să-mi fie ursit un băiat. Un băiat ! Trei fete și nici un moștenitor ? Să nu înnebunești. Johan ? Ești doară bărbat; trebuie să pricepi asta !

— Și încă cum, răspunse Steiner. Luăm pahare mai mari ?

Tîmplarul bătu cu pumnul în masă. „Asta, zău ai multă dreptate. Asta este! Pahare mai mari, asta e de trebuință! Cum de nu mi-a trecut prin cap!

Luară pahare mai mari și băură un ceas întreg. După atîta băutură tîmplarul confunda totul și se jură că femeia lui a născut trei băieți. Plăti anevoie și făcînd o sforțare plecă clătinîndu-se cu tovarășii lui de băutură.

Steiner strînse de la mese și își mai umplu apoi un pahar de țuică și îl dădu de dușcă. Capul îi duduia. Se așeză la masă și privi înaintea lui, apatic. Apoi se sculă și se duse în odaia lui. Scotoci în lucrurile sale și scoase de acolo o fotografie a nevestei lui și o privi îndelung. Nu mai auzise deloc de dînsa. Nici nu îi mai scrisese întrucît presupunea că poșta dînșii era supravegheată. Credea că ea intentase acțiune de divorț.

— Drace! Se ridică. Poate că trăiește de mult cu altul și pe mine m-a uitat! Rupse dintr-o singură mișcare fotografia și o aruncă la pămînt. Trebuie să scap și de obsesia asta. Altfel mă prăpădesc. Sînt un bărbat ce trăiește singur, eu sînt Johan Huber și nu mai sînt Steiner, s-a terminat!

Mai bău un pahar, apoi închise prăvălia și ieși în stradă. În apropiere de Ring îl interpelă o fată: Vii cu mine, dragă?

— Da.

Mergeau unul lîngă altul. Femeia îl privi pe Steiner cercetător, dintr-o parte. Nici măcar nu te-ai uitat la mine.

— Ba da, replică Steiner fără să ridice privirea.

— Nu cred. Îți plac?

— Da, îmi placi.

— Asta merge repede la tine.

— Da, încuviință el, asta merge repede. Dînsa își strecură brațul sub brațul lui: „Ce-mi dăruiești, odorule?"

— Nu știu. Ce dorești?

— Rămîi toată noaptea?

— Nu.

— Atunci să-ți iau douăzeci de șilingi?

— Zece. Sînt un chelner care nu cîștigă mult.

— Nu ai înfățișare de chelner.

— Există oameni care nu arată ca președinți de stat, și totuși sînt!

Fata rise: „Ești hăzos. Îmi plac oamenii cu haz. Fie zece. Am o cameră frumoasă. Să știi că te fac fericit."

— Nu mai spune !

Odaia era mobilată în pluș roșu și era plină de bibelouri, șervețele și mileuri pe mese și scaune. Pe sofa odihneau o mulțime de urși, păpuși de carnaval și maimuțe de stofă. Peste sofa atîrna fotografia mărită a unui sergent major în uniformă și cu ochii holbați și mustața în furculiță.

— E bărbatul tău ? întrebă Steiner.

— Nu, e bărbatul răposat al proprietăresei.

— E bucuroasă că a scăpat de el, nu-i așa ?

— Habar n-ai ! Fata își descopcie bluza și și-o scoase. Mai bocește și azi după el, așa de grozav pare să fi fost. Voinic...

— Pentru ce ți l-a atîrnat atunci ție, aici ?

— Mai are la ea în odaie și altă poză de a lui. Mai mare și mai frumoasă. Firește, numai uniforma e bălțată. Hai, desfă-mi copcile !

Steiner simți umerii zdraveni în mîinile lui. Nu se așteptase. Știa de pe vremea militariei cum erau conformate prostituatele — mai totdeauna cam moi și cenușii.

Fata își aruncă bluza pe canapea. Sînii erau plini și tari, armonizîndu-se cu umerii puternici și cu gîtul. „Așează-te, odorul meu. Fă-te comod. Chelnerii și noi, astea, avem totdeauna ciolanele obosite."

Ea îi netezi haina.

— Hei, drace, dar știi că ești frumoasă !

— Mi s-a mai spus. Fata îi împături cu îngrijire haina. „Dacă n-ai nimic împotrivă".

— Se întoarse spre el : „Glumești... Știi că ai haz !..."

Steiner o măsură cu privirea.

— Ce mă privești așa ? Isuse, îi produci omului frică, parcă ai fi un apaș. N-ai mai văzut de mult femeie ?

— Cum te cheamă ?

— Ai să rîzi... Elvira. A fost ideea mamei mele. Avea ambiții mari. Vino în pat !

— Nu, zise Steiner, să mai bem ceva.

— Ai bani ? întrebă ea, repede.

Steiner dădu din cap. Elvira se duse goală și fără sfială pînă la ușă. Doamna Poșning ! strigă ea. Ceva de băut.

Proprietăreasa apăru atît de iute de parcă ascultase la ușă.

Era rotundă, strînsă într-o rochie de catifea, avea obrajii roşii şi ochii ca nişte bile lucitoare. „Avem o şampanie", spuse ea servilă, ca zahărul.

— Rachiu, replică Steiner fără s-o privească. Ţuică, Kirş mi-e totuna.

Cele două femei schimbară o privire.

— Kirş, spuse Elvira. Din cel bun, de pe raftul cel de sus. Costă zece şilingi, păpuşo.

Steiner îi dădu banii. De unde ai pielea asta? întrebă el.

— Nici o bubuliţă, nu? Elvira se învîrti în jurul lui într-o piruetă. O găseşti numai la roşcate.

— Da, asta n-am văzut pînă acum, că ai părul roşu.

— Din cauza pălăriei, iubitule. Elvira îi luă gazdei sticla din mînă. Beţi un pahar cu noi, madam Poşning.

— Dacă e permis? Proprietăreasa se aşează. Ce bine îţi merge, d-şoară Elvira. Eu, o biată văduvă, tot timpul singură...

— Biata văduvă dădu de dusă paharul şi îşi mai turnă unul. „Sănătate, simpatice cavaler!"

Se ridică şi îl ţintui pe Steiner cu o privire cochetă. Mulţumesc frumos şi petrecere frumoasă.

— I-ai căzut cu tronc, odorule, declară Elvira.

— Dă paharul de apă încoace. Îl umplu şi îl goli.

— Isuse! Elvira îl privi îngrijorată. N-ai fi avînd de gînd să distrugi casa, dragul meu, nu-i aşa? Locuinţa e foarte costisitoare, înţelegi? Aşa ceva e scump, iubitule!

— Aşează-te aici, lîngă mine!

— Ar fi trebuit să ieşim afară din oraş. În Prater sau în pădure.

Steiner ridică fruntea. Simţi Kirşul bătînd cu ciocănele moi sub tîmplele lui. În pădure? întrebă el.

— Da, în pădure. Sau în holdă, acum în vară.

— Holdă de grîu — în vară? Cum ai ajuns la o holdă de grîu?

— Cum? Aşa, o trăsnaie de a mea! flecări Elvira, zeloasă şi îngrijorată. Fiindcă acum e vară, iubitule!, şi fiindcă vara se mai duce omul la cîmp.

— Nu ascunde sticla, nu-ţi vătăm nimic din şandrama. O holdă spui — în vară.

— Păi firește în vară, iubitule, că în iarnă e frig.

Steiner își umplu un pahar. „A dracului, cum mai miroși..."

— Femeile cu părul roșu miros toate la fel, drăguțule.

Ciocănelele băteau mai repede. Odaia se clătina.. O holdă — spuse încet și greu Steiner — și vîntul noaptea.

— Vino acum în pat, drăguțule, dezbracă-te...

— Deschide fereastra...

— Fereastra e deschisă, odorul meu. Vino, te fac fericit.

Steiner bău: „Ai fost vreodată fericită? întrebă el și privi țintă masa.

— Negreșit, adesea.

— Ah ține-ți gura. Stinge lumina.

— Întîi dezbracă-te.

— Stinge lampa.

Elvira îl ascultă. Odaia se întunecă.

— Vino în pat, dragul meu.

— Nu. Nu în pat. Patul e altceva. A dracului! În pat, nu!

Steiner își turna cu mîna șovăitoare Kirș în paharul lui. Capul îi duduia. Fata umbla prin odaie. Se apropie de fereastră și rămase o clipă aplecată, privind afară. Lumina slabă a felinarului de afară căzu peste umerii ei întunecați. Înapoia capului ei stătea noaptea. Ea își duse o mînă în păr... „Vino încoa", spuse Steiner, răgușit.

Dînsa se întoarse și veni moale și fără larmă spre el. Venea coaptă ca o holdă de grîu, întunecată și de nerecunoscut, cu mireasma și pielea miilor de femei și a uneia...

— Maria, șopti Steiner.

Fata rîse adînc și gingaș. „Se vede că ești beat" drăguțule... mă numesc doar Elvira.

VIII

Kern izbuti să-și amîne plecarea cu cinci zile; după aceea însă fu expulzat. I se dădu un cupon de serviciu pînă la graniță și ajunse la vamă.

— Fără acte? întrebă funcționarul ceh.

— Da.

— Treci înăuntru. Mai sînt cîțiva acolo. Peste două ore e timpul cel mai potrivit.

Kern intră în baraca vămii. Se mai aflau încă trei inși acolo, un bărbat tare palid cu soția lui și un evreu bătrîn.

— Bună seara, spuse Kern.

Ceilalți murmurară ceva.

Kern își puse geamantanul jos și se așeză. Era obosit și închise ochii. Știa că drumul ce îl aștepta era destul de lung și încercă să doarmă.

— O să trecem, îl auzi pe bărbatul cel palid zicînd. „Ai să vezi, Ana, apoi toate se vor îmbunătăți."

Femeia nu dădu nici un răspuns.

— Hotărît, că trecem, începu iar bărbatul, precis că da! De ce nu ne-ar lăsa?

— Pentru că nu ne vor, replică femeia.

— Dar sîntem doar oameni...

Bietul nerod, gîndi Kern. Îl mai auzi încă murmurînd ceva nedeslușit, apoi adormi.

Se trezi cînd veni vameșul să-l ia. Trecură peste cîmpuri și ajunseră în fața unei păduri cu arbori înfrunziți, ce se ridicau înaintea lor în întuneric, ca un bloc enorm și negru.

Vameșul rămase locului. „Urmăriți această potecă și țineți-o pe dreapta. Cînd ați ajuns pe șosea, luați-o iar la stînga. Cu bine."

Și dispăru în noapte.

Cei patru inși stăteau nehotărîți. „Ce ne facem acum? întrebă femeia". „Știe careva drumul?"

— Am s-o iau eu înainte, spuse Kern. Am mai fost pe aici acum un an.

Dibuiră prin întuneric. Luna încă nu apăruse. Iarba era umedă și le atingea nevăzută și străină pantofii. Apoi îi primi pădurea cu marea ei răsuflare.

Merseră așa mult. Kern îi auzea pe ceilalți înapoia lui. Deodată fulgeră în fața lor lămpi electrice și un glas grosolan striga: Stați! Opriți-vă!

Dintr-o săritură Kern se dădu în lături și o zbughi prin întuneric, se lovi de copaci, dibui mai departe, trecu printr-un mărăciniș de mure, în care și aruncă geamantanul. Înapoia lui auzi pe cineva fugind. Se întoarse. Era femeia. „Ascundeți-vă! șopti el. Eu mă cățăr aici sus".

— Bărbatul meu — of ăsta...

Kern se cățără iute într-un copac. Simțea frunzișul moale, fîșîind sub el se ghemui pe o creacă. Jos rămase nemișcată femeia ; el n-o putea vedea, dar simțea că stătea acolo.

Din depărtare auzi pe bătrînul evreu zicînd ceva.

— Vax, îi răspunse glasul bădăran... Fără pașaport nu puteți trece !

Kern asculta atent. După puțin auzi și vocea înceată a celuilalt bărbat, care răspundea jandarmului. Așadar i-au prins pe amîndoi. În aceeași clipă fîșîi ceva sub el. Femeia o lua înapoi spre ceilalți.

Un timp fu liniște. Dar apoi raza de lumină a lămpilor de buzunar alunecă printre arbori. Pași se apropiau. Kern se strînse lîngă trunchiul pomului. Era bine acoperit de frunzișul des de sub el. Deodată auzi glasul aspru și nestăpînit al femeii. „Trebuie să fie aici ! S-a urcat pe un copac, aici..."

Raza de lumină o luă în sus. „Jos cu dumneata ! strigă vocea grosolană. Altminteri trag....!"

Kern chibzui o clipă. N-avea nici un sens. Se dădu jos. Lămpile de buzunar îl orbeau, erau îndreptate spre fața lui.

— Pașaport ?

— Dacă aș poseda unul, nu m-aș fi cățărat sus.

Kern se uita la femeia care îl trădase. Era descompusă și aproape că nu părea în minților ei. „Firește, ți-ar fi convenit ! se răsti ea la el. Ai vrut să fugi și noi să rămînem aici. Toți să rămînă aici, strigă ea. Toți !"

— Ține-ți gura ! urlă jandarmul. Așezați-vă împreună. Lumină tot grupul. De fapt ar trebui să vă ducem la închisoare asta o știți prea bine ! Pentru trecerea nepermisă de graniță. Dar la ce bun să vă mai hrănim ? Marș înapoi ! Întorceți-vă în Cehoslovacia ! Dar țineți minte : a doua oară vă împușcăm imediat!

Kern își căută geamantanul în mărăciniș. Apoi tăcuți, cei patru oameni făcură drumul înapoi, în monom. Înapoia lor mergeau jandarmii cu lămpile de buzunar. Nu-și vedeau potrivnicii. numai albele cercuri de lumină ale lămpilor.

Cercurile de lumină se opriră. „Marș-nainte în direcția asta ! comandă vocea bădărană. Cine se înapoiază va fi împușcat !"

Cei patru fugari merseră înainte, pînă cînd lumina dispăru în dosul copacilor.

Kern auzi înapoia lui glasul încet al bărbatului a cărui soție îl trădase. „Iart-o... își ieșise din fire... scuzați, vă rog... de bună seamă că-i pare rău..."

— Puțin îmi pasă, zise Kern.

— Vă rog să înțelegeți, șopti bărbatul ; frica... spaima.

— Din parte-mi înțeleg ! Kern se întoarse spre el. Îmi vine oarecum să iert. Mai bine uit.

Se opri. Se aflau într-un mic luminiș. Ceilalți rămaseseră și ei pe loc. Kern se întinse în iarbă și își vîrî geamantanul sub cap. Ceilalți șoptiră între ei. Femeia veni în fața lui Kern și îl întrebă :

— Nu vrei dumneata să ne arăți drumul înapoi ?

— Nu, răspunse Kern.

— Dumneata ești de vină că am fost prinși ! Ești un golan !

— Anna, zise bărbatul.

— Lăsați-o domnule, zise Kern. „Cînd omul are ceva de spus e mai bine să o spună."

— Ridică-te, țipă femeia.

— Eu rămîn aici. Dumneavoastră puteți face ce voiți. Drumul spre vama cehă e drept înainte. Ocoliți pădurea și o luați la stînga.

Jidan mojic ! țipă femeia.

— Asta mai lipsea ! Și Kern rîse.

Observă cum bărbatul palid îi șoptea ceva femeii necumpătate și cum o trăgea încet după el.

— El se întoarce cu siguranță ! scînci femeia. Știu că se întoarce acolo și va reuși să treacă granița. El trebuie să ne... are datoria să...

Bărbatul o trăgea încet spre pădure. Kern își scoase o țigară. La cîțiva metri de el văzu apărînd ceva întunecat, ca un spiriduș ce iese din pămînt. Era bărbatul evreu, care se trîntise și el. Se ridică și clătină din cap. „*Goii* ăștia !"

Kern nu răspunse ; își aprinse țigara.

— Rămînem aci peste noapte ? întrebă blînd bătrînul.

— Pînă la trei. Atunci e timpul cel mai potrivit. Acum aceia mai stau încă la pîndă și dacă văd că nu se ivește nimeni, obosesc.

— Atunci o s-așteptăm, zise bătrînul, potolit.

— E departe și o să trebuie să ne tîrîm acum o bucată de drum, răspunse Kern.

— Nu face nimic. Am ajuns și eu la bătrînețe să fiu de-acum un evreu-indian.

Ședea tăcut. Încetul cu încetul se iviră stele pe cer. Kern recunoscu Ursa Mare și Steaua Polară.

— Trebuie să ajung la Viena, zise bătrînul, după cîtva timp.

— Eu, de fapt, nu trebuie să ajung nicăieri.

— Există și asta. Bătrînul mestecă un fir de iarbă. Mai tîrziu trebuie să ajungi undeva. Așa merge de-acum. Trebuie numai să aștepți!

— Da, zise Kern. Așa e, dar ce aștepți?

— În fond... nimic, zise bătrînul liniștit. Cînd sosește... este nimic. Și apoi aștepți iar altceva.

— Da, poate că e așa. Kern se întinse din nou. Simțea geamantanul sub cap.

— Sînt Moriț Rosenthal din Godesberg pe Rin, zise bătrînul, după un răstimp. Scoase din rucsac o manta cu pelerină, subțire, cenușie și și-o puse pe umeri. Acum avea și mai mult înfățișarea unui spiriduș.

— Cîteodată e comic, să ai un nume, nu? Mai ales noaptea...

Kern se uită la cerul întunecat. „Și atunci cînd nu ai un pașaport. Numele trebuie să stea scris undeva, altminteri nu-ți aparține."

Vîntul se încurcă în coroanele copacilor. Vijîia de parcă înapoia pădurii ar fi fost marea.

— Crezi dumneata că cei de acolo o să împuște? întrebă Moriț Rosenthal.

— Nu știu. Poate că nu.

Bătrînul își legăna capul. „E un avantaj de acum să fii trecut de șaptezeci de ani. Miza vieții nu mai e așa de mare..."

Steiner aflase, în sfîrșit, unde erau ascunși copiii bătrînului Seligman. Adresa pe care o găsise în cartea ebraică de rugăciuni era exactă; copiii fuseseră însă duși între timp în altă parte. Durase mult pînă ce Steiner putuse afla, unde... la început oamenii îl luau drept agent secret și erau neîncrezători.

Luă cufărașul de la pensiune și o porni în căutarea casei, care se afla în estul Vienei. Dură mai mult de o oră pînă ce ajunse. Urcă scara. La fiecare cat erau trei locuințe. Aprinse chibrituri și căută. În sfîrșit găsi la etajul al patrulea o firmă ovală

de alamă cu inscripția: Samuel Bernstein, ceasornicar. Bătu în ușă.

Auzi înapoia ușii șoapte. Apoi o voce prudentă întrebă:

— Cine-i acolo?

— Am ceva de predat, zise Steiner. Un cufăraș.

Deodată avu senzația că este supravegheat și se întoarse repede.

Ușa locuinței din spatele lui se deschise fără zgomot. Un bărbat zvelt, fără haină, stătea la intrare. Steiner puse cufărașul jos.

— Pe cine căutați? întrebă bărbatul de la ușă. Bernștein nu este acasă, adăugă el.

— Am aici lucrurile bătrînului Seligman, zise Steiner. Am auzit că aici se află copiii lui. Am fost de față cînd i s-a întîmplat accidentul.

Bărbatul îl mai privi o clipă și apoi strigă:

— Moriț poți să-l lași să intre.

Un lanț zăngăni și scîrțîi o cheie. Ușa locuinței lui Bernștein se deschise. Steiner iscodi în lumina posomorîtă. „Ce..." zise el, nu se poate... ba da, dumneata ești moș Moriț!

Moriț Rosenthal stătea în ușă. Ținea în mînă o lingură de lemn. De umeri îi atîrna mantaua cu pelerină. „Eu surt..." răspunse el. Dar cinș? Steiner! zise el brusc cordial și surprins. Ar fi trebuit să-mi închipui! Într-adevăr, ochii mei nu mai sînt buni! Știam că dumneata ești la Viena. Cînd ne-am întîlnit oare ultima dată?

— A trecut vreun an de atunci, moș Moriț.

— La Praga?

— Nu la Zürich.

— Exact, în închisoarea din Zürich. Oameni simpatici acolo. În ultima vreme le cam încurc. Acum cîteva luni am fost din nou în Elveția. Basel. Acolo e hrană excelentă; din păcate nu aveam țigări ca în închisoarea de la Locarno. Aici aveam în celulă chiar și un buchet de camelii. Mi-a părut rău de-acum, cînd a trebuit să plec. Milano nu e de comparat. Se opri deodată. Dar vino înăuntru, Steiner. Stăm ca niște tîlhari bătîrni și schimbăm amintiri aici, pe coridor.

Steiner intră. Locuința se compunea dintr-o bucătărie și o odaie și cuprindea cîteva scaune, o masă, un dulap și două divane acoperite. Pe masă erau împrăștiate o mulțime de unelte.

Printre ele se aflau ceasuri ieftine. Peste vatră atîrna o lampă de gaz aerian cu un bec verzui și cam stricat. Pe roțile de fier ale reșoului de gaz aerian stătea o oală mare de supă din care ieșeau aburi.

— Tocmai le găteam ceva copiilor, zise Moriț. I-am găsit aici ca pe niște șoareci în cursă. Bernstein e la spital.

Cei trei copii ai răposatului Seligmann stăteau ghemuiți lîngă vatră. Nu-i dădeau nici o atenție lui Steiner, ci priveau țintă la oala cu supă. Cel mai vîrstnic avea vreo paisprezece ani; cel mai mic vreo șapte sau opt ani.

Steiner puse cufărașul jos. „Iată aci lucrurile tatălui vostru."

Cei trei puiandrii îl priviră simultan, fără să facă vreo mișcare. Abia de întoarseră capul.

— L-am văzut înainte de a muri și mi-a vorbit despre voi, spuse Steiner.

Copiii se uitară la el. Nu răspunseră nimic. Ochii lor scînteiau ca niște pietre șlefuite, negre și rotunde. Lumina becului de gaz aerian șuiera. Steiner nu se simțea bine. Își dădea seama că ar trebui să spună ceva cald, omenesc, dar tot ce-i venea în gînd i se părea nerod și fals în fața părăsirii totale ce emana din acești trei copii tăcuți.

— Ce este în cufăraș? întrebă după un răstimp cel mai vîrstnic. Avea un glas șters și vorbea rar, aspru și precaut.

— Nu mai știu exact. Diverse lucruri și ceva bani.

— Ne aparține nouă, acum?

— Firește. De aceea l-am și adus.

— Pot să-l iau?

— Păi, sigur zise Steiner uimit.

Băiatul se ridică. Era slab, negru și înalt. Se apropie încet de cufăraș, cu ochii ațintiți la Steiner. Cu o mișcare iute, animalică apucă bagajul și sări înapoi, temîndu-se parcă să nu îi smulgă Steiner prada. Cără cufărul imediat în odaia alăturată. Ceilalți doi îl urmară repede, strînși unul lîngă altul, ca două pisici mari, negre.

Steiner se uită la Moș Moriț. „Firește, au știut-o probabil de mult...", zise oarecum ușurat.

Moriț Rosenthal amestecă supa cu lingura.

— Nu se mai emoționează. Au văzut murind pe mama lor și pe doi frați. Așa că nu-i mai doare așa de rău. Un lucru ce se întîmplă des, te doare mereu mai puțin.

— Sau te doare mai mult, zise Steiner.

Moriț Rosenthal îl privi cu ochii lui boțiți. „Nu, cînd ești foarte tînăr, nu. Cînd ești foarte bătrîn, nici atunci. Între aceste vîrste, e timpul cel mai greu."

— Da, zise Steiner. „Acei cincizeci de ani păcătoși de la mijloc !..."

Moriț Rosenthal dădu din cap, pașnic. „De-acum nu mă mai sinchisesc de ei." Puse capacul pe oală. Noi le-am găsit deja loc fiecăruia. Pe unul îl ia Mayer cu el în România. Al doilea va fi internat într-un azil de copii, la Locarno. Cunosc pe cineva acolo care o să plătească pentru el. Cel mai vîrstnic o să rămînă deocamdată aici, la Bernstein...

— Ei știu că vor trebui să se despartă ?

— Nici faptul ăsta nu îi supără prea mult. Dimpotrivă, o iau drept un noroc. Rosenthal se întoarse spre Steiner : „Steiner, eu l-am cunoscut acum douăzeci de ani. Spune-mi, cum a murit?" A sărit el ?

— **Da.**

— Nu a fost azvîrlit jos ?

— Nu. Am fost de față.

— Am aflat-o la Praga. Acolo se zicea că ar fi fost aruncat jos. De aceea am venit aici, să văd de copii. I-o promisesem odată. Era încă tînăr. Șaizeci în cap. N-ar fi crezut că o să se întîmple așa. Dar își pierduse și capul de cînd murise Rașela. Moriț Rosenthal se uita la Steiner. A avut mulți copii. Se întîmplă adeseori la evrei. Le place familia, însă. ar fi mai bine dacă n-ar avea. Își strînse mantaua în jurul umerilor de parcă i-ar fi fost frig și părea deodată foarte bătrîn și obosit.

Steiner scoase un pachet de țigări. „De cînd ești la Viena, Moș Moriț ?" întrebă el.

— De trei zile. Am trecut granița cu un tînăr pe care-l ounoști. Mi-a vorbit despre dumneata. Îl cheamă Kern.

— Kern ? Da îl cunosc. Unde e ?

— Undeva prin Viena. Nu știu unde.

Steiner se ridică. „Vreau să văd dacă nu-l găsesc. La revedere, Moș Moriț, călător bătrîn, Dumnezeu știe unde ne vom mai revedea."

Trecu în odaia alăturată să-și ia rămas bun de la copii. Cei trei puiandrii ședeau pe o saltea și întinseseră conținutul cufărașului în fața lor. Mosoarele erau îngrijit așezate într-o grămă-

joară ; lîngă ele erau înșirate șireturile, săculețul cu șilingi și cîteva pachețele cu mătase de cusut. Rufăria, pantofii, costumul și celelalte lucruri ale bătrînului Seligmann se mai aflau încă în cufăraș. Cel vîrstnic înălță capul cînd intră Steiner cu Moriț Rosenthal. Cu un gest involuntar el acoperi cu mîinile lucrurile de pe saltea. Steiner rămase locului.

Băiatul se uită la Moriț Rosenthal. Obrajii îi erau îmbujorați și ochii îi străluceau. „Dacă vindem astea", zise el, agitat, arătînd lucrurile din cufăraș, „o să avem cu vreo patruzeci de șilingi mai mult. Putem să plasăm apoi toți banii în stofe — Manchester, Buckskin și ciorapi — cu astea se cîștigă mai mult. Începe de mîine. Mîine la ora șapte dimineața am să încep".

— Bine ! Moriț Rosenthal îi mîngîie capul îngust. „Ai să începi mîine la ora șapte."

— În cazul ăsta, Walter nu mai trebuie să plece în România, zise băiatul. „Poate să-mi ajute. Răzbim noi. Numai Max o să trebuie să plece."

Copiii se uitară la Moriț Rosenthal. Max, cel mai tînăr, dădea din cap. Găsea că e drept să se întîmple astfel.

— O să vedem. Mai vorbim noi despre asta.

Moriț Rosenthal conduse pe Steiner pînă la ușă, zicîndu-i: „N-am timp pentru mîhnire, de-acum prea multă mizerie, Steiner."

Steiner dădu din cap. „Să sperăm că băiatul n-o să fie prea repede prins..."

Moriț Rosenthal clătină capul. „O să bage de seamă. Știe destule. Noi învățăm devreme."

Steiner se duse la cafeneaua Sperler. Nu mai fusese de mult pe acolo. De cînd avea pașaportul fals se ferea să se ducă în locuri unde era cunoscut de mai înainte.

Kern ședea pe un scaun lîngă perete. Își pusese picioarele pe geamantan și dormea cu capul dat pe spate. Steiner se așeză lîngă el cu băgare de seamă ; nu voia să-l trezească. A mai îmbătrînit, își zise el. Mai vîrstnic și mai matur.

Privi în jurul lui. Lîngă ușă stătea ghemuit judecătorul Epstein ; pe masa din fața lui se vedeau cîteva cărți și un pahar cu apă. Ședea singur și nemulțumit ; nimeni nu se afla în fața lui cu cincizeci de groșite în mînă. Steiner cercetă localul ; probabil că avocatul Silber, concurentul lui, îi luase clientela. Dar Silber lipsea.

Chelnerul sosi, fără să fie chemat. Faţa îi era radioasă. „Aţi mai venit şi pe la noi?“ întrebă el cu un aer intim.

— Îţi mai aduci aminte de mine?

— Cum să nu. Eram şi îngrijorat în privinţa dumneavoastră. Vremurile s-au înăsprit. Vă servesc iar cu un coniac, domnul meu?

— Da. Unde e avocatul Silber?

— Şi el a căzut mesa. Arestat şi izgonit.

— Aşaa! Domnul Tschernikoff a fost de curînd pe aici?

— Săptămîna asta nu.

Chelnerul aduse coniacul şi puse tava pe masă. În aceeaşi clipă deschise ochii Kern. Clipi din ochi şi sări în sus „Steiner!“

— Hai, zise acesta liniştit, bea coniacul ăsta. Nimic nu te înviorează atît de bine ca un rachiu.

Kern bău. „Am mai fost de două ori aici să te caut“, zise el.

Steiner zîmbi. „Cu picioarele pe geamantan. Asta înseamnă că n-ai...“

— Da.

— Poţi dormi la mine.

— Adevărat? Ar fi minunat. Am avut pînă acum o cameră la o familie evreiască. Dar azi a trebuit să plec. Prea se tem să ţină pe cineva mai mult de două zile.

— La mine nu trebuie să te temi. Locuiesc afară din oraş. Putem pleca îndată. Se vede după mutra ta că ai nevoie de somn.

— Da, zise Kern. „Sînt obosit. Nu ştiu de ce“.

Steiner îi făcu semn chelnerului care se apropie în galop. „Mulţumesc“, zise el nerăbdător, înainte ca Steiner să fi făcut plata. „Mulţumesc domnul meu“. Se uita la bacşişul primit. „Sărut mîna“, bîigui el copleşit. „Sînt devotatul dumneavoastră, domnule conte“.

— Ne ducem la Prater, zise Steiner.

— Mă duc oriunde, răspunse Kern. Sînt complet treaz.

— Luăm tramvaiul. E mai bine, din cauza geamantanului. Tot colonie şi săpunuri?

Kern dădu din cap.

— Între timp mi-am schimbat numele; tu însă poţi să continui să-mi spui tot Steiner. Ăsta va rămîne numele meu de artist, e bine aşa, pentru orice eventualitate. Pot oricînd afirma că este un pseudonim. Sau că celălalt nume este un pseudonim. Depinde de situaţie“.

— Dar ce ești acum ?

Steiner rîse. „O vreme am înlocuit pe un chelner ; cînd s-a întors acela din spital, am trebuit să-mi iau tălpășița. Acum sînt „asistent" la „întreprinderile de petrecere" Potzloch. Tu ce ai de gînd ?

— Nimic.

— Poate că-ți voi putea găsi un loc la noi. Ne trebuie adesea oameni să ne ajute. Am să caut să-l conving mîine pe bătrînul Potzloch. Partea bună este că nimeni nu controlează Prater-ul. Nici nu trebuie să te anunți la poliție.

— Dumnezeul meu ! zise Kern. Ar fi extraordinar. Aș dori mult să rămîn cîtva timp la Viena.

— Așaa ? Steiner îl privi pieziș. „Ai dori mult ?"

— Da.

Coborîră din tramvai și o luară prin Praterul înnoptat. Steiner se opri în fața unei locuințe-vagon. Descuie ușa și aprinse lampa. „Așa Baby, iată-ne ajunși. Mai întîi să-ți facem un culcuș."

Aduse cîteva pături și o saltea veche dintr-un colț și le așternu pe jos lîngă patul lui.

— Probabil că ți-e foame, nu ?

— Nu mai știu.

— În dulăpior este pîine, unt și o bucată de salam. Fă-mi și mie un sandviș.

Cineva bătu încet în ușă. Kern puse cuțitul jos și ascultă atent. Ochii lui căutau fereastra. Steiner rîse. „Vechea spaimă, Micule, așa-i ? Nu scăpăm niciodată de ea. Intră, Lilo ?" strigă el.

O femeie zveltă rămase în ușă. „Am o vizită, Ludwig Kern. Tînăr, dar experimentat în străinătate. Rămîne aici", zise Steiner. Poți să ne faci o cafea ?

— Da.

Femeia luă o spirtieră, o aprinse, puse un ibric cu apă la fiert și începu să macine cafea. Făcu toate astea fără larmă, cu mișcări încete și alunecoase.

— Gîndeam că dormi de mult, Lilo, zise Steiner.

— Nu pot dormi.

Femeia avea un glas profund, răgușit. Chipul îi era prelung și regulat, părul despărțit printr-o cărare la mijloc. Avea înfățișarea unei italience, dar vorbea germana aspră a slavilor.

Kern ședea pe un scaun de pai, stricat. Era foarte obosit, dar se simțea la adăpost.

— O pernă, zise Steiner, „singurul lucru ce ne lipsește este o pernă".

— Nu face nimic, fu de părere Kern. Am să împăturez haina și o pun sub cap. Sau scot niște rufe din geamantan.

— Am eu o pernă, zise femeia.

Cafeaua era gata și ea se ridică și ieși cu mișcări liniștite, ca o umbră.

— Vino de mănîncă, zise Steiner turnînd cafeaua în două cești.

Mîncară pîine cu salam... Femeia se întoarse aducînd o pernă. O puse pe culcușul lui Kern și se așeză la masă.

— Nu vrei cafea, Lilo ? întrebă Kern.

Ea clătină capul. Îi privea tăcută pe cei doi bărbați care mîncau. Apoi Steiner se ridică. „E timpul să ne culcăm. Ești desigur obosit, nu-i așa, Micule ?"

— Da. Acum sînt iar obosit.

Steiner trecu cu mîna peste părul femeii. „Du-te și tu la culcare, Lilo..."

— Da. Se ridică ascultătoare. „Noapte bună !"

Kern și Steiner se culcară. Steiner stinse lampa.

— „Știi tu, zise el peste puțin, vorbind în întuneric, trebuie să trăim așa ca și cum nu ne-am mai întoarce niciodată... dincolo."

— Da. Pentru mine asta nu e prea greu. Steiner își aprinse o țigară. Fuma încet. „Vrei și tu una ? întrebă el. Țigara are un gust special în întuneric."

— Da. Kern simți atingerea mîinii lui Steiner, care-i dădu chibrituri și pachetul de țigări.

— Cum ai dus-o la Praga ?

Bine. Kern trase un fum, apoi spuse : „Am întîlnit acolo pe cineva."

— Și de aceea ai venit acum la Viena ?

— Nu numai de aceea. Dar e și ea la Viena.

Steiner zîmbi în întuneric. „Gîndește-te că ești un călător, Baby. Călătorii pot avea aventuri, dar nu o legătură ce le rănește inima, cînd trebuie să plece".

Kern tăcu.

— Nu am nimic împotriva celor care ne dau puțină căldură în timpul peregrinărilor noastre. Poate că am ceva numai împo-

triva noastră. Pentru că luăm... și putem da foarte puțin în schimb.

— Cred că eu nu pot da nimic în schimb. Kern se simți deodată foarte descurajat. Ce știa el? Și ce putea oferi el lui Ruth? Numai sentimentele lui. Era tînăr și neștiutor.

Nimic e mai mult decît puțin, Baby, zise Steiner liniștit. „Este aproape totul".

— Depinde de la cine..

— Nu te teme, Baby. Aruncă-te, dar să nu rămîi atîrnat. Stinse țigara. Dormi bine. Mîine dimineață ne ducem la Potzloch...

— Mulțumesc. De bună seamă că voi dormi bine aici. Băgă capul în pernă. Se mai simțea descurajat, dar era și aproape fericit.

IX

Directorul Potzloch era un omuleț sprinten, cu mustața ciufulită, cu un nas enorm și un monoclu ce mereu aluneca. Era veșnic grăbit, și mai mult atunci cînd nu avea treabă.

— Ce s-a întîmplat? Spune repede! întrebă el, cînd Steiner se prezentă cu Kern.

— Avem nevoie de un ajutor, zise Steiner. „În timpul zilei la dereticatul lucrurilor și seara pentru experiențele telepatice. Iată-l", și arătă spre Kern.

— Știe ceva?

— Ce ne trebuie nouă, știe.

Potzloch clipi din ochi. „Un cunoscut de-al dumitale? Cît cere?"

— Hrană. Locuință și treizeci de șilingi. Deocamdată.

— O avere! strigă directorul Potzloch. Salariul unei vedete de cinematograf. Vrei să mă ruinezi, Steiner? Atît se plătește unui muncitor cu hîrtiile în regulă, adăugă el mai domol.

— Rămîn și fără bani, interveni repede Kern.

— Bravo, tinere! Așa devii milionar! Numai insul modest progresează în viață! Potzloch își prinse monoclul care-i alunecase. „Dar dumneata nu-l cunoști pe Leopold Potzloch, iubitorul de oameni. Capeți totuși salariu. Cincisprezece șilingi pe lună. Și de azi înainte ești artist. Ai vreo specialitate?

— Știu să cînt puțin la pian.

Potzloch își întepeni puțin monoclul. „Poți să cînți încet? Muzică impresionantă?"

— Cînt mai bine încet decît tare.

— Bine. Potzloch se transformă în feldmareșal. Să exerseze ceva egiptian! La reprezentarea mumiei tăiate cu ferăstrăul și a femeii fără partea inferioară a trupului putem întrebuința muzică. Zise el și dispăru. Steiner îl privi pe Kern și clătină capul. „Tu îmi confirmi teoria", spuse el. „Am crezut întotdeauna că evreii sînt poporul cel mai prost și cel mai încrezător din lume. Am fi scos de la el și treizeci de șilingi.

Kern zîmbi. „Tu nu ții socoteală de următorul lucru: panica, care a fost alimentată de cîteva mii de ani de pogromuri și ghetto-uri. Dacă ținem seamă de faptul ăsta atunci evreii sînt un

popor temerar. Și îndefinitiv eu nu sînt decît o mizerabilă corcitură."

Steiner zîmbi. „Atunci bine... vino să mîncăm pască! Să petrecem de sărbătoarea cuștilor. Lilo e o bucătăreasă minunată."

Întreprinderile Potzloch se compuneau din: căișori, o dugheană pentru exerciții de tragere la țintă și o panoramă. Steiner îl inițiie pe Kern în cîteva din treburile ce avea de făcut, chiar în aceeași dimineață. Trebuia să lustruiască hamurile de alamă ale căișorilor și să mături primprejur.

Kern se puse pe lucru. Nu curăță și lustrui numai caii, ci și cerbii, ce se legănau în tact și lebedele și elefanții. Era atît de adîncit în lucrul lui, încît nici nu-l auzi pe Steiner care se apropia.

— Vino, Micule, să prînzim!

— Iar mîncăm?

Steiner dădu din cap. „Iar. Cam neobișnuit, nu? Te afli printre artiști. Aci domnesc moravurile cele mai burgheze din lume. După-amiază se servește și o gustare: Cafea cu cozonac".

— Țara trîntorilor! Kern ieși dintr-o barcă, ce era trasă de o balenă. „Dumnezeule sfinte!" zise el. „Aproape mi-e frică, atît de minunat îmi merge în ultima vreme. Mai întîi la Praga... și acum aici. Ieri nu știam încă unde o să dorm... și azi am serviciu și locuință și sînt poftit la masă! Nici nu-mi vine să cred".

— Să crezi, răspunse Steiner. „Nu cerceta, primește! Vechea deviză a călătorilor."

— Să sperăm că va mai dura puțin!

— E o slujbă pe toată viața, zise Steiner, „cel puțin pe trei luni. Pînă se face frig".

Lilo pusese o masă, care se clătina, în iarba din fața locuinței. Aduse un castron mare cu supă de legume și carne și se așeză lîngă Steiner și Kern. Vremea era frumoasă, cu o presimțire de toamnă în aer. Pe cîmpie stăteau întinse frînghii pline cu rufe.

Steiner căscă și își întinse brațele: „O viață sănătoasă!... Și acum haidem la șandramaua cu puști".

Îi arătă lui Kern armele și îl învăță cum se încarcă. „Există două feluri de trăgători, zise el. Cei ambițioși și cei lacomi."

— Ca în viață, măcăi directorul Potzloch, care trecea tocmai pe acolo.

— Cei ambiţioşi ţintesc biletele şi numerele, explică Steiner. „Nu sînt primejdioşi. Cei lacomi vor să cîştige ceva". Îi arată în fundul dughenii nişte etajere pline cu urşi, păpuşi, scrumiere, sticle cu vin, figuri de bronz şi multe obiecte casnice. „Ceva trebuie să cîştige". Adică etajele acelea de jos. Dacă un individ se apropie de cincizeci de inele, atunci ajunge la etajele cele de sus, unde premiile preţuiesc cu zece şilingi mai mult. Atunci tu introduci în puşcă unul din originalele gloanţe-vrăjite ale directorului Potzloch. Seamănă cu celelalte gloanţe. Iată-le aci, în partea asta. Tipul în chestie se va mira, cînd va observa că nu atinge decît două sau trei inele. Nu au decît ceva mai puţin praf de puşcă, înţelegi?

— Da.

— Înainte de toate trebuie să bagi de seamă, să nu schimbi niciodată arma! explică directorul Potzloch care se afla iarăşi la spatele lor. „Sînt bănuitori, fraţii, dacă le schimbi arma, de gloanţe nu, habar n-au... Şi apoi echilibru! Pe ei să-i lăsăm să cîştige? Dar şi noi trebuie să cîştigăm. Aşadar trebuie să ştim să echilibrăm. Dacă ştii acest lucru, eşti un maestru. Firește că cine trage mai des are dreptul să cîştige ceva din etajul trei".

— Cine a cheltuit cinci şilingi de praf de puşcă are voie să cîştige o zeiţă de bronz. Valorează un şiling.

— Tinere, zise deodată Potzloch cu o ameninţare patetică. „Te fac atent la un lucru: cîştigul principal. Asta nu poate fi cîştigat, mă înţelegi? Este un obiect particular din locuinţa mea. E o piesă fastuoasă". Şi arată o fructieră de argint cu douăsprezece farfurii de argint şi cu tacîmurile necesare. „Trebuie să-mi promiţi că mai degrabă mori decît să laşi să treacă numărul şaizeci".

Kern promise. Potzloch îşi şterse fruntea de năduşeală şi îşi prinse monoclul. Numai la gîndul că s-ar putea..., murmură el. „Nevastă-mea m-ar omorî! Este un lucru moştenit, tinere! strigă el, un obiect moştenit în vremea asta lipsită de tradiţii. Ştii dumneata ce înseamnă un obiect-moştenit? Lasă, lasă, că nu ştii...

Şi fugi ca vîntul. Kern se uita după el.

— Nu-i aşa de grav, zise Steiner. Armele astea datează oricum de pe vremea asediului Troiei. Şi afară de asta în caz că e nevoie, ai ajutorul lui Lilo.

Trecură la panoramă. Era o magherniță acoperită de afișe multicolore, înălțată pe un podeț cu trei trepte. În față se afla casa, construită în forma unui templu chinezesc. Steiner îi arătă un afiș, ce reprezenta un bărbat, căruia îi fulgerau ochii. „Alvaro, minunea telepatiei... ăsta sînt eu, Baby. Și tu ai să devii asistentul meu."

Intrară în dugheana semiîntunecată, cu miros muceg. Cîteva rînduri de scaune goale stăteau în dezordine, ca niște stafii. Steiner se urcă pe scenă și îi vorbi lui Kern.

— Așadar, bagă de seamă ! Cineva din sală ascunde ceva la un spectator : mai întotdeauna e vorba de cutii de țigări sau de chibrituri, pudriere mici și chiar ace cu gămălie. Dumnezeu știe de unde scot oamenii atîtea ace cu gămălie. Și eu trebuie să găsesc obiectul ascuns. Rog un spectator interesat să urce aici, îl iau de mînă și încep să caut. Dacă tu ești acela, atunci mă conduci pur și simplu și cu cît mă strîngi mai tare de mînă, cu atît sînt mai aproape de lucrul ascuns. O bătaie ușoară cu degetul mijlociu înseamnă că am nimerit. E foarte simplu. Caut atît, pînă bați tu cu degetul. Dacă trebuie să caut mai sus sau mai jos, îmi arăți tu ridicîndu-mi sau ducîndu-mi mîna jos".

Directorul Potzloch apăru la intrare, gălăgios și pornit pe tărăboi : „Ei ce se aude ? Pricepe ?".

— Tocmai acum facem o probă, răspunse Steiner. „Domnule director, așezați-vă și ascundeți ceva la dumneavoastră. Aveți un ac cu gămălie ?

— Firește ! Potzloch duse mîna la reverul hainei.

— Evident că are un ac cu gămălie ! Steiner se întoarse cu spatele. „Ascundeți-l. Și tu Kern, vino de mă conduce".

Leopold Potzloch luă acul și îl vîrî în talpa pantofului.

— Dă-i drumul, Kern ! zise apoi.

Kern se duse pe scenă, îl luă pe Steiner de mînă și îl aduse la Potzloch. Steiner începu să caute.

— Sînt gîdilos, Steiner, Potzloch pufăi și țipă.

După cîteva clipe Steiner găsi acul. Repetară de cîteva ori încercarea. Kern învăță semnalmentele și timpul pînă găsea Steiner cutia de chibrituri a lui Potzloch devenea din ce în ce mai scurt.

— Foarte bine, decretă Potzloch. Mai faceți cîteva repetiții azi. Dar acum chestiunea principală : Cînd te urci pe scenă ca spectator, trebuie să șovăi, înțelegi dumneata ? Publicul nu tre-

buie să miroase nimic. De aceea trebuie să şovăi ! Ia începe, Steiner, să-i arăt eu puţin, cum să procedeze.

Se aşează pe un scaun lîngă Kern. Steiner se urcă pe estradă şi strigă cu glasul ridicat în localul pustiu.

— Şi acum rog pe unul din dumneavoastră, stimaţii mei domni, să vină aci, pe scenă. Numai printr-o atingere de mînă, fără un cuvînt, se va îndeplini telepatia şi obiectul ascuns se va găsi !

Directorul Potzloch se aplecă, ca şi cum ar fi voit să se scoale şi să spună ceva. Apoi începu să şovăie. Lunecă, încoace şi încolo pe scaun, îşi mişcă monoclul, şi se uită ruşinat în jurul lui. Apoi zîmbi, ca şi cum ar fi cerut scuze, se ridică pe jumătate, chicoti, intimidat, curios şi în acelaşi timp şovăitor spre Steiner care murea de rîs.

În faţa estradei se opri şi se întoarse spre Kern.

— Acum, imită-mă, tinere ! spuse el îndatoritor.

— Asta nu se poate imita ! strigă Steiner.

Potzloch rînji măgulit. „E foarte greu de redat sfiiciunea, asta o ştiu eu ca vechi om de teatru. Vreau să spun sfială autentică."

— E sfios din fire, declară Steiner, „aşa că... o să meargă..."

— Bine ! „Trebuie să mă duc acum la căişori". Şi Potzloch o zbughi pe uşă.

— Un temperament vulcanic ! se pronunţă Steiner favorabil. „Are peste şaizeci de ani !... Acum să-ţi arăt ce trebuie să faci în caz că altul ţi-o ia înainte şi soseşte şovăind. Avem aci zece rînduri de scaune. Prima dată, îţi treci cu mîna peste păr şi îmi arăţi cu degetele cifra rîndului în care se află obiectul dosit. A doua oară, prin acelaşi procedeu, îmi arăţi al cîtelea scaun este, începînd de la stînga. Apoi, fără a atrage atenţia, arăţi pe tine locul cam unde este ascuns. Şi găsesc eu pe urmă..."

— Ajunge atît ?

— Ajunge. Omul este cu totul lipsit de fantezie în asemenea împrejurări.

— Mi se pare prea simplu.

— Înşelăciunea trebuie să fie simplă. Dacă o complici, nu reuşeşte. Mai repetăm noi azi. Lilo ne ajută şi ea. Acum să-ţi arăt pianul hodorogit. O piesă de muzeu. Unul din primele piane ce au fost construite.

— Nu prea știu să cînt la pian.

— Prostii ! Alegeți cîteva acorduri plăcute. La mumia tăiată de ferăstrău le cînți tărăgănat, la femeia fără partea inferioară a trupului mai repejior. Oricum, nu te ascultă nimeni.

— Bine. Am să încerc și apoi îți cînt și ție.

Kern se vîrî înapoia plăcajului din fundul scenei și găsi acolo pianul care îi rînjea cu măselele lui îngălbenite. Reflectă puțin, apoi alese pentru mumie marșul funebru din „Aida", pentru femeia-bust, o bucată de salon : „Visul de nuntă al cărăbușului". Bătu în pian și se gîndi la Ruth, la Steiner, la săptămînile de liniște și la cină și își zise că nu i-a mers niciodată atît de bine.

După o săptămînă apăru Ruth în Prater. Sosi tocmai cînd începuse reprezentația de seară a panoramei. Kern o conduse și o așeză pe un loc din primul rînd. Apoi dispăru destul de agitat, ca să cînte la pian. Pentru sărbătorirea zilei, schimbă programul. Cînta melodii cu mai mult efect. La sfîrșit cîntă prologul din „Paiața" care îi oferi prilejul de a face arpegii.

Potzloch îl prinse, cînd ieși din culise. „Bravo !" îi lăudă el. „Ai băut ceva ?"

— Nu, replică Kern. „E numai așa, o dispoziție..."

— Tinere ! Potzloch își ridică monoclul. Pare-se că m-ai înșelat pînă acum ! De azi înainte ești obligat să ai mereu dispoziție. Un artist este în stare s-o facă, mă înțelegi ?

— Da.

— Și ca răsplată, cînți de aici înainte și la numărul focilor dresate. Ceva clasic, s-a înțeles ?

— Bine, zise Kern. Știu o bucată din Simfonia a noua.

Intră în sala de spectacol și se așeză în fund. Între o pălărie cu pene și o chelie, zări în față capul lui Ruth. I se păru deodată că ăsta era capul cel mai oval și mai frumos din lume. Cînd spectatorii din fața lui se mișcau sau rîdeau, atunci capul dispărea. Dar apoi iar răsărea ca o viziune îndepărtată blîndă — și lui Kern îi venea greu să-și închipuie că acest cap aparține unei făpturi cu care o să vorbească el mai tîrziu și lîngă care va umbla.

Steiner apăru pe scenă. Era înveșmîntat într-un tricou negru pe care erau pictate cîteva semne astrologice. O doamnă grasă ascunse rujul de buze în buzunarul unui tînăr și Steiner pofti pe cineva să vină sus pe scenă.

Kern începu să șovăie. Șovăia de-a binelea. Chiar la mijlocul drumului ar fi voit să se întoarcă, din cauză că avea deodată senzația că nu poate trece pe lîngă Ruth

Apoi însă totul merse strună și era foarte ușor.

După reprezentație Potzloch îi făcu un semn lui Kern să vină la el. „Tinere", zise el, ce ai azi ? Ai șovăit teribil. Chiar și cu năduşeala sfiiciunii pe frunte. Transpirația e foarte greu de redat, asta o știu eu bine. Cum ai făcut-o ? Ți-ai ținut respirația ?

— Cred că era numai trac.

— Trac ? Potzloch radia de bucurie. „În sfîrșit, adevărata emoție a artistului autentic, înainte de a păși în scenă ! Am să-ți spun ceva : de-aci înainte ai să cînți și la numărul focilor și la numărul urangutanului. Și eu îți măresc salariul cu cinci șilingi. Ne-am înțeles ?"

— Ne-am înțeles, zise Kern. „Și îmi dai zece șilingi avans".

Potzloch îl privi țintă. „Cunoști și cuvîntul avans acum ?" Scoase o monedă de zece șilingi din buzunar. „Acum nu mai există nici o îndoială : dumneata ești în adevăr un artist !"

— Bine copii, zise Steiner, „ștergeți-o ! Dar la ora unu să fiți aici la masă. Azi avem piroști, sfînta mîncare națională rusească. Nu-i așa, Lilo ?"

Lilo dădu din cap, afirmativ.

Kern și Ruth trecură peste cîmpia din spatele barăcii de tragere la țintă. Luminile și muzica din Prater îi întîmpinară ca un val luminos.

— Ruth ! exclamă Kern și o luă de braț. Vreau să petreci o seară frumoasă ! Am să cheltuiesc cel puțin cincizeci de șilingi pentru tine.

— Asta n-ai s-o faci ! Ruth rămase locului.

— Ba da. Am să cheltuiesc cincizeci de șilingi pentru tine. Dar așa... ca imperiul german. Fără să-l posed. Ai să vezi tu. Vino.

Se duseră la trenul-fantomă. Era o construcție uriașă, cu șine construite sus, în văzduh, peste care treceau în goană vagonete pline cu rîsete și țipete. Kern se înghesui printre oamenii din fața intrării și o trase pe Ruth după el. Bărbatul de la casă îl văzu.

— Alo, George, făcu el. Intrați.

Kern deschise ușa unui vagonet. „Suie Ruth !"

Ruth îl privi surprinsă.

Kern rîse. „Asta-i ! Nu trebuie să plătim".

Și o porniră. Vagonetul o luă oblic în sus și se prăvăli apoi într-un tunel întunecat. Un monstru în lanțuri se ridică scîncind și voia s-o prindă pe Ruth. Ea țipă și se lipi de Kern. În clipa următoare se deschise o groapă și o mulțime de schelete zăngăniră cu oasele lor un marș funebru monoton. Numaidecît după aceea vagonetul ieși din tunel, se roti printr-o curbă și căzu din nou într-o groapă. Un alt vagonet le veni înainte ; doi oameni lipiți unul de altul ședeau acolo și îi pironeau speriați, o ciocnire părea inevitabilă... atunci vagonetul alunecă printr-o curbă, imaginea reflectată de oglindă dispăru și zburară într-o văgăună unde mîini umede le treceau peste obraji.

Mai trecură pe lîngă un moșneag ce se văicărea și apoi ajunseră la lumina zilei și vagonetul se opri. Coborîră. Ruth își trecu mîna peste ochi. „Ce frumos e deodată totul !" zise ea zîmbind. „Lumina, aerul... faptul că putem respira și umbla..."

— Ai fost vreodată la o reprezentație de purici ? întrebă Kern.

— Nu.

— Atunci vino !

— Servus, Charlie ! zise femeia de la intrare. Ești liber azi ? Intrați ! Tocmai se produce înăuntru Alexandru al II-lea.

Kern o privi mulțumit pe Ruth. „Iar pe gratis. Vino !"

Alexandru al II-lea era un purice roșu și puternic care se producea pentru prima oară în fața publicului. Dresorul era nițeluș cam nervos. Puricele avea un temperament impetuos și zvăpăiat. Publicul care se compunea (inclusiv Ruth și Kern) din cinci persoane îl observa cu încordare.

Dar Alexandru al II-lea lucra fără cusur. Umbla ca un trăpaș ; se cățăra, făcea gimnastică la trapez și executa pînă și partea culminantă, fără să privească o dată măcar în lături.

— Bravo Alfons ! Kern strînse mîna înțepată a dresorului mîndru.

— Mulțumesc. Cum v-a plăcut, doamna mea ?

— A fost minunat. Ruth îi strînse și ea mîna. „Nu înțeleg cum de ați reușit !"

— E foarte simplu. Totul e numai dresaj și răbdare. Mi-a spus cineva, odată, că s-ar putea dresa și pietre, dacă ai avea, bineînțeles, răbdare.

Se duseră la bărcile mecanice.

— Bună ziua, Peperl ! răcni omul de la intrare prin pîlnia mare de metal. „Luați numărul șapte, aia merge strună !"

— Nu mă iei drept primarul Vienei ? întrebă Kern.

— Nu, mai mult, îmi închipui că ești proprietarul Praterului.

Străbătură apa vîjîind, se loviră de ceilalți și se văzură îndată în mijlocul vîltoarei. Kern rîse și dădu drumul cîrmei ; Ruth încercă să cîrmească mai departe, pînă la capăt ; renunță și se întoarse spre Kern zîmbind... zîmbetul rar, ce îi lumina fața, făcînd-o blîndă și copilăroasă.

Mai dădură o raită prin mai multe barăci, începînd de la leul cel mare, ce știa să socotească, pînă la prezicătorul indian, nicăieri nu li se ceru să plătească intrarea. „Vezi tu", zise Kern mîndru. „E drept că pretutindeni îmi confundă numele ; dar avem intrarea liberă. Asta e forma cea mai înaltă a popularității".

— O să ne lase și la Roata uriașă să intrăm pe gratis ?

— Precis ! Ca artist la directorul Potzloch. Și încă cu onoruri speciale. Hai să mergem acum acolo.

— Servus, Șani, zise bărbatul de la casă. „Cu domnișoara logodnică ?"

Kern dădu din cap, se îmbujoră și nu se uită la Ruth.

Bărbatul luă două cărți poștale ilustrate dintr-un teanc care se afla lîngă el și le oferi lui Ruth. Era o reproducere a roții uriașe cu panorama Vienei. „Ca suvenir, stimată domnișoară".

— Mulțumesc foarte mult.

Se urcară într-o camionetă și se așezară la fereastră. „Știi, chestia cu logodnica, am lăsat-o să treacă așa, ar fi durat prea mult ca să-i dau explicații", se scuză Kern.

Ruth rîse. „Păi din cauza asta am fost primiți cu onoruri speciale. Ilustratele ! Numai că noi nu prea știm cui să le trimitem".

— Nu, zise Kern. „Nu cunosc pe nimeni. Și cei pe care îi știu, nu au adresă".

Camioneta pluti încet și se săltă în sus și sub ei se desfășură încetul cu încetul, ca un amplu evantai, panorama Vienei. Mai întîi, priveliștea Praterului cu aleile lui luminate, care se vedeau ca două șiruri de perle pe gîtul întunecat al pădurii ; apoi un giuvaer enorm din smaralde și rubine, strălucirea multicoloră a diverselor magazine și, în sfîrșit, orașul cu toate luminile lui și înapoia lui, fumul subțire, întunecat al șirului de dealuri.

Erau singuri în camioneta care se ridica, într-o curbă ușoară, mereu mai sus și apoi aluneca spre stînga. Li se păru că ședeau într-un avion fără zgomot și că sub ei se învîrtește pămîntul, căruia nu-i mai aparțineau. Parcă s-ar fi aflat într-un avion fantomă care nu avea unde ateriza și sub care se perindau mii de patrii, mii de case și de odăi luminate. Locuințe cu acoperișuri ocrotitoare îi chemau, îi ademeneau, dar nici una nu era a lor. Pluteau deasupră, în întuneric, lipsiți de patrie, și tot ce puteau ei aprinde era lumînarea nemîngîietoare a nostalgiei.

Ferestrele vagonului-locuință erau larg deschise. Aerul era înăbușitor și domnea o liniște cumplită. Lilo întinsese o cuvertură colorată de pat și peste culcușul lui Kern o perdea de catifea. În fereastră se legănau două lampioane.

—Noapte venețiană a nomazilor de azi, zise Steiner. „Ați fost în micul lagăr de concentrare ?"

— Ce vrei să spui ?

— Trenul fantomă.

— Da.

Steiner rise. „Închisori subpămîntene, lanțuri, sînge și lacrimi... trenul fantomă a devenit deodată modern, nu-i așa, micuță Ruth ?" Se ridică. „Hai să bem o vodcă !"

Luă sticla de pe masă. „Bei și mata un păhărel, Ruth ?"

— Da, unul mare.

— Și Kern ?

— Unul de două ori mai mare.

— Bravo, copii, v-ați emancipat ! declară Steiner.

— Dă-mi și mie un pahar, spuse Lilo, care intra tocmai cu un platou cu piroști. Steiner turnă în pahare. Apoi ridică paharul lui și zise zîmbind : „Să trăiască deprimarea ! Mama întunecată a dorinței de a trăi".

Lilo puse farfuria pe masă, scoase un borcan cu castraveți murați și o farfurie cu pîine neagră, rusească. Apoi își bău încet paharul.

— Mai îmi dai un pahar ?, întrebă ea pe Steiner.

— Cîte vrei, melancolicul meu copil de stepă. Dumneata, ce zici, Ruth ?

— Și eu mai vreau unul.

— Atunci mai toarnă-mi și mie unul, zise Kern. „Mi s-a mărit salariul".

Băură și mîncară apoi pateurile calde. Erau pregătite cu varză și cu carne. Steiner se ghemui după aceea pe patul lui și fumă. Kern cu Ruth se așezară pe jos, pe culcușul lui Kern. Lilo strîngea de la masă.

— Cîntă-ne ceva, Lilo, zise Steiner după un răstimp.

Ea dădu din cap și luă chitara, ce atîrna într-un colț. Glasul ei, care atunci cînd vorbea era răgușit, devenea limpede și profund, cînd cînta. Ședea în semiobscuritate. Chipul ei, de obicei imobil, se animă și ochii ei căpătară o strălucire sălbatică, melancolică. Cînta cîntece de leagăn ale țiganilor. După un răstimp se opri și se uită la Steiner. Lumina se oglindea în ochii ei.

— Cîntă mai departe, zise Steiner.

Dădu din cap și făcu cîteva acorduri pe chitară. Apoi, începu să fredoneze melodii mici, monotone din care parcă se înălțau cuvinte, cum se înalță păsărelele din întunericul stepelor depărtate, cîntece nomade. Și se părea că și camionul se pregătește de plecare și că mîine vor trebui să plece cu toții mai departe.

Ruth ședea lîngă Kern și se rezema de el ; umerii ei atingeau genunchii lui ridicați și el simți căldura spatelui ei. Ea își lăsă capul înapoi, odihnindu-l pe mîinile lui. Căldura se revărsă prin mîini în sîngele lui și îi dădu dorințe străine.

Parcă era ceva întunecat în el care voia să intre și să iasă ; era și în afara lui, era glasul adînc și pătimaș al lui Lilo și în răsuflarea nopții, în goana confuză a gîndurilor lui. Duse mîinile în jurul cefei înguste din fața lui.

Afară îi întîmpină o liniște desăvîrșită. Barăcile erau acoperite cu corturi, zgomotul încetase și peste vuiet și țipete, peste pocnituri și sunete sălbatice crescuse pădurea fără larmă și îngropase sub ea corturile cenușii și pestrițe.

— Vrei să te și duci acasă ?

— Nu știu. Nu.

— Hai să mai rămînem pe aici. Să ne plimbăm. Aș vrea să nu mai vină niciodată acel „mîine".

— Da. Mîine înseamnă totdeauna teamă și nesiguranță. Ce frumos e aici.

Umblară prin întuneric. Copacii nu se mișcau. Frunzele lor nu foșneau.

— Poate că sîntem singurele ființe care nu dorm încă...

— Nu știu. Polițiștii se culcă foarte tîrziu.

— Aici nu sînt polițiști. Aici nu. Aici e pădure. Ce plăcut e să umbli așa ! Nici nu se aud pașii.

— Da nu se aud.

— Ba da, eu te aud pe tine. Sau poate mă aud și pe mine. Nu mai pot să-mi închipui cum a fost fără tine.

Și merseră înainte prin întuneric și liniște.

— Dă-mi mîna, zise Kern. „Mi-e frică că pe neașteptate ai să dispari de lîngă mine".

Ruth se rezemă de el. El îi simți părul pe obraz.

— Ruth, eu știu că nu este altceva decît puțină potrivire în toate necazurile noastre... dar pentru noi ceea ce ne leagă este mai mult decît totul, care poartă numiri pompoase și nume mari...

Ruth stătea cu capul rezemat de umărul lui.

— Ludwig, știi... uneori n-aș mai vrea să mă duc nicăieri. Aș vrea să cad așa încet la pămînt și să mă sting...

— Ești obosită ?

— Nu, nu sînt obosită. Aș putea să tot umblu. E așa de moale, nu te lovești de nimic.

Vîntul începu să sufle ușor. Frunzișul deasupra lor foșnea. Kern simți o picătură caldă pe mîna lui. A doua îi atinse fața. Ridică privirea în sus.

— Ruth, parcă plouă.

— Da.

Picăturile cădeau acum mai regulat și mai des.

— Ia haina mea, zise Kern. „Mie nu mi-e frig, sînt obișnuit".

Dezbrăcă haina și o puse pe umerii lui Ruth. Ea mai simți încă căldura din haina purtată de el și se trezi deodată ciudat de ocrotită.

Deodată un fulger scînteie prin întuneric, tunetul îi urmă-și în aceeași clipă răpăi ploaia abundentă de parcă fulgerul ar fi spart cerul.

— Vino repede, strigă Kern.

Alergară spre căișorii care erau înveliți în pînze de cort și stăteau în noapte ca un turn de tîlhari. Kern ridică într-un loc cortul și tîrîndu-se intrară la adăpost.

Kern o apucă pe Ruth de mînă și o trase după el. Ochii ei se obișnuiră îndată cu întunericul. Ca niște năluci se înălțau contururile cailor ce se ridicau în două picioare ; cerbii împietriseră

în veşnica lor goană, lebedele întindeau aripile în lumina slabă şi misterioasă şi puternicii elefanţi stăteau calmi, mai întunecaţi, în întuneric.

— Vino ! Kern o trăgea pe Ruth spre o barcă. Apucă cîteva perne de catifea din cîteva trăsurici şi le aruncă în gondolă. Apoi smulse un cioltar brodat cu aur de pe spatele unui elefant. „Aşaa, acum ai o învelitoare de prinţesă".

Afară se rostogolea tunetul. Fulgerele azvîrleau o strălucire mată şi palidă în întunecimea caldă a cortului ; şi de fiece dată cînd lucea fulgerul, apăreau coarnele cerbului şi hamurile cailor ce stăteau înşiraţi în cerc pregătiţi pentru veşnică paradă, ca viziunea blîndă şi depărtată a unui paradis fermecat. Kern privea obrazul palid cu ochii negri ai lui Ruth şi, în timp ce o acoperea, simţea sînul ei în mîna lui ; necunoscuţi şi străini şi aţîţaţi ca în prima noapte, la hotel Bristol în Praga.

Furtuna se auzea mai aproape. Tunetul acoperi zgomotul pe care îl făcea ploaia ce cădea în torente pe pînza întinsă a cortului ; pămîntul se zguduia sub izbiturile puternice şi deodată, în ecoul tăcerii unei ultime şi neobişnuit de puternice izbituri, se desprinseră căişorii şi începură să se învîrtească încet. Mult mai încet decît în cursul zilei, aproape fără vrere, ca sub o tainică presiune... şi muzica se auzea mai tărăgănat ca în timpul zilei şi în chip straniu întretăiată de pauze. Căişorii făcuseră numai jumătate rond, de parcă s-ar fi trezit o clipă din somn... Apoi se opriră iar şi tăcu şi orga, numai ploaia bătea, ploaia, cel mai vechi cîntec de leagăn al lumii.

PARTEA A DOUA

X

Soarele de amiază își trimitea razele peste piața din fața Universității. Aerul era limpede și albastru și peste acoperișuri zbura un cîrd de rîndunele. Kern sta în Piața Universității și o aștepta pe Ruth.

Primii studenți apărură în ușile mari și coborau scările. Kern întinse capul ca să descopere bascul castaniu a lui Ruth. De obicei, ieșea printre primii studenți. Dar n-o zări. Și deodată nu mai ieși nici unul din studenți. Dimpotrivă : o parte din cei care se aflau afară se înapoiară. Făcea impresia că s-a întîmplat ceva.

Deodată, de parcă ar fi fost împinși afară de o explozie, năvăli un grup încleștat de studenți încăierați. Se iscase o bătălie. Kern deosebea acum și strigătele : „Afară cu jidanii ! Loviți-i pe fiii lui Moise peste bot ! La Palestina cu ei !"

Kern traversă repede piața și se așeză în aripa dreaptă a clădirii. Trebuia să evite încăierarea ; în același timp însă voia să fie cît mai aproape, ca s-o scoată pe Ruth de acolo.

Un grup de vreo treizeci de studenți evrei încercau să scape. Strînși unul în altul, o luaseră în jos pe scară. Erau înconjurați de alți vreo sută de tineri care îi loveau din toate părțile.

— Despărțiți-i !, strigă un student înalt, negricios, care avea o înfățișare mai evreiască decît mulți dintre cei atacați. „Bateți-i pe fiecare în parte !" Și el se așeză în fruntea unei grupe care se vîrî ca un ac în grupul evreilor și, trăgînd de ei, îi despărți, aruncîndu-i apoi unul cîte unul celorlalți, care îi luau în primire cu pumnii, cu gențile și cu bastoanele.

Kern o căuta neliniștit pe Ruth. Nu o zărea nicăieri și spera că rămăsese înăuntrul Universității. Sus pe scară erau numai doi profesori. Unul cu o barbă cenușie, despărțită à la Franz-Iosef, și cu o față roz, care-și freca mîinile zîmbind... și altul care privea învălmășeala, sever, cu o față mobilă.

Cîțiva polițiști din partea cealaltă a pieței se apropiară grabnic. Primul se opri în apropierea lui Kern. „Stop !" zise celorlalți doi. „Nu vă amestecați !"

Rămaseră pe loc. „Sînt jidani ?", întrebă unul din ei.

Primul dădu din cap. Apoi îl observă pe Kern și îl privi cu atenție. Kern se prefăcu că nu auzise nimic. Își aprinse o țigară

și o luă cîțiva pași mai încolo. Polițiștii își încrucișară brațele și priveau curioși încăierarea.

Un student evreu, mic de statură, reușì să scape din învălmășeală și venea în fugă spre polițiști strigînd: „Veniți repede! Dați-le ajutor! O să-i omoare în bătaie!"

Polițiștii se uitară la el ca la o insectă rară. Nici unul nu-i răspunse nimic. Mărunțelul îi pironi o clipă buimăcit, apoi se întoarse fără să mai spună un cuvînt și se îndreptă spre ceilalți. Nu făcuse nici zece pași, cînd doi studenți se desprinseră din marea grămadă și se repeziră asupra lui: „Iți c! Iți c cere dreptate! Lasă că o capeți îndată", strigă unul din ei.

Unul îl doborî cu o lovitură grea dată în plin obraz. Mărunțelul încercă să se ridice. Atunci celălalt îl lovi cu piciorul în burtă, trîntindu-l din nou. Apoi îl apucară amîndoi de picioare și îl traseră ca pe o roabă pe caldarîm. Victima încercă zadarnic să se agațe de pietre. Chipul lui alb privea țintă îndărăt spre polițiști, ca o mască a groazei. Gura lui era o gaură neagră, din care sîngele se prelingea peste bărbie. Și nu țipa.

Kern simți cum i se usucă cerul gurii. Avea senzația că ar trebui să se azvîrle asupra celor doi studenți. Dar observă că polițiștii îl supravegheau, și, înțepenit și contractat de furie, trecu în celălalt colț al pieței.

Cei doi studenții se apropiară cu victima lor. Dinții le străluceau, rîdeau și fețele lor nu arătau nici o urmă de răutate. Chipurile lor radiau numai de o nevinovată și sinceră plăcere, de parcă ar fi fost vorba de un sport oarecare și nu de chinuirea unui om.

Ajutorul veni pe neașteptate. Un student înalt, blond, care stătuse pînă atunci deoparte cînd evreul fu tîrît pe lîngă el, se strîmbă dezgustat. Își ridică puțin mînecile hainei, făcu cîțiva pași încet și apoi, cu două lovituri scurte și violente, îi doborî pe asupritorii mărunțelului.

Îl apucă pe evreu de guler și îl ridică în sus, zicîndu-i: „Hai și acum șterge-o! Și cît mai repede!"

Apoi, la fel de încet și de chibzuit ca mai înainte, se îndreptă spre grămada turbată. Se uită bine la conducătorul cel negricios și dîndu-i o lovitură teribilă în nas, urmată numaidecît de alta în bărbie, îl culcă la pămînt.

În aceeași clipă Kern o zări pe Ruth. Își pierduse bascul și se afla la extremitatea învălmășelii. Alergă spre ea.

— Repede ! Vino iute, Ruth ! Trebuie să plecăm de aici !

Ea nu-l recunoscu din primul moment. „Poliția !" bîigui ea, palidă de emoție, „poliția trebuie să vină în ajutor !"

— Poliția nu ajută ! Nu trebuie să ne prindă aici ! Trebuie s-o ștergem repede Ruth !

— Da. Ea își reveni. Chipul i se schimbă. Părea că era gata să plîngă. „Da, Ludwig", zise ea cu o voce ciudat de spartă. „Să plecăm !"

— Da, repede ! Kern îi luă brațul și o trase după el. Înapoia lor auzise strigăte. O parte din studenții evrei reușiră să scape și o luară la fugă. Învălmășeala se deplasă și Kern cu Ruth se văzură, pe neașteptate, în mijlocul ei.

— Ah, Rebeca ! Sara ! Unul din agresori întinse mîna după Ruth.

Kern se simți ca azvîrlit de un resort. Fu foarte uimit văzîndu-l pe student prăbușindu-se încet. Nu-și dădea seama, cum l-a lovit.

— Strașnică directă !, spuse cineva de lîngă el, elogiindu-l.

Era studentul blond care se îndeletnicea tocmai cu bătaia altor doi scandalagii, izbindu-le capetele unul de altul. „N-am vătămat ceva de soi !" zise el și le lăsă să cadă ca pe niște otrepe, îndreptîndu-se spre alți doi.

Kern primi o lovitură de baston peste braț, înfuriat, el sări în sus într-o ceață roșie și lovi în jurul lui. Sparse niște ochelari și răsturnă pe cineva în drumul lui. Apoi simți o bubuitură îngrozitoare și ceața roșie deveni neagră.

Se trezi în arestul poliției. Gulerul îi era rupt, falca îi sîngera și capul îi mai duduia. Se ridică.

— Servus !, zise cineva de lîngă el. Era studentul înalt și blond.

— Ei drăcia dracului ! Unde ne aflăm ?

Celălalt rîse. „În arest, dragul meu. O zi, două și pe urmă ne dă drumul".

— Mie nu ! Kern își roti privirea în jurul lui. Erau opt inși. Toți evrei, afară de studentul blond. Ruth nu era printre ei.

Studentul rîse din nou. „Ce cauți ? Ce te uiți așa împrejur ? Crezi că nu sînt aici cei ce trebuiau să fie închiși ? Nu, dragul meu. Nu e de vină agresorul, ci cel atacat. El e pricina scandalului: Psihologia cea mai modernă.

— „N-ai văzut dumneata ce s-a întîmplat cu fata cu care eram împreună ?", întrebă Kern.

— Fata ? Studentul căuta să-şi amintească. „Nu i s-o fi întîmplat nimic. Ce putea să i se întîmple ? Fetele sînt lăsate în pace la o încăierare".

— Eşti sigur ?

— Da, destul de sigur. Şi afară de asta, poliţia a intervenit numaidecît.

Kern privi ţintă înaintea lui. Poliţia. Păi, aici e buba, gîndi el. Dar paşaportul lui Ruth mai era încă valabil. Nu putea să-i facă cine ştie ce.

— Au mai fost arestaţi şi alţii ?, întrebă el.

— Nu cred. Eu am fost ultimul. Au cam şovăit cînd s-au apropiat de mine.

— Precis nu ?

— Nu. Atunci ar fi şi ei aici. Sîntem deocamdată încă în arestul poliţiei.

Băiatul student îl privi cu ironie. „Nu ţi-s boii acasă ? Aşa se întîmplă totdeauna cînd eşti nevinovat. Mai bine e să ai un temei pentru ceea ce ţi se întîmplă. Vezi-dumneata, eu sînt singurul din voi care se află pe dreptate. Eu m-am amestecat de bună voie. De aceea sînt vesel.

— Foarte cumsecade din partea dumitale.

— Aş, ce cumsecade ! Studentul făcu un gest în lături. „Sînt un vechi antisemit. Dar aşa un măcel m-a scîrbit. De altfel dumneata ai avut o directă frumoasă, scurtă. Precisă şi repede. Ai învăţat vreodată să boxezi ?"

— Nu.

— Atunci să înveţi. Ai aptitudini. Eşti numai prea înfierbîntat. Dacă aş fi eu papa al evreilor, le-aş prescrie o oră de box în fiecare zi. Aţi vedea atunci ce respect ar căpăta fraţii pentru voi.

Kern duse mîna la cap. „În clipa asta nu-mi arde de box".

— Măciuca de cauciuc, explică studentul obiectiv. Brava noastră poliţie este totdeauna de partea învingătorilor. „Cînd ţi-o trece durerea din ţeastă începem să exersăm. Trebuie să găsim ceva de făcut". Îşi ridică picioarele lungi pe laviţă. „Sîntem de două ore aici. Ce maghernită plictisitoare. Dacă am avea cel puţin nişte cărţi de joc. Un „florentin" ar putea juca oricine". El îi măsură dispreţuitor pe studenţii evrei.

— Am niște cărți la mine. Kern bagă mîna în buzunar. Steiner îi dăruise cărțile de joc ale hoțului de buzunar și el le purta la el ca pe un fel de talisman.

— Bravo! Toată stima! Dar acum să nu-mi spui să joci bridge. Toți evreii joacă bridge, altceva nu știu.

— „Sînt pe jumătate evreu. Joc écarté, tarock, jass și pocker", replică, mîndru, Kern.

— Ești, va să zică, de prima clasă! M-ai întrecut. Eu nu știu jass.

— E un joc elvețian. Dacă vrei, te învăț și pe dumneata.

— Foarte frumos! În schimb îți dau lecții de box.

Jucară pînă seara. Studenții evrei se întrețineau între timp despre politică și dreptate, și nu ajunseră la nici un rezultat. Kern și studentul bălai jucară mai întîi jass, pe urmă pocker Kern cîștigă la pocker șapte șilingi. Devenise un elev al lui Steiner. Și încet capul i se limpezi. Evita să se gîndească la Ruth. Nu putea face nimic pentru ea; meditarea i-ar fi slăbit, nervii. Și voia să fie cu nervii tari la interogatoriul judecătorului.

Studentul zvîrli cărțile și își achită datoria față de Kern. „Acum vine partea a doua", zise el. „Să-i dăm drumul, ca să devii un al doilea Dempsey".

Kern se ridică. Mai era încă lipsit de puteri. „Cred că nu merge", spuse el, „capul meu nu suportă o a doua lovitură".

— „Capul dumitale era destul de limpede ca să-mi poată lua șapte șilingi", răspunse băiatul rînjind. „Înainte! Învinge-l pe porc de cîinele din dumneata și dă-i precădere singelui arian și bătăușului. Dă-i un brînci jumătății umane evreiești!"

— Treaba asta o fac eu de un an de zile.

— „Excelent. Hai să menajăm deocamdată capul. Începem întîi cu picioarele. Lucrul principal la box este sprinteneala picioarelor. Ele trebuie să se salte. Țopăind, îi scoți dinții adversarului. Aplicarea normelor lui Nietzsche."

Studentul se așează în poziție, se legănă din genunchi și făcu o mulțime de pași schimbători, înainte și înapoi.

— Ia fă și dumneata la fel.

Kern îl imită.

Studenții evrei încetaseră discuția lor. Unul din ei, cu ochelari, se ridică și-l întrebă pe boxerul blond:

— Ați vrea să mă învățați și pe mine?

— Cum de nu ! Scoate ochelarii și treci colo, îi răspunse, bătîndu-l pe umeri. „Trezește-te cu vuiet, bătrîn sînge de Macabeu !"

Se mai prezentară încă doi elevi. Ceilalți refuzară, dar priveau curioși de pe laviţele pe care ședeau.

— „Doi la dreapta, doi la stînga", dirijă blondul. „Și acum începem cursul-fulger. O educație neglijată de mii de ani !... Nu lovi brațul... lovește tot corpul..."

Își scoase haina. Ceilalți îl imitară. Apoi începu o scurtă explicație asupra muncii pe care trebuia s-o depună corpul și o probă. Cei patru elevi săreau zeloși prin celula semiîntunecată.

Bălanul înconjura cu o privire părintească pe elevii lui transpirați. „Așa !", declară el, după un răstimp, „acum asta o știți ! Să mai exersați în timpul celor opt zile cît veți fi arestați pentru instigarea adevăraților arieni la ura de rasă. Inspirați acum adînc, cîteva minute ! Răsuflați ! Și acum vă arăt cum se face o directă scurtă". Le arătă, apoi își luă haina, o făcu ghem, o ridică la înălțimea feței și puse pe ceilalți s-o lovească. În toiul exercițiului se deschise ușa. Un servitor intră cu cîteva strachini din care ieșeau aburi, puse strachinile jos și strigă la ușă : „Garda ! Repede ! Ăștia continuă să se bată și la poliție !"

Doi gardieni se repeziră înăuntru. Studentul blond își puse de-o parte, liniștit, haina. Cei patru elevi de box se ghemuiră repede prin colțuri. „Rinocerule !" zise bălaiul, cu autoritate, servitorului. „Nătărăule ! Taur prost ce ești !" Apoi îndreptîndu-se spre gardieni : „Domnilor, ceea ce vedeți aici este o lecție de umanitate modernă. Apariția voastră, mîna încleștată pe măciucă sînt de prisos, s-a înțeles ?"

— „Nu", zise unul din gardieni.

Studentul se uită la el cu milă. „Gimnastică, exerciții libere, ai înțeles ? Asta-i cina noastră ?"

— „Sigur", adeveri servitorul.

Bălanul se aplecă peste un castron și se strîmbă dezgustat, apoi deodată se răsti. „Du-o afară ! Îndrăzniți să aduceți căcatul ăsta ? Lături pentru fiul președintelui Senatului ? Vreți să fiți degradați ?" Privi pe gardian. „Am să mă plîng. Vreau să vorbesc numaidecît cu șeful poliției ! Duceți-mă imediat la Prefectul poliției. Mîine o să-i frece tata ridichea ministrului de justiție din cauza voastră !"

Gardienii îl priveau țintă. Nu știau dacă se puteau oțărî la el sau trebuiau să fie precauți. „Domnule", zise în sfîrșit cel mai

vîrstnic, „asta e hrana normală la închisoare".

— Dar ce, sînt la închisoare ? Studentul părea profund jignit. „Eu sînt în arest ! Dumneata nu știi care e deosebirea între una și alta ?"

— „Ba da, ba..." Gardianul era acum vădit intimidat. „Dumneavoastră aveți tot dreptul să vă îngrijiți de hrană. Dacă vreți să plătiți, poate să vă aducă servitorul un gulaș..."

— „În sfîrșit, aud și eu o vorbă ca lumea !" Ținuta bătăioasă a studentului se mai potoli.

— Poate doriți și o bere...

Tînărul se uită la gardian. „Să știi că-mi placi. Am să intervin pentru dumneata. Cum te numești ?"

— Rudolf Egger, domnia voastră.

— „Bun !" Studentul scoase banii din buzunar și îi zise servitorului : Na, ține ; aduci două porții de gulaș de vacă cu cartofi. O sticlă de țuică..."

— Gardianul Rudolf Egger deschise gura. „Băuturi alcoolice..."

— „Sînt permise", termină bălanul. „Două sticle de bere, una pentru gardieni, alta pentru noi !"

— „Vă mulțumim, sărut mîna", zise Rudolf Egger.

— „Dacă berea nu e proaspătă și de la gheață", declară fiul președintelui Senatului, „atunci îți rup oasele. Dacă e bună păstrezi tu restul, ca bacșiș".

Servitorul rînji voios. „Aranjez eu, cum e mai bine, domnule conte ! Adăugă radios : „Ce autentic umor vienez !"

Mîncarea sosi. Studentul îl pofti pe Kern să mănînce cu el. Kern nu voi la început. Văzu pe ceilalți evrei cum sorbeau voioși lăturile. „Lasă dom'le, fii și dumneata trădător ! Asta-i modern. Și afară de asta, aici e vorba de o masă între doi cartofori".

Kern se așeză să mănînce. Gulașul era foarte bun și îndefinitiv el nu avea pașaport și de asta era și corcitură.

— Știe tatăl dumitale că ești aici ?

— „Dumnezeule sfinte", rîse studentul : „Tatăl meu ! Tatăl meu ține un magazin de galanterie la Linz".

Kern îl privi surprins.

— Dragul meu. zise studentul calm. „Dumneata pare-se că nu știi încă, că noi trăim în epoca bluff-ului. Democrația a fost silită să facă loc demagogiei... Noroc !"

Destupă sticla cu țuică și oferi un pahar studentului cu ochelari.

— Mulțumesc, eu nu beau, răspunse acesta, sfios.

— Evident! Aș fi putut să-mi închipui! Bălanul dădu paharul peste cap. „Și din cauza asta ceilalți o să vă persecute veșnic! Cum stăm noi doi, Kern? Golim sticla?"

— Da.

Goliră sticla și se întinseră pe laviță. Kern credea că va putea dormi. Dar se trezea în fiecare clipă. Ce-or fi făcut cu Ruth? se întreba el. Și cît timp o să mă țină închis aici?

Căpătă două luni închisoare... „Rănire corporală, revoltă, împotrivire față de autoritatea publică, ședere ilegală..." fu mirat că nu căpătase zece ani.

Își luă rămas bun de la studentul bălan, care fu pus în libertate cam în același timp.

Kern primi straie de închisoare. În timp ce își făcea dușul, își aminti cît de prost se simțise prima dată cînd i se pusese cătușe. I se păreă că trecuse multă vreme de atunci. Acum găsea că veșmintele de închisoare sînt practice; în modul ăsta putea să-și cruțe hainele lui.

În aceeași celulă cu el se mai aflau: un hoț, un mic contrabandist și un profesor rus din Kazan, oare fusese închis din cauza vagabondajului. Toți patru lucrau în atelierul de croitorie al închisorii.

Prima seară o petrecu cam greu. Kern își aduse aminte de ceea ce îi spusese Steiner: că se va obișnui. Totuși ședea pe lavița lui și se uita țintă la perete.

Deodată profesorul, care stătea și el întins pe lavița sa, îl întrebă: „Dumneata vorbești franțuzește?"

Kern tresări speriat. „Nu".

— Vrei să înveți?

— Da. Putem începe îndată.

Profesorul se ridică: „Trebuie să ne ocupăm cu ceva, căci altminteri ne omoară gîndurile".

— Da, așa-i. Kern dădu din cap: „De altfel o să-mi prindă bine. Cînd voi ieși de aici, va trebui probabil să plec în Franța".

Se așezară unul lîngă altul pe lavița de jos. Pe lavița de deasupra lor făcea gălăgie contrabandistul. Mizgălea și schița desene obscene pe pereți. Profesorul era foarte slab și avea o barbă roșie și sălbatică și un chip de copil cu ochii albaștri,

— Să începem cu cuvîntul cel mai frumos și cel mai zadarnic din lume, zise el cu un zîmbet minunat de frumos și fără urmă de ironie... să începem cu cuvîntul libertatea.

Kern învață mult în vremea asta. După trei zile știa să vorbească (în timpul plimbării prin curte) cu deținutul dinaintea lui și cu cel dinapoia lui, fără să miște buzele. În același fel învăța pe de rost verbele franceze, cînd lucra în atelierul de croitorie. Seara cînd era obosit de lecțiile de franceză cu profesorul, hoțul îi învăța cum se fac chei false, dintr-o sîrmă și cum poți potoli un cîine care veghează și latră. Îl făcu să știe care anume e vremea în care se coc diverse cereale și îi explică cum să se bage neobservat într-un stog de fîn, ca să doarmă acolo. Contrabandistul reușise să strecoare cîteva numere din „Lumea elegantă". Era singura lor lectură, exceptînd Biblia, și aflară din ea cum trebuie să te îmbraci la recepții diplomatice, și cînd trebuie să porți la butoniera fracului o garoafă albă sau una roșie. Din păcate, hoțul nu putea fi convins într-un singur punct ; susținea că la frac se poartă cravată neagră... văzuse el acest lucru în multe localuri, și anume la chelneri.

În dimineața celei de-a cincea zi cînd fură duși afară, servitorul îl lovi pe Kern. Îl împinse atît de violent încît acesta se clătină și răcni.

— Bagă de seamă, măgarule !

Dar servitorul îl trase de mînecă și îi șopti : „După o oră cere-te afară. Spune că te doare burta". Apoi strigă : „Ia-o înainte ! Ce crezi că putem să te așteptăm pe tine ?"

Kern reflectă în timpul plimbării dacă nu cumva servitorul voia să-l păcălească. Nu se prea sufereau unul pe altul. Discută apoi în atelier cu hoțul care era specialist în chestiunile privind închisoarea.

— Ai tot dreptul să ieși din rînd. N-are ce să-ți facă. Unii trebuie să iasă mai des, alții mai rar. Fiecare cu natura lui. Dar bagă de seamă, pe urmă !

— Bine, am să văd ce vrea. Oricum, e o schimbare.

Kern simulă dureri de pîntece și servitorul îl duse afară. Ajunși la closet acesta se uită împrejur. „Vrei țigări ?" întrebă el.

Fumatul era interzis. Kern rîse. „Va să zică așa e ! Nu, dragul meu, în felul ăsta nu mă duci".

— Ține-ți gura. Crezi că vreau să te vîr în bucluc ? Îl cunoști pe Steiner ?

Kern îl pironi pe servitor. „Nu", declară el apoi. Presupunea că era o cursă ca să-l prindă pe Steiner.

— Nu-l cunoşti pe Steiner ?

— Nu.

— Bun. Atunci ascultă aici : Steiner ţi-a trimiş vorbă că Ruth e în siguranţă. Nu trebuie să ai nici o grijă. Cînd vei fi eliberat să te laşi expulzat în Cehoslovacia şi pe urmă să te reîntorci. Acum îl cunoşti ?

Kern simţi deodată că dîrdîie. „Vrei acum o ţigară ?"

Kern dădu din cap afirmativ. Servitorul scoase din buzunar o cutie „Memphis" şi o cutiuţă cu chibrituri. „Ţine, ia ! De la Steiner. Dacă te prinde, nu le ai de la mine. Şi-acum intră şi fumează o ţigară. Zvîrle fumul în gaura scîndurii closetului. Eu stau afară şi veghez".

Kern se aşeză pe closet. Scoase o ţigară, o rupse în două şi aprinse o jumătate din ea. O fumă încet şi trase adînc. Ruth era în siguranţă. Steiner veghea. Privea la pereţii murdari cu desenele obscene şi i se părea încăperea cea mai frumoasă din lume.

— Bine, omule, de ce nu mi-ai spus că îl cunoşti pe Steiner. îl mustră sluga cînd ieşi din closet.

— Ia o ţigară, îl îndemnă Kern.

Argatul clătina capul : „Exclus !"

— Dar de unde îl cunoşti ?

— M-a scos odată din ananghie. Blestemata ananghie. Şi-acum haide !

Se întoarseră la croitorie. Profesorul şi hoţul îl priviră pe Kern. El se înclină şi se aşeză. „E în ordine ?" întrebă profesorul pe şoptite.

Kern înclină din nou capul.

— Atunci să continuăm, şopti profesorul în barba lui roşie *Aller*, verb neregulat. *Je vais, tu vas* il...

— Nu, riposţă Kern. Azi să luăm alt verb. Cum se zice în franţuzeşte a iubi ?

— A iubi ? *Aimer*. Dar ăsta e un verb neregulat...

— Tocmai de aceea, şopti Kern.

Profesorul fu eliberat după patru săptămîni ; hoţul după şase ; contrabandistul cîteva zile mai tîrziu. Încercă în ultimele zile să-l corupă pe Kern la homosexualitate, dar Kern era destul de

rezistent spre a-l ține la distanță. Îi dădu o directă scurtă învățată de la studentul bălan și îl făcu K.O., așa că apoi avu liniște.

Rămase cîteva zile singur, apoi fură aduși doi noi tovarăși de celulă. Recunoscu imediat că sînt emigranți. Unul din ei era mai vîrstnic și foarte tăcut; cel mai tînăr să fi avut treizeci de ani. Purtau veșminte jerpelite și își dădeau silința să le țină curate. Cel mai în vîrstă se întinse pe laviță de cum intră.

— De unde veniți? întrebă Kern pe cel mai tînăr.

— Din Italia.

— Cum e acolo?

— Era bine. Am stat doi ani acolo. Acum nu se mai poate. Controlează pe toți.

— Doi ani! repetă Kern. Asta înseamnă ceva!

— Da, însă aici m-au prins după opt zile. Se întîmplă totdeauna așa?

— Situația s-a înrăutățit în ultima jumătate de an.

Noul venit își propti capul în mîini. „Peste tot se înrăutățește situația. Ce-o să mai fie? Cum e în Cehoslovacia?"

— Și-acolo e mai rău. Sînt prea mulți. Ați fost în Elveția?

— Elveția e prea mică, te descoperă imediat. Bărbatul privi țintă înaintea lui. „Eu aș fi voit să plec în Franța".

— Știți franțuzește?

— Da, firește. Omul își răvăși părul. Kern îl privi. „Să conversăm atunci oleacă franțuzește! Am învățat de curînd și n-aș vrea să uit".

Bărbatul îl privi profund uimit. „Să vorbim franțuzește?" Rîse uscat. Nu, asta nu pot! Să fiu aruncat în închisoare și aici să fac conversație franceză — asta ar fi prea absurd! Zău, pari să ai idei ciudate, dumneata".

— Deloc. Doar că duc o viață ciudată.

Kern mai așteptă puțin, sperînd că omul va consimți, apoi se trînti pe lavița lui și repetă atît de mult verbele neregulate, pînă adormi.

Se trezi zgîlțîit de cineva; era bărbatul care nu voise să vorbească franțuzește. „Ajutați! gîfîia el. Repede! S-a spînzurat!"

Kern se ridică somnoros. În cenușiul palid al zorilor atîrna o făptură neagră cu capul căzut spre fereastră. Dînsul sări de pe laviță. „Un cuțit! Repede!"

— N-am cuțit. Aveți poate d-voastră unul?

— Fir-ar al dracului, nu! Mi-a fost luat. Am să-l ridic în sus. Trageți-i d-voastră cureaua peste cap!

Kern se urcă pe laviță și încercă să ridice pe spînzurat, dar era greu ca moartea. Era cu mult mai greu decît arăta. Hainele-i erau reci și moarte ca și el. Kern îl prinse cu toată puterea. Reuși numai cu multă greutate să-l salte. Hai! gîfîi el, desfaceți-i cureaua! Nu-l pot ține atît de mult.

— Da. Celălalt se cățără și încercă să umble la gîtul spînzuratului. Brusc, îl lăsă, se clătină și începu să verse.

— Ei, a dracului porcărie! strigă Kern. Nu puteți continua? Desfaceți-l! Repede!

— Nu-l pot privi! gemu celălalt. Ochii! Limba!

— Atunci coborîți! Ridicați-l în sus și eu am să-l desfac!

El lăsă greoiul corp în brațele celuilalt și se urcă pe laviță. Privelișteа era înfiorătoare. Fața buhăită și gălbuie, ochii ieșiți din orbite, ca plesniți, limba groasă și neagră. Kern apucă cureaua îngustă de piele care intrase adînc în gîtul umflat.

— Mai sus! strigă el. Ridicați-l mai sus!

Auzi un fel de gargariseală; bărbatul vărsa sub el; în același timp el îi dădu drumul spînzuratului, căruia datorită zguduirii îi ieși mai tare limba din gură și ochii se bulbucaseră de parcă își bătea joc, într-un chip înspăimîntător, de neputincioșii viețuitori. S-o ia dracu! Kern căută disperat ceva spre a-l învioră pe bărbatul de sub el. Deodată, ca un fulger îi trecu din creier scena dintre studentul bălan și servitor. „Dacă nu pui mîna imediat, fleoarță afurisită, atunci scot mațele din tine! jalnic laș. Totodată îi dădu una cu piciorul și simți că a nimerit bine. Mai dădu o dată din toate puterile. „Îți crăp capul!" răcni el. „Ridică-l imediat în sus!"

Bărbatul tăcu și ridică. „Mai sus!" strigă Kern scos din fire, „otreapă împuțită".

Bărbatul ridică mai sus și Kern reuși să slăbească lațul și să-l tragă peste capul spînzuratului. Așa, acum dă-i drumul.

Îl apucară amîndoi și-i puseră corpul moale pe laviță. Kern îi desfăcu vesta și cingătoarea „Cheamă d-ta garda", porunci el. „Am să încerc respirația artificială".

Îngenunche înapoia capului negru-cenușiu, luă mîinile reci și moarte în mîinile sale calde și pline de viață și începu să miște brațele. Auzea larma răgușită și văicăreață a coșului pieptului cînd se ridica și cădea — și ascultă încă o dată, dar nu auzi respirația. La ușă se auzea bărbatul ce nu voise să vorbească franțuzește, care striga: „Garda! Garda!"

Kern își continua lucrul, știa că trebuie s-o faci ceasuri întregi — dar după un timp se opri.

— Respiră ?, întrebă celălalt.

— Nu. Kern se simți deodată îngrozitor de obosit. E un fond absurd. Omul voia să moară, de ce să nu-l lăsăm ?

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu !...

— Omule, potolește-te, spuse Kern foarte încet și grav. N-ar mai fi putut suporta să mai audă o vorbă. Știa tot ce ar fi voit să spună omul ; dar mai știa că dacă celălalt e readus la viață, se va spînzura a doua oară. „Încercați d-voastră, zise el peste o clipă mai liniștit : omul ăsta a știut el de ce nu vrea să mai trăiască".

În sfîrșit sosi garda. „Ce-nseamnă gălăgia asta ? Ați înnebunit ?"

— S-a spînzurat cineva.

— Doamne, ce de supărări ! Mai trăiește ?

— Probabil.

— Atunci mai poate aștepta pînă mîine dimineață. Să-ți bată capul Sternikosch. Eu nu știu, n-am văzut nimic.

Voia să plece. „Stai !" îl opri Kern. Adu imediat pe Sanitar de la garda de accidente.

Gardianul îl pironi cu privirea.

— Dacă în cinci minute nu ești aici fac un tărăboi pentru care îți pot risca postul !

— Se poate întîmpla să mai fie salvat ! Cu oxigen ! strigă celălalt deținut din fundul celulei, unde, ca o umbră, ridica și cobora brațele spînzuratului.

— Bine începe ziua ! mormăi gardianul și ieși din celulă.

Peste cîteva minute sosiră sanitarii și luară pe spînzurat și imediat după aceea veni din nou gardianul : „Să predai bretelele, centurile și ghetele cu șireturi".

— Eu nu mă spînzur, ripostă Kern.

— N-are aface, trebuie să le predați.

Predară lucrurile și se ghemuiră iarăși pe laviță. Mirosea acum a vărsat. „Într-un ceas este lumină și să faci bine să speli unde ai vomitat".

— Gîtlejul îi era uscat. Îi era tare sete. Totul în el era uscat și prăfuit. Se simțea de parcă ar fi înghițit cărbune și cîlți, de parcă n-o să se mai poată niciodată curăța.

— Îngrozitor, nu ? exclamă celălalt, după un răstimp.

— Nu, replică Kern.

În seara următoare îi duseră într-o celulă mai mare în care se mai găseau patru oameni. I se păru lui Kern că toți sînt emigranți, dar nu se mai sinchisea de ei. Era foarte trudit și se cuibări pe laviță. Nu putu însă să adoarmă. Ședea cu ochii deschiși și privea micul pătrat al ferestrei zăbrelite. Tîrziu, la miezul nopții, mai sosiră doi inși. Kern nu-i văzu, auzi numai cum fac gălăgie.

— Cît durează oare pînă ieșim de aici? Se auzi glasul timid al unuia din noii veniți, după un timp, prin întuneric.

Dură puțin pînă primi răspuns, apoi o voce de bas mormăi: „Depinde de ce ai făcut. Pentru tîlhărie cu omor, te ține toată viața; pentru omor politic, numai opt zile".

— Pe mine m-au găsit a doua oară fără pașaport.

— Asta e mai rău, grohăi basul: contează pe cel puțin patru săptămîni.

— Vai de mine! Și eu am o găină în geamantan. O găină friptă! Se alterează pînă ies de aici!

— Fără îndoială! confirmă basul.

Kern luă aminte. „N-ați mai avut și înainte o găină în geamantanul d-voastră?"

— Da, asta așa e! replică peste o clipă noul venit, uimit. De unde o știți, domnul meu?

— N-ați fost și-atunci arestat?

— Natural! Cine e acela care mă întreabă? Cine sînteți d-voastră? Cum se face că o știți, domnul meu? întrebă glasul venit din întuneric.

Kern rîse. Îl apucase așa un rîs că simțea că se înăbușe. Era ca ceva forțat, o crampă dureroasă și în ea se slobozea tot ce se adunase în el în răstimpul ăstor două luni: furia împotriva arestării, părăsirea, teama pentru Ruth, grija să nu se piardă, groaza de cel spînzurat: și rîdea, rîdea pe întrerupte și puternic și nu se mai putea opri. „*Poulet*-ul", gîngăvi el. De fapt, ăsta e *Poulet*! Și acum are iarăși o găină în geamantan. Ce coincidență!

— Dumneavoastră numiți asta coincidență? se răți *Poulet*, mîniat. Asta înseamnă o soartă blestemată.

— D-ta pari să ai noroc cu fripturile de găină, spuse basul.

— Liniște! clocoti altul. Să dea ciuma în fripturile voastre!

Unui om fără patrie să-i aţîţi, noaptea, pofta de mîncare?

— Poate că între el şi Poulet există o mai adîncă coeziune, se auzi, ca un oracol, basul.

— N-are decît să încerce cu friptură de cal de lemn! răcni bărbatul apatrid.

— Sau cu un cancer la stomac, necheză o voce piţigăiată.

— Poate că în existenţa lui anterioară a fost vulpe, îşi dădu cu părerea basul. Şi-acum se răzbună în felul ăsta găinile pe el.

Poulet-ul plasă şi el o vorbă: „Ce grosolănie condamnabilă să-ţi baţi joc de un om în nenorocire!

— Dar atunci cînd?, întrebă onctuos basul.

— Tăcere! strigă gardianul de pe sală. Aici e o închisoare onorabilă, nu local de-noapte!

XI

Kern subscrise o a doua expulzare din Austria. Era pe viață. Nu mai simțea nimic de astă-dată. Se gîndea numai că probabil va trebui să fie, a doua zi, după-amiază, din nou în Prater.

— Mai aveți ceva lucruri de luat din Viena? întrebă funcționarul.

— Nu, nimic.

— Știți, că în caz că reveniți în Austria, riscați cel puțin trei luni pușcărie?

— Da.

Funcționarul îl învălui o clipă cu privirea pe Kern, apoi scoase din buzunar o hîrtie de cinci șilingi. „Ține de un vin. Nu pot schimba legile. Ia pentru un pahar pe vin Gumpold. Asta e în anul ăsta cel mai bun. Și-acum, șterge-o!"

— Mulțumesc! rosti Kern, surprins. Era pentru prima dată cînd i se dăruise ceva la poliție. Mulțumesc mult, tare bine-mi prind banii!

— Bine, bine! Și acum șterge putina! Însoțitorul dumitale te așteaptă în antreu.

Kern băgă banii în buzunar. Putea plăti cu banii ăștia nu numai o jumătate de vin Gumpold, ci să se întoarcă cu tramvaiul la Viena; era mai puțin primejdios și îi mai rămîneau pe deasupra încă doi șilingi pentru cazuri neprevăzute.

Călătoriră pe același drum ca întîia dată cu Steiner. Kern avea simțămîntul că de atunci au trecut zece ani.

Funcționarul îl privi oarecum disprețuitor. „Voi doară nu însemnați nimic în accepția polițienească! Mi-a fost dat să escortez pe împătritul asasin Müller cu revolverul pregătit să trag, — și-acum doi ani pe ucigașul femeilor, Bergman, și mai tîrziu pe spintecătorul Brust — nu mai vorbesc de dezgropătorul de morți Teddy Blümel! Da, acelea erau timpuri! Dar azi, cu alde voi, crapă omul de plictiseală!" Oftă și apoi goli paharul... Mereu... D-ta te pricepi cel puțin la vin. Să mai bem un sfert! De data asta fac eu cinste.

— Bine.

Băură în bună înțelegere al doilea sfert, apoi se ridicară. Acum se lăsase întunericul. Lilieci și fluturi de noapte tăiau repede văzduhul deasupra capetelor lor.

Clădirea vămii era puternic luminată. Bătrînii funcționari se mai aflau acolo. Însoțitorul îl predă pe Kern. „Pînă ce se întunecă de-a binelea, mai stai jos, e încă vreme", îl pofti unul din funcționari. „E prea devreme".

— Știu, ripostă Kern.

— Așa, va să zică o și știți ?

— Firește. Granițele sînt doar patria noastră.

Dis-de-dimineață Kern se afla din nou în Prater. Nu cuteza să se ducă la vagonul-locuință a lui Steiner ca să-l scoale întrucît nu știa ce se întîmplase între timp. Rătăcea primprejur. Copacii se înălțau bălțați în ceață. Se lăsase toamna în timpul cît el zăcuse în închisoare. În fața caruselului zăbovi un răstimp mai mare, apoi ridică cortul de pînză și se strecură înăuntru. Se așeză într-o gondolă ; așa era ferit de polițiștii ce hoinăreau primprejur.

Fu trezit de cineva care rîdea. Era ziua și pînzele cortului erau date de o parte. Se ridică iute în picioare. În fața lui sta Steiner, într-un pulover albastru.

Kern sări dintr-o dată din gondolă. Era pe neașteptate acasă. „Steiner !", strigă el, radios. „Slavă Domnului, sînt iarăși aici !"

— Asta și constat. Fiul pierdut reîntors acasă din beciurile poliției ! Ia stai să te văd ! De ce n-ai intrat la mine ?

— Nu știam dacă mai ești aici.

— Deocamdată mai sînt. Dar acum să luăm ceva în gură și după aceea lumea va arăta altfel. Lilo ! strigă Steiner către vagonul de peste drum. Micuțul nostru e iar aici ! Necesită un dejun substanțial ! Se întoarse iar către Kern. „Ai crescut și ai înfățișare mai bărbătească ! Ce ai învățat, Baby, în răstimp ?

— Că trebuie să devii aspru dacă nu vrei să nu crăpi. Și ei nu vor reuși să mă stîrpească ! Deosebit de asta, să cos saci și să vorbesc franțuzește ; și că a porunci folosește adesea mai bine decît a cere.

— De toate. Steiner zîmbi. De toate, copilașule !

— Unde se află Ruth ?

— La Zürich. A fost expulzată ; altminteri nu i s-a întîmplat nimic. Lilo are scrisori pentru tine. Ea este poșta noastră. E singura care are hîrtiile în regulă. Ruth i-a scris dînșii pentru tine

— La Zürich... repetă Kern.

— Da. Baby. E rău ?

Kern îl privi. „Nu".

Locuiește la cunoscuți. Și tu ai să fii în curînd la Zürich. asta-i tot ce știu. Aici, oricum situația se înrăutățește pentru noi.

— Da...

Intră Lilo. Ea îl salută pe Kern de parcă revenea dintr-o plimbare. Pentru ea două luni nu însemnau nimic. Era de aproape 20 de ani plecată din Rusia și văzuse întorcîndu-se oameni din China sau Siberia, ce fuseseră dispăruți zece, cincisprezece ani. Cu mișcări potolite, ea puse o tavă cu cești și o cană cu cafea pe masă.

— Dă-i scrisorile lui, Lilo, spuse Steiner, că el tot nu îmbucă pînă nu le vede.

Lilo arătă tava. Scrisorile se odihneau pe ea. Kern desfăcu una, începu să citească — și dintr-o dată uită totul. Erau cele dintîi scrisori pe care le primea de la Ruth. Erau cele dintîi scrisori de dragoste din viața lui. Ca prin farmec, toate se spulberară : decepția că dînsa nu era aici, neliniștea, frica, nesiguranța, singurătatea ; el citea și trăsăturile negre de cerneală începură să lumineze, să devină fosforescente... era un om în lumea asta care îi purta de grijă, care era deznădăjduit de ceea ce i se întîmplase și care îi mărturisea că îl iubește. A ta Ruth. A ta Ruth. Doamne, cugeta el : a ta Ruth ! A ta ! Părea aproape cu neputință. A ta Ruth. Ce îi aparținuse lui pînă acum ? Ce fusese a lui ? Cîteva sticle, ceva săpun și veșmintele pe care le purta. Și — acum un om ? Un om întreg ? Greul, părul negru, ochii ! Era aproape cu neputință !

Ridică privirea. Lilo se duse la vagon. Steiner fuma o țigară. „Totul e în regulă, Baby ?" întrebă el.

— Da. Dînsa scrie să nu vin acolo. Să nu risc încă o dată ceva pentru ea.

Steiner rîse. „Ce ți-e și cu femeile astea, nu-i așa ? Îi turnă o ceașcă cu cafea. Ia, bea întîi asta și mănîncă".

El se rezemă de vagon și îl privi pe Kern cum mînca și bea. Soarele se strecura prin pîcla subțire și albă. Kern îl simți pe obrazul lui, îl simți de parcă adulmeca un vin. Era dimineață ; mai sorbea încă dintr-o cană de tinichea, într-o încăpere puturoasă, o fiertură călduță și vagabondul Leo dădea un concert de bășini, specialitatea lui, atunci cînd se scula. Acum peste mînile

lui adia un vîntuleț ușor și proaspăt de dimineață ; mînca pîine albă și bea cafea bună, deosebit de asta o epistolă de la Ruth foșnea în buzunaru-i, iar Steiner era alături de el.

— Tot e bună la ceva și ședерea la propeală, spuse Kern. Totul e după aceea minunat.

Steiner încuviință. „Te pomenești că vei voi să pleci în astă seară, ai ?" întrebă el.

Kern îl privi. „Aș vrea să plec, și aș voi să rămîn locului. Aș vrea să putem fi toți laolaltă".

Steiner îi dădu o țigară. „Rămîi, deocamdată aici două-trei zile. Ai o înfățișare jalnică. Mîncarea din închisoare te-a inanizat. Hrănește-te ca lumea ca să te mai întremezi. Îți trebuie măduvă în oase dacă vrei s-o pornești la drum Mai bine zăbovește cîteva zile decît să cazi în drum și să pună mîna pe tine. Elveția nu e o joacă... Țară străină... trebuie să fii mai voinic.

— Păi pot eu să fac aici ceva ?

— Poți ajuta la baraca de tragere la semn și seara la telepatie. E drept, am fost nevoit să angajez pe cineva, dar dacă o să fiți doi o să meargă treaba mai bine.

— Bine, zise Kern. Ai, firește, dreptate. Trebuie să mai îmi revin, înainte să plec. Nu știu ce e, dar am o foame cumplită. Nu numai în stomac, în ochi, în cap, peste tot. Mai bine întîi să mă mai limpezesc nițeluș.

Steiner rîse. „Just ! Iacă vine și Lilo cu piroști calde. Mănîncă solid, Baby. Eu pînă atunci mă duc să-l trezesc pe Potzloch.

Lilo puse tava lîngă Kern. Începu din nou să mănînce ; în același timp pipăi scrisorile.

— Rămîneți aici ? îl întrebă Lilo în nemțeasca ei rară și cam aspră.

Kern dădu din cap.

— Nici o frică, îl asigură Lilo. Să nu aveți nici o teamă pentru Ruth. Răzbate ea. Mă pricep la fizionomii...

Kern voia să-i răspundă că în privința aceasta n-avea teamă, dar că are grijă că ar putea fi prinsă la Zürich înainte ca el să sosească acolo... Însă o ochire în fața întunecată și umbrită de o nemăsurată tristețe a Rusoaicei îl făcu să amuțească. Totul era nimic și fără importanță față de această restriște. Dînsa părea totuși că a simțit ceva. „Nu e rău", rosti ea. Atît timp cît alții trăiesc, nu e rău.

Era într-o după-amiază tîrzie, a treia zi după venirea lui la Steiner. Cîțiva oameni zăboveau în baraca de tragere la semn. Lilo era ocupată cu un grup de tineri și clienții i se adresau lui Kern : „Hai ! Vreau să trag !"

Kern îi întinse primului carabina. Oamenii traseră mai întîi asupra unor figuri care cădeau jos și asupra unor globuri de sticlă. Apoi începură să studieze tabla de premii și pretindeau discuri cu numere cîștigătoare.

Primii doi împușcară 34 și 44 de puncte. Cîștigară un urs de pluș și o tabacheră argintată. Al treilea, un bărbat îndesat, cu părul ca peria și cu mustață deasă, castanie, ochi îndelung și cu băgare de seamă și ajunse la 48 de cercuri. Prietenii lui îl aplaudară. Lilo aruncă o privire iute într-acolo. „Încă cinci împușcături !" ceru bărbatul și își dădu pălăria pe ceafă. Cu aceeași armă.

Kern o încărcă. Din trei împușcături bărbatul făcu 36 de puncte, de fiecare dată douăsprezece. Kern văzu că fructiera de argint cu tacîmuri, piesa de familie, moștenită, ce nu trebuia să fie cîștigată, e în primejdie. Și-atunci luă unul din gloanțele directorului Potzloch. Împușcătura următoare fu un șase.

— Aoleu ! Bărbatul puse arma deoparte. Aici e ceva necurat.

— Poate că totuși ați tresărit, spuse Kern. E aceeași armă.

— „Eu nu tresar ! ripostă bărbatul, atițat. Un sergent major din poliție nu poate tresări. Eu știu cum să trag".

De data aceasta tresări Kern. Un polițist, chiar în civil, îți calcă pe nervi. Bărbatul îl pironea cu privirea. „Aici e ceva necurat, bre !", spuse el amenințător.

Kern nu răspunse nimic. Îi dădu din nou arma încărcată.

De data asta puse un glonț bun. Înainte de a ochi, sergentul major îl privi din nou. Împușcă un doisprezece și puse apoi carabina deoparte. Ei ?

— Se întîmplă, îi răspunse Kern.

— Se întîmplă ? Nu se întîmplă ! Patru doisprezece și un șase ! Asta n-o crezi nici d-ta, nu-i așa ?

Kern tăcu. Bărbatul își apropie de Kern fața lui roșie. Parcă te-aș cunoaște de undeva...

Prietenii lui întrerupseră. Cerură zgomotoși o împușcătură gratuită, întrucît șasele fusese nenorocos. „Ați făcut ceva cu gloanțele, fraților !" strigară ei.

În clipa asta intră Lilo. „Ce s-a întîmplat ?" Pot să vă ajut eu ? Tînărul e încă nou aici.

Ceilalți îi explicară. Polițistul nu se amesteca în vorbă, el pironea pe Kern și creionul lui lucra. Kern îi susținu privirea. „Să vorbesc cu directorul, spuse el, nepăsător. Eu nu pot decide nimic".

Se gîndea să-i dea polițistului o împușcătură gratuită, dar îl și vedea pe Potzloch urlînd dacă ar fi descoperit că fructiera moștenită din partea familiei nevestei sale s-a dus dracului. Era între Scilla și Caribda. Încet scoase o țigară și și-o aprinse. Se stăpîni ca să nu-i tremure mîinile. Apoi se întoarse și o luă agale spre Lilo.

Lilo rămase în locul lui. Ea propuse o tranzacție : Polițistul să mai tragă de cinci ori, bineînțeles gratuit. Ceilalți se opuseră. Lilo privi spre locul unde se afla Kern. Observă că era palid și își dădea seama că e ceva mai mult decît o ceartă în jurul gloanțelor vrăjite ale lui Potzloch. Ea rîse deodată și se așeză pe masa din fața polițistului. „Un bărbat atît de chipeș, o să tragă bine și a doua oară. Veniți să încercați ! Cinci împușcături gratuite pentru regele trăgătorilor la semn !"

Sergentul major își mișcă măgulit capul în gulerul lui. „Cine are o mînă ca asta, nu are frică", adăugă Lilo și își așeză mîna-i îngustă pe mîna puternică și cu părul roșu al polițistului.

— Noi nu știm ce-i aia teamă ! Polițistul își bombă pieptul și rîse stîngaci. Asta ar fi frumos !

— Îmi închipuiam. Lilo îl privi admirativ și-i întinse arma.

El o luă, ochi cu luare aminte și trase. Un doisprezece. Ea zîmbi și încărcă din nou arma. Polițistul împușcă 58 de cercuri.

Lilo îl privi radioasă. „Sînteți cel mai bun ochitor", îi declară ea. Nevestei d-voastră nu trebuie într-adevăr să-i fie frică.

— N-am nevastă.

Ea îl privi în ochi. „Desigur, numai pentru că nu voiți".

El rîse. Prietenii lui făceau zgomot. Lilo se duse și-i aduse coșul cu pick-nick pe care îl cîștigase. El își netezi mustața și spuse cu ochi mici, și pe neașteptate reci, către Kern : „Îți dau eu dumitale de hac, vin iar în uniformă".

Apoi își luă coșul zîmbind și plecă cu prietenii săi.

— V-a recunoscut ? îl întrebă Lilo, repede.

— Nu știu. Cred că nu. Eu nu l-am mai văzut, dar poate că el m-a văzut pe mine undeva.

— Mai bine plecați deocamdată. Mai bine e să nu vă vadă a doua oară. Spuneți-o lui Steiner.

Poliţistul nu se reîntoarse în aceeaşi zi, dar Kern se decise să plece încă în aceeaşi seară.

— Trebuie s-o şterg, îi spuse el lui Steiner. Am presimţirea că altfel se întîmplă ceva. Am stat două zile aici, mi-am revenit puţin. Nu eşti de aceeaşi părere ?

Steiner dădu din cap. „Pleacă, Baby. Peste cîteva săptămîni o iau şi eu din loc. Paşaportul meu e oriunde mai bun ca aici. În Austria lucrurile se complică şi devin primejdios. În ultimele zile am auzit multe. Hai să mergem la Potzolch".

Directorul Potzloch era mînios din cauza coşului de pick-nick.

— Mă ruinezi, tinere ! Coşul preţuia treizeci de şilingi, neto. Cumpărat de mine la en-gros.

— Băiatul pleacă, îi zise Steiner şi îi explică apoi cum stăteau lucrurile.

Potzloch se sperie cam tardiv, apoi chipul i se transfigură.

— Aşaa ? Atunci e altceva". Îi plăti lui Kern salariul şi conducîndu-l la baraca de tragere la semn îi spuse : „Ca să-l cunoşti mai bine pe Leopold Potzloch, pe ultimul iubitor de oameni! Alegeţi ceva din lucruşoarele astea. Ca amintire. Bineînţeles, ţi le dau spre vînzare. Un om cu cap nu păstrează amintiri. Nu fac decît să-ţi amărască viaţa. Doar ai să faci un pic de negoţ ? Alege ! *A discrétion...*"

Şi la ultimele cuvinte dispăru în direcţia panoramelor. „Fă-o liniştit", zise Steiner. „Marfa proastă se vinde. Ia-ţi lucruri mici şi uşoare. Fă-o repede, pînă nu se răzgîndeşte Potzloch".

Dar Potzloch nu se răzgîndi. Dimpotrivă : îi dădu peste scrumierele, piepteni şi zarurile, pe care şi le alese Kern, încă trei statuete mici, nuduri de zeiţe. „O să fie succesul dumitale cel mai mare în oraşele", îl lămuri el şi îşi prinse monoclul cu un rîs batjocoritor. „Provincialul ştie ce înseamnă ardoarea înăbuşită. Firește, vorbesc de un tîrguşor unde nu există bordel ! Şi acum, cu Dumnezeu înainte, Kern ! Trebuie să mă duc la o conferinţă contra marilor impuneri pe desfătări. Auzi, domnule, să pună impuneri pe plăceri ! Caracteristic pentru secolul ăsta, în loc să instituie premii, face impuneri".

Kern îşi făcu bagajul. Îşi spălă ciorapii şi cămăşile şi le atîrnă la uscat. Apoi cină cu Lilo şi Steiner.

— Ai tot dreptul să fii trist, Micule, spuse Steiner. „Anticii eroi greci plîngeau mai mult decît o smintită sentimentală a zilelor noastre. Ei ştiu că nu trebuie să ne înghiţim supărarea. Noi

ne-am luat drept ideal curajul imobil al unei statui. Nu-i deloc necesar. Fii trist, că numai așa scapi mai repede de năduf".

— Uneori tristețea e... ultima fericire", zise Lilo calmă și îi dădu lui Kern o farfurie de borș cu smîntînă.

Steiner zîmbi și îi trecu mîna peste păr.

— Pentru tine, micule cosmopolit, ultima fericire e să iei deocamdată un prînz bun. Vechea înțelepciune soldățească : și tu ești un soldat, lucrul acesta să nu-l uiți. O patrulă. Un pionier al cosmopolitismului. Într-o zi poți zbura cu un avion peste zece granițe ; una are nevoie de alta... și toate se înarmează cu fier și cu praf de pușcă, una contra alteia. Tu ești unul din primii europeni... nu uita acest lucru și fii mîndru de el.

Kern zîmbi. „Toate-s bune și frumoase. Să zicem că sînt și mîndru. Dar ce am să mă fac astă seară, cînd voi fi singur ?"

Plecă cu trenul de noapte. Luă clasa cea mai ieftină și trenul cel mai ieftin și sosi cu ocoluri la Innsbruck. De aci o porni mai departe pe jos și aștepta un automobil care să accepte să-l ducă în continuare. Dar nu găsi. Seara se duse într-un birt mic și mîncă o porție de cartofi prăjiți, care îl sătură și costa și puțin. Noaptea dormi într-un stog de fîn. Întrebuință sistemul pe care i-l predase hoțul întîlnit în închisoare. Și era foarte bun. A doua zi găsi o mașină care îl duse pînă la Landeck. Posesorul mașinii îi cumpără una din zeițele date de directorul Potzloch, dîndu-i cinci șilingi pe ea. Seara începu să plouă. Kern rămase într-un han și jucă tarock cu cîțiva tăietori de lemne. Pierdu trei șilingi. Se necăji atît din pricina asta, încît nu putu adormi pînă la miezul nopții. Apoi își aminti că dăduse doi șilingi ca să poată dormi în noaptea asta într-un adăpost și dacă nu dormea, însemna că cheltuise și banii aștia degeaba. Tot chibzuind supărat, adormi. De dimineață o luă din nou la drum. Opri un automobil, dar șoferul îi ceru cinci șilingi pentru drum. Era o mașină Austro-Daimler în valoare de 15000 de șilingi. Kern renunță. Mai tîrziu se urcă în căruța unui țăran, care îl duse o bucată de drum și care-i dădu și puțină pîine cu unt. Seara dormi iar în fîn. Ploua și el ascultă mult timp zgomotul monoton al ploii, adulmecînd mireasma aspră și excitantă a fînului umed. În ziua următoare se căță și trecu trecătoarea de la Arlberg. Cînd îl prinse sus un jandarm era tare obosit. Cu toate astea fu silit să facă drumul înapoi, mergînd lîngă bicicleta jandarmului. La St. Anton fu închis

peste noapte. Nu dormi nici o clipă, fiindcă se temea că vor afla că fusese la Viena şi îl vor trimite înapoi acolo ca să fie condamnat. Dar fu crezut cînd afirmase că voise să treacă graniţa şi a doua zi îl lăsară să plece. Deoarece jandarmul ghicise, datorită geamantanului ,situaţia lui îl depuse acum pînă la Feldkirch, ca marfă de mică viteză. Peste o zi fu în Feldkirch, îşi scoase geamantanul, aşteptă pînă seara, se dezbrăcă şi trecu Rhinul, ţinînd geamantanul şi hainele în mîinile ridicate deasupra capului.

Acum se găsea în Elveţia. Făcu un marş de două nopţi, pînă ce avu zona periculoasă în urma lui. Apoi dădu geamantanul la gară şi găsi o maşină care îl duse la Zürich.

Ajunse în gara principală după-amiază. Lăsă geamantanul la magazia de bagaje. Ştia adresa lui Ruth ; dar nu voia să se ducă la dînsa în timpul zilei. Se mai învîrti cîtva timp prin gară ; pe urmă se interesă în cîteva prăvălii evreieşti despre o societate care protejează pe emigranţi şi, aflînd adresa comunităţii evreieşti, se duse acolo.

Îl primi un tînăr. Kern îi explică că, trecînd graniţa, sosise ieri.

— Legal ? întrebă tînărul.

— Nu.

— Aveţi acte.

Kern îl privi uimit. „Dacă aş avea acte, n-aş fi aici".

— Evreu ?

— Nu. Pe jumătate.

— Religia ?

— Evanghelică.

— Evanghelică, aşaa ? În cazul acesta nu putem face mare lucru pentru dumneavoastră. Mijloacele noastre sînt foarte limitate şi deoarece sîntem o companie religioasă, grija noastră principală este .. mă înţelegi... evreii de religia noastră.

— Înţeleg, zise Kern. „Am fost izgonit din Germania pentru că tatăl meu este evreu. Dumneavoastră nu puteţi să mă ajutaţi, fiindcă maică-mea este creştină. Ce lume comică !

Tînărul dădu din umeri. „Regret. Dar noi nu avem la dispoziţie decît donaţii particulare.

— Puteți să-mi spuneți, cel puțin, unde aș putea locui cîteva zile, fără să fiu nevoit să mă anunț la poliție ?

— Din păcate, nu. Nici n-am voie s-o fac. Legile sînt foarte severe și noi trebuie să le respectăm întocmai. Trebuie să vă duceți la poliție și să rugați să vă dea un permis de liberă ședere :

— Ehei !, în chestia asta am o anumită experiență !

Tînărul îl privi, apoi spuse : „Așteptați, vă rog, o clipă..." Se duse într-un birou din fundul încăperii și se întoarse imediat înapoi. „Facem excepție cu dumneavoastră, ajutîndu-vă cu douăzeci de franci. Din păcate nu putem face mai mult pentru dumneavoastră.

— Vă mulțumesc foarte mult. Nu mă așteptam nici la atît.

Kern împături cu multă grijă bancnota și o băgă în portofelul său. Era singurul ban elvețian pe care îl avea.

Pe stradă rămase locului. Nu știa unde să se ducă.

Ei, domnule Kern, zise cineva înapoia lui, cam ironic.

Kern se întoarse brusc. Un tînăr, destul de elegant, cam de vîrsta lui se afla în spate. Zîmbea : „Nu vă speriați ! Tocmai vin și eu de acolo". Arătă spre ușa comunității. „Sînteți pentru prima dată la Zürich ?"

Kern îl privi o secundă bănuitor și apoi zise : „Da și e întîia oară cînd mă aflu în Elveția".

— Mi-am închipuit. Ceea ce ați făcut adineauri eram cam... vă rog să mă iertați) dacă îndrăznesc s-o spun... cam neindemînatic. Vreau să spun că nu era nevoie să spuneți că sînteți de religie evanghelică. Dar oricum ați primit un ajutor. Dacă doriți aș putea să vă dau cîteva explicații. Numele meu e Bindar. Mergem să luăm împreună o cafea ?

— Cu plăcere. Există aici o cafenea a emigranților ?

— Mai multe. Să ne ducem mai bine la cafeneaua Greif. Nu e departe de aici și poliția încă n-a făcut pînă acum vreo razie acolo.

Se duseră la cafeneau Greif, care semăna cu cafeneaua Sperler din Viena ca două ouă.

— De unde veniți ?

— Din Viena.

— Atunci e necesar să aflați unele lucruri. Băgați de seamă ! Puteți cere la poliție un permis de liberă ședere de scurtă durată. Bineînțeles îl obțineți numai pentru cîteva zile, după aceea trebuie să plecați Șansă de a căpăta un permis, cînd nu ai acte, este

momentan de 2% ; însă şansa de a fi imediat expulzat este cam de 98%. Vreţi să riscaţi ?

— În nici un caz.

— Bun ! Mai riscaţi în afară de asta să vi se interzică o a doua intrare în ţară. Dacă sînteţi prins după aceea din nou, vă bagă la închisoare.

— Asta o ştiu prea bine, zise Kern. „Ca pretutindeni..."

— Aşadar, în caz că rămîneţi în mod ilegal, amînaţi aceste lucruri. Fireşte că numai pînă vă prinde prima dată. Dar asta-i chestie de iscusinţă şi de noroc.

Kern dădu din cap. „Cum stăm cu posibilitatea de a lucra ?"

Binder rîse. „Exclus. Elveţia este o ţară mică şi are ea însăşi destui şomeri."

— Deci e cazul obişnuit : trebuie să flămînzeşti, legal sau ilegal, sau să te pui în afara legilor.

— Exact ! răspunse clar Binder. Acum să punem chestiunea zonelor. Zürich e foarte fierbinte. Poliţia foarte zeloasă. Ceea ce e mai neplăcut e că ei sînt civili. Aici ai de-a face numai cu *„routiniers"*. Nu există diletanţi. Momentan e bine în Elveţia franceză, mai ales la Geneva. Şi Tessin-ul e bun, dar oraşele sînt prea mici. Cum lucraţi dumneavoastră ? Cereţi ajutor sau...

— Aş dori să vînd ceva.

— Primejdios. Asta înseamnă şedere ilegală şi muncă ilegală. Mai ales cînd sînteţi denunţat.

— Denunţat ?

— Dragul meu, replică specialistul Binder, am fost denunţat odată de un evreu care are mai multe milioane decît dumneata franci ; era indignat că îndrăznisem să-l rog să-mi dea bani pentru un bilet de drum cu destinaţia Basel. Aşadar, dacă vinzi ceva, atunci vezi să fie numai lucruri mărunte : creioane, şireturi, nasturi, gume, perii de dinţi. Să nu iei niciodată un geamantan, o cutie sau chiar o servietă cu dumneata. Cel mai bine e să porţi totul prin buzunare. Treaba asta ţi-o uşurează anotimpul. E toamnă şi poţi să îmbraci un pardesiu. Cu ce faci dumneata negoţ ?

— Săpun, parfum, colonie, piepteni, ace de siguranţă şi altele.

— Bune. Cu cît e obiectul mai lipsit de valoare, cu atît e mai bun cîştigul. Eu, personal, nu fac nici un negoţ, din principiu. Sînt un cerşetor în haine negre. Evit astfel paragraful muncii ilegale şi cad numai în cel al cerşetoriei şi vagabondajului. Cum

stai cu adresele ?

— Ce fel de adrese ?

Binder se rezemă de scaun și îl privi pe Kern surprins.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu ! Asta-i lucrul cel mai important. Vorbesc de adresele indivizilor cărora trebuie să li te adresezi. Doar nu poți să intri la întîmplare din casă în casă ! Atunci în trei zile s-a isprăvit cu dumneata.

Îi oferi o țigară lui Kern. „Am să-ți dau eu un număr de adrese de încredere", continuă Binder. „Trei serii — evreiești-evlavioși, mixte și creștine. Le capeți pe gratis. Cînd le-am căpătat eu, a trebuit să le plătesc cu primii mei douăzeci de franci. E drept că oamenii ăștia sînt foarte aglomerați ; dar cel puțin ei nu-ți fac dificultăți."

Examină costumul lui Kern. „Hainele dumitale sînt în regulă. În Elveția trebuie să ținem seamă de faptul ăsta. Din cauza detectivilor. Pardesiul sau paltonul cel puțin trebuie să fie bun ; el acoperă eventual un costum jerpelit, ce ar putea incita bănuiala. Negreșit, există și o mulțime de inși care îți refuză ajutorul cînd observă că porți un costum pe care îl cruți și îl îngrijești. Ai o poveste bună, ca s-o poți povesti ?"

Binder ridică capul și întîlni privirea lui Kern.

— Dragul meu, zise el, „știu ce gîndești dumneata acum. Și eu am gîndit odată la fel. Dar crede-mă, numai faptul că trebuie să te menții în mizerie este o mare artă. Și binefacerea e o vacă care dă lapte anevoie și puțin. Cunosc indivizi care au trei povești diferite la îndemînă : una sentimentală, una brutală și una obiectivă. Depinde de ceea ce vrea să asculte bărbatul ce trebuie să scoată cîțiva franci ca ajutor. Ei mint, de drept ; dar numai fiindcă sînt siliți s-o facă. Povestea fundamentală e totdeauna aceeași : lipsa, fuga și foamea."

— Știu, replică Kern. „Sînt însă uimit de dumneata că știi atît de multe și că le știi toate atît de exact."

— „Experiența concentrată a celor trei ani de luptă aprigă cu viața. Sînt șmecher. Fratele meu n-a fost. S-a împușcat acum un an".

Fața lui Binder se schimonosi o clipă, apoi se destinse iar. Se ridică de pe scaun. „Dacă nu știi unde să te duci, poți dormi azi-noapte la mine. Întîmplător am o odăiță sigură, pentru o săptămînă. Aparține unui cunoscut din Zürich, care e plecat în concediu. După ora unsprezece sînt aici. La ora douăsprezece e ora polițiștilor. Fii prudent ; după ora douăsprezece mișună detectivii

pe străzi."

— „Elveția pare că e cam primejdioasă pentru noi. Slavă Domnului că te-am întîlnit pe dumneata. Fără sfaturile dumitale aș fi fost prins din prima zi. Îți mulțumesc foarte mult! Mi-ai fost de mare ajutor!"

Binder făcu un gest evaziv. „Dar asta-i de la sine înțeles între oameni decăzuți. Camaraderia celor ilegali — ...aproape ca la criminali. Fiecare din noi poate fi mîine la ananghie și să aibă de asemenea nevoie de un ajutor. Așadar, eventual aici la ora unsprezece!"

Făcu plata, întinse mîna lui Kern și ieși din cafenea sigur de el și elegant.

Kern mai zăbovi în cafeneaua Greif pînă se întunecă. Ceru un plan al orașului și își desenă drumul ce-l avea de făcut pînă la locuința lui Ruth. Pe urmă o porni repede de-a lungul străzilor într-o încordare neliniștită. Peste o jumătate de oră găsi casa. Se afla într-un cartier liniștit, întortocheat și strălucea mare și albă în lumina lunii. Se opri în fața ușii; privi clanța lată de alamă și încordarea dispăru brusc. Deodată nu-i mai veni să creadă că ar trebui numai să urce scara ca s-o găsească pe Ruth. Era prea simplu. Nu era obișnuit ca să-i meargă ceva atît de ușor. Se uită în sus, la ferestre. Poate că ea nici nu era acasă. Poate că nici nu se mai găsea la Zürich.

O luă înainte. Cîteva case mai încolo, la colțul străzii, era o tutungerie. Intră. O femeie îmbufnată ieși dinapoia tejghelei.

— Un pachet de *„Parisiennes"*, ceru Kern.

Femeia îi împinse pachetul. Apoi scoase dintr-o cutie un pachet de chibrituri și îl puse peste țigări. „Cincizeci de rappi", spuse ea.

Kern plăti. „Pot telefona de aici?" întrebă el.

Femeia dădu din cap. „Aparatul e la stînga, în colț".

Kern căută numărul în cartea de telefon. Neumann..., parcă există sute de Neumanni în orașul ăsta. În sfîrșit, găsi numărul ce îi trebuia. Ridică receptorul și făcu numărul. Dură mult pînă veni cineva. Allo! Pot vorbi cu domnișoara Holland?" întrebă el în pîlnia neagră.

— Cine-i acolo?

— Ludwig Kern.

Glasul din telefon tăcu o clipă. „Ludwig..." zise apoi gîfîind. „Tu ești, Ludwig ?"

— Da... Kern simți deodată cum îi bate inima, de parcă ar fi fost un ciocan. „Da... tu ești Ruth ? Nu ți-am recunoscut vocea. Noi nu am vorbit încă niciodată la telefon".

— Unde ești ? De unde vorbești ?

— Sînt aici, la Zürich. Într-o tutungerie.

— Aici ?

Pe aceeași stradă cu tine.

— De ce nu vii aici ? S-a întîmplat ceva ?

— Nu. Nimic. Azi am sosit. Credeam că nu mai ești aici. Unde ne putem întîlni ?

— Aici. Vino aici. Repede ! Cunoști casa ? La etajul II.

— Da, știu. Dar se poate ? Cred, adică din pricina oamenilor la care locuiești.

— Nu e nimeni acasă. Sînt singură. Sînt toți plecați pînă la sfîrșitul săptămînii. Vino !

— Da.

Kern puse receptorul jos. Privi absent în jurul lui.

Parcă nu mai era același magazin de mai înainte.

— „Cît costă convorbirea ?" întrebă el femeia.

— Zece rappi.

— Numai atît ?

— Destul de scump. Femeia adună monezile de nichel. „Să nu vă uitați țigările aici".

— A... da...

Kern se găsi iar în stradă. Nu, vreau să fug acum gîndi el. Cine fuge e suspect. Vreau să mă stăpînesc. Nici Steiner n-ar fugi. Voi merge liniștit. Nimeni să nu observe ceva. Dar pot umbla repede. Pot umbla foarte repede. Asta-i la fel de repede, ca și cînd aș fugi.

Ruth îl aștepta în capul scării. Era întuneric și Kern o vedea nelămurit. „Pagă de seamă !" zise el răgușit, „sînt murdar. Bagajul meu e încă la gară. N-am putut să mă spăl și să mă primenesc".

Ea nu-i răspunse nimic. Stătea aplecată pe balustrada scării și îl aștepta. Ea urcă treptele în sus și deodată o simți lîngă el, caldă și reală, viața și mai mult decît viața. Se afla în brațele lui. O auzi cum respiră și îi simțea părul. Apoi observă că plînge.

El făcu o mişcare. Ea clătină capul rezemat de umărul lui. „Lasă-mă să plîng puţin. Îmi trece îndată !"

Jos se deschise o uşă. Kern se întoarse cu precauţie ca să poată vedea scara. Auzi paşi. Apoi se făcu lumină. Ruth se sperie. „Vino, vino repede înăuntru !" Şi îl trase spre uşă.

Şedeau în sufrageria familiei Neumann. De mult timp nu mai stătuse Kern într-o locuinţă ca lumea. Camera era orînduită într-un spirit burghez şi fără prea mult gust, cu mobile solide de mahon, un covor persan, cîteva fotolii, îmbrăcate în rips, şi vreo două lămpi cu abajururi din mătase colorată... dar lui Kern i se părea că e o viziune a păcii şi o insulă a siguranţei.

— Cînd ţi-a expirat paşaportul ?

— „De şapte săptămîni, Ludwig". Ruth scoase din bufet o sticlă şi două pahare.

Şi ai cerut o prelungire ?

— Da. M-am dus la consulatul de aici. Dar m-au refuzat. Nu mă aşteptam la altceva.

— Nici eu, cu toate că mai nădăjduim într-o minune... Sîntem doar duşmanii statului. Duşmani primejdioşi. De fapt ar trebui să ne dăm mai multă importanţă, nu-i aşa ?

— „Mie puţin îmi pasă", zise Ruth punînd sticla şi paharele pe masă. „Acum nu te mai întrec cu nimic".

Kern rîse. Puse braţul în jurul umerilor ei şi arătînd spre sticlă, întrebă : „Dar asta ce-i ? Coniac ?"

— „Da. Cel mai bun coniac al familiei Neumann. Vreau să beau cu tine, fiindcă ai venit. A fost un timp îngrozitor fără tine. Şi era îngrozitor faptul că te ştiam în închisoare. Te-au bătut criminalii ăia ! Şi tot din vina mea !"

Se uita la el şi zîmbi, dar Kern observă că era iritată. Glasul îi era mînios şi mîna îi tremura cînd turna băutura în pahare. „Era îngrozitor !" zise ea încă o dată şi îi dădu paharul. „Dar acum eşti aici".

Băură. „Nu este chiar aşa de rău", zise Kern, „zău că nu !"

Ruth puse paharul de-o parte. Îl băuse dintr-o înghiţitură. Îşi puse braţele în jurul gîtului lui şi îl sărută. „Acum nu te mai las niciodată să pleci".

Kern o privi. Nu o văzuse încă niciodată aşa. Era cu totul schimbată. Ceva străin, care dăinuia adesea între ei, ca o umbră, dispăruse. Şi el simţi pentru prima oară că ea îi aparţine. Pînă acum nu fusese niciodată sigur.

— Ruth, aș vrea ca tavanul să se desfacă în două și să vină un avion să ne ia și să zburăm undeva spre o insulă cu palmieri și cu mărgeanuri, unde nu se știe ce este ăla pașaport și permis de liberă ședere.

Ea îl sărută din nou. „Mă tem că au aflat și acolo, Ludwig Au ascuns sub palmieri și mărgeanuri forturi, tunuri și cuirasate și supraveghează mai mult ca la Zürich".

Da, probabil. „Să mai bem un pahar". Turnă el în pahare. Din păcate și Zürich-ul e primejdios. Nu poți să te ascunzi mult timp aici.

— Atunci să plecăm !

Kern aruncă o privire asupra camerei, văzu perdelele de Damasc, fotoliile și abajururile de mătase galbenă. „Ruth, zise el. ar fi minunat să plec cu tine împreună. Dar toate astea", făcu un gest peste toată rînduiala odăii, „toate astea nu le mai întîlnești, asta trebuie să știi. Atunci va trebui să te împaci cu ascunzișuri, șosele, stoguri de fîn și jalnice odăițe de pensiuni, cu frica de poliție, dacă avem noroc. Poate... și cu închisoarea".

— Știu. Nu-mi pasă. Și tu nu trebuie să-ți faci gînduri negre din pricina asta. Oricum trebuie să plec de aici. Nu mai pot rămîne. Familia Neumann, din cauza mea, se teme de poliție. Vor fi bucuroși să mă vadă plecată. Și eu am să-ți ajut la negoțul tău. Mai am și eu ceva bani și n-am să cheltuiesc mult. Cred că sînt destul de practică.

— Așa ? Ai ceva bani și vrei să-mi ajuți și la vînzare ! Dacă mai spui un cuvînt, încep să bocesc ca o babă. Ai mult bagaj !

— Nu mult. Las aici ce nu-mi trebuie neapărat.

— Bine. Dar ce facem cu cărțile tale ? Le lăsăm deocamdată aici ?

— Cărțile mi le-am vîndut. Ți-am ascultat sfatul pe care mi l-ai dat la Praga. Să nu iei nimic cu tine din ceea ce ți-a aparținut înainte. Nimic. Și nici să nu privești în urmă cu părere de rău, faptul ăsta te obosește numai și te distruge. Cărțile ne-au adus nenorocirea. Le-am vîndut. Ar fi fost și prea greu de cărat.

Kern zîmbi. Ai dreptate Ruth, ești practică. Cred că ar fi bine să ne ducem mai întîi la Lucerna. M-a povățuit George Binder, un profesionist pentru Elveția. Sînt mulți străini acolo, nu bați așa la ochi, și poliția nu este atît de vigilentă. Cînd plecăm ?

— Poimîine dimineaţă. Pînă atunci putem rămîne aici.

— Bine. Am unde dormi. Trebuie să fiu la ora douăsprezece la cafeneaua Greif.

— N-ai să fii la ora douăsprezece la cafeneaua Greif! Tu rămîi aici, Ludwig! Nu ieşim pînă poimîine dimineaţă în stradă. Altfel aş muri de frică!

Kern o privi ţintă. „Dar se poate? Nu este pe aici o servitoare care să ne dea de gol?"

— Servitoarea e învoită pînă luni la prînz. Se întoarce cu trenul de unsprezece şi patruzeci. Ceilalţi sosesc la trei după-amiază. Pînă atunci avem timp destul.

— Dumnezeule sfinte, zise Kern. „Pînă atunci toată locuinţa e a noastră?"

— Da.

— „Şi putem sta aici, ca şi cum ar fi a noastră. Cu salon şi dormitoare şi o sufragerie cu o faţă de masă albă şi porţelanuri şi te pomeneşti că şi cu furculiţe şi cuţite de argint şi tacîmuri pentru mere, şi cafea neagră în ceşcuţe, şi un aparat de radio"

— „Cu totul. Şi eu am să gătesc şi am să mă îmbrac pentru tine cu o rochie de seară a Sylviei Neumann!"

— Şi eu am să-mi pun astă seară smoking-ul domnului Neumann. La închisoare am citit în „Lumea elegantă", cum trebuie să te îmbraci.

— O să ţi se potrivească smokingul lui.

— Admirabil! Kern sări în sus, entuziasmat. „Atunci aş putea poate să fac şi o baie fierbinte, cu săpun. Ce spui? Asta îmi lipseşte de mult. La închisoare nu se făcea decît un fel de duş cu lisol".

— Fireşte! Faci o baie fierbinte în care turnăm renumitul parfum Kern-Farr.

— Am vîndut tot parfumul.

— Dar eu am o sticlă! Pe aceea pe care mi-ai dăruit-o tu la cinematograful din Praga. În prima noastră seară. Am păstrat-o.

— „Asta e culmea!", zise Kern. „Fii Zürich binecuvîntat! Ruth tu mă copleşeşti! Începem straşnic!"

XII

Kern asedie două zile vila din Lucerna a consilierului de comerț Arnold Oppenheim. Casa albă stătea ca o cetate pe un deal peste lacul celor patru cantoane. În adresele pe care i le dăduse profesionistul Binder sta scris, după numele Oppenheim, următoarea însemnare: german-evreu. Dă, dar numai sub presiune. Naționalist. A nu se vorbi de sionism.

Kern fu lăsat să intre în ziua a treia. Oppenheim îl primi într-o grădină mare, plină de ochiul boului, de floarea-soarelui și de crizanteme. Era un bărbat jovial, puternic, cu degete scurte și groase și cu o mustață mică și deasă.

— Veniți din Germania? întrebă el.

— Nu. Am plecat de vreo doi ani de acolo.

— De unde sînteți?

— Din Dresda.

— Ah, Dresda! Oppenheim își trecu mîna peste chelia lucioasă și suspină exaltat. „Dresda este un oraș splendid! Un giuvaer!"

— Da, zise Kern. Îi era cald și ar fi băut cu plăcere un pahar din mustul care stătea pe masă în fața lui Oppenheim. Dar lui Oppenheim nu-i trecu prin gînd să-i ofere și lui un pahar. Privea gînditor în zare. „Mi-am amintit de terasa „Brüh", de arena... castelul... galeriile... bineînțeles, dumneavoastră le cunoașteți minuțios, nu-i așa?

— Nu tocmai. Mai mult pe dinafară.

— Dar bine, amice dragă! Cum se poate una ca asta! Să nu cunoști dumneata... cel mai nobil stil baroc! N-ai auzit dumneata niciodată de numele Daniel Poppelmann?

— Ba da, cum să nu! Kern n-avea habar de arhitectul barocului german, dar voia să-i fie pe plac lui Oppenheim.

— „Ei, vezi dumneata!" Oppenhaim se rezemă de fotoliul său. „Da. Germania noastră! Nimeni nu ne copiază".

— „Evident că nu. Și e foarte bine".

— E bine? Cum? Ce vreți să spuneți?

— E foarte simplu. E bine pentru evrei. Altminteri am fi pierduți.

— Aşaa ! Dumneata vorbeşti din punct de vedere politic ! Dar ce înseamnă... pierduţi... pierduţi ? Sînt cuvinte prea tari ! Se cam exagerează. O ştiu din cea mai bună sursă : lucrurile nu stau chiar aşa de rău.

— Aşa ?

— Precis ! Oppenheim se aplecă şi, coborînd vocea, zise cu un aer confidenţial : „Rămîne între noi, dar evreii sînt ei înşişi vinovaţi de ceea ce se întîmplă azi. Sînt foarte vinovaţi, ţi-o spun eu, şi eu ştiu ce spun. Au făcut multe lucruri care nu erau necesare, pe care nu trebuia să le facă".

Oare cît o să-mi dea ? se întrebă Kern. O să ne ajungă ca să putem pleca la Berna ?

— Să luăm, de pildă chestiunea evreilor de la răsărit, emigranţii galiţieni şi polonezi. De ce au trebuit să intre cu toţii în Germania ? Într-adevăr, ce au căutat oamenii ăştia la noi ? Se spune mereu : un jidan, e un jidan... dar ce avem noi comun cu ei ? Cum se potriveşte un negustor ambulant murdar, cu caftanul slinos şi cu peies *, cu o veche familie evreiască, stabilită de multe secole, — cetăţeni împămînteniţi ?

— „Unii au emigrat înainte şi ceilalţi mai tîrziu", zise Kern, fără să-şi dea seama, dar se sperie apoi singur de cele rostite. În nici un caz nu voia să-l supere pe Oppenheim.

Dar acesta nu băgă de seamă, era prea aprofundat în problema lui : „Unii sînt evrei asimilaţi, sînt valoroşi, importanţi, sînt cetăţeni naţionali de prima clasă..., şi ceilalţi sînt nişte emigranţi străini. Aşa stau lucrurile, dragul meu ! Ce avem noi de a face cu oamenii ăştia ? Nimic, absolut nimic. Ar fi trebuit să-i lase în Polonia".

— Dar nici acolo nu-i vor.

Oppenheim făcu o largă mişcare cu braţul şi îl privi pe Kern supărat. „Dar asta n-are a face cu Germania ! Asta e cu totul altceva ! Trebuie să fim obiectivi ! Nu-mi place să condamn aşa totul, global. Se poate spune orice despre Germania, oamenii de acolo activează ! Şi ei contribuie la ceva ! Asta trebuie să admiţi şi dumneata, nu ?"

— Negreşit. Douăzeci de franci, gîndi Kern, ar fi costul a patru zile de pensiune. Poate că dă şi mai mult.

---

* Perciuni.

— „Că în același timp unuia sau altuia îi merge prost sau unor grupuri determinate..." Oppenheim respiră zgomotos... ei bine, astea sînt aspre necesități politice! Politica nu cunoaște sentimentalisme. Noi trebuie să acceptăm...

— Firește...

— Vezi dumneata, continuă Oppenheim, poporul este pus la treabă. Demnitatea națională crește. Bineînțeles sînt și unele exagerări, dar asta se întîmplă totdeauna la început. O să treacă. Ia socoate dumneata ce a devenit armata noastră! Păi asta-i ceva unic! Sîntem dintr-o dată iarăși prețuiți! Un popor fără o armată mare și cu putere de ofensivă nu e nimic, absolut nimic!

— Nu prea mă pricep în chestiunile astea, răspunse Kern.

— „Dar ar trebui. Și tocmai pentru că te afli în străinătate!". Prinse o muscă și o strivi între degete. „Ceilalți se tem iar de noi! Și totul e să inspiri frica, numai atunci dobîndești ceva".

— „Asta așa e", zise Kern.

Oppenheim își bău mustul și făcu cîțiva pași prin grădină. Și ce-i cu dumneata?" întrebă el cu glasul schimbat ... Încotro vrei s-o iei?"

— Spre Paris

— De ce tocmai Paris?

— Nu știu. Ca să am și eu o țintă. Se zice că acolo se pot mai lesne adăposti.

— De ce nu rămîi în Elveția?

— „Domnule consilier!" Lui Kern i se opri deodată respirația. „Dacă aș putea! Dacă ați putea să mă ajutați ca să rămîn aici! Poate o recomandație din partea dumneavoastră sau, poate, dacă ați fi dispus să-mi dați de lucru... dacă dumneavoastră, cu numele dumneavoastră..."

— Nu pot să fac nimic, îl întrerupse zorit Oppenheim. „Absolut nimic. Nici n-am presupus una ca asta. Era numai, așa... o întrebare. Eu trebuie să fiu politicește neutru. În toate privințele. Nu mă pot amesteca în nimic!"

— Dar ce fel de politică...

— „Azi totul e politică! Sînt musafir în Elveția. Nu, nu-mi mai pomeni nimic despre asta". Oppenheim era din ce în ce mai indispus. „Altceva ce-ai mai dori dumneata?"

— Am vrut să vă întreb dacă nu aveți trebuință de ceva din aceste nimicuri.

— „Dar ce ai acolo? Parfum? Apă de toaletă? Nu, nu", și împinse sticlele de-o parte. „Săpun? În sfîrșit, săpun se poate oricînd întrebuința. Arată-mi. Bun. Lasă o bucată aici. Așteaptă..." Băgă mîna în buzunar, șovăi o clipă și puse doi franci pe masă. „Așa, cred că e foarte bine plătit, nu?"

— E chiar prea mult, săpunul costă numai un franc.

— „Ei, lasă acum", declară Oppenheim mărinimos. „Dar să n-o povestești mai departe. Sînt oricum și așa destul de asaltat".

— „Domnule consilier, zise Kern, tocmai de aceea aș vrea să primesc numai cît face săpunul".

Oppenheim îl privi mirat. „Bine, cum vrei dumneata. De altfel este un principiu bun. Să nu ți se dea ceva pe degeaba. Asta a fost totdeauna și deviza mea".

Kern mai vîndu după-masă încă două bucăți de săpun, un pieptăn și trei pachete cu ace de siguranță. Cîștigă cu totul trei franci. Intră în sfîrșit într-un mic magazin de rufărie al unei femei, pe nume Sara Grünberg.

Doamna Sara Grünberg, o femeie cu părul încîlcit și cu ochelari pe nas, îl ascultă cu răbdare.

— Asta nu e meseria dumitale, nu-i așa? întrebă ea.

— Nu. Cred că nici nu sînt prea îndemînatic.

— Vrei să muncești? Fac tocmai inventarul. Ar fi de lucru două sau trei zile. Șapte franci pe zi, mîncare bună. Poți veni mîine la ora opt.

— Cu plăcere, zise Kern, dar...

— Știu, știu... de la mine nu află nimeni nimic. Și-acum dă-mi o bucată de săpun. E de ajuns trei franci?

— E prea mult.

— Nu e prea mult. E prea puțin. Nu pierde curajul.

— „Numai cu curaj nu ajungi prea departe", zise Kern, luînd banii. „Dar din cînd în cînd mai ai puțin noroc."

— Ai putea să-mi mai ajuți încă cîteva ore să string pe aici. Un franc ora. Ai să spui că și asta înseamnă noroc?

— Da, zise Kern, „cu norocul trebuie să fii cît mai modest. Atunci vine mai des".

— „Asta ai învățat-o la drum?" întrebă doamna Grünberg.

— „Nu pe drum ci în pauze, cînd nu sînt pe drum. Atunci meditez și încerc să învăț cîte ceva din toate întîmplările. În fiecare zi înveți ceva nou. Uneori chiar și de la consilierii de comerț".

— „La rufărie te pricepi?" întrebă doamna Grünberg.

— Numai la cea grosolană. De curînd am învățat să cos. Am stat două luni într-un institut. Firește că am cusut numai lucruri simple.

— Nu strică, declară doamna Grünberg. „Eu știu să scot măsele. Am învățat-o acum douăzeci de ani de la o dentistă. Cine știe... poate că cu îndeletnicirea asta îmi mai fac întîmplător norocul".

Kern munci pînă la zece seara și primi, în afară de o cină bună, și cinci franci. Banii ăștia împreună cu ce avea îi ajungeau pentru două zile și îi dădeau o senzație mai plăcută decît o sută de franci de-ai consilierului Oppenheim.

Ruth îl aștepta într-o mică pensiune. Acolo puteau locui cîteva zile, fără să se anunțe la poliție. Nu era singură. Lîngă ea, la masa de pe o terasă mică, ședea un bărbat zvelt și mai vîrstnic.

— Slavă Domnului că ai venit, zise Ruth ridicîndu-se, mi-a fost frică...

— Nu trebuie să ai frică. Adeseori cînd te temi, nu ți se întîmplă nimic și ți se întîmplă atunci cînd nici nu te gîndești.

— Asta e un sofism, dar nu e filosofie, zise bărbatul care stătuse cu Ruth la masă.

Kern se întoarse spre el. Bărbatul zîmbi: Veniți să beți cu mine un pahar de vin. Domnișoara Holland o să vă spună că sînt inofensiv. Mă numesc Vogt și am fost cîndva agregat în Germania. Țineți-mi de urît la ultima mea sticlă de vin.

— De ce ultima?

— Pentru că de mîine vreau să mă duc pentru o vreme de... în pensiune. Sînt obosit. Trebuie să mă odihnesc oleacă.

— Pensiune? întrebă Kern fără să înțeleagă.

— Așa o numesc eu. Se poate numi și închisoare. Mîine mă duc la poliție și declar că mă aflu de două luni clandestin în Elveția. Pentru faptul ăsta voi căpăta cîteva săptămîni de închisoare fiindcă am și fost expulzat de două ori. Pensiunea statului. E important să spui că ești de cîtva timp în țară, căci altfel călcarea interzicerii de emigrare contează ca o stare disperată în care te-ai găsit și atunci te mînă numai peste graniță.

Kern o privi pe Ruth, apoi zise: „Dacă aveți trebuință de ceva bani... am cîștigat bine azi".

— Nu, vă mulțumesc. Mai am încă zece franci, care îmi ajung pentru vinul ăsta și pentru noaptea asta.

„Sînt numai obosit și vreau să mă mai odihnesc oleacă. Și nu puteam face acest lucru decît în închisoare. Am cincizeci și doi de ani și nu sînt prea sănătos. Sînt într-adevăr foarte obosit de alergătură și de cît m-am ascuns.

Veniți, așezați-vă amîndoi lîngă mine. Cînd ești atît de singur, cum sînt eu, te bucură puțină societate.

Turnă vin în pahare: „E un Neuchâtel, aspru și curat ca apa ghețarilor.

— Dar închisoarea... începu Kern.

— Închisoarea din Lucerna e bună. O cunosc... ăsta e luxul pe care pot să mi-l satisfac: pot să-mi aleg în care închisoare doresc să intru. Mă tem de un singur lucru: că n-o să intru. Adică am să dau peste judecători prea umani, care mă vor trimite iar peste graniță. Atunci trebuie s-o iau d-acapo. Și pentru noi, așa-numiții arieni, este mai greu ca pentru evrei. Noi nu avem comunități care să ne dea ajutor... și nici coreligionari. Dar să nu mai vorbim de asta...

Ridică paharul lui: „Să bem pentru ceea ce este frumos în lume... asta nu poate fi distrus".

Ciocniră paharele. Kern bău vinul răcoros. Zeamă de struguri, must, gîndi el. Oppenheim. Și se așeză la masa lui Vogt.

— Credeam că voi fi iar singur, zise Vogt. Și acum sînteți dumneavoastră aici, cu mine. Ce frumoasă seară! Ce lumină limpede de toamnă!

Rămaseră mult timp în tăcere, pe terasa obscură. Cîțiva fluturi de noapte se izbiră cu trupșoarele lor de sticla fierbinte a micului bec electric. Vogt se rezema calm și puțin distrat de scaunul lui. Avea chipul prelung și ochii limpezi. Și deodată lui Kern și Ruth li se părură că un om dintr-un secol trecut își lua calm și stăpînit, rămas bun de la viața lui și de la lume.

— Seninătate, zise Vogt pe gînduri, de parcă și-ar fi vorbit sieși, seninătatea, fiica părăsită a toleranței... a dispărut în vremurile noastre. Multe mai posedă... știință, superioritate, modestie și resemnarea liniștită în fața imposibilului. Toate astea au dispărut din cauza sălbaticului idealism al cazărmilor care, fiind intolerant, vrea să îndrepte lumea. Reformatorii lumii au fost întotdeauna cei ce au înrăutățit lumea.. și dictatorii nu sînt niciodată senini.

— Nici cei cărora le dictează ei, zise Kern.

Vogt dădu din cap și luă o înghițitură de vin. Apoi, arătînd spre lacul ce strălucea argintiu în lumina secerii lunii și pe care îl străjuiau munții, zise : Astora nu li se poate dicta. Nici fluturilor și nici frunzișului copacilor. Și nici astora... arătă cu degetul niște cărți uzate. Holderin și Nietzsche. Unul a scris cele mai curate imnuri ale vieții... celălalt și-a închipuit dansurile dumnezeiești ale seninătății dionisiace... și amîndoi au murit nebuni... de parcă natura a pus undeva o graniță.

— Dictatorii nu înnebunesc, zise Kern.

— Firește că nu. Vogt se ridică și zîmbi. „Dar nici nu devin mai rațional".

— Vreți să vă duceți mîine într-adevăr la poliție ?

— „Da, vreau. Rămîneți cu bine și vă mulțumesc că ați vrut să mă ajutați. Mă mai duc pentru o oră pe jos la lac".

O luă încet de-a lungul străzii pustii și cînd el nu se mai văzu, pașii lui se mai auziră o clipă.

Kern se uită la Ruth. Ea îi zîmbi. „Ți-e frică ?" întrebă el.

Ea clătină capul.

— Noi nu sîntem în aceeași situație. Noi sîntem tineri. Vom răzbi.

După două zile apăru Binder din Zürich : rece, elegant și sigur de sine.

— Cum îți merge ? întrebă el.

Kern îi povesti întîmplarea cu Oppenheim. Binder ascultă cu luare aminte. Izbucni în rîs cînd află cum îl rugase Kern pe Oppenheim să intervină pentru el. Asta a fost greșeala dumitale zise el : „bărbatul ăsta e bestia cea mai lașă pe care o cunosc eu. Dar las că-l aranjez eu odată".

Dispăru și reveni seara cu o bancnotă de douăzeci de franci în mînă.

— Toată stima, zise Kern.

Binder se scutură. Nu era frumos, te rog să mă crezi. Oppenheim, naționalistul, care înțelege toate, datorită milioanelor lui. L-am speriat strașnic cu niște știri groaznice din Germania. Nu dă decît de frică, ca să-și mituiască destinul. Nu scrie asta în lista ce ți-am dat-o ?

— Nu. Aici scrie : dă, numai sub presiune.

— E același lucru. Lasă, poate o da Dumnezeu să ne întîlnim

odată cu el pe şosea, ca nişte colegi. Asta mi-ar da o satisfacţie care m-ar despăgubi pentru multe cîte am îndurat.

— Dar ce cauţi dumneata la Lucerna ?

— Mă urmărea un detectiv şi apoi.. faţa i se unîbri... vin din timp în timp aici să-mi iau scrisorile din Germania.

— De la părinţii dumitale ?

— De la mama.

Kern tăcu. Se gîndi la maică-sa. Îi scrisese din cînd în cînd, dar nu putea primi răspuns, pentru că adresa lui se schimba încontinuu.

— Îţi plac prăjituri ? întrebă Binder după un răstimp.

— Da, firește. Ai ceva cofeturi ?

— Da, aşteaptă puţin.

Se înapoie cu un pachet. Era o cutie de carton, învelită cu îngrijire în foiţă şi înăuntru o tortă din pesmeţi uscaţi.

— A sosit azi de la vamă, zise Binder.

— Dar asta mănînc-o dumneata. E făcută de mama dumitale ?

— Da, ea a făcut-o. De aceea nu vreau s-o mănînc ! Nu pot. Nici o bucăţică.

— Nu înţeleg. Doamne, dacă aş primi eu un tort de la maică-mea ! Aş mînca o lună din el ! În fiecare seară cîte o bucăţică.

— Dar înţelege, omule ! spuse Binder cu un glas de stăpînită emoţie. „Nu mi l-a trimis mie, ci fratelui meu".

Kern îl ţintui cu privirea. „Bine dar ai spus că fratele dumitale ar fi murit".

— Da, firește. Dar ea nu ştie încă.

— Nu ştie ?

— Nu. Nu pot să-i scriu. Pur şi simplu, nu pot. Cînd o să afle asta, moare. Era copilul ei preferat. Pe mine nu m-a prea iubit. El era mai bun ca mine. De aceea nici n-a dus la tăvăleală. Eu răzbat. După cum vezi ! Aruncă bancnota de la Oppenheim pe jos.

Kern o ridică şi o puse din nou pe masă. Binder se aşeză pe un scaun şi îşi aprinse o ţigară. Apoi scoase o scrisoare din buzunar. „Iată... asta-i ultima ei scrisoare. Era în cutie. Dac-o citeşti ai să înţelegi de ce mă zbucium".

Era o hîrtie albastră-deschis cu o caligrafie oblică, molatică, parcă era scrisă de o femeie tînără.

„Prea iubitul meu Leopold, scrisoarea ta am primit-o ieri şi m-am bucurat atît de mult, încît am fost silită să mă aşez întîi şi să aştept să mă liniştesc. Pe urmă am deschis-o şi am început s-o

citesc. Inima mea nu mai e așa de teafără, din cauza atîtor turburări. Ce bucuroasă sînt că ai găsit în sfîrșit de lucru! Chiar dacă nu cîștigi așa de mult, nu te necăji; dacă ești harnic o să progresezi. Și a unci ai să poți mai tîrziu să și studiezi. Dragă Leopold, veghează puțin și asupra lui George. El e așa de repezit și de nesocotit. Dar atît cît te știu pe tine lîngă el sînt liniștită. Azi dimineață ți-am făcut o tortă, pe care o mîncai tu totdeauna cu plăcere. Ți-o trimit, pentru că torta din pesmeți e bună și cînd e uscată. Leopold dragă, mai scrie-mi cît de curînd, dacă ai timp. Sînt tot timpul neliniștită. Nu ai vreo fotografie de a ta? Să sperăm că în curînd vom fi cu toții împreună. Nu mă uita, Mama ta care te iubește. Salutări lui George".

Kern puse scrisoarea pe masă. Nu i-o înapoie lui Binder, o puse pe masă, lîngă el.

— O fotografie, zise Binder, de unde s-o iau?

— Cum, a primit abia acum ultima scrisoare a fratelui dumitale?

Binder clătina din cap. S-a împușcat acum un an. De atunci îi scriu eu, la cîteva săptămîni o dată, cu caligrafia fratelui meu O imit bine. Ea nu trebuie să afle nimic. Nu crezi și dumneata că ea nu trebuie să știe nimic? Spune-mi ce părere ai?

— Da, cred că e mai bine așa.

— Are șaizeci de ani și inima îi e bolnavă. Nu mai trăiește mult. Am să fac în așa fel ca să nu afle că el a fost în stare... mă înțelegi... asta dînsa n-ar putea concepe în ruptul capului niciodată.

— Da.

Binder se scoală de pe scaun. „Trebuie să-i scriu iarăși o scrisoare ca din partea lui. Dar o fotografie... de unde s-o iau".

Luă scrisoarea de pe masă. Ia te rog torta. Dă-i-o lui Ruth. nu trebuie să-i spui proveniența.

Kern șovăi.

— E bună. Am să tai numai o bucățică din ea.... numai atît ca să... Scoase un briceag din buzunar și tăie o fîșie subțire de la margine, și o puse în scrisoarea mamei sale. Știi dumneata un lucru? spuse el apoi cu obrazul ciudat de descompus. „Fratele meu n-a iubit-o pe mama niciodată atît de mult. Dar eu... eu! Caraghios, nu-i așa? Și la ultimele sale cuvinte se duse în odaia lui.

Era seara, pe la orele unsprezece. Ruth și Kern ședeau pe terasă. Binder cobora scara. Avea iarăși o ținută rece și era elegant, ca mai înainte.

— Veniți cu mine undeva, zise el. „Nu pot dormi și n-aș vrea să fiu singur, azi. Numai o oră. Cunosc un local care e sigur. Faceți-mi plăcerea".

Kern se uită la Ruth. „Ești obosită? o întrebă el".

Ea clătină capul.

— Faceți-mi pe plac. Numai o oră. Ca să mai văd și altceva.

— Bine.

Îi duse într-o cafenea-bar, unde se dansa. Ruth privi împrejur. Aici e prea elegant, zise ea, „nu-i de noi!"

— Dar pentru cine să fie, dacă nu pentru noi, cosmopoliții, replică Binder cu sarcasm. Dacă te uiți bine aici nu e așa de elegant... Aici sîntem feriți de detectivi. Și aici un coniac nu e mai scump ca în altă parte. Dar muzica e mult mai bună. Și cîteodată ai nevoie și de asta. Poftiți, vă rog. Iată avem și loc.

Se așezară și comandară ceva de băut. „La ce bun...", zise Binder, ridicînd paharul. Să fim voioși! Viața se sfîrșește acu, acu, și după aceea nu ne dă nimeni nimic pentru ea, de-am fost veseli sau de-am fost triști.

— Exact. Kern ridică și el paharul. „Să presupunem că sîntem băștinași, nu-i așa Ruth? Sîntem niște oameni care au locuință la Zürich, și au făcut o excursie la Lucerna".

Ruth dădu din cap zîmbind.

— „Sau sîntem turiști, zise Binder. Niște turiști bogați".

Goli paharul și comandă altul.

— Mai iei și dumneata unul? îl întrebă pe Kern.

— Mai tîrziu.

— Mai ia încă unul. Grăbești buna dispoziție. Ia, te rog.

— Bine.

Ședeau la masa lor și priveau la cei ce dansau. În local se aflau o mulțime de tineri cam de vîrsta lor... cu toate astea ei făceau impresia că sînt trei copii, care ședeau aici, privind cu ochii măriți în jurul lor. Nu era numai faptul că ei n-aveau patrie... era și lipsa de bucurie a unei tinereți ce nu avea prea multă nădejde și nici viitor. Ce-i cu noi? gîndi Kern. Parcă era vorba să fim veseli! Am tot din ceea ce aș putea avea și aproape nițel mai mult Atunci... de ce...?

— Îți place? o întrebă pe Ruth

— Da, foarte mult, răspunse ea.

Localul se întunecă, un reflector colorat alunecă peste o dansatoare drăguță și zveltă, ce făcea piruiete.

— Minunat, nu ? întrebă Binder și bătu din palme.

— Extraordinar ! Kern aplaudă și el.

— Muzica e strașnică, nu ?

— De foarte bună calitate.

Erau porniți să găsească totul splendid și să fie veseli ; dar totul parcă era acoperit cu praf și cenușă și ei nu știau de unde provenea senzația asta.

— De ce nu dansați ? întrebă Binder.

— Vrei Ruth ? Kern se sculă.

— Nu știu dacă pot, zise Ruth.

— Nici eu nu prea știu să dansez.

Ruth șovăi o clipă apoi îl urmă pe Kern. Reflectoarele alunecau peste dansatori. „Tocmai vine o lumină violie, zise Kern, e momentul să intrăm".

Dansară cu băgare de seamă și sfioși. Dar încetul cu încetul deveniră mai siguri pe ei mai ales cînd își dădură seama că nu îi observa nimeni. „Ce frumos și plăcut e să dansez cu tine", zise Kern.

Ruth se rezemă de el și alunecă încet în ritmul muzicii. Pentru o clipă uitară totul... erau numai viață tînără ce se dorea una pe alta și care scăpase de umbra spaimei, a politicii și a neîncrederii.

Muzica tăcu. Se întoarseră la masa lor. Kern se uită la Ruth. Ochii ei străluceau și chipul ei era însuflețit. Avea deodată o expresie radioasă și aproape semeață. Kern își zise : dacă am putea trăi și noi cum am vrea... și o clipă fu grozav de amărît.

— Ia privește cine vine ! zise Binder.

Kern ridică privirea. Consilierul Arnold Oppenheim traversă încăperea ca s-o ia spre ieșire. Ajuns lîngă masa lor, șovăi și se opri brusc. Îi țintui cu privirea pe toți trei, apoi mormăi : „Foarte interesant ! Extrem de instructiv !"

Nu-i răspunse nimeni. „Cu asta te alegi pentru bunătatea și ajutorul pe care-l dai !" continuă el, indignat. „Banii sînt cheltuiți imediat la baruri, în petreceri".

— Uneori puțină uitare e mai necesară decît. mîncarea, domnule consilier comercial, replică Binder, liniștit.

— Astea-s vorbe ! Oameni atît de tineri ca voi n-au ce căuta în baruri.

— Nici pe șosea, răspunse Binder.

— Îmi dați voie să vă recomand ? zise Kern, întorcîndu-se către Ruth. „Domnul care e supărat pe noi este consilierul comercial Oppenheim. A cumpărat de la mine o bucată de săpun la care am cîștigat patruzeci de centime".

Openheim îl privi uluit. Apoi respiră zgomotos zicînd ceva, care suna ca „obrăznicie" și plecă furios.

— Ce a fost asta ? întrebă Ruth.

— Lucrul cel mai banal din lume, replică Binder cu un glas plin de sarcasm. Binefăcătorul conștient. Mai tare ca oțelul.

— Va aduce cu siguranță poliția ! Trebuie să plecăm.

— E prea laș pentru asta și apoi e și incomod.

— Totuși e mai bine să plecăm.

— Bine.

Binder plăti, se ridicară și plecară la pensiune. În drum, în apropierea gării, le veniră doi bărbați înainte. „Atenție", șopti Binder. Un detectiv ! Un acr cît mai firesc.

Kern începu să fluiere încetișor, o luă de braț pe Ruth și rări pasul. Simțea că Ruth voia să meargă mai repede și-i apăsă brațul, rîse și o tîrî încet mai departe.

Cei doi bărbați trecură pe lîngă ei. Unul din ei purta o pălărie tare și fuma calm o țigară. Celălalt era Vogt. El îl recunoscu și ochii lui avură o privire aproape invizibilă de compătimire.

După cîteva secunde, Kern întoarse capul. Cei doi bărbați dispăruseră. „Direcția Basel, tren ora 12 și 15 spre granță", declară Binder ca specialist.

Kern încuviință : „A avut un judecător prea omenos".

Își continuară drumul. Ruth tremura. „Pe neașteptate simt ceva neliniștitor aici", spuse ea.

— Franța, răspunse Binder... Paris... Un oraș mare, ăla ar fi cel mai bun.

— De ce nu te duci d-ta acolo ?

— Nu știu o boabă franțuzește. Și-apoi eu sînt specialist pentru Elveția... și deosebit de asta... El se opri.

Merseră tăcuți mai departe. Un vînt rece venea dinspre lac. Cerul se arcuia spre vest, albastru cenușiu și străin deasupra lor.

În fața lui Steiner ședea fostul avocat doctor Goldbach II de la Curtea de apel din Berlin. Era un nou mediu telepatic pe care Steiner îl găsise în Cafeneaua Sperler.

Goldbach avea aproape cincizeci de ani și fusese expulzat ca evreu din Germania. Făcea negoț cu cravate și dădea sfaturi juriste pesimiste. Cu asta însă cîștiga atît cît să nu moară de foame. Avea o nevastă frumoasă în vîrstă de treizeci de ani pe care o iubea. Dînsa trăia deocamdată din vînzarea bijuteriilor; dar el știa că nu o va putea păstra probabil mult. Steiner îi ascultase povestea și îi propusese slujba de seară, în restul timpului putîndu-se ocupa de profesia lui.

După scurt timp, Goldbach se dovedi nepotrivit ca mediu. Confunda totul și rata reprezentațiile. După aceea, noaptea venea la Steiner și îl implora să nu-l dea afară.

— Goldbach, azi ai fost nemaipomenit de prost! îl avertiză Steiner. Așa să știi că nu poate să mai meargă.

Goldbach îl privea ca pe un cîine ciobănesc pe moarte?

— Bine, dar e atît de simplu, continuă Steiner. Numărul pașilor d-tale pînă la primul par de cort înseamnă al cîtelea rînd de scaune. Ochiul drept închis înseamnă cucoană, stîng, domn. Numărul degetelor arătat fără să bată la ochi, al cîtelea din stînga. Dacă pui înainte piciorul drept înseamnă că e ascuns în partea de sus a corpului, dacă e piciorul stîng, partea de jos a corpului; cu cît piciorul e mai avansat, cu atît e mai sus sau mai jos... Din cauza dumitale am modificat sistemul, pentru că ești așa de neajutorat.

Avocatul își duse nervos degetele la gulerul său. „D-le Steiner, spuse el conștient de vina lui — am învățat-o pe de rost, o încerc în fiecare zi... Dumnezeu știe, parcă-i o vrajă..."

Steiner clătină capul. „Și un copil ar putea să rețină. Opt semne diferite, nu mai mult! Și-apoi încă patru pentru cazuri rare".

— Le știu, doar! Dumnezeule, fac exerciții în fiecare zi, E numai datorită emoției...

Goldbach sta mic și ofilit pe lada lui și privea nedumerit înaintea lui. Steiner rîse. „Dar în fața tribunalului nu erai niciodată emoționat! în procese mari în care aveai de luptat cu un material greu și trebuia să ai mult sînge rece..."

— Da, da, acolo era ușor. Dar aici! Înainte să înceapă știu fiecare amănunt exact... dar cum intru în baracă, în turburarea mea, amestec totul.

— Dar, pentru Dumnezeu, de ce sînteți atît de turburat?

Goldbach tăcu cîteva clipe. „Nu știu, spuse el apoi încetișor. Sînt multe motive".

— Spunînd aceasta, se ridică. „Voiți s-o mai încercați încă o dată mîine, d-le Steiner?"

— Firește. Dar mîine trebuie să meargă strună. Altminteri ne sare în cap Potzloch!

Goldbach scotoci în buzunar de unde scoase o foiță în care apăru o cravată. El i-o dădu lui Steiner. V-am adus aici ceva. Vă dați atîta osteneală cu mine...

Steiner o refuză. „Exclus! Asta nu există la noi..."

— Nu mă costă nimic...

Steiner îl bătu pe Goldbach pe umăr: încercare de mită a unui jurist! Ce pedeapsă se dă în plus pentru asta?

Goldbach zîmbi jenat. „Asta ar trebui să-l întrebați pe procuror. Pe un bun avocat îl întrebi doar: ce aduce ăsta în minus? Pedeapsa, de altfel, e aceeași, circumstanțele atenuante în cazuri de astea sînt excluse. Ultimul caz în genul ăsta a fost afacerea Haner și complicii săi.

Se mai însufleți: „Apărarea o făcea Freygang. Un om îndeminatic, dar căruia îi plăceau prea mult paradoxurile. Un paradox ca detalii este de neprețuit pentru că bluffează, nu poate însă constitui baza unei apărări. De aceea Freygang nu reuși. Voia să ceară apel, ca în fața curții de apel să pledeze pentru circumstanțe atenuante..." el rîse... „din cauza necunoașterii legilor".

— Bună idee, zise Steiner.

— Pentru o anecdotă, nu pentru un proces.

Goldbach sta cu capul înclinat nițeluș într-o parte, cu ochii dintr-o dată ațintiți, cu pleoapele întredeschise... acum nu mai era jalnicul emigrant și neguțător de cravate, era din nou avocatul doctor Goldbach II de la Curtea de apel, temutul tigru din jungla paragrafelor.

Cu mersul țeapăn, repede, așa cum nu i se mai întîmplase de mult, el coborî aleia principală a Praterului. Nu văzu nimic din melancolia nopții clare de septembrie; se afla din nou în sala suprapopulată a tribunalului, cu notițele în fața lui; era în locul

avocatului Freygang, vedea cum procurorul care și-a încheiat acuzarea se așază, își aranjează roba, se leagănă ușor ca un scrimer și începe cu vocea metalică: Onorată Curte, acuzatul Haner...

Stătea în fața casei în care locuia. Urcă încet scara — eziținḍ, din ce în ce mai încet.

— Nevasta mea e deja aici? întrebă el pe slujnica adormită care îi deschise.

— A venit de un sfert de oră.

— Mulțumesc. Goldbach o luă de-a lungul coridorului spre odaia lui. Era o încăpere îngustă și avea o fereastră mică ce da în curte. El își pieptănă părul, apoi bătu la ușa interioară.

— Da...

Femeia ședea în fața oglinzii și își privea cu luare aminte fața. Se întoarse. „Ce mai e nou?"

— Cum îți merge, Lena?

— Cum să meargă cu viața asta care o ducem noi! Prost! Ce mai întrebi? Și spunînd asta își examina pleoapele în oglindă.

— Ai fost plecată?

— Da?

— Unde ai fost?

— Undeva. Nu pot să stau toată ziua aici și să mă uit la pereți.

— Nici nu ți-o cer. Sînt bucuros cînd te amuzi.

Femeia începu să întindă încet și cu grijă o cremă pe piele și s-o frece. Vorbea cu Goldbach ca cu o bucată de lemn, fără nici o însuflețire, cu o înspăimîntătoare indiferență. El sta la ușă și o urmărea flămînd de o vorbă bună. Avea o piele roz și fără pete, ce strălucea în lumina lămpii. Corpu-i era plin și moale. „Ai găsit ceva?" întrebă ea.

Goldbach se năruì în sine. „Știi, doară, Lena că n-am încă permis de liberă ședere. Am fost la colegul Höpfner, nici el nu poate să facă nimic. Durează totul îngrozitor de mult...

— Da, durează de prea mult.

— Eu fac ce pot, Lena.

— Da, știu. Sînt obosită.

— Plec imediat. Noapte bună. Goldbach închise ușa. Nu știa ce să facă, să dea buzna înăuntru și s-o implore să-l înțeleagă, să-i oerșească să se culce cu el o noapte, sau? El strînse nepu-

tincios pumnii. S-o ia la bătaie, își zise el, să înfigă toate umilințele și toate înjosirile în această carne roz, să se dezlănțuie deodată plin de mînie, să răvășească odaia să lovească pînă ce această gură indiferentă și mîndră va striga, scînci și corpul moale se va chirci la pămînt.

Tremura și asculta. Karbotke nu exact Karbutke se numea bărbatul acela scund, cu fruntea îngustă și părul des, așa cum își închipuie profanii că îl au ucigașii, fusese foarte greu ca tocmai pentru o asemenea mutră să pledeze pentru achitare, punînd fapta sa în rîndul crimelor pasionale. Bărbatul îi spărsese fetei dinții, îi rupsese brațul și îi sfîșiase gura ; ochii ei la interogatoriu mai erau încă umflați, în așa hal fusese stîlcită în bătaie ; cu toate astea ea atîrna de vita aia de om cu o supunere cîinească.

Fusese un mare succes această achitare pe care o obținuse, o apărare psihologică de maestru, profund pătrunzătoare, așa cum s-a exprimat și colegul Cohn III cînd l-a felicitat.

Goldbach lăsă să-i cadă mîinile. Privi asortimentul de cravate ieftine de mătase vegetală de pe masă. Da, atunci, în odaia procurorului, între colegi — cu ce agerime demonstrase că iubirea femeii își cere stăpînul. Atunci cînd cîștiga șasezeci de mii de mărci pe an și dăruia Lenei bijuterii, al căror produs îl întrebuința ea acum.

Asculta cu atenție cum se suia în pat. O făcea în fiecare seară și se usca pentru asta, dar nu putea renunța. Obrajii i se pătară cînd auzi scîrțîitul patului. Strînse dinții, se duse la oglindă și se privi. Apoi luă un scaun și îl așeză în mijlocul odăii. „Atenție, rîndul al doilea, a treia femeie, o cheie ascunsă în pantofi, murmură dînsul. Cu precauție, el făcu nouă pași scurți pînă la scaun, clipi din ochiul drept, își trecu trei degete peste frunte și ridică piciorul stîng — mai departe... era foarte concentrat, îl vedea pe Steiner urmărindu-l și întinse piciorul mai mult.

În lumina roșiatică a becului în formă de pară umbra lui șovăia sărăcăcioasă și sucită pe perete.

— Ce o mai fi făcînd Micuțul nostru, zise Lilo în același timp cu Steiner. „Dumnezeu știe, — nu e numai din cauza nerodului ăstuia de Goldbach — dar îmi lipsește într-adevăr adesea Micuțul !

XIII

Kern și Ruth se aflau la Berna. Locuiau în pensiunea Immergrün. Era pe lista lui Binder. Puteau zăbovi în oraș două zile fără să fie nevoiți să se anunțe la poliție.

În a doua seară, foarte tîrziu, bătu cineva la ușa odăii lui Kern. Era dezbrăcat, voind tocmai să se bage în pat. Așteptă un moment, fără să se miște. Bătaia în ușă se repetă. Fără să facă zgomot, descult, alergă la fereastră. Era prea înaltă ca să poată sări jos și nu exista nici un burlan pe care ar fi putut să se cațere înapoi. Se duse încet spre ușă și o deschise.

Un bărbat de vreo treizeci de ani stătea pe coridor. Era cu un cap mai înalt decît Kern, avea față rotundă, ochi albaștri spălăciți și părul blond și creț; ținea în mîini o pălărie cenușie, pe care o manevra nervos cu degetele.

— Vă rog să mă scuzați, zise, el, „sînt și eu un emigrant ca dumneavoastră..."

Kern avea senzația că-i cresc deodată aripi... Salvat! gîndi el. Nu e poliția.

— Sînt în mare încurcătură, continuă bărbatul. „Binding e numele meu, Richard Binding. Sînt în drum spre Zürich și nu mai am nici o centimă, ca să înnoptez undeva. Nu vreau să vă cer bani. Am vrut să vă întreb numai dacă n-aș putea dormi azi-noapte aici pe jos.

Kern se uită la el. „Aici? În odaia asta? Pe jos?"

— Da sînt obișnuit și n-am să vă deranjez cîtuși de puțin. Sînt de trei nopți pe drum. Dumneavoastră știți ce înseamnă să dormi afară, pe bănci, cu veșnica teamă de poliție. Ești bucuros cînd poți sta undeva cîteva ore în siguranță.

— Asta o știu și eu. Dar uită-te și dumneata la odaia asta, dacă ai atît loc ca să te întinzi. Unde să dormi?

— Nu face nimic! O să meargă. De pildă, acolo în colț. Eu pot dormi șezînd și să mă reazem de dulap. Merge foarte bine. Pot dormi oriunde, numai să am puțină liniște.

— Nu, nu se poate. Kern chibzui o clipă. O cameră aici costă doi franci. Îți pot da eu banii. Așa-i cel mai simplu. Și dumneata ai să poți dormi tihnit."

Binding ridică mîinile refuzînd. Erau mari, roşii şi grase. „Nu, nu vreau bani de la dumneata! N-am venit pentru asta! Cine locuieşte aici are el însuşi nevoie de bănişorii lui. Şi apoi... am fost jos şi m-am interesat de un loc pentru dormit. Nu au nici o cameră liberă.

— Poate că, dacă ai doi franci, se găseşte o cameră.

— Nu cred. Gazda mi-a spus că ea n-ar putea lua bani de la cineva care a fost doi ani într-un lagăr de concentrare. Dar n-are într-adevăr nici o odăiţă liberă.

— Ce? Dumneata ai fost doi ani într-un lagăr de concentrare?

— Da. Binding îşi puse pălăria între genunchi şi scoase din portofel un certificat foarte uzat. Îl dădu lui Kern. „Iată... vedeţi! Asta-i certificatul meu de liberare din Oranienburg."

Kern luă cu precauţie actul, ca să nu-l rupă mai tare. Nu văzuse încă o adeverinţă de liberare dintr-un lagăr de concentrare. Îl citi cu de-amănuntul... se uită la ştampila cu crucea încîrligată şi avu o senzaţie neliniştitoare... de parcă s-ar fi întors cineva cu un permis de şedere legalizat... din infern.

Îi înapoie certificatul „Ascultă", zise Kern, „uite ce facem!" Dumneata rămîi în odaie şi iei patul meu. Cunosc pe cineva aci, care are o odaie mai mare. Pot dormi acolo.

Binding făcu ochii mari. „Dar asta e imposibil".

— Dimpotrivă. E lucrul cel mai uşor din lume! Kern îşi îmbrăcă paltonul peste pijama, îşi puse hainele pe braţ şi îşi luă pantofii în mînă.

— Vezi dumneata! Îmi iau lucrurile astea cu mine, aşa că nu sînt silit să te trezesc prea de dimineaţă. Mă îmbrac acolo. Îmi pare bine că pot fi de folos unui ins care a pătimit atît de mult.

— Dar... Binding apucă deodată mîinile lui Kern. Părea că vrea să i le sărute. Doamne, Dumnezeule, păi dumneavoastră sînteţi un înger! Salvatorul vieţii mele, bîigui el.

„Da de unde!" răspunse Kern intimidat. „Ne ajutăm unul pe altul, asta-i tot. Ce ne-am face altfel. Somn uşor!"

Kern chibzui o clipă, dacă n-ar fi bine să-şi ia geamantanul cu el. Avea ascunşi într-o parte a lui patruzeci de franci. Dar banii erau bine ascunşi, geamantanul era încuiat şi se sfia să-i arate făţiş neîncredere unui om care fusese în lagărul de concentrare. Emigranţii nu se fură între ei. „Noapte bună şi somn uşor", mai zise o dată şi se duse.

Ruth locuia pe același coridor. Kern o înștiință cu două bătăi scurte că era la ușă. Ea deschise îndată. „S-a întîmplat ceva ?" întrebă ea speriată, cînd îl văzu cu hainele pe braț. „Trebuie să plecăm ?"

— Nu. Am cedat numai camera unui nenorocit, care a fost în lagărul de concentrare și care n-a dormit de cîteva nopți. Pot să dorm aici pe canapea ?

Ruth zîmbi : „Canapeaua e veche și stricată. Dar crezi că patul nu e destul de mare pentru amîndoi ?"

Kern se apropie de ea și o sărută. „Pun și eu uneori niște întrebări atît de stupide", zise el, „dar crede-mă e numai din timiditate. E totul încă puțin prea nou pentru mine".

Camera lui Ruth era mai mare ca a lui Kern. Afară de canapea era la fel mobilată... dar lui Kern i se părea că e cu totul altfel. Ce ciudat, gîndi el... trebuie să fie lucrușoarele ei care îi dau alt aspect... pantofii mici, bluza, fusta castanie... cîtă gingășie se ascunde în ele.

— Ruth, zise el, „dacă am vrea să ne căsătorim", știi tu că nici n-am putea s-o facem ? N-avem acte.

— Știu. Dar asta să ne fie grija cea mai mare. De fapt, pentru ce luăm noi două camere ?

Kern rîse. Din cauza moralității elveține. Neanunțați la poliție, mai merge... dar necăsătoriți, asta-i imposibil.

În dimineața următoare așteptă pînă la ora zece. După aceea, se duse în camera lui să-și ia geamantanul. Binding era probabil iar pe drum. Geamantaul nu era încuiat. Faptul acesta îl surprinse. Știa că-l încuiase aseară. Parcă și sticlele erau altfel puse decît cum obișnuia el să le pună. Căută repede. Plicul pe care îl ascunsese într-o parte era acolo. Îl desfăcu și văzu numaidecît că banii elvețieni lipseau. Găsi numai două bancnote austriece, de cîte cinci șilingi.

Căută încă o dată, răscoli toate lucrurile din geamantan, căută și în costumul lui, cu toate că știa sigur că nu avusese banii la el. Nu purta niciodată banii la el fiindcă voia ca, în cazul cînd poliția ar pune mîna pe el, Ruth să rămînă cel puțin cu geamantanul și cu banii. Dar cei patruzeci de franci dispăruseră.

Se trînti pe dușumea lîngă geamantan. „Escrocul ! Pușlama blestemată ! Cum se poate una ca asta ?"

Rămase cîteva clipe locului. Apoi chibzui dacă era bine să-i comunice şi lui Ruth şi se hotărî să n-o facă deocamdată. Nu voia să o neliniştească.

În sfîrşit scoase lista-lui Binder şi îşi notă cîteva adrese din Berna. Apoi îşi umplu buzunarele cu săpunuri, şireturi, ace de siguranţă şi sticluţe cu apă de toaletă şi coborî scara.

Jos îl întîlni pe hotelier. „Cunoaşteţi dumneavoastră un bărbat cu numele Richard Binding ?" îl întrebă Kern.

Hotelierul se gîndi puţin, apoi clătină capul.

— Cred că individul care a fost aseară aici şi a cerut o cameră.

— Aseară n-a cerut nimeni o cameră. Nici n-am fost aici. Am jucat popice pînă la douăsprezece.

— Aşaa ! Aţi avut odăi libere ?

— Da, trei. Mai sînt şi azi libere. Aşteptaţi pe cineva ? Puteţi avea nr 7, pe coridorul dumneavoastră.

— Nu. Nu cred că mai revine acela pe care îl aştept eu. O fi pe drum spre Zürich.

Kern cîştigă pînă la prînz trei franci. Se duse într-un birt economic, ca să mănînce două felii de unt cu pîine pentru ca apoi să-şi continue comerţul lui ambulant.

Rămase în picioare în faţa tejghelei înfulecînd înfometat. Deodată era cît pe-aci să-i cadă sandvişul din mînă. Recunoscuse la una din mesele mai îndepărtat pe Binding.

Băgă restul de pîine repede în gură, o înghiţi şi o luă încet spre masa din fund. Binding şedea singur în faţa unui castron mare în care erau cotlete de porc cu varză roşie şi cartofi.

Mînca, dus pe gînduri, şi nu-l observă pe Kern decît atunci cînd se opri în faţa lui. „Aşadar, iată-te, cum îţi merge ?" întrebă el, nepăsător.

— Îmi lipsesc patruzeci de franci, zise Kern.

— Regretabil, răspunse Binding şi înghiţi o bucată mare de friptură. „Într-adevăr regretabil".

— Dă-mi restul care ţi-a mai rămas şi lichidăm chestia.

Binding bău o înghiţitură de bere şi îşi şterse gura. „Afacerea este oricum lichidată", declară el, aparent nestingherit. „Dar altminteri, ce aveai de gînd să faci ?"

Kern îşi pironi ochii în ochii lui Binding. În furia lui nici nu se gîndise încă, că într-adevăr nu putea face nimic. Dacă se duce la poliţie, îl întrebă de acte, îl arestează şi pe el şi apoi îl izgoneşte din ţară.

— N-ai nici o șansă, zise Binding. „Sînt un boxer bun. Cu douăzeci de kg mai greu decît dumneata și afară de asta : după scandalul din local, urmează poliția și expulzarea."

În clipa asta, lui Kern i-ar fi fost indiferent ce se întîmpla cu el ; dar își aminti de Ruth. Binding avea dreptate : nu avea nici o șansă. Nu putea face nimic. „Afaceri d-astea faci des ?" îl întrebă el.

— Din asta trăiesc. Și după cum vezi, trăiesc bine.

Kern se înecă aproape de ciudă : „Înapoiază-mi cel puțin douăzeci de franci", zise el răgușit. „Îmi trebuie banii. Nu pentru mine. Pentru cel căruia îi aparțin acești bani".

Binding clătină din cap. „Și mie îmi trebuie bani. Ai scăpat ieftin. Pentru patruzeci de franci ai primit o strașnică învățătură de minte : să nu mai fii atît de încrezător în oameni".

— Aici ai dreptate. Kern voia să plece, dar nu putea. „Și toate certificatele... șarlatanie și asta !"

— Nu, asta nu e. Am fost în lagărul de concentrare. Binding rîse. „Dar pentru furt la un Gauleiter. Un caz rar !"

Întinse mîna să-și ia ultimul cotlet ce mai rămăsese în castron. Cît ai clipi, Kern îl avea în mînă. „N-ai decît să faci scandal."

Binding rînji. „Nici prin gînd nu-mi trece. Sînt destul de sătul. Spune să ți se aducă o farfurie și ia și puțină varză roșie pe lîngă el. Mai mult, sînt gata să-ți fac cinste și cu un pahar de bere !"

Kern nu răspunse nimic. Se stăpînea să nu-i dea în cap cu ce i-ar fi căzut în mînă. Se întoarse repede și plecă cu cotletul în mînă. La tejghea ceru puțină hîrtie ca să-l împacheteze. Domnișoara de serviciu se uită curioasă la el apoi scoase dintr-un borcan doi castraveciori acri și îi puse în același pachet.

— Mulțumesc, mulțumesc mult, îi zise Kern, luînd pachetul. Cina pentru Ruth, gîndi el, pentru patruzeci de franci. Afurisită viață !

Ajuns la ușă, se mai întoarse o dată. Binding îl urmărea cu privirea. Scuipă de scîrbă. Binding îl salută cu două degete de la mîna dreaptă și zîmbi.

După ce trecuseră de Berna începu să plouă. Ruth și Kern nu mai aveau destui bani ca să ia trenul pînă la localitatea cea mai apropiată. E drept că mai aveau o mică rezervă, dar de aceea nu voiau să se atingă pînă nu vor ajunge în Franța. Un

automobil ce trecu pe lîngă ei îi duse cam cincizeci de kilometri. Pe urmă trebuiră să meargă pe jos. Kern nu prea îndrăznea să vîndă ceva prin sate. Bătea la ochi. Nu dormeau decît o noapte în aceeaşi localitate. Soseau seara tîrziu, cînd birourile poliţiei erau închise şi plecau dimineaţa înainte ca ele să se fi deschis.

În apropiere de Murten dormiră într-un şopron. Peste noapte se iscă o rupere de nori şi căzu o ploaie torenţială. Acoperişul era stricat şi cînd se treziră erau uzi pînă la piele. Încercară să-şi usuce straiele dar nu putură să aprindă nici un foc. Totul era jilav şi găsind cu multă cazmă un petic unde nu pătrunsese prea tare ploaia, se culcară strîns lipiţi unul de altul ca să se încălzească. Paltoanele lor, cu care se acopereau, erau prea umede... Din cauza frigului se treziră din nou şi aşteptară să se crape de ziuă ca să poată pleca.

— Umbletul o să ne încălzească, zise Kern. „După o oră poate găsim şi puţină cafea pe undeva."

Ruth dădu din cap. „Poate că răsare soarele şi ni se usuçă mai repede hainele pe noi."

Dar vremea continua să fie urîtă, ploioasă şi rece în tot cursul zilei. Era prima zi rece din lună, norii atîrnau întunecaţi şi după-amiază răpăi o nouă ploaie cu grindină. Ruth şi Kern se adăpostiră într-o capelă mică. Înăuntru era întuneric şi după un răstimp începu să fulgere şi să tune îngrozitor.

Kern simţi cum Ruth tremură. „Ţi-e tare frig ?"

— Nu, nu prea.

— Hai să umblăm puţin, e mai bine. Mă tem să nu răceşti.

— Nu, nu răcesc. Lasă-mă să mai şed puţin.

— Eşti obosită ?

— Nu. Aş vrea numai să mai şed o clipă.

— Nu vrei totuşi să umblăm puţin ? Numai cinci minute. Nu e bine să şezi cînd îmbrăcămintea ţi-e jilavă.. Şi pe jos e piatră rece.

— Bine.

Se plimbară încet prin capelă. Paşii lor răsunau în încăperea goală. Trecură pe lîngă jilţul duhovnicului, în jurul altarului şi înapoi spre sacristie.

— Pînă la Murten mai sînt nouă kilometri, zise Kern. „Trebuie să găsim înainte de sat un adăpost."

— Putem umbla nouă kilometri, e uşor.

Kern murmură ceva nelămurit.

— Ce spui ? întrebă Ruth.

— Nimic. Blestemam numai pe un oarecare Binding.

Ea îl luă de braț. „Uită mai bine. E mai simplu. De altfel cred că încetează și ploaia."

Ieșiră din capelă. Mai stropea încă, dar peste munți se arcuia un curcubeu enorm și trecea peste toată valea, ca un pod uriaș și colorat. Soarele mai era încă ascuns sub nori, ei nu puteau să-l vadă ; văzură numai lumina care străbătea ca o ceață luminoasă.

— Vino, zise Ruth. „Acum o să meargă mai bine".

Ajunseră seara la o strungă de oi. Păstorul, un țăran bătrîn și taciturn, ședea în fața ușii. Doi cîini ciobănești erau culcați lîngă el și la vederea tinerilor săriră lătrînd înaintea lor. Țăranul își scoase pipa din gură și fluieră cîinilor, ca să vină la el.

Kern se îndreptă spre el. „Putem înnopta aici ? Sîntem uzi și obosiți și nu ne mai putem continua drumul."

Țăranul se uită lung la el și zise apoi : „Sus e un pod de fîn."

— E exact ce ne trebuie.

Omul îl mai privi un răstimp. „Dă-mi chibriturile și țigările dumitale", zise în sfîrșit. „E mult fîn acolo."

Kern i le dădu. „Trebuie să vă urcați pe scară. Voi închide grajdul cînd plec. Locuiesc în tîrg. Mîine dimineață vă dau drumul."

Mulțumesc mult.

Se cățărară pe scară. Sus era cald. După o clipă veni și țăranul. Le aduse struguri, puțină brînză de oaie și piine neagră. „Acum vă încui. Noapte bună."

— „Noapte bună. Și multe mulțumiri."

Ascultară pînă îl auziră jos. Apoi își dezbrăcară veșmintele ude și le întinseră pe fîn. Scoaseră cămășile de noapte din geamantane și apoi începură să mănînce. Erau tare înfometați.

— Îți place ?, o întrebă Kern.

— Foarte mult. Ruth se rezemă de el.

— Avem noroc, nu-i așa ?

Țăranul încuie jos ușa. Podul avea o ferestruică rotundă. Se ghemuiră acolo și se uitară după țăranul care pleca. Cerul se limpezise. Se reflecta în lac. Țăranul umbla încet peste cîmpurile

secerate ; umbla cu pasul domol al omului care trăiește zi de zi în natură. Trecea numai el singur peste cîmp și făcea impresia că poartă cerul întreg pe umerii lui întunecați.

Mai stătură puțin la fereastră. Fînul din spatele lor crescu în jocul umbrei, devenind un munte whisky, pe care îl exaltă oile. Puteau să le vadă prin crăpăturile șindrilelor... o învălmășeală nedeslușită de spete flocoase din care se înălțau zgomote ușoare, care se liniștiră încetul cu încetul.

În dimineața următoare țăranul veni să deschidă grajdul. Kern se dădu jos. Ruth mai dormea încă. Fața îi era îmbujorată și respira iute. Kern îi ajută țăranului să scoată oile din strungă.

— N-am putea să mai rămînem încă o zi aici ? Ți-am ajuta în schimb puțin la treburi.

— Nu prea aveți la ce să-mi ajutați. Dar de rămas, puteți rămîne.

— Îți mulțumesc.

Kern se interesă de adrese de germani localnici din orășel. Localitatea asta nu era menționată în lista lui Binder. Țăranul îi numi cîțiva și îi explică lui Kern unde locuiau.

Kern se duse în după-amiază tîrzie, cînd începuse să se întunece. Găsi ușor prima casă. Era o vilă albă, care avea în față o grădiniță. O subretă curățică îi deschise ușa. Îl conduse imediat într-un antreu, în loc să-l lase să aștepte afară. Semn bun, gîndi Kern. „Pot vorbi cu domnul Ammers ? Sau doamna Ammers ?" întrebă el.

— Așteptați o clipă.

Fata dispăru și reveni apoi ca să-l conducă într-un salon cu mobilă de mahon. Pe toate mobilele se găseau mileuri dantelate.

După cîteva minute apăru domnul Ammers. Era un omuleț cu cioc alb și cu înfățișarea unui ins cumsecade. Îl ascultă prietenos. „Așadar, dumneata ești emigrant fără pașaport și fără permis de liberă ședere ?... Și ai săpun și lucruri casnice de vînzare ?"

— Da.

— Bine. Ammers se ridică. „O chem pe soția mea să-i arăți ei ce ai acolo."

Ieși. După o vreme intră o femeie ofilită cu ochii de egretin.

— Ce ai dumneata de vînzare? întrebă ea cu un glas mofturos.

Kern despachetă mărunțișurile. Nu mai avea prea multe. Femeia cotrobăi prin lucruri, examină acele de cusut, ca și cum n-ar mai fi văzut pînă acum vreunul, mirosi săpunul și încerca peria de dinți pe deget... apoi întrebă de preț și se hotărî în sfîrșit s-o cheme pe soră-sa.

Sora era exemplarul ei gemen. Și ea era slăbănoagă, și avea un glas sperios. Privirile celor două femei alergau în fiecare clipă spre ușă. Șovăiră atît de mult în alegerea lor încît Kern deveni nerăbdător. Dîndu-și seama că femeile nu se puteau decide, își împachetă lucrurile. „Poate mai reflectați dumneavoastră pînă mîine", zise el „și mai trec eu pe aici."

Femeia îl privi speriată. „Nu doriți o cafea?" întrebă ea.

Kern nu mai băuse de mult o cafea. „Dacă aveți una la îndemînă."

— Da, firește, numaidecît! O clipă.

Ieși neîndeminatică dar repede, sora ei însă rămase în cameră. „Îmi prinde bine acum o cafea", zise Kern, ca să spună ceva.

Sora cloncăni un rîs, ca un curcan și tăcu apoi brusc, de parcă s-ar fi înecat. Kern o privi mirat.

Doamna Ammers intră și puse o ceașcă aburindă pe masă, în fața lui Kern. „Bea liniștit. Ai timp și cafeaua e foarte fierbinte."

Sora ei izbucni în rîs, și se opri apoi speriată.

Kern nu apucă să-și bea cafeaua. Ușa se deschise și Ammers intră cu pași scurți, elastici, urmat de un jandarm.

Ammers arătă cu un gest sobru spre Kern. „Domnule jandarm, fă-ți datoria! Un individ izgonit din imperiul german. N-are pașaport."

Kern rămase împietrit. Jandarmul îl măsură și mîrîi: „Hai cu mine!"

Kern avu un moment senzația că i s-a stins creierul. Se așteptase la orice, numai la asta nu. Încet și mecanic își adună lucrurile. „De aceea mi-ați oferit cafeaua și amabilitatea!" zise el cu greu. „V-ați obosit ca să mă rețineți! Asta era motivul!" Strînse pumnii și făcu un pas spre Ammers, care se dădu imediat înapoi. „Nu te teme!" Nici nu te ating! Te blestem numai. Te blestem pe dumneata și pe copiii și pe nevasta dumitale din toată puterea sufletului meu. Să cadă asupra voastră nenorocirile

din lume! Copiii să se răzvrătească împotriva dumitale și să te lase singur, sărac, în jale și mizerie!

Ammers păli; ciocul lui se clătină. „Apără-mă!" comandă el jandarmului.

— „Domnule Ammers", îi răspunse jandarmul calm. Dumneata n-ai dreptul să-mi dai mie porunci. Asta-i numai treaba superiorilor mei. Ai adus un bărbat pentru notificare; am venit. Restul e treaba mea... „Hai urmează-mă", zice lui Kern.

Ieșiră amîndoi. Kern umbla tăcut lîngă jandarm. „Omul lui Dumnezeu", zise acesta după un răstimp, „dar bine, n-ai știut, cine e ăsta?... Oile se duc uneori de-a dreptul la hiene... Păi ăsta-i spionul secret al partidului național-socialist de aici din localitate. Ăsta a denunțat pe mulți."

— Dumnezeule sfinte!

— „Da", continuă jandarmul, „ăsta-i adevărat ghinion, nu?"

Kern tăcu. „Nu știu", zise el după o clipă, ca tîmpit. „Știu numai că m-așteaptă cineva care e bolnav".

Jandarmul privi înaintea lui și dădu din umeri. „Nu mă privește. Trebuie să te duc la poliție". Privi în jurul lui. Strada era pustie. „Nu te-aș sfătui să încerci să fugi! N-are nici un rost! De fapt am un picior scrîntit și n-aș putea să fug după dumneata, dar te-aș striga imediat și aș scoate revolverul, dacă nu te-ai opri." Îl măsură pe Kern cîteva clipe. „Firește că astea toate durează puțin. Dumneata ai putea între timp s-o ștergi, mai ales în locul unde ajungem acum. Acolo sînt o mulțime de străduțe și colțuri. Dacă ai tuli-o într-acolo, nu te-aș putea prinde decît dacă ți-aș fi pus înainte cătușe la mîini."

Creierul lui Kern se limpezi și deodată fu treaz și plin de nădejde. Îi țintuia pe jandarm cu privirea. Acesta își continua drumul, indiferent.

— Ascultă, te rog, zise Kern grăbit. „M-așteaptă un om, care se prăpădește fără mine. Dă-mi drumul! Sîntem în drum spre Franța, oricum voiam să părăsesc Elveția, e totuna dacă plecăm într-un fel sau altul."

— Asta nu pot să fac! replică omul, flegmatic. E împotriva regulamentului. Eu trebuie să te aduc la poliție. Dumneata poți însă să-mi scapi de sub mînă; împotriva faptului ăsta, n-am ce face. Se opri în drum. „Dacă dumneata de pildă ai lua-o la fugă pe strada asta în jos și apoi după colț și iar la stînga... atunci ai

dispărea înainte să pot trage." Îl privea pe Kern cu nerăbdare. „Acum am să-ți pun cătușele ! Da unde dracu sînt ?"

Se întoarse pe jumătate și scotoci în mod amănunțit prin geanta lui.

— „Mulțumesc !" îi zise Kern, luînd-o la fugă.

În colțul străzii întoarse capul repede și îl zări pe jandarm stînd cu mîinile în șolduri și uitîndu-se după el zîmbind.

Kern se trezi în noapte. O auzea pe Ruth respirînd repede. Pipăi prin întuneric și nimeri fruntea : era fierbinte și umedă. Nu cuteza s-o trezească ; dormea profund, dar foarte neliniștită. Fînul mirosea tare. După cîtva timp se trezi singură. Cu un glas somnoros, copilăresc ceru apă. Kern îi dădu un pahar cu apă și ea îl bău, nesățioasă.

— Ți-e cald ? întrebă el.

— Da, mi-e tare cald. Poate din cauza fînului. Mi se usucă gîtul.

— Să sperăm că nu ai temperatură.

— N-am voie să fiu febrilă. N-am voie să mă îmbolnăvesc. Nici nu sînt bolnavă. Nu sînt.

Se întoarse pe partea cealaltă și vîrîndu-și capul sub brațul lui, readormi.

Kern rămase nemișcat. Ar fi vrut să aibă lumină ca să vadă cum arată Ruth. Simțea, după fierbințeala umedă a obrazului ei, că avea febră. Dar n-avea lampă de buzunar. Așa că stătea liniștit ascultînd suflarea scurtă și repezită. Din cînd în cînd controla ceasul urmărind arătătorul care se mișca atît de încet pe cadranul fosforescent. Oile de sub ei se împingeau și uneori se văietau și păreau că trec ani pînă se face ziuă.

Ruth se deșteptă. „Dă-mi apă, Ludwig."

Kern îi dădu paharul. „Ruth, tu ai febră. Poți să rămîi o oră singură ?"

— Da.

— Dau numai o fugă pînă în tîrg ca să aduc ceva împotriva febrei.

Țăranul veni și îi descuie. Kern îi spuse ce se întîmplase. Acesta făcu o mutră acră.

— Atunci trebuie să se ducă la spital. Nu poate rămîne aici.

— Să vedem, dacă nu i-o fi mai bine pînă la prînz.

Kern se duse în tîrg la o farmacie, cu toată frica de a întîlni un jandarm sau pe cineva din familia Ammers. Îl rugă pe far-

macist să-i împrumute un termometru. Asistentul îi dădu unul contra garanție. Mai cumpără și un tub de arkanol și alergă acasă.

Ruth avea 38.5. Înghiți două tablete și Kern o înveli cu haina lui și cu paltonul ei. Cu toate acestea, temperatura în timpul prînzului se urcă la 39 de grade.

Țăranul se scărpină în cap. „Îi trebuie îngrijire. În locul d-tale aș duce-o la spital."

— „Nu vreau la spital", zise Ruth răgușită. „Mîine nu mai am nimic."

— Nu prea pare să fie așa, zise țăranul. „Dumneata ar trebui să stai într-o cameră culcată într-un pat și să nu zaci într-un pod de fîn."

— Nu, aici e cald și e bine. Lasă-mă, te rog, să rămîn aici.

Țăranul cobori. Kern se duse după el. „De ce nu vrea să plece de aici ?" întrebă țăranul.

— Ca să nu ne despărțim.

— Păi dumneata n-ai decît s-o aștepți.

— Asta nu pot. Dacă o duc la spital, va ieși la iveală că nu are pașaport. Poate că o vor opri, cu toate că n-avem destui bani. Dar pe urmă o s-o ducă poliția pînă la graniță și eu n-am să știu unde și cînd a dus-o.

Țăranul clătină capul. „Și voi n-ați făcut nimic. Nici o trăsnae ?"

— N-avem pașapoarte și nici nu putem căpăta, asta-i tot.

— Păi nu asta cred. Nu cumva ați furat ceva sau poate ai înșelat pe cineva ?

— Nu.

— Și cu toate astea vă gonește și nu vă dă pace nicăieri ?

— Da.

Țăranul scuipă. „Asta s-o înțeleagă cine poate. Un om simplu ca mine nu o înțelege."

— Din păcate, trebuie s-o înțeleg.

— Știi că poate să aibă o congestie a plămînului ?

— Congestie pulmonară ? Kern îl privi speriat. E imposibil. Atunci s-ar putea să-i fie viața în primejdie !

— De bună samă, zise țăranul, „păi d-aia îți vorbesc."

— Cred că e gripă.

— Are temperatură mare și numai un medic poate să știe ce are.

— Atunci trebuie să chem un medic.

— Aici ?

— Poate vine. Să vedem, poate găsesc un medic evreu în cartea de adrese.

Kern se duse iar în oraș. Într-o tutungerie cumpără două țigări și ceru cartea de telefon. Găsi un medic, doctorul Rudolf Beer, și se duse la el.

Ora de consultație se terminase și fu nevoit să mai aștepte mai bine de o oră. Își petrecu vremea răsfoind reviste ilustrate. Se uită la poze și nu putea pricepe că existau mitinguri de tennis și recepții grandioase, și femei pe jumătate goale în Florida, și oameni veseli, cînd el ședea aici neputincios, iar Ruth era bolnavă.

În sfîrșit, sosi și doctorul. Era un bărbat tînăr. Îl ascultă tăcut pe Kern, apoi își luă servieta și pălăria. „Veniți cu mine. Mașina e jos la scară. Mergem cu ea."

Kern înghiți în sec. „N-am putea merge pe jos ? Cu automobilul costă mai mult. Nu mai avem decît foarte puțini bani."

— Asta lăsați-o în grija mea, răspunse Beer.

Medicul o consultă pe Ruth. Ea privea înfricoșată spre Kern și clătină încet capul. Nu voia să plece.

Beer se ridică. „Trebuie să vă duceți la spital. E o gripă și există primejdia unei pneumonii. Vă duc eu cu mașina."

— Nu, nu vreau la spital. Nici nu putem plăti.

— Nu vă îngrijiți dumneavoastră de bani. Trebuie să plecați de aici. Sînteți serios bolnavă...

Ruth se uită la Kern. „Mai vorbim noi", zise el. „Mă înapoiez îndată."

— Vin într-o jumătate de oră să vă iau, declară medicul. Aveți ceva pături ?

— Avem numai asta.

— Aduc eu ceva. Așadar, peste o jumătate de oră.

Kern coborî cu doctorul. „E neapărat nevoie ?"

— Da, nu poate rămîne aici, în fîn. N-are nici un rost s-o ducem într-o odaie oarecare. Locul ei e la spital și încă repede.

— Bine, zise Kern. Atunci trebuie să vă mărturisesc ce înseamnă întîmplarea asta pentru noi.

Beer îl ascultă. Dumneata crezi că ai s-o poți vizita ?

— Nu. În cîteva zile s-ar zvoni și poliția m-ar găsi imediat.

Singura posibilitate e să rămîn în apropierea ei şi să aflu de la d-voastră cum îi merge.

— Înţeleg. Poţi veni oricînd să te interesezi.

— Mulţumesc. Starea ei e gravă ?

— Nu. Poate să devină. Trebuie neapărat s-o scoatem de aici.

Kern urcă încet scara spre pod. Parcă era surd şi nu simţea nimic. Obrazul alb cu cearcănele mari, întunecate, se îndreptă spre el. „Ştiu ce vrei să spui", şopti Ruth.

Kern dădu din cap. „Altfel nu se poate. Trebuie să fim fericiţi că am găsit pe medicul ăsta. Sînt încredinţat că ai să intri pe gratis în spital".

— Da. Ruth privi în gol. Deodată se ridică înspăimîntată. „Doamne, Dumnezeule ! Dar ce se întîmplă cu tine, dacă eu intru în spital ? Şi cum să ne revedem ? Tu nu poţi veni acolo, s-ar putea să te aresteze".

Se aşeză lîngă ea şi strîngîndu-i mîinile fierbinţi într-ale sale, îi spuse : „Trebuie să fim rezonabili. Le-am chibzuit pe toate. Eu rămîn aici. Ţăranul îmi dă voie. Te aştept. E mai bine să nu vin la spital să te vizitez. Să nu se afle ceva. Facem aşa : vin în fiecare seară la spital şi mă uit în sus la fereastra ta. Medicul o să-mi spună în care odaie te afli. Şi asta contează cît o vizită."

— La ce oră ?

— La nouă.

— Atunci e întuneric şi n-am să te pot vedea.

— Nu pot veni decît pe întuneric, altminteri e periculos. Nu pot să mă las să fiu văzut ziua.

— Mai bine să nu vii deloc. O să meargă şi aşa.

— Ba da, vin. De nu, n-am să pot îndura situaţia asta. Hai, acum trebuie să te îmbraci.

Kern îi spălă obrazul, turnînd apă din cană pe o batistă şi apoi i-l şterse. Buzele ei erau fierbinţi şi crăpate. „Ruth", îi zise el, să ne gîndim la tot ce s-ar putea întîmpla. În caz că, atunci cînd ai să te însănătoşeşti tu, eu n-am să mai fiu aici, sau te izgoneşte pe tine, să ceri să fi trimisă la graniţă, la Geneva. Să ne înţelegem de acum, ca să ne scriem la Geneva la post-restant. O să trimitem şi doctorului adresele noastre în cazul că voi fi prins. Aşa că ne interesăm la el. Mi-a promis că ne ajută. Prin

dînsul am să aflu ce-i cu tine și ție o să-ți trimit vești tot la fel. Astfel sîntem asigurați că nu ne pierdem niciodată.

— Da, Ludwig, șopti ea.

— Nu te teme, Ruth. Îți spun lucrurile astea numai... în cazul cel mai rău, dacă ar fi să pună mîna pe mine. S-au dacă se întîmplă să afle poliția cînd pleci din spital. Dar eu cred că o să-ți dea drumul de la spital, fără să afle poliția, și plecăm nestingheriți amîndoi.

— Dar dacă află poliția ?

— Nu poate să-ți facă altceva decît să te trimită la graniță. Și acolo te aștept eu. La Geneva, Poștă Centrală... Uite aici ceva bani. Ascunde-i, o să-ți trebuie poate pentru călătorie.

Îi dădu puținul pe care îl mai avea încă. „Să nu spui la spital că ai bani. Trebuie să-i păstrezi pentru mai tîrziu."

Doctorul strigă de jos. „Ruth" ! Kern o luă în brațe. „Ai să fii curajoasă, Ruth ?".

Se agață de el. „Vreau să fii curajoasă. Și vreau să te revăd".

— Geneva, Post-restant, dacă se încurcă lucrurile. Altminteri te iau de aci. În fiecare seară, la ora nouă, vooi sta afară și îți voi dori tot ce se poate dori unei iubite.

— Vin la fereastră.

— Ai să rămîi în pat. Altfel nu vin. Mai rîzi o dată.

— „Gata ?" strigă doctorul de jos.

Ea îi zîmbi printre lacrimi. „Să nu mă uiți !"

— Cum aș putea ? Tu ești doar totul pentru mine.

O duseră pe Ruth la mașină, o acoperiră bine.

— „Pot să mă interesez și astă-seară ?" întrebă Kern.

— Firește. Rămîi acum aici ? Da, e mai bine. Poți veni oricînd.

Automobilul o porni. Kern rămase locului : stătea nemișcat, dar i se părea că un uragan îl trăgea din spate.

La orele opt se duse la doctorul Beer. Medicul era acasă și îl liniști : Ruth avea temperatură mare, dar deocamdată nimic primejdios sau alarmant. Părea să fie o congestie pulmonară obișnuită.

— Cît ține ?

— Dacă decurge normal, două săptămîni. Și apoi o săptămînă de convalescență.

— Cum facem cu onorariul? întrebă Kern. „N-avem un sfanț".

Beer rîse. „Pentru un moment se află la spital. Se va găsi apoi o societate de binefacere oarecare să preia cheltuielile de întreținere și căutare".

Kern îl privi: Și onorariul dumneavoastră?

Beer rîse din nou: „Te rog păstrează cei cîțiva franci. Eu pot trăi și fără ei. Mîine poți să vii să te interesezi. Și cu aceste vorbe se ridică".

— În ce odaie? La ce cat?

Beer își duse arătătorul lui osos la nas. Stai oleacă... etajul al II-lea, camera numărul 35.

— Care fereastră e asta?

Beer clipi din ochi. Cred că e a doua, pe dreapta. Degeaba însă vrei s-o știi, la ora asta de bună seamă doarme.

— Nu de aia întrebam.

— Firește, nu, replică Beer.

Kern nu se interesă unde se găsește spitalul. Îl găsi repede și se uită la ceas era nouă fără un sfert. Fereastra a doua din dreapta era întunecată. Dînsul aștepta. N-ar fi crezut niciodată că poate dura atît de mult pînă se face ora nouă. Deodată văzu fereastra luminîndu-se. Rămase încordat privind pătratul roșiatic. Citise odată despre telepatie și încerca acum să se concentreze pentru a transmite iubitei sale putere. „Fă să se facă sănătoasă! gîndi el energic și nu știa cui să se roage. Aspiră adînc și apoi respiră încet; își aducea aminte că respirația adîncă era indicată în cartea pe care o citise. El strînse pumnii și încordă mușchii, se ridică în vîrful picioarelor, de parcă voia să-și ia vînt și șoptea spre pătratul luminos din noapte: „Fă-te sănătoasă! Fă-te sănătoasă! Te iubesc!

Fereastra se întunecă. Văzu însă o umbră. Dînsa trebuie să fie totuși în pat! își zise el, în timp ce o năvală de fericire se revărsa dintr-însul. Ea îi făcu semn, el îi răspunse. Apoi își reaminti că dînsa nu-l putea vedea. Deznădăjduit, privi în jurul său. căutînd un felinar sau o licărire de lumină în dreptul căreia să se așeză, dar nu se vedea nimic. Atunci îi veni ceva în gînd. Smulse cutia cu chibrituri din buzunar și aprinzînd un băț îl ținu ridicat în sus.

Umbra făcu semn. El răspunse precaut semnului cu chibritul. Apoi mai aprinse cîteva chibrituri și le ținu în dreptul obrazului

său, luminîndu-l. Ruth făcu semne viguroase. El îi răspunse cu un semn să se culce la loc, ea clătină capul. El își lumină fața și dădu din cap cu putere. Ea nu-l ascultă. Atunci își dădu seama că trebuie să se urnească din loc spre a o determina să se culce în pat. Făcu cîțiva pași, schițînd plecarea, apoi aruncă toate chibriturile arzînde în sus, spre a arăta că pleacă. Ele căzură pîlpîind la pămînt și se stinseră : lumina din geam mai luci o clipă, apoi se stinse și fereastra păru mai întunecată ca totul din jur.

— „Te felicit Goldbach !" i se adresă Steiner avocatului. Azi ai fost pentru prima dată bine ! Fără nici un cusur, calm și socotit. Ai fost minunat cînd mi-ai indicat cum să găsesc chibritul în brasiera femeii.

Goldbach îl privi recunoscător. Nici eu singur nu știu cum s-a întîmplat. Pe neașteptate, ca o iluminare de ieri pînă azi. Să vedeți că am să devin un bun mediu. Mîine am să caut să născocesc alte trucuri.

Steiner rîse. „Hai, vino să bem o țuică în cinstea fericitului eveniment".

Scoase o sticlă de rachiu și îi turnă un păhăruț. „Noroc, Goldbach !".

— Noroc !

Goldbach se înecă și puse paharul de o parte. „Scuzați", zise el, nu mai sînt desprins. Dacă n-aveți nimic împotrivă aș vrea să plec imediat.

— Da' cum să nu ! Isprăvim îndată. Nu vrei cel puțin să-ți bei paharul ?

— Da, bucuros ; Goldbach bău ascultător.

Steiner îi dădu mîna. Șu nu exersa prea multe lucruri. Altminteri, cu atîta rafinament, n-o să mai găsesc lucrurile pitite.

— Nu, nu.

Goldbach străbătu repede aleia spre oraș. Se simțea ușor, de parcă lepădase o grea povară. Dar avea o ușurare fără bucurie.

— Nevastă-mea e acasă ? întrebă el pe slujnica din ușa pensiunii.

— Nu. Și fata se porni pe rîs.

— Dar pentru ce rîzi ? întrebă Goldbach, contrariat.

— De ce să nu rîd ? E interzis să rîzi ?

Goldbach o privi dus pe gînduri : „N-am voit să te supăr. Rîzi cît pofteşti".

O luă de-a lungul coridorului îngust spre odaia lui şi, ajuns acolo, ascultă la uşă. Nu auzi nimic. Îşi perie cu grijă hainele şi părul, apoi bătu la uşă, deşi fata îl anunţase că soţia lui nu e acasă. Poate că a venit între timp. Nu răspunse nimeni. Apăsă precaut clanţa şi intră. La oglindă ardea becul. El privi lumina ca un navigator farul. Se va întoarce îndată, zise el, altfel n-ar arde lumina.

Dar el şi ştia undeva în mădularele lui uşoare ca aerul, în labirintul cenuşiu al arterelor sale, că dînsa nu se mai întoarce. O ştia în străfundul cugetului său, dar creierul lui se ţinea, cu încăpăţînarea fricii, ca de o bîrnă care îl putea scăpa de torent, de vorbele fără sens : trebuie să se întoarcă, altfel n-ar arde lampa...

Apoi însă descoperi golul odăii. Periile şi borcanele de cremă de pe suportul oglinzii lipseau, o uşă a garderobului sta pe jumătate deschisă şi pata roză a veşmintelor lipsea dinăuntru ; el privea negru şi părăsit. Numai mirosul mai stăruia în odaie ; o adiere de viaţă, dar şi ea slabă amintire şi durerea pînditoare. Apoi găsi scrisoarea pe care se miră, tîmp, că nu o văzuse atîta timp ; se odihnea în mijlocul mesei.

Dură mult pînă o deschise. Ştia dinainte totul ; la ce să o mai deschidă. În sfîrşit, o rupse cu o spelcă uitată acolo, ce rămăsese pe scaun. Alături de el. O citi dar slovele nu pătrundeau în pojghiţa de gheaţă a creierului său ; rămaseră moarte ; vorbe dintr-o gazetă, dintr-o carte, vorbe la întîmplare ce nu îl priveau. Spelca din mîna lui era mai vie.

Şedea liniştit acolo şi aştepta durerea şi se miră că nu vine. Era numai un simţămînt surd, ca nemăsurata amorţeală înainte de a adormi, după ce luase o doză prea mare de bromură.

Rămase multă vreme aşa. Îşi privi mîinile ; şedeau ca nişte animale albe şi moarte, palide, nesimţitoare caracatiţe cu cinci tentacule moi. Ele nu-i aparţineau. El nu îşi aparţinea în genere sieşi, era corpul altuia, ai cărui ochi erau îndreptaţi asupra lui şi pironeau o ologire ce numai din cînd în cînd se manifesta.

În cele din urmă se sculă şi se înapoie în odaia lui. Văzu cravatele înşirate pe masă. Căută maşinal o foarfecă şi începu să taie fîşiile, cu o grijă, fîşie după fîşie. El nu lăsă bucăţile

tăiate să cadă pe duşumea, ci le adună pedant cu mîna scobită şi le îngrămădi într-un mănunchi colorat pe masă. În mijlocul acestei activităţi mecanice, se surprinse în ceea ce făcea ; puse de o parte foarfeca, şi încetă lucrul. Imediat după aceea uită ceea ce făcuse. Străbătu cu paşi ţepeni odaia şi se aşeză într-un colţ. Acolo rămase înghemuit şi îşi frecă mîinile întruna cu o mişcare obosită şi curioasă ; mişcare bătrînească, de parcă îngheţa şi nu mai avea într-adevăr puterea să se încălzească.

XIV

Kern aprinse ultimele chibrituri, aruncîndu-le în aer. Deodată simţi o mînă pe umărul său. „Ce faci dumneata aici?"

Tresări, se întoarse şi zări o uniformă „Nimic", bîigui el. „Scuzaţi, o joacă, nimic altceva".

Agentul îi privi cu băgare de seamă. Nu era acelaşi care îl arestase la Ammers. Kern aruncă o privire în sus la fereastră. Ruth nu mai era acolo şi nici n-ar fi putut să observe ceva ; era prea întuneric.

Kern încerca cu un zîmbet naiv. „Vă rog mult să scuzaţi. Era numai o glumă. Vă daţi doar seama că nu s-a putut întîmpla ceva datorită gestului meu. Cîteva chibrituri, atît tot. Am vrut să-mi aprind o ţigară. Fiindcă nu ardea bine, am aprins deodată mai multe. Era cît p-aci să-mi ard şi degetele".

Rîse, bălăbăni mîna şi vru să plece. Dar agentul îl opri. Un moment ! Dumneata nu eşti elveţian, aşa-i ?

— De ce nu ?

— Păi s-aude. De ce tăgăduieşti ?

— Nu tăgăduiesc. Mă mir numai cum aţi recunoscut atît de bine.

Agentul îl măsură cam bănuitor. „Nu eşti dumneata... ?" Aprinse lampa de buzunar. „Ia ascultă", şi deodată glasul lui avu alt sunet. „Îl cunoşti pe domnul Ammers ?"

— Habar n-am cine e.

— Unde locuieşti ?

— Am sosit azi dimineaţă şi tocmai voiam să-mi caut un hotel. Poţi să-mi recomanzi dumneata unul ? Dar să nu fie prea scump.

— Deocamdată ai să vii cu mine. Avem un denunţ din partea domnului Ammers. Semnalmentele se potrivesc cu ale dumitale. Să lămurim mai întîi chestiunea asta.

Kern se blestemă pe el însuşi că nu fusese mai atent. Agentul se apropiase probabil pe tălpi de cauciuc. O săptămînă întreagă îi mersese bine şi devenise prea sigur. Se uită împrejur, pe furiş ca să vadă dacă n-ar putea-o lua la fugă. Dar drumul era scurt ; după cîteva clipe se şi afla în arestul poliţiei.

Agentul care îl lăsase prima dată să fugă ședea la o masă și scria. „Asta-i ?“ îl întrebă polițistul care îl aduse.

Primul se uită fugitiv la Kern. „Se poate. Nu pot să spun exact. Era prea întuneric atunci“.

— Atunci îl chem pe Ammers, acela trebuie să-i recunoască. Și se duse să telefoneze.

— Omul lui Dumnezeu, zise primul agent către Kern, „credeam că ai șters-o demult de pe aici. Acum stai prost. Ammers atunci te-a denunțat“.

— N-aș putea fugi și acum ? Dumneata știi doar...

— Exclus. Singurul drum e prin antreu. Și acolo vorbește prietenul dumitale la telefon. Nu... acum te-ai ars. Și ai căzut în mîinile bărbatului cel mai aspru, care vrea să fie înaintat.

— Afurisită treabă !

— Da, mai ales că ai reușit să o ștergi o dată. Am fost silit atunci să raportez cazul fiindcă știam că Ammers o să spioneze.

— Isuse ! Kern făcu un pas înapoi.

— Poți să spun și Isuse Christoase ! fu de părere agentul. „De data asta nu-ți mai ajută la nimic, capeți cîteva săptămîni“.

După cîteva minute sosi Ammers. Gîfîia, atît de repede fugise. Ciocul îi strălucea. „Firește !“, zise el. Asta e ! În mărime naturală, obraznicul ăsta ! De data asta cred că n-o să mai scape, nu ?“

— De data asta nu, îi confirmă jandarmul.

— Morile Domnului macină încet, declară Ammers triumfător. Încet dar foarte fin. Ulciorul merge la apă pînă se sparge.

— Știi dumneata că ai cancer la ficat ? îl întrerupse Kern. Nu-și dădea bine seama, ce spunea. Nici nu știa, cum îi venise gîndul ăsta. Era ca turbat de furie și, fără a-și măsura încă bine nenorocirea ce îl lovise, toate gîndurile lui nu se îndreptau decît automatic spre un punct. Să-l lovească prin ceva pe Ammers. De bătut nu-l putea bate, asta i-ar fi mărit numai pedeapsa.

— Ceee ? Ammers rămase cu gura căscată de surprins ce era.

— Cancer la ficat ! Precis. Un cancer tipic ! Kern observă că lovise bine și îi dădu înainte. Sînt medicinist, de-aia știu. Într-un an vor începe și niște dureri înnebunitoare. Ai să ai o moarte groaznică ! Și nu se poate face nimic împotriva acestei boli ! Nimic !

— Dar asta-i...

— Morile Domnului ! șuieră Kern. Cum spuneai ? Da, încet ! Încet ! Ani de zile !

— Domnule jandarm! răcni Ammers. „Cer să mă apărați împotriva acestui individ".

— Fă-ți testamentul! strigă Kern. „E singurul lucru ce-ți mai rămîne de făcut! Ai să fii ros și ai să putrezești înăuntrul tău!

— Domnule jandarm! Ammers privi sălbatic în jurul lui, căutînd parcă ajutor. „Trebuie să mă apărați de aceste jigniri".

Primul agent îi răspunse: „Pînă acum nu v-a jignit cu nimic. Face numai constatări medicale".

— Pretind ca toate acestea să fie consemnate într-un proces-verbal: strigă Ammers.

— Uitați-vă! Kern arătă cu degetul. Ammers tresări în fața lui, de parcă ar fi fost un șarpe. „Culoarea cenușie a pielii obrajilor, globul ochilor gălbui... semne precise. Un candidat al morții!"

— Candidat al morții! urlă Ammers. Notați și vorbele astea:

— Candidat al morții? Nici asta nu e jignire, declară cu satisfacție fățișă primul agent. „Nu aveți de ce să vă văitați. Sîntem cu toții candidați ai morții".

— O să-ți plesnească fierea și ficatul! Kern observă cum Ammers pălea. Făcu un pas înainte și Ammers se dădu înapoi, ca în fața lui Satan. „La început nu se observă nimic", continuă triumfător Kern. „Nici nu se poate constata ușor. Dar cînd îți dai seama, e prea tîrziu. Cancer la ficat! E moartea cea mai înceată și mai înspăimîntătoare din cîte există.

Ammers îl țintuia pe Kern cu privirea. Nu mai era în stare să spună ceva. Fără să vrea duse mîna în regiunea ficatului.

— Liniștește-te acum! se răsti al doilea agent la Kern. „Ajungă-ți! Șezi colea și răspunde la întrebările noastre. De cînd ești în Elveția?"

Kern fu adus a doua zi de dimineață în fața judecătorului de ocol. Judecătorul era un bărbat mai vîrsnic, gras, cu fața rotundă, roșie. Se arăta omenos, dar nu-l putea ajuta. Paragrafele legii aveau un singur înțeles.

— De ce nu te-ai anunțat dumneata la poliție cînd ai trecut granița clandestin? întrebă el.

— Pentru că aș fi fost imediat izgonit, răspunse Kern.

— Da, asta-i adevărat.

— Și dincolo ar fi trebuit să mă prezint numaidecît la primul post de poliție. De acolo m-ar fi trimis în noaptea următoare înapoi în Elveția. Și din Elveția din nou dincolo. Și de dincolo iar aici. Astfel aș fi murit încet de foame între posturile de gra-

niță. Sau m-aș fi plimbat veșnic de la un arest la altul. „Cum să facem altfel decît să păcătuim împotriva legilor ?".

Judecătorul ridică din umeri. „N-am ce-ți face. Trebuie să te condamn. Pedeapsa cea mai mică este paisprezece zile închisoare. Asta-i legea. Trebuie să ne ferim țara de năvala emigranților.

— Știu.

Judecătorul privi în actele sale. „Tot ce pot face pentru dumneata e să introduc o cerere la curtea de apel ca să ți se încuviințeze să stai la arest și nu la închisoare".

— Vă mulțumesc, zise Kern. „Dar mi-e totuna. Nu mai am nici o dorință în privința asta".

— Nu e același lucru. Dimpotrivă, e chiar foarte important pentru drepturile civice. „Dacă capeți arest, nu contezi ca unul care a suferit o condamnare anterioară. Asta poate n-o știai !"

Kern îl privi cîteva clipe pe omul cumsecade și spuse apoi : „Drepturi civice ! Ce să fac eu cu ele ? Ce drepturi am eu ? Sînt o umbră, o fantomă, un mort civil".

Judecătorul tăcu un răstimp. „Ar trebui totuși să poți căpăta vreun act. Poate că s-ar putea cere o legitimație printr-un consulat german".

— Acum un. an a încercat să facă lucrul ăsta o judecătorie cehă. Cererea a fost refuzată. Pentru Germania noi nu mai existăm. Pentru lumea cealaltă existăm numai ca subiecte pentru poliție.

Judecătorul clătină din cap. „Dar Societatea Națiunilor n-a făcut nimic pentru dumneavoastră ? Există doar mii de oameni în categoria dumneavoastră !"

— Societatea Națiunilor deliberează de cîțiva ani problema de a ne da niște acte de identitate, răspunse Kern cu răbdare. „Fiecare țară însă încearcă să ne împingă spre cealaltă. Așa că o să mai dureze probabil încă un număr de ani".

— Și între timp...

— Între timp... cum vedeți !...

— Dar bine, Dumnezeule sfinte ! zise judecătorul nedumerit, în molaticul lui dialect elvețian. „Asta e o problemă ! Ce o să se întîmple cu dumneavoastră ?"

— Nu știu. Mai important e ce se întîmplă acum cu mine.

Judecătorul își frecă obrazul și se uită la Kern.

— Eu am un fecior. E cam de vîrsta dumitale. „Dacă ar trebui să-mi imaginez că ar putea să fie așa... Izgonit de pretutindeni, fără alt motiv decît acela că s-a născut"...

— Și eu am un tată, replică Kern. „Dacă l-ați vedea..."

Întoarse privirea spre fereastră. Soarele de toamnă își trimitea razele peste un măr, care atîrna plin de fructe. Acolo, afară, era libertatea. Acolo era și Ruth.

— Aș vrea să te întreb ceva, zise judecătorul după cîteva clipe. N-ar trebui s-o fac, dar totuși... Spune-mi, mai crezi în ceva ?

— Da. Cred în sfîntul egoism ! În neîndurare ! În minciună ! În inerția inimii !

— De asta m-am temut. Nici nu s-ar fi putut altfel...

— N-am spus tot, replică liniștit Kern, „mai cred și în bunătate, camaraderie, în dragoste. Am avut ocazia să le întîlnesc. Poate mai des ca alții, cărora le merge bine".

Judecătorul se ridică, de pe scaun și veni greoi spre Kern. „E bine să auzi asemenea cuvinte", murmură el. „Dacă aș ști ce să fac pentru dumneata !"

— Nimic, zise Kern. „Cunosc și eu legile. Am un cunoscut care e chiar specialist în privința asta. Băgați-mă la închisoare".

— Te trimit în detențiune preventivă și transmit cazul dumitale la curtea de apel.

— Dacă durează mai mult, aș prefera închisoarea.

— N-o să dureze mai mult. Voi avea eu grijă.

Judecătorul scoase un portmoneu mare din buzunar. „Din păcate nu există decît forma asta primitivă de ajutor", zise el șovăind și scoase o bancnotă împăturită. „Mi-e penibil că nu pot să te ajut altfel..."

Kern luă banii. „Este singurul lucru care ne ajută într-adevăr", replică el și gîndi : douăzeci de franci ! Ce noroc ! Cu banii ăștia ajunge Ruth pînă la graniță !

Nu îndrăznea să-i scrie. Ar fi ieșit la iveală că era de mai mult timp în țară și ar fi putut să fie condamnată. Așa îi mai rămînea încă posibilitatea de a fi expulzată sau, dacă avea noroc, să fie eliberată din spital, fără alte inconveniente.

În prima seară fu nefericit și neliniștit și nu putu să doarmă. O vedea pe Ruth zăcînd în pat febrilă și se trezi speriat, fiindcă visase că o înmormîntează. Se ghemui pe laviță și șezu mult timp

așa, cu brațele împrejurul genunchilor. Nu voia să se lase învins, dar simțea că teama e mai tare decît el. E de vină noaptea, gîndi, noaptea și spaima nopții. Spaima din timpul zilei e rațională, spaima nopții e fără margini.

Se sculă și se plimbă în mica încăpere de colo pînă colo. Respiră lung și adînc. Apoi își dezbrăcă haina și începu să facă exerciții libere. N-am voie să pierd stăpînirea nervilor, gîndi el, atunci sînt pierdut. Trebuie să rămîn sănătos, continuă să facă exerciții de gimnastică și încetul cu încetul reuși să se concentreze asupra trupului său. Pe urmă își aduse aminte de seara aceea în arestul de la Viena și de studentul care îi dăduse lecții de box. Se strîmbă și gîndi că fără studentul acela nu s-ar fi purtat aseară astfel cu Ammers. Fără el, fără Steiner. Viața asta aspră, să mă înăsprească, dar să nu mă doboare. Vreau să mă apăr. Începu să-și facă vînt, lăsîndu-și picioarele elastice și dădu niște directe lungi, la dreapta și la stînga, apoi cîteva scurte *uppercut*-uri ; repede și mereu mai repede... Deodată străluci, prin obscuritate, ca o stafie, ciobul alb al cancerosului Ammers și tot jocul deveni acum mult mai energic. Îi dădu niște directe scurte și îl lovi fără îndurare în plexul solar, încît i se păru că îl aude pe Ammers cum se prăvălește cu un geamăt la pămînt. Dar asta nu îi fu de-ajuns. Își lăsă adversarul să se ridice mereu și îi doborî sistematic umbra, gîfîind de emoție. Astfel se făcu ziuă și el era atît de extenuat și de ostenit încît căzu pe lavița lui și adormi imediat.

După două zile intră doctorul Beer în celulă. Kern sări în sus „Cum îi merge ?"

— Bine, adică normal.

Kern respiră ușurat. „De unde ați știut că sînt aici ?"

— Foarte simplu. Dacă n-ai mai venit. Unde puteai să fii ?

— Adevărat. Știe și ea ?

— Da. Cînd a văzut aseară că nu mai apari ca Prometeu, a pus pe toată lumea în mișcare ca să dea de mine. După o oră am aflat ce se întîmplase. De altfel era o idee cam trăsnită, aceea cu chibriturile.

— Da, e drept. Uneori te crezi grozav de șmecher și atunci faci de obicei prostiile cele mai mari. Deocamdată sînt condamnat la paisprezece zile. Ea o să fie restabilită pînă atunci ?

— Nu. În orice caz nu atît de sănătoasă încît să poată călători. Cred că e mai bine s-o lăsăm în spital atît timp cît s-ar putea.

— Firește ! Kern chibzui puțin. „Atunci trebuie s-o aștept la Geneva. Oricum n-aș fi putut s-o iau cu mine. Pe mine o să mă trimită peste *grani*ță".

Beer scoase o scrisoare din buzunar. „Iată, ți-am adus ceva".

Kern întinse repede mîna după scrisoare... dar pe urmă o băgă în buzunar. „Poți s-o citești acum, mai am timp".

— Nu, o citesc mai pe urmă.

— Bun. Mă înapoiez acum la spital să-i spun că te-am văzut. Vrei să-mi dai cîteva rînduri ? Beer scoase un stilou și hîrtie de scrisori din palton. „Am adus de toate".

— Vă mulțumesc nespus de mult ! Kern îi scrise lui Ruth că îi merge bine și că dorește ca ea să se însănătoșească iute. Dacă va fi trimis înaintea ei peste graniță, o s-o aștepte la Geneva. El o să fie în fiecare zi la prînz, la ora douăsprezece, în fața poștei centrale. De altfel Beer o să-i dea explicații complimentare.

Puse bancnota judecătorului înăuntru și lipi plicul. „Poftim", zise el medicului.

— Nu vrei să citești înainte de a pleca scrisoarea ?

— Nu. Încă nu. Nu așa repede. Ce am să fac toată ziua ?

— Bine. Am să te mai vizitez după cîteva zile.

— Sigur ?

— De ce nu ? Beer rîse.

— Da. Acum totul e în ordine. Cel puțin în privința asta. În următoarele douăsprezece zile nu se mai poate întîmpla nimic. Nici o surprinză. Asta mă liniștește.

După ce ieși Beer, Kern luă scrisoarea lui Ruth în mîini. Atît de ușoară, gîndi el, puțină hîrtie și cîteva linii scrise cu cerneală... și atîta fericire.

Puse scrisoarea pe marginea laviței. Apoi făcu noi exerciții. Iar îl boxa pe Ammers și îi dădu de data asta și cîteva nepermise lovituri în rinichi. „Nu ne lăsăm învinși", spuse el către scrisoare și îl doborî iar pe Ammers la pămînt. Se mai odihni și continua să stea de vorbă cu scrisoarea. Abia pe înserate o deschise și citi primele rînduri. Din oră în oră citea cîte o bucată. Seara tîrziu ajunse pînă la iscălitură. Își dădu seama de grija lui Ruth, de frica ei, de dragostea și de curajul ei și sări în sus, lovind din nou în Ammers. Lupta asta însă nu mai merse după toate regulile sportului : Ammers primi palme, lovituri de picior și pînă la urmă îi fu smuls și ciocul alb.

Steiner își impachetase lucrurile. Voia s-o ia spre Franța. Șederea în Austria devenise primejdioasă și „Anschluss-ul" cu Germania nu mai era decît o chestie de zile. Afară de aceasta, Praterul și întreprinderile Potzloch se pregăteau pentru hibernarea din timpul iernii.

Potzloch îi strînse mîna lui Steiner. „Noi, călătorii de profesie, sîntem obișnuiți cu despărțirile. Undeva te mai întîlnești odată".

— Hotărît!

— Așadar! Potzloch își prinse monoclul. „Să treci cu bine iarna... Nu-i plac scenele de adio".

— Nici mie, răspunse Steiner.

— Știi dumneata, de fapt e numai o chestie de obișnuință. Cînd ai văzut atîția oameni venind și plecînd... devine pînă la urmă numai o situație cu care te deprinzi. Ca și cum ai trece de la căișori la barca pentru tragere la semn... Fie vorba între noi, Steiner... știi dumneata care este lucrul cel mai înspăimîntător din lume? E faptul că pînă la urmă devin toate o chestie de obișnuință. Chiar și extazele!

— Chiar și războiul, zise Steiner. „Chiar și durerea! Și moartea! Cunosc pe cineva, căruia i-au murit în zece ani patru neveste. Acuma a luat-o pe a cincea, care e cam bolnăvicioasă. Ce să-ți spun, tipul se și gîndește că va fi silit să o ia pe a șasea. Totul e chestie de obișnuință".

— Numai moartea proprie, nu. Dar în ea nu crezi niciodată, serios, Steiner. Nici cînd te duci la război; altfel nici n-ar mai exista războiul. Fiecare e sigur că el o să scape.

Steiner dădu din cap, amuzat. Potzloch îi întinse încă o dată mîna. „Așadar, servus! Trebuie să mă duc repede la baraca de tragere la semn să observ cum se împachetează fructiera".

— Servus! Atunci mă duc eu pînă la căișori.

Potzloch rînji și se făcu nevăzut.

Steiner o luă spre locuința lui. Frunzișul uscat trosnea sub picioarele sale. Noaptea se înălța tăcută și neîndurătoare peste pădure. De la baraca de tras la semn se auzeau ciocanele. În caruselul pe jumătate întrerupt se bălăbăneau cîteva lămpi.

Steiner se ducea să-şi ia rămas bun de la Lilo. Dînsa rămînea la Viena, deoarece legitimaţia şi autorizaţia ei de lucru erau valabile numai pentru Austria. Chiar de ar fi putut, ea tot nu s-ar fi dus cu el. Steiner şi dînsa erau camarazi ai destinului, adunaţi de vîntul vremii — şi o ştiau amîndoi.

Ea sta în odaia-vagon şi pregătea masa. Cînd Steiner intră, dînsa se întoarse : „Ai poştă".

Steiner luă scrisoarea şi se uită la marcă. „Din Elveţia. De bună seamă de la Micuţul". Rupse plicul şi citi. „Ruth e internată în spital", spuse el apoi.

— Ce are ? întrebă Lilo.

— Pneumonie. Dar parese că nu e ceva grav. Se află în Murten. Micuţul dă seara semnale luminoase în faţa spitalului. Poate că îi mai găsesc atunci cînd ajung în Elveţia.

Steiner strecură scrisoarea în buzunarul de la piept. „Să sperăm că Micuţul ştie ce are de făcut ca să se regăsească din nou împreună".

— Negreşit, ştie, răspuse Lilo. A învăţat mult în răstimp.

— Da, cu toate astea...

Steiner voia să-i explice lui Lilo că va fi anevoios pentru Kern, în caz că Ruth va trebui dusă de la spital la graniţă. Apoi însă se gîndi că el şi Lilo se văd astă-seară pentru ultima dată şi că ar fi mai bine să nu vorbească despre doi oameni care voiau să se revadă.

Se duse la fereastră şi privi afară. Pe locul luminat cu lămpi de carbid lucrătorii împachetau lebedele, caii şi girafele Karuselului în saci cenuşii. Animalele zăceau împrăştiate pe jos de parcă o bombă nimicise brusc convieţuirea lor paradisiacă. În una din gondolele demodate şedeau doi lucrători şi beau bere dintr-o sticlă. Îşi aruncaseră hainele şi şepcile peste coarnele unui cerb alb care cu picioarele larg desfăcute aştepta, rezemat de o ladă ca încremenit, pentru veşnica plecare.

— Hai, îl pofti Lilo, mîncarea e gata. Ţi-am făcut piroşti.

Steiner se întoarse şi îi cuprinse umerii. „Mîncare", rosti el. „Piroşti". Pentru noi, diavoli nestatornici, a mînca împreună e ceva ca şi cum am avea o patrie, nu ?

— Mai există ceva, dar asta tu nu o ştii. Ea făcu o pauză de o clipă. Tu nu o pricepi pentru că nu poţi să plîngi şi nu pricepi ce înseamnă asta : să fii trist în tovărăşie.

— Da, asta nu o știu, recunoscu Steiner. N-am fost prea adesea triști.

— Nu. Tu, nu. Tu ești sau indiferent, sau sălbatic, sau rîzi, sau ești ceea ce voi numiți viteaz. Nu e asta.

— Atunci ce este, Lilo ?

— Frica să te predai simțirii. Frică de lacrimi. Frică să nu fii bărbat. În Rusia bărbații pot plînge și să rămînă totuși bărbați și să fie viteji. Tu nu ți-ai ușurat niciodată inima.

— Nu, consimți Steiner.

— Ce aștepți ?

— Nu știu. Și nici nu vreau s-o știu.

Lilo îl privi cu băgare de seamă. „Hai, mănîncă', zise ea apoi „Am să-ți dau pîine și sare în traistă, așa cum se obișnuiește în Rusia și am să te binecuvîntez înainte de pleci. Tu nelinișteș fără matcă ; poate că ai să rîzi și de asta".

— Nu.

Ea puse farfuria cu piroști * pe masă.

— Așează-te lîngă mine, Lilo.

Ea clătină capul. Azi mănînci singur. Am să te servesc și am să-ți dau de ale mîncării. E ultima ta masă.

Rămase în picioare și-i dădu piroștile, pîinea, carnea și cuștaveții. Îl urmărea cum mănîncă și îi prepară, tăcută, ceaiul Umbra mlădioasă, cu pașii ei mari prin vagonul mic, ca o panteră ce sălășluie într-o cușcă prea îngustă. Mîinile ei ovale, bronzate umblau cu cuțitul și îi tăiau carnea ; obrazul ei avea o expresie stăpînită, nelămurită și ea îi apăru deodată lui Steiner ca o figură biblică.

El se ridică și își luă lucrurile. Rucsacului, de cînd avea pașaport, îi luase locul un geamantan. Deschise ușa vagonului și coborînd scările, duse geamantanul afară, apoi se întoarse.

Lilo stătea la masă cu o mînă rezemată de marginea acesteia și ochii ei oglindeau un atît de orb pustiu, de parcă nu mai vedeau și erau deja singuri. Steiner se duse către ea. „Lilo".

Ea se urni și îl măsură cu privirea. Ochii își schimbaseră expresia. „E greu să pleci", spuse Steiner.

Ea dădu din cap și îi puse o mînă pe ceafă. Am să fiu singură fără tine".

---

* Plăcintioară în colțuri, cum fac țăranii la lăsatul secului de brînză.

— Încotro ai să te duci ?

— Nu știu încă.

— Tu ai să fii desigur în Austria; chiar dacă devine germană.

— Da.

Ea îl privi cu seriozitate. Ochii îi erau foarte adînci și strălucitori.

— „Păcat, Lilo", murmură Steiner.

— Da.

— Tu știi de ce ?

— Eu știu și tu știi din partea mea.

Continuau să se privească. „Curios, făcu Steiner — numai o parte din timp și o parte din viață a ceea ce stă între noi...

— Tot timpul, Steiner, replică Lilo, blînd, tot timpul și toată viața noastră...

El înclină capul. Lilo îi luă obrazul în mîini și rosti cîteva cuvinte în limba rusească. Apoi îi dădu o bucată de pîine și nițică sare. Mănînc-o cînd ai să fii plecat. Să-ți hărăzească o pîine fără mîhnire printre străini. Și-acum pleacă.

Steiner voia să o caute, dar cînd o privi, renunță. Pleacă acum ! spuse ea încetișor. Pleacă.

El o porni prin pădure. După un răstimp se uită înapoi. Orașul cu barăci dispăruse în noapte și nu mai era nimic decît imensa, zumzuitoarea întunecime cu pătratul de lumină al unei depărtate uși deschise și o mică siluetă ce nu-i făcea semn.

XV

Kern fu adus, după patrusprezece zile, din nou în fața judecătorului de ocol. Bărbatul gras cu fața în formă de măr îl privi mîhnit. „Trebuie să vă comunic ceva neplăcut, d-le Kern".

Kern se îndreptă. „Patru săptămîni! Atît poate s-o mai țină Beer, în caz de nevoie, pe Ruth în spital".

Recursul d-voastră a fost respins de Curtea de Apel. Ați stat prea mult în Elveția. Ideea unei stări de mizerie nu mai era justificată. Deosebit de asta mai e afacerea cu jandarmul. Ați fost condamnat la patrusprezece zile.

— Încă paisprezece zile?

— Nu. Numai patrusprezece zile. Detențiunea preventivă e socotită ca închisoare.

Kern răsufla adînc. Așadar, azi mi se dă drumul?

— Da. Ai stat numai în gînd, în loc să stai în închisoare. Mai prost e că acum ești socotit ca un om care a mai fost pedepsit.

— Am s-o suport și pe asta.

Judecătorul îl privi: „ar fi fost mai bine să n-ai cazier judiciar. Dar nu s-a putut face nimic".

— Voi fi trimis azi peste granță.

— Da. Prin Basel.

— Prin Basel? Spre Germania? Kern privi cu iuțeală în jurul lui. Era gata să sară pe fereastră și să evadeze. Auzise de cîteva ori că trimiseseră emigranții în Germania. Dar erau îndeobște fugari veniți din Germania.

Fereastra era deschisă și sala judecătoriei era la parter. Afară răsărea soarele. Afară mărul își legăna crengile și sub el era un tufiș care ar fi putut fi sărit și dincolo de el, libertatea. Judecătorul clătină capul: „Veți fi dus spre Franța, nu spre Germania. Basel este granița noastră germană și granița noastră franceză".

— N-aș putea fi expulzat prin Geneva?

— Nu, din păcate nu se poate. Basel e locul cel mai apropiat. Așa avem instrucțiuni. Geneva e prea depărtată.

Kern rămase tăcut o clipă. „E sigur că voi fi expulzat în Franța? întrebă el apoi".

— Foarte sigur.

— Nu e nimeni de aici care, fiind găsit fără acte, să fie expulzat în Germania ?

— Nimeni, după cîte ştiu. Asta s-ar putea întîmpla o dată cel mult în oraşele de graniţă. Dar nu prea am auzit de aşa ceva.

— O femeie nu va fi în nici un caz retrimisă în Germania.

— Sigur, nu. Eu în nici un caz n-aş face-o niciodată. De ce vrei să ştii ?

— N-am un motiv special. Mi s-a întîmplat doar pe drum să văd uneori femei fără acte ; pentru ele era cu mult mai greu. De aceea întreb.

Judecătorul scoase o hîrtie dintr-un dosar de pe masă şi i-o arătă lui Kern. Aici e ordinul dumitale de expulzare. Crezi acum că vei fi dus în Franţa ?

— Da.

Judecătorul puse hîrtia la loc în dosar. „Trenul d-tale pleacă în două ore".

— Şi este absolut imposibil să fiu expulzat prin Geneva ?

— Absolut imposibil. Fugarii ne fac o mulţime de cheltuieli pentru tren. Avem instrucţii stricte să-i trimitem la cea mai apropiată graniţă. În privinţa asta nu stă deloc în puterea mea să te ajut.

— Dacă aş suporta singur cheltuielile de călătorie, aş putea fi dus la Geneva ?

— Da, asta se poate. Vrei ?

— Nu ! n-am destui bani. Am întrebat numai aşa...

— Nu întreba prea mult. De fapt, dacă ai avea bani asupra dumitale ar trebui să plăteşti şi călătoria spre Basel, dar am renunţat să cerceteze. Se sculă în picioare. „Mergi sănătos ! Îţi doresc tot binele ! Să sperăm că o să răzbaţi şi în Franţa ! Şi să sperăm că în curînd se vor schimba toate !"

— Da, poate. Fără asta am putea să ne spînzurăm de oe acum.

Kern nu mai găsi ocazia să-i dea de ştire lui Ruth. Beer fusese la el cu o zi înainte şi îi declarase că prietena lui va trebui să mai stea în spital încă vreo şapte zile. Kern se decise să-i scrie imediat de la graniţa franceză. Ştia acum lucrul cel mai îm-

portant: că Ruth nu va fi în nici un caz expulzată în Germania și că, dacă ar avea bani de drum, ar putea fi adusă la Geneva.

Exact după două ore îl luă în primire un detectiv civil și se duseră la gară. Kern își ducea geamantanul. Beer îl luase de la strungă și i-l adusese. Trecură pe la o ospătărie. Ferestrele circiumei erau larg deschis. O orchestră de țitere cînta un vals tirolez și un cor de bărbați o acompania. Lîngă fereastră stăteau doi cîntăreți și chioteau. Se legănau în același timp încolo și încoace, unul cu brațul petrecut pe după umerii celuilalt.

Detectivul se opri locului. Unul din yodleri conteni. Era tenorul. „Unde dracu zăbovești atît, Max? întrebă el. Te așteaptă toți".

— Serviciul! replică detectivul.

Tenorul îl măsura pe Kern cu privirea. „Ce gunoi!" mormăi el deodată cu o voce adîncă. Atunci quartetul nostru de astă seară e descompletat.

— Exclus. În douăzeci de minute mă înapoiez.

— Sigur?

— Sigur!

— Bine. Trebuie să facem un yodler. Vezi să nu răcești!

— Nu, nu!

Își continuară drumul. „Nu călătoriți cu mine spre graniță? îl întrebă Kern după cîtăva vreme".

— Nu. Am născocit ceva nou pentru voi.

Ajunseră la gară. Detectivul căuta pe conducătorul trenului. „E aici, îi declară el și-l arătă pe Kern". Apoi predă conductorului trenului ordinul de expulzare. „Drum bun, domnul meu îi ură el pe neașteptate foarte politicos și plecă tropăind".

— Vino cu mine!

Conductorul trenului îl duse în cabina frînarului unui tren de marfă.

Cabina mică nu conținea nimic altceva decît un scaun de lemn. Kern vîrî coșul sub el. Conductorul trenului încuie ușa pe dinafară. Așa! La Basel ți se dă drumul.

Zicînd astfel își continuă drumul de-a lungul peronului slab luminat. Kern privi pe fereastra cabinei. Încercă cu precauție dacă o putea forța. Nu se putea, fereastra era prea îngustă.

Peste cîteva minute trenul o porni. Sălile goale de așteptare alunecară prin fața lui cu mesele goale și lumina chioară absurdă.

Şeful staţiei cu şapca roşie rămase în întuneric. Cîteva străzi strîmbe, bariera cu automobilele ce aşteptau, o cafenea mică în care cîţiva oameni jucau cărţi, apoi oraşul dispăru.

Kern se aşeză pe scaunul de lemn şi îşi propti picioarele pe geamantan. Şi le propti de el şi privea pe fereastră. Noaptea de afară era întunecoasă şi necunoscută şi vîntoasă şi el se simţi deodată tare nenorocit.

La Basel fu reluat de un poliţist şi dus la garda vămii unde i se dădu să mănînce. Apoi călători cu funcţionarul cu tramvaiul spre Burgfelden. Trecură prin întuneric pe lîngă un cimitir evreiesc, apoi depăşiră o cărămidărie şi cotiră de pe şosea. După ce mai merseră puţin, poliţistul se opri. „De aici încolo, o ţii drept înainte".

Kern îşi continuă drumul. Ştia aproximativ unde se găseşte şi ţinu direcţia spre St. Louis. Nu se ascunse, îi era tot una dacă îl prinde imediat.

Greşi direcţia şi ajunse abia spre dimineaţă în St. Louis. Se prezentă imediat la poliţia franceză şi declară că a fost expulzat noaptea din Basel. Trebuia să evite să fie băgat în închisoare. Asta se putea întîmpla dacă se prezenta în aceeaşi zi la poliţie, sau la vamă. Atunci, era pasibil de pedeapsă şi îi puteau astfel trimite înapoi.

Poliţia îl reţinu în timpul zilei în arest. Seara îl trimiseră la oficiul de vamă al graniţei.

La oficiu erau doi funcţionari. Unul dintre ei şedea la o masă şi scria. Celălalt şedea ghemuit pe o bancă de lîngă sobă şi fuma ţigări din tutun algerian, măsurîndu-l din cînd în cînd pe Kern cu privirea.

— Ce ai în geamantan ? întrebă el după o pauză.

— Cîteva lucruri de ale mele.

— Ia deschide-l.

Kern deschise capacul. Vameşul se ridică şi se apropie leneş, apoi se aplecă interesat asupra conţinutului gemantanului. „Apă de toaletă, săpun, parfum ! Ia te uită... toate astea le-ai adus cu dumneata din Elveţia !"

— Fireşte.

— N-ai să-mi spui că foloseşti toate astea pentru uzul d-tale personal.

— Nu. Am făcut negoţ cu ele.

— Atunci trebuie să le vămuiești ! declară funcționarul. Despachetează ! Mărunțișurile astea... el arăta acele, șireturile și alte lucruri mărunte, sînt scutite.

Kern credea că visează. „Vămuiesc ? Eu să vămuiesc ceva ?"

— Bineînțeles ! Doar nu ești curier diplomatic ! Sau poate gîndești că vreau să-ți cumpăr flacoanele ? Ai adus marfă nevămuită în Franța, hai, scoate-o repede !

Funcționarul scoase un tarif vamal și aduse în cîntar.

— N-am nici un ban, zise Kern.

— Nici un ban ? Vameșul își vîrî mîinile în buzunarul pantalonilor și se legănă pe genunchi. „Bine, atunci îți confiscăm lucrurile. Dă-le încoace".

Kern rămase ghemuit lîngă geamantan. Îl ținea strîns în mînă. „Eu n-am venit de bună voie în Franța", lămuri el. „M-am prezentat aici ca să fiu retrimis în Elveția. N-am nimic de vămuit".

— Ia te uită la el ! Vrei tu să mă înveți pe mine ?

— Lasă băiatu-n pace, François ! interveni vameșul ce ședea la masă și scria.

— Nici nu mă gîndesc ! Un *boche* ce știe totul mai bine, ca toată șleahta de dincolo ! Scoate repede sticlele !

— Eu nu sînt un *boche* ! ripostă Kern.

Acum intră un alt funcționar. Kern observă că era un grad superior. „Ce s-a întîmplat ?" întrebă el scurt.

Vameșul îi deslușì cele întîmplate inspectorului îl măsură cu privirea pe Kern. „V-ați prezentat imediat poliției ?"

— Da.

— Și voiți să vă înapoiați în Elveția ?

— Da. Pentru asta mă aflu aici.

Inspectorul chibzui o clipă. „Atunci n-are nici o vină. Nu e contrabandist. N-a vrut să înșele pe nimeni, ci a fost el însuși înșelat. Trimiteți-l înapoi și cu asta basta'.

Zise și părăsi încăperea. „Vezi măi, François, spuse vameșul care scria la birou. La ce te enervezi tu mereu ? Nu face deoît să-ți strice la ficat".

François nu răspunse nimic. Îl pironea pe Kern cu sfială. Kern răspunse privirii lui. Își aminti brusc că vorbise franțuzește și că îi înțelesese pe francezi și în sufletul lui îi binecuvînta pe profesorul cunoscut în închisoarea din Viena.

A doua zi de dimineaţă se găsea din nou la Basel. Nu se înfăţişă imediat la poliţie. Nu i se putea întîmpla cine ştie ce dacă zăbovea în timpul zilei în Basel şi se prezenta abia seara. Avea adresa lui Einder. Era oraşul cel mai invadat de emigranţi din Elveţia, dar el se decise cu toate astea să încerce să-şi agonisească ceva bani.

Începu cu preoţii. Era aproape sigur că nu îl vor denunţa. La cel dintîi fu dat imediat afară, la cel de-al doilea obţinu o felie de pîine cu unt, la cel de-al-treilea cinci franci. Îşi continuă colinda — şi avu noroc: pînă la prînz adunase şaptesprezece franci. Încercă înainte de toate să scape de ultimele sticle de parfum şi apă de toaletă pentru a fi la adăpost în caz de mai dădea ochii cu François. Nu le putu însă plasa la preoţi, dar reuşi s-o facă la celelalte adrese. După-amiază era în posesia a douăzeci şi opt de franci. O luă spre catedrala catolică, o găsi deschisă şi era locul cel mai sigur de refugiu şi odihnă. Nu mai dormise de două nopţi.

Biserica era pe jumătate întunecată şi goală. Mirosea a tămîie şi lumînări. Kern se aşeză într-o bancă şi îi scrise o epistolă doctorului Beer. În plic puse o scrisoare şi bani pentru Ruth. Îl lipi şi îi vîrî în buzunar. Se simţea tare obosit. Cu-ncetul alunecă pe scăunelul de îngenuncheat şi puse capul pe pupitrul de rugăciune. Voia să se odihnească numai un pic, dar adormi.

Cînd se trezi, nu ştia deloc unde se află. Clipea din ochi în lucirea mată şi roşie a veşnicei lumini şi treptat îşi reveni. Cînd auzi paşi se deşteptă de-a binelea.

Un prelat, în veşminte negre de preot venea domol pe cărarea din mijloc a bisericii. Se opri în faţa lui Kern iar Kern, ca precauţie, împreună mîinile.

— Nu voiam să vă stingheresc.

— Tocmai voiam să plec.

— V-am văzut de la sacristie. Sînteţi de două ceasuri aici... V-aţi rugat pentru ceva deosebit?

— Aa, da, consimţi Kern, surprins dar revenindu-şi iute.

— Sînteţi de pe aici? Prelatul privi geamantaul lui Kern.

— Nu. Kern îl privi. Preotul făcea o impresie ce dădea încrederea. „Sînt emigrant. Azi însă trebuie să trec graniţa. În geamantan am lucruri pe care le vînd".

Mai păstrase după masă un flacon de apă de toaletă și îi trecu deodată prin cap ideea nebunească s-o vîndă preotului în biserică. Era improbabil, dar el era deprins cu lucruri improbabile. „Apă de toaletă", își recomandă el marfa. Foarte bună. Și foarte ieftină. Vreau să scap de ea.

Voia să deschidă geamantanul.

Preotul îl opri cu un gest, „Lăsați. Vă cred. Să nu imităm pe zarafii din templu. Mă bucur că v-ați rugat atît de mult. Veniți cu mine în sacristie. Avem un mic fond pentru credincioșii nevoiași."

Kern căpătă zece franci. Era oarecum rușinat, dar nu ținu mult. Era prețul cîtorva sute de kilometri de cale ferată franceză pentru Ruth. Anii de ghinion par să se fi terminat — își zise el. Se înapoie în biserică și se rugă acum cu adevărat. Nu știa exact cui... el însuși era protestant, tatăl său evreu și dînsul îngenunchea într-un locaș catolic... dar găsea că în timpuri de astea e probabil și în cer puțină dezordine și că ruga lui va găsi drumul drept.

Seara se duse cu trenul la Geneva. Avea pe neașteptate presentimentul că Ruth ar putea părăsi mai devreme spitalul. Sosi acolo dimineața, depuse geamantanul în gară și se duse la poliție. Funcționarului de acolo îi declară că a fost tocmai expulzat din Franța. Cum avea ordinul de expulzare din Elveția la el, care era numai de cîteva zile, fu crezut; îl reținură în cursul zilei, și îl îndrumară noaptea în direcția Cologny, peste graniță.

El se prezentă imediat la vama franceză.

— Intrați, îi spuse un funcționar somnoros. Mai e cineva acolo. Vă trimitem către orele patru înapoi.

Kern intră în baraca vămii. „Vogt!" exclamă el surprins „Cum ai ajuns d-ta pînă aici".

Vogt dădu din umeri: „Asediez iarăși granița elvețiana".

— De atunci? De cînd ai fost adus la gară, în Lucerna?

— De atunci.

Vogt arăta rău. Era slăbit și pielea lui era mai cenușie ca plumbul. „Am ghinion" se văită dînsul. „Nu izbutesc să ajung la închisoare și, pe lîngă asta, nopțile sînt prea reci ca să le mai pot suporta.

Kern se așeză lîngă el: „Am fost la închisoare și sînt bucuros că-s din nou liber. Așa e viața!"

Un jandarm le aduse niţică pîine şi vin roşu. Mîncară şi adormiră numaidecît pe bancă. La orele patru dimineaţa fură treziţi din somn şi aduşi la graniţă. Era încă întuneric bine. Cîmpiile acoperite de brumă scînteiau palid în marginea şoselii.

Vogt dîrdîia de frig. Kern îşi scoase flanela. „Ţineţi, puneţi-o. Mie nu mi-e frig".

— Serios, nu ?

— Nu.

— Eşti tînăr, asta e. Trase puloverul peste cap. „Numai pentru cele cîteva ore pînă răsare soarele".

Puţin înainte de a ajunge la Geneva, se despărţiră. Vogt voia să încerce, prin Lausanne, să pătrundă mai adînc în Elveţia. Atîta vreme cît era aproape de hotar, îl trimiteau pur şi simplu înapoi şi nu putea rezolva cu închisoarea.

— Reţineţi flaneaua, îi spuse Kern.

— Exclus ! Asta înseamnă un capital.

— Mai am una primită în dar de la preotul închisorii din Viena. E la magazia de păstrare a bagajelor din Geneva

— Spui adevărul ?

— Fireşte. E o flanelă albastră, cu un tiv roşu. Mă credeţi sau nu.

Vogt rîse. Scoase o carte îngustă din buzunar : „Ţine în schimb asta".

Erau Poeziile lui Hölderin.

— De astea poţi şi mai puţin să te lipseşti.

— Ba da. Le ştiu pe cele mai multe pe dinafară.

Kern intră în Geneva. Dormi două ore şi la orele douăsprezece se afla la Poşta centrală. Ştia că Ruth nu putea să vină, cu toate astea o aştepta pînă la orele două. Apoi scoase lista de adrese a lui Binder şi o consultă. Avu din nou noroc : pînă în seară cîştigă şaptesprezece franci şi cu ei se duse la poliţie.

Era sîmbătă. Noaptea era neliniştită. De pe la unsprezece fură aduşi doi inşi beţi turtă. Vomitaseră în localul unde băuseră şi începură apoi să cînte. Spre ora unu erau cinci. La orele două îl aduseră pe Vogt.

— Parcă e o vrajă. Cel puţin sîntem amîndoi.

Peste un ceas îi ridicară. Noaptea era răcoroasă. Stelele licăreau şi erau foarte depărtate în înaltul cerului. Crai Nou lucea clar ca metalul topit.

Jandarmul se opri. O cotiți aici la dreapta și...

— Știu, îl întrerupse Kern. Cunosc drumul

— Atunci cu bine.

Își continuară drumul, peste fîșia îngustă a țării nimănui, între graniță și graniță.

Împotriva așteptării, nu-i trimiseră în aceeași noapte înapoi. Îi aduseră la Prefectură și le făcu un proces-verbal de trecere frauduloasă a graniței. Apoi le dădură de mîncare. În noaptea următoare îi retrimiseră peste graniță

Bătea vîntul și vremea era mohorîtă. Vogt era foarte obosit. Abia de scotea o vorbă și făcea o impresie aproape deznădăjduită. Cînd depășiseră o bună bucată granița, poposiră într-un stog de fîn. Kern dormi încleștat pînă dimineața, ca mort.

Se sculă la răsăritul soarelui. Nu se clinti ; deschise numai ochii. Era o senzație cutremurătoare pentru Kern să vadă silueta aceasta nemișcată de lîngă el, sub mantaua subțire, acest om puțintel, cu ochii tăcuți și larg deschiși.

Ședeau culcați pe o pantă ce cobora dulce și de pe care aveau în față priveliștea orașului matinal și a lacului. Fumul hoceagurilor se înălța din case în aerul proaspăt și deștepta senzația de căldură, securitate, dejun și paturi. Lacul scînteia într-o blîndă neliniște. Cogt contempla tăcut cum negurile plutitoare erau absorbite de soare și cum masivul muntelui Montblanc se ivea încet dinapoia fîșiilor de nori și începu să sclipească, ca pereții luminoși ai unui elevat și ceresc Ierusalim.

Către orele nouă se urniră. Sosiră la Geneva și o luară pe drumul de-a lungul lacului. După cîteva sute de pași, Vogt rămase locului. Ia privește încoa ! spuse el.

— Ce ?

Vogt îi arătă o clădire în formă de palat așezată într-un mare parc. Monumentala casă lucea în soare ca un castel al siguranței și al vieții îmbelșugate Parcul magnific scînteia în aurul și roșul frunzișului autumnal. Lungi șiruri de automobile stăteau trase la scară, altele stăteau aliniate în stradă.

— Minunat ! exclamă Kern. Face impresia că aici e reședința împăratului Elveției.

— Nu știți ce este asta ?

Kern clătină capul.

— E palatul Ligii Națiunilor, îl informă Vogt cu un glas plin de mîhnire și ironie.

Kern îl privi surprins.

Vogt înclină capul. „Acesta e locul unde de ani de zile se hotărăște soarta noastră, dacă să ne dea din nou acte de legitimare și să ne facă din nou oameni sau nu".

Un „Cadillac" deschis se dezlipi din șirul de limuzine și o porni. Un număr de domni tineri și eleganți ședeau înăuntru, printre ei o foarte frumoasă fată într-un mantou de lutru. Rideau și făceau semne spre alt automobil, contramandînd un dejun pe lac.

— Da, spuse peste o clipă Vogt. Înțelegi acum de ce durează atît de mult ?

— Da, consimți Kern.

— Fără speranță, nu-i așa ?

Kern înălță umerii. „Nu cred că se grăbesc prea tare".

Un portar se apropie de ei și-i măsură bănuitor : „Căutați pe cineva ?"

Kern clătină capul.

— Atunci ce doriți ? întrebă portarul.

Vogt îl privi pe Kern. În ochii lui luci o scînteie obosită de sarcasm : „Nimic", răspunse el apoi portarului. „Noi sîntem turiști. Simpli pribegi pe lumea asta a lui Dumnezeu".

— Cu atît mai bine, atunci luați-o din loc, îi porfti portarul, cu gîndul la niște anarhiști smintiți. „Da, așa e mai bine, zise Vogt".

În *Rue de Montblanc* se uitară la vitrinele magazinelor. În fața unui galantar cu bijuterii, Vogt se opri. „Aș dori să ne despărțim aici".

— Încotro o luați de astă dată ?

— Nu departe. Intru în prăvălia asta... răspunse Vogt.

Kern privi fără să înțeleagă fereastra galantarului în care erau etalate pe catifea cenușie briliante, rubine și smaralde.

— Cred că n-o să aveți noroc, spuse. Bijutierii sînt cunoscuți ca oameni incapabili de milă. Poate pentru că umblă tot timpul cu pietre. Nu dau niciodată.

— Nu vreau să iau nimic. Vreau numai să fur ceva.

— Ce ? Kern îl privi pe Vogt îndoielnic. O spuneți serios ? N-o să reușiți nimic, așa cum sînteți acuma.

— Păi nici nu vreau asta. Tocmai de asta o fac.

— Asta nu înțeleg.

— O s-o înțelegi numaidecît. Am chibzuit-o amănunțit. E singura posibilitate pentru mine să trec iarna. Pentru asta mi se dă cel puțin cîteva luni. Nu mai am de ales. Sînt aproape distrus. Încă vreo cîteva săptămîni de graniță mă dau gata. Trebuie s-o fac.

— Da... începu Kern.

— Știu tot ce voiți să-mi spuneți. Fața lui se descompuse deodată de parcă firele care o ținuseră se rupseră. „Nu mai pot, murmură dînsul. Mergi sănătos".

Kern văzu că era zadarnic să mai stăruie. Luă mîna slabă a lui Vogt. „Să sperăm. Închisoarea e foarte bună.

Vogt așteptă pînă ce Kern se depărtă o bucată, apoi păși în prăvălie. Kern rămase la colțul străzii și, simulînd că așteaptă tramvaiul, supraveghea intrarea prăvăliei. După cîteva minute văzu pe un bărbat tînăr dînd buzna din prăvălie și întorcîndu-se apoi cu un sergent de stradă Să sperăm că acum va avea liniște, își zise Kern și continuă drumul.

Imediat după ce trecu de Viena, Steiner găsi un automobil care îl duse pînă la graniță. Nu voia să riște, arătînd funcționarilor vamali austrieci pașaportul lui ; de aceea coborî puțin înainte de graniță și făcu restul drumului pe jos. Către ora zece seara se prezentă la posturile de vamă. Declară că a fost tocmai expulzat din Elveția.

— Bun, spuse bătrînul vameș cu o barbă à la Franz Iosef. Cunoaștem. Mîine dimineață te expediem înapoi. Așează-te deocamdată undeva.

Steiner luă loc afară, în fața clădirii vămii și își aprinse o țigară. Funcționarul care mai era de serviciu moțăia. Din cînd în cînd, trecea cîte un automobil. Peste vreun ceas vameșul cu barba à la Franz Iosef veni și el afară. „Cum ai spus ?" îl întreba el pe Steiner. Ești austriac ?"

Steiner fu imediat cuprins de teamă. Își cususe pașaportul în pălărie. „De unde pînă unde ?" răspunse el liniștit. Dacă aș fi austriac n-aș fi emigrant.

Funcționarul se bătu cu palma peste frunte încît barba lui argintie flutură. „Just ! Just ! Cum uiți uneori ! V-am întrebat numai pentru că îmi ziceam că dacă sînteți austriac, știți să jucați tarock."

— Tarock știu să joc. L-am învățat ca copil, în război. Am fost multă vreme într-o divizie austriacă.

— Strașnic. Împăratul Franz Iosef îl bătu pe Steiner pe spate. Atunci sînteți aproape compatriot. Ei, ce spuneți ? Facem unul ? Sîntem tocmai cîți trebuie.

— Firește.

Intrară înăuntru. Peste un ceas Steiner cîștigase șapte șilingi. Nu juca după metodele trișorului Fred ; juca cinstit. Dar juca mult mai bine decît vameșii, așa că trebuia să cîștige dacă cartea lui era întrucîtva bună.

La orele unsprezece luau împreună cina. Funcționarii vămii declarară că era dejunul, deoarece aveau serviciu pînă la orele opt dimineața. Dejunul era substanțial și bun. După-masă, continuară să joace.

Steiner căpătă o carte foarte bună. Vameșul austriac juca împotriva lui cu curajul disperatului. Luptau, dar erau *fair*. La orele unu noaptea își ziceau pe nume : la orele trei se tutuiau, la orele patru deveniră cu desăvîrșire familiali, caracterizările „porc de cîine", „pușlama", „pezevenchiule", „găoază" nu mai erau luate ca insulte, ci ca expresii spontane de uimire, admirație și afecțiune.

La orele cinci dimineața intră vameșul de serviciu. „Copii, e timpul să-l expediem pe Iosef peste graniță".

Se făcu o tăcere generală. Toți ochii se îndreptară asupra grămezii de bani adunată în fața lui Steiner. În cele din urmă împăratul Franz Iosef făcu o mișcare. „Cîștigat e cîștigat", spuse el resemnat. Ne-a șmecherit. Acum o șterge ca o rîndunică de toamnă pezevenchiul ăsta.

— Am avut cărți bune, replică Steiner. Grozav de bune cărți.

Păi tocmai asta e, consimți împăratul Franz Iosef, melancolic. Ai avut cărți bune. Mîine poate am fi avut noi cărți bune. Dar atunci nu mai ești aici. Aici e oarecare nedreptate.

— Asta așa e. Dar unde există dreptate, fraților.

— Dreptatea la cărți constă în aceea că cîștigătorul trebuie să dea revanșa. Dacă cîștigă și atunci nu poți face nimic. Dar așa... Împăratul Franz Iosef ridică mîinile și le ținu în sus. E ceva ce te nemulțumește, altminteri...

— Dar bine copii, dacă e numai asta ! Voi mă expediați peste graniță mîine seară, elveții mă trimit înapoi, și vă dau revanșa.

Împăratul Franz Iosef își lovi zgomotos mîinile întinse. Asta era ! oftă el, ușurat. Noi singuri nu ți-o putem propune, înțelegi?

Fiindcă sîntem oficialitate. Avem voie să jucăm cărți cu tine, asta nu e interzis. Dar nu trebuie să te îndemnăm să treci granița înapoi. Dacă vii din proprie inițiativă, asta e altceva.

— Vin, îi asigură Steiner. Lăsați pe mine.

Se prezentă la postul de graniță elvețian și declară că vrea să treacă noaptea din nou în Austria. Nu-l trimiseră la poliție, ci îl reținură. Era duminica. Alături de garda vămii era o cîrciumioară. După-masă era multă treabă, dar seara, după orele opt, domnea liniștea.

Cîțiva funcționari ai vămii care erau învoiți se ghemuiseră în odaia cîrciumii. Își vizitară camarazii și acum se așternuseră la joc. Jucau jass. Pînă să-și dea bine seama, Steiner era și el printre dînșii.

Elvețienii erau niște jucători admirabili. Aveam un calm de fier și un noroc enorm. La orele zece îi și luaseră lui Steiner zece franci ; către miezul nopții el se retrase cu cinci, dar la orele două noaptea, cînd se închise restaurantul, pierdea treisprezece franci.

Elvețienii îl tratară cu cîteva pahare mari de Kirș. Avea nevoie de ele întrucît noaptea era foarte răcoroasă și el trebuia să treacă Rinul prin vad.

De cealaltă parte zări, profilată pe cer, o siluetă întunecată. Era Împăratul Franz Iosef. Luna sta înapoia lui ca un nimb.

Steiner se uscă. Îi clănțăneau dinții. Apoi bău restul din Kirșul pe care i-l oferiseră elvețienii și se îmbrăcă. Cînd fu gata o luă spre silueta întunecată.

— Dar unde ai fost ? îl salută Franz Iosef. Te aștept aici de la una. Mă gîndeam că te-ai putea rătăci, de aceea stau aici !

Steiner rîse : „M-au reținut elvețienii".

— Hai, vino repede ! Mai avem numai două ore și jumătate.

Lupta începu deîndată. La orele cinci era încă nedecisă ,austriecii căpătaseră tocmai cărți bune. Împăratul Fanz Iosef își zvîrli cartea lui pe masă. Ce porcărie. Tocmai acum !

Își puse mantau și își încataramă centironul. „Hai, Sepp ! N-avem ce face. Serviciu e servici ! Trebuie să te expediem !"

Steiner și bătrînul o luară spre graniță. Franz Iosef păcăia o Virginie aromată. „Știi una", zise vameșul, după o pauză, am sentimentul că elvețienii supraveghează azi foarte sever. Așteaptă ca să te întorci, nu crezi și tu ?

— E foarte posibil, replică Steiner.

— Poate că ar fi mai cuminte să te trimitem abia mîine noapte. Atunci cred că te-ai aciuat la noi și nu mai sînt atît de atenți.

— E limpede.

Franz Iosif se opri. Vezi tu acolo ? Sclipește ceva ! E o lampă de buzunar. Uite acum și dincolo ! Ai văzut ?

— Da, foarte lămurit ! Steiner rînji. Nu văzuse nimic. Dar știa ce voia bătrînul vameș.

Franz Iosif își scărpină barba-i argintie. Apoi clipi viclean către Steiner. „Nu poți trece, asta e precis, nu ești de părere ? Trebuie să ne întoarcem. Sepp ! Îmi pare rău, dar toată granița e puternic păzită. Nu ne rămîne altceva de făcut decît să așteptăm pînă dimineața. Am să fac un raport.

— Bine.

Jucară pînă la orele opt dimineața. Steiner pierdu șaptesprezece șilingi, dar mai era încă în cîștig cu douăzeci și doi. Franz Iosef scrise raportul lui și îl predară pe Steiner vameșilor ce îl înlocuiau.

Vameșii, deși erau închistați și formaliști, îl închiseră pe Steiner în garda vămii. Dormi acolo toată ziua. Exact la orele opt apăru Franz Iosef spre a-l duce în triumf spre clădirea vămii.

Mîncară repede, dar solid, apoi începu lupta. La fiecare două ceasuri era înlocuit unul din vameși cu cei ce se întorceau de la serviciu. Steiner zăbovi la masa de joc pînă la orele cinci. La orele douăsprezece și un sfert Împăratul Franz Iosef, în focul jocului, își pîrli partea de sus a bărbii. Credea că are o țigară în gură și încercase s-o aprindă. Era o iluziune a simțurilor pentru că o oră întreagă nu-i veniseră decît cărți de pică și treflă. Vedea negru și acolo unde nu era.

Steiner birui vama. O buzunări mai ales între orele trei și cinci. În disperarea lui, Franz Iosef ceru întăriri. Telefonă la campionul de tarock din Buchs, care veni cu o motocicletă. Nu ajută la nimic. Pentru prima dată de cînd se știa, Dumnezeu era cu cel nevoiaș. Steiner avea așa o cărte, că regretă numai un lucru : că nu joacă cu milionari.

La orele cinci dimineața făcură ultimele tururi. Atunci fură amestecate cărțile. Steiner cîștigase o sută șase șilingi.

Campionul din Buchs plecă fără rămas bun, șuierînd cu motocicleta lui. Steiner și Franz Iosef o luară spre graniță. Franz Iosef arătă un alt drum. „Ia-o în direcția asta", zise el. „Bagă de seamă să te ascunzi bine dimineața. După-amiază poți înainta spre

gară. Doar ai bani acuma. Și să nu te mai prind niciodată pe aici. tîlharule! Altminteri trebuie să cerem mărire de salariu".

— Bine. Poate că odată și odată am să vă dau revanșa.

— Nu la tarock. Ne ajunge. Poate la șah sau în jocul de-a baba oarba.

Steiner trecu granița. Chibzuia dacă să se mai ducă la vameșii elvețieni să ceară revanșă. Dar știa că va pierde. Se hotărî să călătorească spre Murten ca să vadă ce-i cu Kern. Localitatea se afla în drum spre Paris și nu constituia un ocol mare.

Kern mergea spre poșta centrală. Era obosit. Ultimele nopți nu prea dormise. Ruth ar fi trebuit să fie aici de trei zile. Tot timpul din urmă nu mai auzise nimic despre ea. Nu scrisese nimic. Pînă acum se gîndise la mii de motive, care au putut s-o împiedice să-i trimită o veste... Dar acum credea că nu mai vine deloc. Mergea trist și făcea pașii automat, punînd un picior înaintea celuilalt.

Deodată recunoscu paltonul ei albastru. Rămase locului. Își opri respirația. Simțea că tremură. Paltonul albastru dănțuia în fața ochilor lui printre chipuri roșii, pălării, roate, pachete, oameni. Își continuă drumul cu precauție ca și cum pășea pe o frînghie și se temea să nu se prăbușească, în fiecare secundă. Chiar și atunci cînd Ruth se întorsese cu fața spre el, mai credea încă într-o asemănare oribilă și într-o amăgire a fanteziei. Abia cînd chipul ei se schimbă, se aruncă înaintea ei.

— Ruth! Ești aici! Ești aici! Tu m-așteptai pe mine și eu nu eram aici!

O ținea strîns în brațele sale și simțea cît de tare se lipea și ea de el. Se înlănțuiră, ca și cînd s-ar fi aflat pe un pisc de munte și o furtună voia să-i răstoarne. Stăteau în mijlocul ușii poștei centrale din Geneva. Oamenii se înghesuiau, îl împingeau, se întorceau și rîdeau... ei nu-și dădeau seama de nimic. Erau numai ei singuri. Abia atunci cînd Kern văzu apărînd în cîmpul lui vizual o uniformă, se trezi numaidecît. Îi dădu drumul lui Ruth.

— Vino repede, șopti el. „Hai la poștă. Înainte să se întîmple ceva".

Și grăbnic dispărură în mulțime. „Vino încoa!"

Se așezară la coada unui rînd de oameni ce așteptau în fața unui ghișeu de mărci.

— Cînd ai sosit? întrebă Kern. Poşta centrală din Geneva nu mi se păruse niciodată atît de luminoasă.

— Azi-dimineaţă.

— Te-au dus mai întîi la Basel, sau aici direct?

— Nu. Mi s-a dat la Murten un permis de liberă şedere pentru trei zile. Şi am venit îndată aici.

— Minunat. Chiar şi permis de şedere! Atunci nici n-ai de ce te teme. Şi eu te vedeam singură la graniţă. Ai slăbit Ruth şi eşti palidă.

— Dar sînt complet sănătoasă. M-am făcut urîtă?

— Nu, mult mai frumoasă! De cîte ori te revăd, eşti mai frumoasă! Ţi-e foame?

— Da, zise Ruth. Mi-e foame de toate: să te văd pe tine, să merg pe străzi, mi-e foame de aer şi de vorbă.

— Atunci să ne ducem îndată să mîncăm. Cunosc un birt unde se găseşte peşte proaspăt, din lac. „Ca la Lucerna. Kern era radios. Elvira are atîtea lacuri. Unde e bagajul tău?"

— La gară, fireşte! Păi sînt un vagabond bătrîn şi cu experienţă.

— Da. Sînt mîndru de tine! Ruth. Acum soseşte prima ta graniţă ilegală. Te temi?

— Deloc.

— Nici nu trebuie. Graniţa asta o cunosc ca pe buzunarul meu. Ştiu totul. Am cumpărat şi bilete de tren în Franţa. Totul e pregătit. Cunosc gara minuţios. Rămînem într-o cîrciumioară şi plecăm abia în ultimul moment, direct la tren.

— Ai şi biletele? Da de unde ai luat banii? Mie mi-ai trimis atît de mult!

— În disperarea mea, am prădat clerul elveţian. Ca un gangster am trecut prin Basel şi Geneva. N-ar trebui să mă mai las văzut pe aici vreun an de zile.

Ruth rîdea. „Şi eu aduc ceva bani. Doctorul Beer i-a luat de la o societate de ajutor pentru emigranţi".

Stăteau strîns lipiţi unul de altul şi înaintau încet în rîndul celor ce aşteptau. Kern o ţinea de mînă şi vorbeau încet, cu glasurile înăbuşite, şi îşi dădeau silinţa să se arate cît mai indiferenţi.

— Se pare că aveam un noroc formidabil, zise Kern. „Nu e numai faptul că tu te înapoiezi... cu un permis de şedere... dar mai aduci şi bani! Dar de ce nu mi-ai scris niciodată? N-ai putut?"

— Mă temeam să nu te prindă, cînd vii să-ți iei scrisorile. Beer mi-a povestit chestia cu Ammers. Și el a fost de părere că e mai bine să nu-ți scriu. Ți-am scris tot timpul... fără creion și fără hîrtie. Mă înțelegi, nu-i așa ?

Kern îi strînse mîna. „Știu ce înseamnă asta. Ai și o cameră ?"

— Nu, de la gară am venit de-a dreptul aici.

— Da, numai că... Kern ezită o clipă. „Știi tu, în ultimele zile am devenit un fel de noctambul. N-am vrut să risc nimic. Așa că am întrebuințat pensiunile de stat". Observă privirea ei speriată. „Nu, nu închisoarea. Oficiul vămii. Se doarme foarte bine acolo Mai ales că e cald. Toate vămile sînt bine încălzite, cînd se lasă frigul. Totuși nu-i de tine. Tu ai un permis... așa că pentru tine putem să luăm o cameră la Grand Hotel Bellevue. Acolo locuiesc reprezentanții ligii națiunilor, miniștrii și alți granguri inutili".

— Nu merge. Eu rămîn cu tine. Dacă crezi că e primejdios hai să plecăm azi-noapte.

— Ce ? întrebă nerăbdător funcționarul poștei, dinapoia ghișeului.

Avansaseră pînă la ferestruică, fără să bage de seamă.

— O marcă de zece centime, zise Kern, venindu-și repede în fire.

Funcționarul împinse marca. Kern o plăti și o luară spre ieșire. „Ce vrei să faci cu marca asta ?" întrebă Ruth.

— Nu știu. Am cumpărat-o numai. Reacționez automatic, cînd zăresc o uniformă. Kern examină marca. „Aș putea să-i scriu o anonimă lui Ammers".

— Ammers... zise Ruth. „Știi că e în tratament la Beer ?"

— Ce ? E adevărat ? Kern o pironi cu privirea. „Mai spune-mi acum că îl doare ficatul și îți fac o tumbă de bucurie".

Ruth rîdea și rîdea astfel că se unduia ca o salcie în vînt. „Da... este adevărat ! De aceea a și venit la Beer ! Beer e singurul specialist în Murten. Gîndește-te, Ammers să fie silit să se caute la un medic evreu !"

— Mare este Dumnezu ! Asta-i o clipă strașnică în viața mea. Steiner mi-a spus odată, că dragostea și răzbunarea în același timp e lucrul care se întîmplă cel mai rar în lume. Iată-mă, aici pe treptele poștei centrale din Geneva și mie mi se întîmplă lucrul ăsta rar. Poate că și Binding este în momentul de față într-o închisoare sau poate că și-a rupt un picior !

— S-au i s-au șterpelit banii.

— Mai bine. Ruth tu ai idei strașnice!

Coborîră treptele. „Trecem azi-noapte granița?" întrebă Ruth.

— Nu. Trebuie întîi să te odihnești și să dormi. E un drum lung.

— Și tu? Tu nu trebuie să dormi. Putem găsi o pensiune care să fie trecută pe lista lui Binder. E într-adevăr atît de primejdios?

— Nu mai știu, zise Kern. „Mi se pare că nu. Atît de aproape de granită... Am trecut atît de des de acolo încoace și de aici acolo! În cazul cel mai rău o să ne ducă la vamă, asta-i tot. Și dacă are să fie cam primejdios... cred că azi n-aș mai fi în stare s-o pornesc singur. Tu ești iar aici lîngă mine... cum să pot pleca de bună voie!"

— „Nici n-aș fi rămas singură aici", zise Ruth.

XVI

Kern și Ruth reușiră să treacă neobservați granița și să ajungă trenul la Bellegarde. Sosiră seara la Paris și stăteau pe peronul gării, fără să știe încotro s-o apuce.

— Curaj, Ruth! zise Kern. „Ne ducem la un oarecare hotel mic. Acum e prea tîrziu să încercăm altceva. Mîine vom vedea ce-i de făcut".

Ruth dădu din cap. Era obosită de drum. „Să mergem la un hotel oarecare", consimți.

Găsiră într-o stradă lăturalnică o firmă roșie: Hotel Habana. Kern intră și întrebă cît costă o cameră.

— Pentru toată noaptea?, întrebă portarul.

— Da, firește, răspunse Kern mirat.

— Douăzeci și cinci de franci.

— Pentru două persoane?, întrebă Kern.

— Da, firește, răspunse portarul, acum mirat el.

Kern se duse s-o aducă și pe Ruth. Portarul aruncă o privire asupra amîndurora și îi dădu apoi lui Kern un formular de înscriere. Cînd observă cum ezita Kern, zîmbi și spuse: „Nu sîntem chiar atît de riguroși..."

Kern oftă ușurat și se înscrise: Ludwig Oppenheim. „Ajunge atît", zise portarul. „Douăzeci și cinci de franci".

Kern plăti și un băiat îl conduse pînă sus. Camera era micuță, curată și oarecum elegantă. Avem un pat mare, comod, două lavabouri, un fotoliu, dar nici un dulap. „Putem sta și fără dulap, zise Kern și se duse la fereastră ca să privească afară. Apoi se întoarse spre Ruth". „Acum sîntem la Paris, Ruth dragă".

— Da, răspunse ea, privindu-l zîmbind „și ce repede au mers lucrurile".

— Cu formularele de înscriere nu trebuie să ne facem nici o grijă. Ai auzit cum am vorbit franțuzește? Am înțeles tot ce mi-a spus portarul.

— Ai fost splendid! răspunse Ruth. „Eu n-aș fi putut deschide gura".

— Și cînd te gîndești că tu vorbești mai bine ca mine franceza. Sînt mai îndrăzneț ca tine, asta-i tot! Hai acum să ne du-

cem să mîncăm. Un oraş ţi se pare duşmănos cît timp n-ai mîncat şi n-ai băut în el.

Se duseră într-un mic bistro din apropiere. Pentru şase franci obţinură o cină sătioasă şi o carafă cu vin roşu. Era ieftin şi bun. Nu mîncaseră aproape nimic toată ziua, şi vinul li se urcă la cap şi îi obosi într-atît, că se grăbiră să se înapoieze la hotel.

În antreu, o femeie îmblănită şi cu un bărbat cam cherchelit stăteau de vorbă cu portarul şi se tocmeau. Femeia era drăguţă şi bine fardată. Se uita cu dispreţ la Ruth. Bărbatul fuma o ţigară şi nu se dădu la o parte cînd Kern ceru cheia camerei.

— Pare-se că e cam elegant pe aici, spuse Kern, cînd urcară scara. „Ai văzut mantoul de blană ?"

— Da, Ludwig, Ruth zîmbi. „Era o imitaţie. Pisică. Mantoul ăsta nu costă mai mult decît un palton bun de stofă".

— N-aş fi observat. Am luat-o drept lutru. Kern învîrti comutatorul şi făcu lumină. Ruth lăsă să-i cadă geanta şi paltonul pe jos şi puse braţele în jurul grumazului său şi îşi lipi obrazul de al lui. „Sînt obosită", zise ea, „obosită şi fericită şi puţin fricoasă şi mai ales obosită. Ajută-mă să mă dezbrac şi bagă-mă în pat".

— Da.

Şedeau întinşi în întuneric, unul lîngă altul. Ruth îşi puse capul pe umărul lui Kern şi adormi îndată ca un copil, după ce oftase adînc. Kern mai stătu puţin treaz şi îi asculta respiraţia. Apoi adormi şi el.

Îl deşteptă un zgomot. Se ridică deodată şi ascultă. Se auzea gălăgie de afară. Inima încetă să-i bată ; credea că venise poliţia. Sări repede din pat şi fugi la uşă, o crăpă puţin şi privi afară. Striga cineva de jos şi o voce furioasă de femeie răspunse ceva într-o franceză stricată. După cîteva clipe veni portarul sus.

— Ce este ? întrebă Kern prin crăpătura uşii.

Portarul îl privi mirat. „Nimic, un beţiv care nu voia să plătească".

— N-a fost altceva ?

— Ce să fie altceva ? Se mai întîmplă şi d-astea.

Deschise uşa de alături şi lăsă să intre un bărbat cu mustaţa neagră şi o femeie blondă, care veniseră în urma lui.

Kern închise uşa şi pipăi prin întuneric ca să nimerească patul. Dar se lovi de el şi cînd se rezemă simţi deodată sînul moale al lui Ruth sub mîna lui. Praga, gîndi el, şi un val de dragoste trecu peste el. În aceeaşi clipă pieptul ei tresări. Ruth se

rezemă în coate și un glas străin și înspăimîntat șoptea : „Ce este? Pentru Dumnezeu..." și amuți numaidecît și numai răsuflarea ei gîfîia prin întuneric.

— Eu, sînt, Ruth, zise Kern băgîndu-se în pat. „Sînt eu, te-am speriat".

— Așa, murmură ea, și readormi numaidecît. Obrazul ei fierbinte se odihnea pe umărul lui Kern. Uite ce-au făcut din tine, gîndi el amărît. Atunci la Praga ai întrebat numai încetișor : cine e aici ?... dar acum tremuri și ai frică...

— Dezbracă-te de tot, spunea o voce bărbătească în odaia alăturată. „Îmi place un cur gras".

Femeia rîdea. „Atunci am ce să-ți ofer".

Kern asculta. Acum știa unde se afla. Într-un hotel ce închiria camere cu ora. Se uită cu luare aminte la Ruth. Părea că nu auzise nimic. „Ruth", zise el în șoapte „tu mîrzul meu iubit, mic și obosit... continuă să dormi și nu te trezi. Noi n-avem nimic de-aface cu ceea ce se întîmplă dincolo. Eu te iubesc și tu mă iubești și noi sîntem singuri..."

— Ei, a dracului ! Prin peretele subțire pătrunse zgomotul unei plesnituri. „Asta-i teribil. Trăsni-l-ar ! Ca piatra !

— Au, porcule. Ești un porc turbat, țipă femeia.

— Dar ce ? Ai crezut că sînt de carton ?

— Noi nu sîntem aici, șopti Kern, „Ruth, noi nu sîntem deloc aici. Noi stăm întinși pe o luncă, la soare și în jurul nostru înfloresc mușețelul și macul. Un cuc cheamă și fluturi colorați zboară peste chipul tău..."

— Întoarce-te. Nu stinge lumina !, se auzi glasul bărbătesc de alături.

— Dar ce mai vrei acum ? Ah... femeia țipă, rîzînd.

„Ne aflăm într-o căsuță țărănească", șopti Kern. E seară și noi am băut lapte bătut și am mîncat pîine proaspătă. Amurgul flutură pe chipurile noastre. E liniște și așteptăm noaptea, sîntem liniștiți și știm că ne iubim...

Alături se înteți zgomotul, scîrțîitul și țipetele.

„Îmi reazem capul de genunchii tăi și simt mîinile tale pe părul meu. Tu nu te mai teme, ai pașaport, și toți polițiștii ne salută... e liniște : noi așteptăm noaptea, sîntem liniștiți și știm că ne iubim... eu..."

Se auziră paşi pe coridor. De partea cealaltă a camerei, unde fusese pînă acum linişte, se auzi un clinchet de chei. „Mulţumesc", zise portarul, „mulţumesc frumos".

— Ce-mi dărui, iubitule? întrebă un glas plictisit.

Prea mulţi bani n-am, replică bărbatul. Ce ai zice de un cincizeci?

— Eşti nebun. Sub o sută nu-mi deschei nici un nasture.

— Dar copilule... vocea se transformă într-un murmur gutural.

— Sîntem în vacanţă şi ne aflăm pe lac, grăi Kern încet şi pătrunzător. Te-ai îmbăiat şi ai adormit în nisipul fierbinte. Marea e albastră şi în zare se vede o corabie albă. Pescăruşii ţipă şi vîntul adie...

Ceva se izbi de perete. Ruth tresări. „Ce e?" întrebă ea, ameţită de somn.

— Nimic, nimic! Dormi, Ruth.

— Eşti aici?

— Sînt tot timpul aici şi te iubesc.

— Da, iubeşte-mă...

Dînsa readormi. „Tu eşti lîngă mine şi eu sînt lîngă tine şi toată murdăria nu ne priveşte, murdăria prin care ne vînează — şopti Kern prin larma sordidă a hotelului cu ora. Sîntem singuri şi tineri şi somnul nostru este curat, Ruth, mînz iubit din înfloritoarele cîmpii ale iubirii..."

Kern ieşi din biroul de ajutorare a refugiaţilor. I se spusese ceea ce aşteptase dinainte să audă. De un permis de liberă şedere nici vorbă. Ajutoare numai în cazuri excepţionale. Lucrul, cu sau fără permis de liberă şedere, era interzis.

Kern nu se simţea în mod deosebit doborît. În alte ţări se întîmpla la fel. În ciuda grelei situaţii trăiau totuşi mii de emigranţi care potrivit legilor ar fi trebuit să fie de mult înfometaţi.

Rămase un răstimp locului în antreul biroului. Încăperea era ticsită de oameni. Kern îi cercetă un timp cu luare aminte. Apoi se duse către un bărbat ce stătea de o parte şi părea o fire liniştită şi gînditoare. „Scuzaţi-mă, i se adresă dînsul. Vreau să vă întreb ceva. Nu mi-aţi putea spune unde aş putea locui fără să mă înscriu? Sînt venit abia de ieri la Paris".

— Aveţi bani? întrebă bărbatul, fără să pară cîtuşi de puţin surprins.

— Am ceva.

— Ați putea plăti șase franci pe zi pentru o odaie ?

— Deocamdată, da.

— Atunci du-te dumneata la hotelul Verdun, Rue de Turenne. Spune-i hangiței că te-am trimis eu. Mă numesc Klassmann. Doctor Klassmann, adăugă el cu un sarcasm întunecat.

— Verdunul e sigur contra poliției ?

— Sigur nu e. Completezi un buletin de înscriere fără dată, ce nu e predat poliției. Dacă se face control, ați venit în aceeași zi și formularele vor fi trimise a doua zi circumscripției polițienești, — ați înțeles ? Principalul e să nu te prindă imediat. Pentru asta există acolo o galerie subterană de prima mînă. Ai s-o vezi. Verdun nu e hotel ; e ceva pe care Dumnezeu l-a creat acum cincizeci de ani dintr-o înțeleaptă prevedere, pentru emigranți. Ți-ai citit gazeta ?

— Da.

— Atunci dă-mi-o mie. În felul ăsta sîntem chit.

— Bine. Mulțumesc mult.

— Kern se duse la Ruth care îl aștepta într-o cafenea situată la primul colț de stradă. Dînsa avea un plan al orașului și o gramatică franceză. „Uite, mi le-am cumpărat între timp dintr-o librărie. Ieftin. Anticariat. Socot că sînt cele două arme ce ne trebuie spre a cuceri Parisul".

— Exact. Le vom utiliza imediat. Ia să vedem unde este Rue de Turenne.

Hotelul Verdun era o clădire bătrînă și dărăpănată de pe care tencuiala căzuse în bucăți mari. Avea o intrare mică sub care se afla o lojă unde ședea hoteliera, o femeie deșirată, învești-mîntată în negru.

Kern făcu în franțuzeasca lui șovăitoare oferta. Femeia îi măsura din cap pînă-n picioare pe amîndoi cu ochii ei negri și scînteietori de pasăre. „Cu, sau fără pensiune ?" întrebă ea scurt.

— Ce costă pensiunea ?

— Douăzeci de franci de persoană. Trei mese. Ceaiul în odaie, celelalte în sufragerie.

— Eu zic să luăm pentru prima zi cu pensiune, spuse Kern lui Ruth în germană. „Putem schimba apoi. Partea cea mai însemnată e ca, înainte de toate, să avem adăpost".

— Atunci cu pensiune, ceru Kern. E o diferență dacă luăm o odaie cu pat dublu ?

Hoteliera clătina capul. „N-avem odăi cu pat dublu. Aveţi o sută patruzeci şi unu şi o sută patruzeci şi doi". Ea aruncă cheile pe masă. „Plata în fiecare zi. Înainte".

— Bine. Kern. completă buletinul de înscriere fără să pună data, apoi plăti şi luă cheile ; ele atîrnau de nişte buturugi de lemn pe care erau arse numerele odăilor.

Cele două odăi erau alăturate : două odăiţe a cîte un pat, ce dădeau spre curte. Camera din Hotelul Habana fusese un palat pe lîngă astea.

Kern se uită împrejur. „Adevărate cocioabe de emigranţi. Dezolante, dar ospitaliere. Nu promit mai mult decît pot ţine. Tu ce crezi ?"

— Eu le găsesc măreţe, replică Ruth. Fiecare avem o odaie şi un pat. Ia gîndeşte-te cum era la Praga ! Cîte trei şi patru într-o odaie.

— Drept, asta am uitat cu totul. Mă gîndeam tocmai la apartamentul familiei Neumann din Zürich.

Ruth rîse. „Şi eu la hambarul în care ne-a făcut ploaia ciuciulete".

— Tu ai memorie mai bună, dar ştii de ce gîndesc astfel ?

— Da. Dar e fals şi lucrul mă jigneşte. Vom cumpăra cîteva coale de foiţă din care vom croi nişte magnifice abajure de lampă. Pe masa asta vom învăţa franţuzeşte şi vom vedea, peste acoperiş, o bucată de cer de afară. Vom dormi în paturile astea, ce vor trebui să fie cele mai bune din lume, ne vom trezi şi vom sta sprijiniţi de fereastră, atunci curtea asta murdară va fi plină de romantism, deoarece e o curte parisiană.

— Bine. Bun ! zise Kern. Acum să purcedem în sufragerie. Acolo vom găsi bucate franţuzeşti. Vor trebui să fie, de asemenea, cele mai bune din lume.

Sufrageria hotelului Verdun se afla la subsol. De aceea era indicată oaspeţilor drept catacombă. Pentru a ajunge pînă la sufragerie aveai de parcurs un drum lung şi încurcat, peste scări, coridoare şi curioase odăi pline de moli în care aerul era ca apa într-un lac mlăştinos. Sufrageria era destul de spaţioasă căci aparţinea deopotrivă Hotelului Internaţional de alături, pe care îl ţinea sora hotelierei.

Această sufragerie comună era atracţia celor două hoteluri dărăpănate. Ele constituiau pentru emigranţi ceea ce constituiseră

catacombele vechi Rome pentru creștini. Dacă se efectua un control la „Internațional", atunci toți se refugiau, prin sufragerie, la „Verdun" și invers. Beciul comun era scăparea.

Kern și Ruth rămaseră o clipă nehotărîți în ușă. Era amiază dar sala sufrageriei era luminată electric, deoarece nu avea nici o fereastră. Lumina electrică dădea o senzație stranie și pierdută și bolnavă la ora asta, de parcă o bucată din seara de ieri rămăsese în urmă și fusese uitată.

— Uite-l pe Marill ! exclamă Kern.

— Unde ?

— Colo, lîngă lampă ! Așa ceva ! Iacă am și găsit un cunoscut !

Marill îi văzu abia acum. Dînsul își așeză, fără să-și creadă ochilor, ochelarii. Apoi se sculă, veni spre ei și le strînse mîna. „Copiii la Paris ! Este cu putință ? Dar cum de ați descoperit Verdunul ?'

— Doctorul Klassmann ne-a îndrumat.

— Klassmann, așa ! Sînteți la loc bun aici. Verdunul e de mîna întîi. Aveți pensiune ?

— Da, dar numai pentru o zi.

— Bine. Mîine schimbați. Plătiți numai odată și de-ale gurii cumpărați-vă singuri. E mult mai ieftin ! Din cînd în cînd mai mîncați și aici ca să rămîneți cu hangița în termeni buni. Ați făcut bine că ați șters-o din Viena. Nu mai e de stat acolo.

— Aici cum e ?

— Aici ? Doamne, Austria, Cehoslovacia și Elveția erau războiul de mișcare al emigranților, dar Parisul este războiul de poziție. Linia întîi a trannșeelor. Fiecare talaz de emigranți s-a revărsat pînă aici. Îl vedeți pe bărbatul acela cu părul negru ? E un italian. Pe cel cu barbă de alături ea ? Un rus. Ceva mai încolo ? Un spaniol. Cel de colo ? Un polonez și doi americani. Lîngă ei patru germani. Parisul este ultima speranță și ultimul destin al tuturor. Își controlă ceasul. „Veniți copii ! E aproape două. Dacă vreți să căpătați ceva de mîncare, acum e timpul. Francezul e un ins care ia în serios mesele. După ora două nu mai găsește nimic.

Se așezară la masa lui Marill. „Dacă luați masa aici, vă recomand pe chelnerița cea grasă", zise el. „O cheamă Ivonne și e originară din Alsacia. Nu știu cum face ea... dar în farfuriile ei e totdeauna mai multă mîncare decît în celelalte"...

Ivonne puse supa pe masă şi rîse.

— Aveţi bani, copii ? întrebă Marill.

— Cam pentru două săptămîni, răspunse Kern.

Marill dădu din cap. „Asta-i bine. V-aţi gîndit oare ce aveţi de gînd să faceţi ?"

— Nu. Am sosit abia ieri. Din ce surse trăiesc toţi oamenii ăştia de aici ?

— Bună întrebare, Kern. Să începem cu mine. Eu trăiesc din articolele pe care le scriu pentru cîteva reviste pentru emigranţi. Oamenii le cumpără pentru că am fost odată deputat în parlamentul german. Ruşii au toţi paşapoarte Nansen şi permis de lucru. Ei au fost primul val de emigranţi. Acum douăzeci de ani. Sînt chelneri, bucătari, maseri, portari, cizmari, şoferi şi altele. Şi italienii sînt, în bună parte, la adăpost ; ei au fost al doilea val Unii germani mai au încă paşapoarte valabile ; foarte puţini au permis de lucru. Unii mai au ceva bani, pe care şi-i împart cu multă precauţie. Cei mai mulţi însă nu mai au nimic. Muncesc din greu pentru mîncare şi cîţiva franci. Mai vînd ceea ce mai posedă încă. Peste drum e un avocat care face traduceri şi face şi pe dactilograful. Alături de ei, tînărul de colo conduce pe germanii bogaţi la cluburi de noapte şi capătă comision pentru serviciul ăsta. Actriţa care şade în faţa lui trăieşte din Astrologie şi citeşte în palmă. Unii dau lecţii de limba germană.

Alţii au devenit profesori de gimnastică. Cîţiva se duc dis-de-dimineaţă în pieţele publice ca să care coşurile încărcate cu verdeţuri. O mulţime trăiesc numai din ceea ce le dă societatea de ajutor a emigranţilor. Unii fac negoţ, unii cerşesc... şi unii, într-o bună zi, nu se mai întorc şi nu-i mai vezi. Voi aţi fost la societate ?

— Am fost azi înaintea prînzului, zise Kern.

— Şi n-ai primit nimic ?

— Nu.

— Nu face nimic. Trebuie să te mai duci o dată. Ruth trebuie să se ducă la cea evreiască, dumneata la cea mixtă, iar eu aparţin celei ariene. Marill rîse. „Mizeria are şi ea birocraţia ei, după cum vedeţi. Ai pus să te înscrie ?"

— Nu, încă nu.

— Aranjează chestiunea asta mîine Klassmann vă poate ajuta. E expert în d-alde astea. Pentru Ruth ar putea să încerce

să-i scoată și un permis de liberă ședere. Ea are doar pașaport.

— Are pașaport, dar a expirat și a fost nevoită să treacă granița clandestin.

— Nu face nimic. Pașaportul e pașaport. Valorează aur! Klassmann o să vă explice asta.

Ivonne puse pe masă o farfurie mare cu cartofi și trei bucăți de carne de vițel. Kern îi zîmbi și ea surîse de bucurie.

— Vedeți! spuse Marill. „Așa-i Ivonne! Porția normală este cîte o bucată de carne. Ea aduce cu una mai mult".

— Mii de mulțumiri, Ivonne, zise Ruth.

Ivonne rîse mai tare și ieși legănîndu-se.

— Dumnezeule! zise Kern. „Un permis de ședere pentru Ruth! În privința asta are noroc! Și în Elveția a avut unul chiar dacă era numai pentru trei zile".

— Ai renunțat la chimie, Ruth? întrebă Marill.

— Da. Da și nu. Deocamdată da.

Marill dădu din cap. Le arătă un tînăr care ședea lîngă fereastră cu o carte înaintea lui. „Tînărul acela este de doi ani spălător de vase, într-un local de noapte. E un fost student german. Acum două săptămîni și-a luat doctoratul în franceză. Între timp a aflat că nu va putea fi angajat aici, dar că ar avea șanse la Cape Town. Astfel că învață engleza ca să-și ia doctoratul în limba asta și să poată pleca. Te consolează povestea lui?"

— Da.

— Și pe dumneata, Kern?

— Pe mine mă consolează orice. Cum stăm aici cu poliția?

— Mai moale. Trebuie să bagi de seamă, dar nu este atît de ageră ca cea din Elveția.

— Asta într-adevăr mă consolează! zise Kern.

A doua zi înainte de masă Kern se duse cu Klassmann la societatea pentru ajutorarea emigranților, ca să fie înscris. De aici o luară spre prefectura poliției. „N-are nici un rost să te anunți", zise Klassmann. „N-ai reușit decît să fii expulzat. Dar e bine să vii să vezi ce se întîmplă pe acolo. Nu e primejdios. Clădirea poliției se află în vecinătatea unor biserici și muzee, locurile cele mai puțin periculoase pentru emigranți".

— E drept! încuviință Kern. „La muzee nu m-am gîndit încă".

Prefectura poliției era un măreț complex de clădiri împrejmuit de o curte mare. Klassmann îl conduse pe Kern prin niște arcade și uși într-o sală mare, care avea cam înfățișarea unui peron de gară. De-a lungul pereților erau înșirate niște ghișee, înapoia cărora ședeau funcționarii. În mijlocul încăperii se aflau o mulțime de bănci fără rezemătoare. Mai multe sute de oameni stăteau primprejur sau făceau coadă în fața ghișeelor.

— Asta-i salonul celor privilegiați, zise Klassmann. E aproape paradisul. Oamenii ăștia au permis de liberă ședere și au venit să și-l prelungească.

Kern resimți grija apăsătoare și seriozitatea încăperii. „Asta-i paradisul ?" întrebă el

— Da. Privește dumneata într-acolo.

Klassmann îi arătă o femeie care tocmai părăsea ghișeul de lîngă el. Se uita fix, cu o expresie de încîntare nebunească, pe un buletin pe care funcționarul i-l înapoiase ștampilat. Apoi alergă spre un grup de oameni care o așteptau. „Patru săptămîni", strigă ea înăbușit. „Mi l-au prelungit pe patru săptămîni !"

Klassmann schimbă o privire cu Kern. „Patru săptămîni... asta-i aproape o viață întreagă, în vremurile noastre, nu ?"

Un bătrîn stătea acum în fața ghișeului. „Dar ce să mă fac ?" întrebă el zăpăcit.

Slujbașul îi răspunse ceva într-o franțuzească repede, pe care n-o înțelese Kern. Bătrînul îl ascultă atent și apoi întrebă a doua oară. „Da, dar ce să mă fac ?"

Funcționarul repetă explicația. Apoi strigă : „Cine urmează ?" și apucă hîrtiile pe care i le întindea următorul la rînd, peste capul bătrînului.

Bătrînul întoarse capul. „Păi, eu n-am terminat încă !" zise el. „Eu nu știu ce să mă fac. Unde să mă duc atunci !" întrebă pe omul de la ghișeu.

Acesta îi răspunse ceva, dar se ocupă de actele următorului. Bătrînul se ținea cu mîinile de scîndurica din fața ghișeului cum te-ai ține de o scîndură în mijlocul mării. „Ce să mă fac ?"

Funcționarul nu se mai sinchisea de prezența lui. Bătrînul se întoarse atunci spre ceilalți care erau înșirați în urma lui. „Dacă nu-mi prelungește recipisa, ce să mă fac ?"

Privi într-un zid de chipuri împietrite, îngrijorate. Nimeni nu-i dădu un răspuns, dar nici nu-l îndepărtară de acolo. Hîrtiile fură întinse peste capul lui în ferestruica ghișeului.

Bătrînul se întoarse iar spre slujbaș. „Totuși trebuie cineva să-mi spună, ce să fac", repetă el încet, o dată și încă o dată. Acum șoptea numai și stătea aplecat sub brațele ce se mișcau spre ghișeu, cu ochii mari și speriați. Mîinile lui cu vinele umflate se mai cramponau de scîndura ghișeului. Apoi tăcu și deodată, ca și cînd i-ar fi paralizat toată puterea, lăsă să-i cadă brațele inerte și părăsi locul. Mîinile lui mari se bălăbăneau de-a lungul trupului, ca și cînd ar fi fost întîmplător atîrnate de umeri, și capul plecat înainte părea că nu mai vede nimic.

— Asta e paradisul ?

— Da, replică Klassmann. E drept că unii sînt refuzați, dar mulți capătă prelungirea.

Trecură prin cîteva coridoare și ajunseră într-o încăpere, care nu mai avea înfățișarea unui peron de gară, ci aceea a unei săli de așteptare pentru clasa a patra. Era ticsită. Băncile nu ajungeau și oamenii ședeau pe dușumea. Kern observă o femeie puternică, oacheșă care ședea într-un colț, pe jos, ca o cloșcă ce clocea. Avea o față imobilă ; părul-i negru era pieptănat cu cărare la mijloc. Împrejurul ei se jucau mai mulți copii. Pe cel mai mic îl ținea la sîn, dîndu-i să sugă. Cu toată larma, ședea nestingherită, cu măreția stranie a unui animal sănătos și cu dreptul oricărei mame de a-și dezgoli sînul și nu avea ochi decît pentru progeniturile ei, care i se jucau în jurul genunchilor și spatelui cum s-ar fi jucat în jurul unui monument.

În apropierea ei stătea un grup de evrei cu bărbile rare, cenușii, îmbrăcați în caftane și perciunați. Stăteau și așteptau cu expresia unei resemnări neclintite de parcă ar fi așteptat sute de ani și știau că vor trebui să mai aștepte alte sute de ani. Pe o bancă lîngă perete, ședea o femeie însărcinată. Lîngă ea un bărbat nervos, care își freca tot timpul mîinile. Alături de el sta un bărbat cu părul alb care căuta să convingă de ceva pe o femeie care plîngea. De cealaltă parte ședea un tînăr bubos, care fuma și privea pe furiș o femeie frumoasă și elegantă, ce ședea în fața lui și care își trăgea și scotea întruna mănușile. Mai era și un cocoșat, care scria într-un caiet de notițe, alt bărbat, care privea la niște fotografii, le băgă în buzunar, ca să le scoată după o clipă, să le privească din nou și să le bage iar în buzunar. O femeie grasă citea o gazetă italiană. O fată tînără ședea cu totul absentă, adîncită în tristețea ei.

— Toți ăștia sînt dintr-aceia care au cerut un permis de liberă ședere sau care au de gînd s-o facă, zise Klassmann.

— Cu ce fel de acte pot căpăta un permis?

— Cei mai mulți dintre ei mai au pașapoarte valabile sau expirate și neprelungite. Sau au sosit aici legal cu o legitimație oarecare și cu o viză.

— În cazul acesta aici încă nu e clasa cea mai lovită.

— „Nu", zise Klassmann.

Kern privi fetele ce lucrau înapoia ghișeelor. Erau drăguțe și curățel îmbrăcate. Cele mai multe purtau bluze albe și mînecare de satin negru. I se păru curios că înapoia ghișeelor se aflau oameni care aveau grijă să nu-și murdărească mînecile bluzei, în timp ce în fața lor se înghesuiau alți oameni, a căror întreagă viață aluneca în noroi.

— „În ultimele săptămîni s-a agravat situația și aici la prefectură", zise Klassmann. „Totdeauna cînd se întîmplă ceva în Germania, care enervează țările vecine, se sparge în capul emigranților. Ei sînt țapii ispășitori și pentru unii și pentru alții".

Kern observă că la un ghișeu trecuse la rînd un bărbat cu chipul prelung și spiritualizat. Hîrtiile lui păreau să fie în regulă. Dar Kern văzu cum începuse să nădușească în timp ce aștepta. În sală era răcoare și bărbatul purta numai un costum subțire de vară, dar nădușeala îi ieșea din toți porii. Fața lui strălucea de umezeală, picături limpezi îi curgeau peste frunte și obraji. Stătea nemișcat, cu brațele rezemate de scîndura ghișeului, într-o ținută politicoasă, pregătit să răspundă dacă va fi întrebat... și dorința lui se împlinise... și cu toate astea era lac de sudoare. Dacă ar fi strigat, s-ar fi lamentat sau ar fi cerșit, nu l-ar fi impresionat atît de mult pe Kern. Dar așa cum stătea politicos, stăpînit, într-o ținută ireproșabilă și nădușind din greu, părea că s-ar fi înecat în el însuși.

Funcționara îi restitui bărbatului actele, cu un cuvînt amabil. El mulțumi într-o franțuzească perfectă și plecă repede. Abia la ieșirea din sală desfăcu actele ca să vadă ce scria în ele. Era numai o ștampilă albăstruie, cu cîteva date, dar bărbatului i se păru deodată că e luna mai și că privighetorile libertății cîntau amețitor în sala prozaică.

— Hai, mergem?

— Ai văzut destul?

— Da.

O luară spre ieșire. Dar fură opriți în drum de o droaie de evrei sărmani care îi încercuiră ca un roi de ciori înfometate și zbîrlite.

— „Rrrog... ajute... Cel mai vîrstnic vorbi cu gesturi largi și umile. „Noi frranțăzește nu... nu vorbește... rrrog... ajute... uom... și noi uom..."

— Om, om... strigară și ceilalți în cor și fluturau cu mînecile lor largi. „Om... om..."

Părea că e singurul cuvînt pe care îl cunoșteau, căci îl repetară neîncetat, arătînd, în același timp, cu mîinile lor gălbui și slăbite, asupra lor, arătînd frunțile, ochii și spre piept: „Om... om... și numai cel mai vîrstnic adăugă: ...și noi... uom..."

— „Dumneata știi să vorbești idiș?" întrebă Klassmann.

— Nu, nici un cuvînt, răspunse Kern.

— Sînt evrei care nu vorbesc decît idiș. Stau aici zi de zi și nu se pot înțelege. Caută pe cineva să facă pe tălmaciul.

— „Iddiș, iddiș", făcu cel vîrstnic, dînd din cap, „ajute... ajute...", arătînd apoi spre ghișee... „nu vorbește... nu poate... uom... uom".

Klassmann făcu un gest care voia să spună că regretă și le zise și el „un iddiș".

Ciorile îl înconjurară pe Kern, „Iddiș?... Iddiș?... om...."

Kern clătină capul. Toți amuțiră și rămaseră nemișcați. Cel vîrstnic mai întrebă pe urmă încă o dată, trist și ca înțepenit: „uom...?"

Kern și Klassmann părăsiră sala. Cînd ajunseră în coridorul din față auziră deodată o muzică răsunătoare. Se cînta un marș voios cu sunete de trompete și trîmbițe.

— Dar ce mai e și asta?

— Radio. Sus sînt camerele de locuit ale funcționarilor poliției. E concertul de prînz.

Coborau scările și muzica se revărsa ca un torent peste coridoare și săli. Ea trecu și peste o făptură singuratică, mică, care stătea ghemuită pe ultima treaptă. Stătea acolo ca un bolovan negru și nemișcat, cu ochi rătăciți. Era bătrînul, care se despărțise atît de anevoie de ghișeul nemilos. Stătea acolo ghemuit, distrus, cu umerii strînși, cu genunchii ridicați, de parcă n-ar mai putea niciodată să se ridice... și peste el se revărsa mu-

zica în cascade luminoase, fără milă și fără oprire, ca viața însăși.

— „Vino să bem o cafea", zise Klassmann.

Se așezară la o masă în fața unui mic bistro. Kern se simți ușurat după ce bău cafeaua amară și neagră.

— „Care e ultima etapă ?", întrebă el.

— „Ultima... sînt cei mulți, care stau undeva singuri și mor de foame", răspunse Klassmann. „Închisorile, gările subterane, noaptea. Podurile de peste Sena".

Kern privi mulțimea de oameni care trecea necontenit prin fața meselor. O fată cu un carton de pălării sub braț îi zîmbi în treacăt și mai întoarse o dată capul, aruncîndu-i o ocheadă.

— „Cîți ani ai ?" întrebă Klassmann.

— Douăzeci și unu, în curînd douăzeci și doi.

— „Mi-am închipuit". Klassmann învîrtea linguriță în ceașcă. „Fiul meu e de aceeași vîrstă".

— E și el aici ?

— Nu, e în Germania.

— Asta-i rău.

— Pentru el nu.

— Cu atît mai bine.

— Pentru el ar fi rău, dacă ar fi aici.

— Așaa ? Kern se uită cam surprins la el.

— Da. L-aș bate de l-aș nenoroci.

— Cee ?

— El m-a denunțat. Din cauza lui am fost silit să fug din țară.

— Ah, blestemat să fie !

— „Sînt de religie catolică și sînt credincios. Băiatul era de cîțiva ani într-o organizație a tineretului hitlerist. Poți să-ți închipui că nu-mi făcea plăcere faptul ăsta și din cauza asta aveam dese frecușuri împreună. Băiatul devenise din ce în ce mai dușmănos. Într-o bună zi îmi zise, așa cum ar spune un plutonier unui recrut, să-mi țin gura, că altminteri o pățesc. Firește că i-am tras o palmă. Furios peste măsură, el alergă îndată și mă denunță la poliție. Arătă într-un proces-verbal tot ce-am spus rău despre partidele lor. Din fericire se găsea acolo un cunoscut care mă înștiință îndată prin telefon, așa că am putut fugi la timp. Peste o oră a sosit acolo un grup de polițiști, în frunte cu feciorul meu, ca să mă ridice".

— „Asta n-a fost glumă", zise Kern.

— Dar nici pentru el n-o să fie glumă, cînd mă voi reîntoarce acasă.

Pînă atunci poate o să aibă și el un fecior care o să-l denunțe. Poate de data asta comuniștilor.

— Crezi că o să dureze atît de mult?

— Nu știu. Eu nu pot să-mi închipui că am să mă pot reîntoarce acolo.

Steiner își prinse o insignă a partidului național-socialist sub reverul stîng al hainei sale. „Strașnic, Beer!" exclamă dînsul. „De unde ai pus mîna pe ea?".

Doctorul Beer rîse: „De la un pacient. Accident de automobil în apropiere de Murten. I-am fixat brațul. La început era prudent și găsea că totul e minunat dincolo; apoi am băut împreună cîteva coniacuri și deodată el începu să înjure și să bîrfească toate, organizația și pînă la capăt îmi oferi insigna lui de partizan drept amintire. Trebui, din nefericire, să se reîntoarcă în Germania.

— Să fie binecuvîntat. Steiner luă după masă un dosar cu coperțile albastre și îl deschise. O listă străjuită de o cruce de cîrlige și cîteva manifeste de propagandă se aflau între scoarțele lui. „Cred că asta ajunge. Cu astea cade sigur mesa". Manifestele și lista le avea de la Beer care dintr-un temei greu de înțeles le căpătase cu ani înainte de la organizația de partid din Stuttgart. Steiner făcuse alegerea și acum se afla pe picior de război cu Ammers. Beer îi povestise ce pățise Kern.

— „Cînd o pornești din nou la drum?" îl întrebă Beer.

— La unsprezece. Înainte vă aduc însă insigna.

— Bine. Am să te aștept cu o sticlă Fendant.

Steiner sună la ușa lui Ammers. Slujnicei, care îi deschise, îi spuse scurt: „Doresc să vorbesc domnului Ammers. Numele meu e Huber".

Slujnica dispăru și se întoarse apoi: „În ce chestiune?"

Aha, își zise Steiner. Asta e meritul lui Kern. Știa că Kern n-a fost întrebat. „Chestiune de partid", declară el scurt.

De astă-dată apăru însuși Ammers. El îl scrută, curios, pe Steiner. Steiner ridică neglijent mîna: „Partizanul Ammers?"

— Da.

Steiner întoarse reverul hainei sale și arătă insigna. „Huber", se recomandă el. „Vin de la organizația din străinătate și am să vă pun cîteva întrebări".

Ammers luă imediat o poziție reglementară și se înclină : „Vă rog, intrați... domnule, domnule..."

— Huber. Simplu, Huber. „Știți — urechile dușmanului sînt pretutindeni".

— „Știu ! Deosebită cinste, domnule Huber".

Steiner calculase exact. Lui Ammers nici nu-i dădea prin gînd să-l bănuiască. Ascultarea și frica de Gestapo îi intraseră în oase și chiar dacă l-ar fi bănuit, n-ar fi putut face în Elveția nimic contra lui Steiner. Steiner avea un pașaport austriac pe numele de Huber. Nu putea stabili nimeni în ce măsură e în legătură cu organizația germană, nici chiar Legația germană, care de mult nu mai era informată de toate măsurile luate de Serviciul secret de propagandă.

Ammers îl conduse pe Steiner în salon. „Ia loc, Ammers", îl pofti Steiner și luă el loc în scaunul lui Ammers.

Răsfoi în dosar. Știți, partizane Ammers, că avem un principiu principal în acțiunea noastră în străinătate : tăcerea.

Ammers se înclină.

— Am așteptat asta și de la d-ta. Să lucrezi fără zgomot. Acum aflăm că ai făcut cu un tînăr emigrant o vîlvă inutilă !

Ammers sări din scaunul său. „Acest criminal ! M-a îmbolnăvit, m-a îmbolnăvit și m-a făcut de rîs acest golan".

— De rîs ? ripostă Steiner, tăios. În mod public de rîs, partizane Ammers ?

— Nu public ; nu în mod public ! Ammers văzu că a făcut o greșeală și se înecă de supărare. „Numai față de mine însumi... voiam să spun !..."

Steiner îl străpunse cu privirea : „Ammers, spuse el rar, un partizan adevărat nu e ridicol nici în fața lui însuși ! Ce-i ou d-ta, domnule ? Ți-au zdruncinat democrații credința dumitale politică ? Ridicol ? Un astfel de cuvînt nu există pentru noi ! Numai ceilalți sînt sistematic ridicoli, înțeles ?"

— Da, desigur, desigur ! Ammers își duse mîna la frunte. Se și vedea în lagărul de concentrare pentru redresarea credințelor sale politice. „S-a întîmplat numai în cazul ăsta ! Altminteri sînt tare ca oțelul. Credința mea este nezdruncinată", zise el.

Steiner îl lăsă să vorbească un răstimp. Apoi îi tăie vorba. „Bine, partizane. Sper că așa ceva nu se va mai întîmpla. Nu te mai sinchisi de emigranți, înțeles? Sîntem bucuroși să scăpăm de ei".

Ammers se înclină zelos. Se sculă și aduse de pe bufet o sticlă de cristal cu două cupe de lichior aurite. Steiner privi cu scîrbă aranjamentul. „Ce-i asta?" întrebă el.

— Coniac. Credeam că veți lua ceva răcoritor...

— „Coniacul îl servești așa cînd e tare prost, Ammers, îi ripostă Steiner mai jovial, sau unui membru al unei asociații de castitate. Adu-mi un pahar simplu și mai mărișor".

— Foarte bine. Ammers era încîntat că gheața părea să se fi spart.

Steiner bău. Coniacul era bun, dar nu era meritul lui Ammers. În Elveția nu există coniac prost.

Steiner luă dosarul albastru din geanta de piele pe care o primise de la Beer. „Și-acum să trecem la altceva, partizane. Strict confidențial. Dumneata știi că propaganda noastră în Elveția nu are fonduri?"

— „Da, confirmă Ammers cu zel". „A fost totdeauna părerea mea".

— „Bine". Steiner clipi afabil. „Situația trebuie să se schimbe. Trebuie să creăm un fond secret". Aruncă o privire în lista lui. „Avem deja donații însemnate. Dar și contribuții mici sînt bine venite. Această frumoasă casă este proprietatea dumitale, nu-i așa?"

— „Da, dar e grevată de două ipoteci. De fapt aparține băncii", declară Ammers, pripit.

— „Ipotecile sînt făcute ca să plătești mai puține impozite. Un partizan posesor al unei case nu e un fanfaron insolvabil. Cu cît să te înscriu?"

Ammers privi nedecis lista. „Tocmai în clipa asta s-a nimerit bine", adăugă Steiner, îmboldindu-l. „Trimitem, firește, lista cu nume la Berlin. Eu zic să te înscriu cu cincizeci de franci".

Ammers răsuflă ușurat. Socotise cu cel puțin o sută franci. Cunoștea nesățiozitatea partidului. „Bineînțeles!" declară dînsul imediat. „Sau poate șasezeci", adăugă numaidecît.

— „Bine, atunci șasezeci". Steiner scrise. „Mai ai în afară de Heinz și alt prenume?"

— Heinz, Karl, Goswin, Goswin cu un singur s.

— Goswin e un nume rar.

— Da, dar autentic german ! Există un rege Goswin înainte de migrația popoarelor.

— O cred.

Ammers puse pe masă o bancnotă de cincizeci de franci și una de zece. Steiner vîrî banii în buzunar. „Chitanța exclusă, zise el. Înțelegi de ce ?"

— Bineînțeles ! Secret ! Aici, în Elveția ! Ammers clipi din ochi șiret.

— „Și nu face iar tărăboi inutil, partizane ! Tăcerea înseamnă jumătate succes ! Gîndește-te mereu la asta !"

— Prea bine ! Știu precis. A fost numai o întîmplare nenorocită.

Steiner se întoarse prin ulițele dosnice la Beer. Zîmbea. Acest Kern ! Ce ochi o să facă atunci cînd va primi cei șasezeci de franci din expediția asta de pedeapsă !

XVII

Se auzi o bătaie în ușă. Ruth ascultă atentă. Era singură. Kern plecase încă dinainte de masă să caute de lucru. Șovăi o clipă, apoi se ridică încet, se duse în odaia lui Kern și încuie ușa ce comunica cu camera ei. Odăile erau situate pe colț, ceea ce constituia un avantaj în caz de razii. Puteai ajunge pe coridor din fiecare odaie, fără să fi văzut de persoana care stătea la ușa cealaltă.

Ruth închise fără zgomot ușa din afară a camerei lui Kern. Apoi o luă de-a lungul coridorului, cotind colțul.

În fața ușii sale stătea un bărbat de vreo patruzeci de ani. Ruth îl cunoștea din vedere. Locuia și el în hotel și se numea Brose. Soția lui zăcea de șapte luni bolnavă. Trăiau amîndoi dintr-un mic ajutor acordat de societatea pentru ajutorarea emigranților și din ceva bani, pe care îi luaseră cu ei. Nu era un secret. În hotel Verdun cunoștea fiecare situația celuilalt.

— Pe mine mă căutați ?

— Da, am vrut să vă rog ceva. Dumneavoastră sînteți domnișoara Holland ?

— Da.

— „Mă numesc Brose și locuiesc cu un etaj mai jos", zise bărbatul sfios. „Mi-e nevasta bolnavă și trebuie să mă duc să-mi caut de lucru. De aceea am îndrăznit să vin să vă întreb dacă nu aveți puțin timp..."

Brose avea o față prelungă, chinuită. Ruth știa că în hotel îl evita aproape fiecare. Căuta mereu societate pentru nevasta lui.

— E foarte des singură... și știți ce se-ntîmplă în cazuri de astea, cade în deznădejde. Sînt zile... cînd e deosebit de tristă. Dar dacă are puțină societate și se distrează se simte mai bine. Mă gîndeam, că poate ați vrea și dumneavoastră să-i țineți puțin de urît. Soția mea e inteligentă...

Ruth se pregătea tocmai să învețe să tricoteze pulovere ; i se spusese că un magazin rusesc din Champs Elysées cumpără tricotaje pe care le vinde cu prețuri mari. Ar fi vrut să continue să lucreze și nu s-ar fi dus... dar se sfia să-l refuze.

— „Așteptați o clipă", zise ea. „Să-mi iau numai cîteva lucruri și merg cu dumneavoastră".

Își luă lîna și modelul cu ea și coborî cu Brose. Soția lui se afla într-o odăiță din etajul întîi. Chipul lui Brose se schimbă, cînd intră cu Ruth în cameră. Radia. „Lucio dragă, iată pe domnișoara Holland", zise el cu căldură, „care dorește să-ți țină de urît".

Doi ochi întunecați, într-o față palidă ca ceara, se îndreptară cu neîncredere spre Ruth.

— Eu plec acum, zise repede Brose, mă înapoiez diseară. Azi o să fac treabă... precis. La revedere.

Zîmbi, făcu un semn cu mîna și trase ușa după el.

— „El v-a adus, nu-i așa?" întrebă femeia palidă, după cîteva minute.

Ruth voia la început să nege, dar pe urmă dădu din cap.

— Mi-am închipuit eu. Vă mulțumesc că ați venit, dar eu pot să stau foarte bine și singură. Vă rog să nu vă deranjați și să vă vedeți de lucru. Poate că aș putea să dorm puțin.

— Nu mă deranjez deloc. Tocmai învățam să tricotez. Asta pot s-o fac și aici. Mi-am adus și andrelele și lîna.

— „Sînt atîtea lucruri mai agreabile de făcut decît să stai lîngă o bolnavă", zise femeia obosită.

— Firește. Dar tot e mai bine să stai cu cineva decît singură.

— „Lucrurile astea se spun totdeauna pentru consolarea bolnavului", murmură femeia. „De ce nu spuneți sincer că vă este neplăcut să ședeți lîngă o bolnavă necunoscută și indispusă și că o faceți numai pentru că soțul meu v-a rugat și v-a convins s-o faceți".

— Nu am deloc intenția să vă consolez și este adevărat că dînsul m-a poftit să vin. Dar sînt mulțumită că pot sta de vorbă cu cineva.

— „Dar puteți ieși la plimbare!" zise bolnava.

— Nu-mi face plăcere să mă plimb.

Ruth ridică privirea fiindcă nu auzi nici un răspuns și dădu de un chip buimăcit. Bolnava se așezase în pat, fixînd-o. Deodată o podidiră lacrimile. „Dumnezeule bun", suspină ea, „dacă aș putea să ies numai o dată în stradă..."

Căzu înapoi între perne. Ruth se sculă. Văzu cum tresăreau umerii albi-cenușii și văzu patul sărăcăcios în lumina după-amiezii.

Femeia încetă să plîngă. Se ridică încet de pe pernă și întrebă: „Mai sînteți aici?"

— Da.

— Sînt isterică și nervoasă. Am uneori astfel de zile. Vă rog să nu fiți supărată pe mine.

— Nu. E vina mea. Am fost nesocotită.

Ruth se așează din nou lîngă pat. Își puse modelul pe care și-l adusese în față și continua să copieze. Nu se uita la bolnavă. Nu voia să mai vadă figura ei descompusă.

— „Nu țineți bine andrelele", zise bolnava după un răstimp. „Așa merge prea încet. Se lucrează altfel".

Luă andrelele din mîna lui Ruth și îi arătă cum să facă. Apoi, examinînd bucata tricotată, îi zise: „Aici a scăpat un ochi. Trebuie să desfacem pînă aici. Vedeți, așaa..."

Ruth ridică privirea. Bolnava îi zîmbi. Chipul ei era acum atent și stăpînit, adîncit cu totul în lucru. Mîinile palide lucrau ușor și repede... „Așa..., încercați acum și dumneavoastră".

Brose se înapoie seara. În cameră era întuneric. „Lucio?" întrebă el în întuneric.

Femeia din pat nu se mișcă și Brose îi văzu acum fața. Era ușor îmbujorată datorită reflexului roșu al' reclamei luminoase ce se vedea prin fereastră.

— Ai dormit? întrebă el.

— Nu. Stau așa numai.

— A plecat demult domnișoara Holland?

— Nu. Acum cîteva minute.

— „Lucio". Se așeză precaut pe marginea patului.

— „Dragul meu". Îi mîngîia mîna. „Ai reușit azi?"

— Încă nu, dar într-o bună zi tot am să reușesc.

Femeia tăcu un răstimp și zise apoi: „Sînt o povară pentru tine, Otto!"

— Cum poți spune una ca asta, Lucio dragă? Ce m-aș face fără tine?

— „Ai fi liber și ai putea să faci orice ai voi. Ai putea să te înapoiezi și în Germania unde ai găsi de lucru".

— Așa?

— „Da", zise ea. „Divorțează de mine! Dincolo ai să fii chiar bine văzut dacă o faci".

— Arianul care și-a amintit de sîngele său și se desparte de jidanca lui, așa-i?

— Cam așa spun ei. Altminteri n-au nimic împotriva ta, Otto.

— Nu, dar eu am ceva împotriva lor.

Brose își rezemă capul de marginea patului și își aminti de vorbele pe care i le spusese șeful lui : Că ar fi un bărbat capabil, muncitor și că regretă că trebuie să-l concedieze numai pentru că soția lui e evreică. Își luase pălăria și plecase. După opt zile îl bătu pe portarul casei lor care îi strigase nevestei sale : putoare jidovească. Se făcu scandal, hărmălaie mare și femeia nu mai cuteza de atunci să iasă în stradă ; nu voia ca liceenii să-i pună piedică. Brose nu mai găsi altă slujbă. Atunci s-au hotărît să plece la Paris. Pe drum ea s-a îmbolnăvit.

— Ai avut dureri ázi, Lucio ?

— Nu prea. Sînt numai tare obosită. Așa pe dinăuntru.

Brose îi trecu mîna peste păr. „În curînd ai să te poți scula din pat".

Femeia mișcă încet capul. „Ce-oi fi avînd, Otto ? N-am avut niciodată așa ceva. Și durează de luni de zile".

— Nu-i ceva grav. Femeile suferă adesea de cîte ceva.

— Cred că nu mă mai însănătoșesc.

— Precis că te faci bine. Chiar foarte curînd. Trebuie numai să ai curaj.

— Cel puțin dacă n-aș fi o povară atît de grea pentru tine, Otto dragă !

— „Te iubesc, Lucia mea", zise Brose încet.

— O femeie bolnavă nu poate fi iubită.

— O femeie bolnavă este iubită de două ori mai mult. Ea e femeie și totodată copil.

— „Păi tocmai asta-i !" Glasul ei era sugrumat. „Nu sînt nici asta măcar ! Nici nu pot fi femeia ta. Nici asta n-ai de la mine. Nu sînt decît o povară, altceva nimic !"

— „Am părul tău iubit". Se aplecă și îi sărută părul. „Am ochii tăi". Îi sărută ochii. „Mîinile tale". Îi sărută mîinile. „Și te am pe tine. Dragostea ta. Sau tu nu mă mai iubești ?"

Obrazul lui era apropiat de al ei. „Nu mă mai iubești ?"

— „Otto..." murmură ea.

— „Nu mă mai iubești ?" întrebă el încet. „Spune-mi-o ! Înțeleg bine că nu mai iubești un bărbat care nu e capabil să cîștige ceva. Spune-mi-o pe loc, iubita mea".

Lacrimile ei curgeau ușor și glasul îi era moale și tînăr. „Mă mai iubești încă cu adevărat, Otto ?" întrebă ea cu un zîmbet care îi rupea inima.

— „Trebuie să ți-o repet în fiecare seară ? Te iubesc atît de mult, încît sînt gelos pe patul în care stai culcată. Aș vrea să te simt în inima și în sîngele meu !"

Zîmbi și se aplecă peste ea. O iubea și ea era tot ce poseda el... dar cu toate acestea simțea o silă inexplicabilă să o sărute. Se detesta pe sine din pricina asta ; el știa ce boală avea ea și corpul lui sănătos era mai tare decît el. „Lucia mea", murmură el.

Ea își lipi buzele umede de gura lui. Și acum uită de trupul ei chinuit, în care se înmulțeau, fără zgomot, celulele cancerului și în care ovarele și mitra se prefăceau încet în cenușă:

Kern și Ruth se plimbau pe Champs Elysées. Era seară. Vitrinele străluceau, cafenelele erau pline de clienți, reclamele luminoase scînteiau și, întunecat ca o poartă spre cer, stătea arcul de triumf.

— „Uită-te acolo la dreapta ?" zise Kern. „Iată-i pe Wasser și Rosenfeld".

În fața vitrinelor lui „General Motors Co." Stăteau doi tineri sărăcăcios îmbrăcați. N-aveau paltoane și hainele lor erau uzate. Discutau atît de aprig, încît nici nu observară prezența lui Kern și a lui Ruth. Locuiau și ei la hotelul Verdun. Wasser era tehnician și comunist ; Rosenfeld, fiul unui fost bancher din Frankfurt. Erau amîndoi ahtiați după automobile.

— „Rosenfeld !" zise Wasser, „fii om de înțeles ! Un Cadillac... e bun pentru oameni bătrîni. Dar ce să faci dumneata cu șaisprezece cilindri ? Păi ăsta suge la benzină !... și tot nu aleargă destul de repede".

Rosenfeld clătină capul. Privea ca fascinat în vitrina luminată în care se afla un Cadillac uriaș. „N-are decît să bea benzină cît o vrea, din partea mea și butoaie întregi. Asta n-are importanță. Uită-te dumneata ce comodă e mașina asta și poți avea încredere în ea ca într-o cupolă cuirasată !"

— „Rosenfeld, astea sînt argumente pentru o asigurare pe viață, nu pentru un automobil !"

Wasser arătă spre vitrina de alături unde expunea reprezentantul firmei „Lancia". „Ia privește dumneata la ăsta. Asta-i rasă. Numai patru cilindri, o bestie nervoasă, scundă, dar cînd o pornește e ca o panteră ! Uită-te la linia asta ! E ca o săgeată, ca un fulger... cel cu opt cilindri mi se pare prea voluminos. Un vis de viteză !"

Rosenfeld izbucni într-un hohot de rîs. „Cum vrei să intri în cosciugul ăsta de copii. Asta-i o mașină pentru liliputani. Ia închipuiește-ți : ești cu o femeie frumoasă, în rochie lungă de seară și cu blană scumpă. Ieșiți de la Maxim, e iarnă, decembrie, zăpadă și lapoviță pe jos și dumneata te prezinți cu... aparatul ăsta de radio... vrei să te faci ridicol ?"

— Astea sînt idei de capitalist, Rosenfeld. Dumneata visezi o locomotivă, dar nu un automobil. Cum poate să-ți placă așa un mamut ? Și apoi dacă vrei ceva masiv, atunci ia un „Delahaye". Ala are cel puțin rasă și face 160 km pe oră. Sau dacă vrei unul mai strașnic, ia un „Supertalbot". Face, jucîndu-se, 180 km.

— Ce ? Un „Talbot !" Nu-l iau nici dacă mi-l dăruiește cineva. Wasser, eu rămîn la „Cadillac". Îmi place și motorul lui care nu face zgomot.

— „Dar bine, omule !" izbucni Wasser. „Tocmai motorul vreau să-l aud..." Dar știi ce ? Uite îți propun un compromis : Ia un „Mercedes Kompressor !" E solid și are și rasă. Ne-am înțeles ?

Rosenfeld refuză : „Nu-ți mai da osteneala ca să mă convingi. Tot la „Cadillac" rămîn".

Wasser privi disperat în jurul lui și abia acum îi zări pe Kern și pe Ruth. „Ascultă, Kern", zise el, „dacă dumneata ar trebui să alegi între un „Cadillac" și un „Talbot" nou, pe care l-ai prefera ?" Desigur că „Talbot"-ul nu ?

Rosenfeld se întoarse și el. „Nici nu mă îndoiesc că alegi „Cadillac-ul".

Kern rîse. „Eu m-aș mulțumi și cu un „Citroën" ? mic".

— Cu un „Citroën" ? întrebară amîndoi, uitîndu-se la Kern ca la o oaie rîioasă.

— Sau cu o bicicletă, adăugă Kern.

Cei doi specialiști schimbară repede o privire. „Așaa !" făcu Ronsenfeld, „probabil că dumneata nu te pricepi în chestii d-astea".

— Poate că n-ai înclinație nici pentru sportul automobilistic, adăugă Wasser scîrbit. „Da, se poate... unii oameni se interesează de mărci poștale".

— Da, mai curînd de asta, declară Kern înveselit. „Mai ales de cele neștampilate".

— Atunci, scuzați-ne. „Vino, dom'le Wasser, era vorba să mai examinăm și modele noi ale lui „Alfa", „Romeo" și „Hispano", de peste drum".

Amîndoi plecară împăcați să mai discute despre alte automobile. Timp aveau berechet... fiindcă n-aveau bani ca să cineze.

Kern se uită după ei, amuzat: „Mare-i grădina ta, Doamne! Ce zici, Ruth?"

Ea rîdea.

Kern nu găsi de lucru. Se oferise peste tot, dar nici pentru douăzeci de franci pe zi n-a putut găsi un loc să se plaseze. După două săptămîni, cheltuiseră toată rezerva lor. Ruth căpătă de la comitetul de ajutorare evreiesc, iar Kern de la cel mixt un mic ajutor: aveau împreună cam cincizeci de franci pe săptămînă. Kern obținu de la gazda lui ca să le lase odăile pentru suma asta și să le dea dimineața puțină cafea cu pîine.

Își vîndu paltonul, geamantanul și restul mărunțișurilor ce le avea de la Potzloch. Apoi începură să vîndă din lucrurile lui Ruth. Un inel al mamei sale, rochii și o brățară îngustă de aur. Nu erau prea nenorociți din pricina asta. Sperau în ziua următoare și se simțeau oarecum adăpostiți. În orașul ăsta, care primise pe toți emigranții lumii, stăpînea spiritul răbdării.

Într-o duminică după-masă îi luă Marill cu el la Luvru. Pe atunci nu se plătea intrarea. „Vă trebuie în iarnă ceva cu care să vă petreceți timpul", zise el. „Problema emigranților este foamea, grija de a putea rămîne pe loc și timpul cu care nu știu ce să fac, fiindcă nu li se permite să lucreze. Vremea nefolosită este dușmanul ce insinuează, rozîndu-ți energia, așteptarea care te obosește și aduce teama care te paralizează... Voi sînteți tineri. Să nu vă ghemuiți pe scaunele din cafenele și să nu vă văitați și să nu vă obosiți. Dacă aveți o zi prea grea, duceți-vă în marea sală de așteptare a Parisului: Luvrul. Iarna e bine încălzit. Mai bine să fii trist în fața unui tablou al lui Delacroix, Rembrandt sau van Gogh, decît în fața unui rachiu. Asta vă spun eu, Marill, care el preferă să stea în fața unui rachiu. Altminteri nu v-aș vorbi astfel".

Se plimbară prin sălile Luvrului; trecură pe lîngă secole întregi de artă, pe lîngă regii Egiptului, pe lîngă zeii Greciei și pe lîngă Cezarii Romei... văzură altare babiloniene, covoare persane, gobelinuri flamande... se extaziară înaintea tablourilor lui Rembrandt, Goya, Greco, Leonardo da Vinci, Dürer.

Se așezară pe una din canapelele din mijlocul încăperilor. Era salonul impresioniștilor. În jurul lor odihneau pe pereți peisajele

lui Cézanne, van Gogh și Monet, dansatoarele lui Degas, capetele de femei în pastel ale lui Rénoir și scenele colorate ale lui Manet. Domnea o liniște mare, fiindcă în afară de ei nu mai era nimeni și încetul cu încetul i se păru lui Kern că se află într-un turn fermecat.

— Emigranți! zise Marill. „Toți cei de colo au fost și ei emigranți! Izgoniți, luați în derîdere, persecutați, flămînzi; unii, ignoranți de contemporanii lor, au trăit și au murit în mizerie... Dar ia priviți ce au lăsat în urma lor! Cultura lumii întregi! Asta am vrut să vă arăt!"

Își scoase ochelarii, ca să-i șteargă. „Care e impresia dumitale cea mai puternică, la vederea acestor tablouri?", o întrebă pe Ruth.

— Pacea, zise ea numaidecît.

— Pacea. Credeam că vei spune: frumusețea. Dar e adevărat. În zilele noastre... pacea înseamnă frumusețe. Mai ales pentru noi. Și impresia dumitale Kern?

— Nu știu, zise Kern, aș vrea să posed unul din aceste tablouri ca să-l pot vinde și să avem din ce trăi.

— Dumneata ești un idealist.

Kern îl privi neîncrezător. „Vorbesc serios", zise Marill.

— Știu că e o prostie ce-am zis. „Dar e iarnă și aș vrea să-i cumpăr lui Ruth un palton".

Kern n-avea o părere bună despre sine însuși în momentul de față; dar nu-i veni altă idee și se gîndise într-adevăr tot timpul la ceea ce spusese. Spre surprinderea lui simți deodată mîna lui Ruth într-a lui. Ea radia, îi zîmbi și se lipi strîns de el.

Marill își puse iar ochelarii. Apoi privi în jurul său. „Omul e mare în extremele lui", zise el. „În artă, în dragoste, în prostie, ură, egoism în jertfă...; dar ceea ce îi lipsește lumii cel mai mult este o anumită bunătate mijlocie".

Kern și Ruth își terminaseră cina. Se compunea din cacao cu pîine și era singurul lor meniu de o săptămînă încoace, în afara cafelelor de dimineață, pentru care convenise Kern cu gazda.

— Pîinea are azi un gust de biftec, zise Kern. Un biftec bun, suculent, cu ceapă prăjită.

— Mie mi s-a părut că avea gust de friptură de găină. Sau friptură de pui cu salată verde, proaspătă.

— Poate că pe partea ta. Știi ce? Mai dă-mi o felie de aici de pui, zise Kern.

Ruth îi tăia o bucată groasă de jimblă. „Iată, zise ea. „Este o bucată de pulpă. Sau preferi piept?"

Kern rîse. „Ruth, dacă nu te-aș avea pe tine, m-aș răzvrăti contra lui Dumnezeu".

Și eu fără tine aș sta și aș urla.

Se auzi o bătaie în ușă. „Brose", zise Kern cam plictisit, „Firește, tocmai în momentul declarațiilor de dragoste".

— Intră! strigă Ruth.

Ușa se deschise. „Nu!" zise Kern. „E imposibil! Visez!" Se sculă cu băgare de seamă, de parcă s-ar fi temut să nu gonească o fantomă. „Steiner", bîgui el. Fantoma rînji. „Steiner!" strigă Kern. „Doamne, Dumnezeule, e Steiner!".

— O memorie bună este baza prieteniei... răspunse Steiner. „Iertați-mă că intru cu o maximă... dar jos am întîlnit un vechi cunoscut, pe Marill, așa că era inevitabil..."

— De unde vii? Direct de la Viena? întrebă Kern.

— Din Viena. Cu un mic ocol pe la Murten.

— Ce? Kern dădu un pas înapoi. „La Murten?"

Ruth rîse. „Murten e localitatea hulei noastre, Steiner. Acolo m-am îmbolnăvit eu... și pe acest colindător de granițe l-a prins acolo poliția... E un nume de ocară pentru noi... Murten".

Steiner zîmbi. „Păi tocmai d-aia am trecut pe acolo. V-am răzbunat, copii". Scoase portofelul din haină și îi dădu lui Kern șaizeci de franci elvețieni. „Poftim. Aștia sînt paisprezece dolari sau vreo trei sute cincizeci de franci francezi. Un cadou de la Ammers".

Kern se uită la el fără să înțeleagă ceva. „Ammers?" făcu el, „și trei sute cincizeci de franci?"

— „Lasă, băiete, că-ți explic asta, mai tîrziu. Bagă-i în buzunar. Și acum ia să mă uit mai bine la voi!" Îi măsură pe amîndoi. „Cu obrajii supți, prost hrăniți. Cacao cu apă, drept cină... și n-ați spus nimic nimănui?"

— Încă nu, răspunse Kern. „Marill ne-a invitat de cîteva ori la masă și tocmai cînd ne-a fost mai rău. Parcă ar avea un al șaselea simț".

— Mai are încă unul. Pentru tablouri. Nu v-a cărat după-masă la muzeu? De obicei asta e amenda ce trebuie plătită.

— Da, ne-a dus să admirăm pe Cézane, van Gogh, Manet, Renoir și Degas.

— Aha! La impresioniști. Atunci ați fost invitați la prînz. Pentru o cină te trage la Rembrandt, Goya, El Greco. Dar acum haidem, îmbrăcați-vă. Restaurantele Parisului sînt viu luminate și ne așteaptă.

— Noi tocmai am...

— Da, văd, o întrerupse Steiner supărat pe Ruth. „Îmbrăcați-vă numaidecît. Sînt plin de bani".

— Sîntem îmbrăcați.

— Așa? Ați vîndut paltoanele unui coreligionar care v-a înșelat cu siguranță...

— Nu, zise Ruth.

— Lasă fetițo, există și evrei necinstiți! Cît de sfîntă îmi e în momemntul de față națiunea voastră, popor de martiri. Hai, veniți, să discutăm problema raselor, a puilor fripți.

— Așa, acum povestește-mi ce s-a întîmplat, zise Steiner după masă.

— Nu știu, parcă ar fi o vrajă la mijloc, zise Kern. „Paris nu e numai orașul apei de toaletă, săpunurilor și al parfumului, dar e și orașul acelor de siguranță, șireturilor, nasturilor și probabil și al iconițelor. Am încercat o mulțime de lucruri... am spălat vase, am cărat coșuri cu fructe, am scris adrese, am făcut negoț cu jucării... dar nu m-am ales cu mare lucru. Ruth a făcut paisprezece zile curățenie la un birou, dar nu a primit nimic pentru munca ei fiindcă firma a dat faliment. A tricotat pulovere și i s-a oferit numai atît cît îi trebuia ca să cumpere altă lînă. Deci... își deschise haina. „Drept urmare, iată umblu ca un american bogat. Ține cald și e bine să-l ai, cînd n-ai palton. Poate că îți tricotează și ție așa un pulover. Steiner..."

— Mai am lînă pentru unul, zise Ruth. „Dar e neagră. Îți place negrul?"

— Și încă cum. Păi noi trăim negru. Steiner aprinse o țigară. „Înțeleg acum. Ați amanetat paltoanele voastre sau le-ați vîndut?"

— Mai întîi le-am amanetat, apoi le-am vîndut.

— Bun. Drumul normal. Ați fost vreodată la cafeneaua Maurice?

— Nu. Numai la Alsace.

— Frumos. Atunci mergem acum la Maurice. Acolo e un tip Dickmann. Ala știe de toate. Și despre paltoane. Vreau să-l

întreb și ceva mai important. Despre expoziția mondială, care se face în anul ăsta.

— Expoziție mondială ?

— Da, Baby zise Steiner. „Am auzit că acolo se găsește de lucru. Și nu se prea întreabă de acte".

— De cînd ești la Paris, Steiner ? Pe toate le știi.

— De patru zile. Pe voi v-am găsit prin Klassmann. L-am întîlnit la prefectura poliției. Păi eu am un pașaport, copii. Peste cîteva zile mă mut la Internațional. Îmi place numele.

Cafeneaua Maurice se aseamănă cu cafeneaua Sperler din Viena și cu cafeneaua Greif din Zürich. Era bursa tipică a emigranților. Steiner comandă cafele pentru Ruth și Kern și se duse apoi să stea de vorbă cu un bărbat mai vîrstnic. Vorbiră ce vorbiră și bărbatul aruncă o privire cercetătoare spre Kern și Ruth și plecă.

— Asta e Dickmann, zise Steiner. „Știe de toate. Chestia cu expoziția e așa precum ți-am spus, Kern. Acum se construiesc pavilioanele străine. În parte își aduc lucrătorii lor... pentru munca mai simplă angajează oameni de aici. Șansa noastră e următoarea. Deoarece lefurile sînt plătite de comitete străine, francezii nu se sinchisesc cine lucrează acolo. Mîine dimineață ne ducem și noi. Sînt mulți emigranți care și muncesc la pavilioanele astea. Noi sîntem mai ieftini decît francezii l... ăsta-i avantajul nostru".

Dickmann reveni. Avea două paltoane pe braț.

— Cred că se potrivesc măsurile.

— Ia încearcă paltonul, zise Steiner către Kern. „Tu întîi. Apoi Ruth pe celălalt. N-are nici un rost să te opui".

Paltoanele le veneau bine. Paltonul lui Ruth avea și un guleraș de blană.

— Asta-i tot ce ai mai bun. Heinrich ?, întrebă Steiner.

Dickmann facu pe ofensatul. „Paltoanele sînt bune. Firește că nu sînt noi. Ăsta cu gulerul de blană purcede de la o contesă. Evident, în exil", adăugă, după privirea pe care i-o aruncase Steiner. „E blană de urs spălător, Josef, nu-i iepure de casă".

— Bine. Le luăm. Vin eu mîine să mai vorbim despre asta.

— N-ai nevoie să vii. Aveam eu o socoteală cu tine.

— Prostii.

— Ba nu. Ia-le așa și uită. M-ai scos atunci dintr-un mare bucluc.

— De altfel, cum îți mai merge ?, întrebă Steiner.

— Atît cît trebuie pentru copii și pentru mine iese. Dar mi-e silă de viața asta.

Steiner rîse. „Să nu devii sentimental, Heinrich. Eu sînt falsificator de acte publice, trișor, vagabond, și încă multe altele... și nu mă mustră conștiința, cu toate astea".

Dickmann dădu din cap. „Fetița mea cea mai mică e bolnavă. Gripă. Are febră. Dar febra nu e gravă la copii, nu-i așa ?"

Steiner clătină capul. „Nu-i nimic. Se vindecă repede".

— Mă duc azi mai devreme acasă.

Steiner își comandă un coniac. „Baby, bei și tu unul ?"

— Ascultă, Steiner... începu Kern.

Steiner îl întrerupse. „Nu vorbi. Cadouri de Crăciun care nu mă costă nimic. Ați văzut doar. Un coniac, Ruth ?"

— Da.

— Paltoane noi. Lucru în perspectivă ! Kern își bău coniacul. Viața începe să devină interesantă.

— Nu te înșela ! Mai tîrziu cînd vei munci destul, o să ți se pară că vremea cînd nu aveai voie să muncești era partea cea mai interesantă din viața ta. O poveste minunată pentru nepoți. Pe vremea cînd eram la Paris...

Dickmann plecă de lîngă ei. Îi salută obosit și ieși din local.

— A fost primar pe vremea social-democraților. Steiner se uită după el. „Are cinci copii. Nevasta i-a murit. E un bun cerșetor. Cu demnitate. Are un suflet prea gingaș, cum se-ntîmplă adesea la social-democrați. De aceea sînt politicieni atît de proști".

Steiner își bău coniacul și se ridică. „Să plecăm, copii".

Ieșiră. Afară bătea vîntul și era frig. Ruth își ridică blana noului palton, îl strînse în jurul ei și îi zîmbi lui Steiner. El dădu din cap. „Căldură, micuță Ruth ! Toate lucrurile din lume depind de puțină căldură".

Făcu un semn unei florărese bătrîne. Ea se apropie. „Violete, violete, proaspete, de pe Riviera", spuse ea cu voce pițigăiată.

— Ce oraș e și Parisul ăsta ! În decembrie găsești viorele pe stradă. Steiner cumpără un buchet și îl dădu lui Ruth. „Lucruri nefolositoare, dar dau cea mai multă căldură !" Făcu cu ochiul lui Kern. „Cum ar spune Maril : un sfat pentru viață !

XVIII

Ședeau în cantina expoziției mondiale. Fusese ziua plății. Kern presără bancnotele împrejurul farfuriei sale. „Două sute șaptezeci de franci!" zise el. „Cîștigați într-o săptămînă. Și asta se întîmplă a treia oară. E curat basm".

Marill îl privi un timp, amuzat. Apoi ridică paharul către Steiner. „Să luăm o înghițitură de aversiune pentru hîrtiile alea dragă Huber. E miraculos cîtă putere au asupra omului. Strămoșii noștri tremurau de frica tunetului și a fulgerului, de frica tigrilor și a cutremurului: bunicii noștri tremurau de frica săbiilor, tîlharilor, molimelor și de frica lui Dumnezeu; noi însă tremurăm în fața unei hîrtii tipărite, fie că e bancnotă, fie că e pașaport. Răstrămoșul nostru a fost ucis cu ghioagă, romanul cu sabia, omul evului mediu de ciumă... pe noi însă ne poate distruge și un petic de hîrtie".

— Sau ne poate reda viața, adăuga Kern, uitîndu-se la bancnotele Franței din jurul farfuriei sale.

Marill îi aruncă o privire piezișă. „Ce zici despre băiatul ăsta?" întrebă el pe Steiner. „A prins aripi".

— „Și încă cum! Se dezvoltă în vîntul aspru al străinătății. Încearcă să fie și spiritual".

Îl cunosc încă de pe cînd era copil, declară Marill. Plăpînd și avînd nevoie de mîngiere. Numai acum cîteva luni.

Steiner rîse: „Trăiește într-un secol nestatornic în care te pierzi ușor, dar și crești repede!"

Marill luă o înghițitură din vinul ușor și roșu. „Nestatornic veac!" repeta dînsul. „Marea neliniște! Ludwig Kern, un tînăr vandal al celei de a doua migrațiuni a popoarelor".

— Nu e exact, ripostă Kern. „Sînt un tînăr semievreu la a doua ieșire din Egipt!"

Marill îl privi pe Steiner acuzator. „Elevul d-tale, Huber".

— „Nu, partea aforistică o are de la tine, Marill. Deosebit de aceasta o leafă săptămînală sigură sporește umorul fiecărui om. Trăiască întoarcerea fiilor pierduți la salariu!" Steiner se întoarse spre Kern. „Bagă banii în buzunar, Baby, altfel zboară. Banului nu-i place lumina".

— Am să și-l dau ție și atunci se duc îndată. Am oricum să-ți dau cu mult mai mult.

— Să te văd că faci una ca asta ! Nu sînt atît de bogat încît să mi se restituie banii împrumutați.

Kern îl privi, apoi bägă banii în buzunar. „Pînă la ce oră sînt azi deschise prăvăliile ?"

— De ce ?

— Păi azi-noapte e revelionul.

— Pînă la șapte, Kern, zise Marill. „Vrei să tîrguiești de-ale băuturii pentru astă-seară ? Aici la cantină e mai ieftin. Are un rom Martinique excelent".

— Nu, nu băutură.

— Aha ! Atunci pare-se că vrei să te plimbi pe potecile sentimentelor burgheze, acum în ultima zi a anului, așa-i ?

— Cam așa ceva. Kern se ridică. „Vreau să mă duc la Solomon Levi. Poate că și el e azi sentimental și are prețuri fluctuante".

— În secolele nestatornice prețurile se ridică, replică Marill. „Dar oricum, încearcă, Kern ! Și nu uita, din cauza gheșefturilor, că la ora 8 seara e cina bătrînilor luptători ai emigrațiunii, la Mare Margot !"

Salomon Levi era un omuleț sprinten ca o nevăstuică, cu un cioculeț rar. Locuia într-o încăpere întunecată, boltită, printre ceasuri, instrumente muzicale, covoare uzate, tablouri în ulei, lucruri casnice, statui mici de ipsos și animale de porțelan. În vitrină erau înghesuite, fără nici o ordine, ieftine imitații de perle, bijuterii vechi, montate în argint, ceasuri de buzunar și monede vechi.

Levi îl recunoscu îndată pe Kern. Avea o memorie extraordinară și făcuse multe afaceri bune din pricina asta.

— Ce mai e nou ? întrebă el, gata de harță, fiindcă își închipuia că Kern voia să vînd iar ceva. „Ați nimerit cam prost".

— De ce ? Ai și vîndut inelul ?

— Vîndut, vîndut ? se jelui Levi. „Ați spus, dacă nu mă înșel vîndut ?"

— Da.

— „Tinere, țipă Levi, dumneata nu citești gazetele ? Trăiești în lună și nu știi ce se întîmplă în lume ? Să vînd așa o vechitură ? Vîndut ! Ce ușor îți vine dumitale, parcă ai fi Rotschild. Știi dumneata ce trebuie să se întîmple, ca să pot vinde ceva ?"

Făcu o pauză și declară apoi patetic : „Mai întîi, trebuie să vină un bărbat străin să-mi ceară ceva, și pe urmă trebuie să-și scoată portofelul din buzunar..." Levi scoase portofelul lui „să-l deschidă" ; îl deschise. „Și să scoată din el bani peșini, cușeri" ; scoase o bancnotă de zece franci. „Și apoi lucru principal e ca să se despartă de ei pentru totdeauna".

Levi puse bancnota în buzunar. „Și pentru ce ? Pentru un fleac oarecare să dea bani cuseri ? Fugi, că mă faci să rîd ! Numai nebunii sau goii sînt în stare să facă așa ceva. Sau eu, nenorocitul de mine, cu patima mea pentru afacerea asta. În sfîrșit, de data asta ce-ai adus ? Mult nu pot să-ți dau. Ehei, acu patru săptămîni erau alte vremuri !"

— Nu vreau să vînd nimic, domnule Levi. Vreau să-mi răscumpăr inelul.

— „Cee ?" Levi rămase cu gura căscată. Apoi după un răstimp se trezi. „Aha, las că știu eu deja ce vrei dumneata. Vrei să faci schimb. Nu, tinere, asta nu pot ! M-am păcălit acum o săptămînă cu așa ceva. Am dat un ceas pentru o călimară de bronz și un stilou cu peniță de aur. Ce să-ți spun ? M-au șmecherit. Stiloul nu funcționează. E drept că nici ceasul n-o fi mers mai mult decît un sfert de oră. Dar asta nu-i același lucru. Pentru că ceasul, chiar dacă nu merge, rămîne ceas, pe cînd stiloul, care nu scrie, asta e ca și cum nu l-aș avea. Dar ce vrei să schimbi dumneata ?"

— Nimic, domnule Levi. Am spus că vreau să răscumpăr.

— Cu bani ?

— Da, cu bani peșini.

— „Aha, las-că știu eu deja ! Ai bani unguresti, sau românești, sau bani austrieci fără valoare, sau bancnote de inflație, cine le mai știe pe toate. Zilele astea a fost unul care..."

Kern scoase o hîrtie de o sută de franci și puse portofelul pe masă. Levi înmărmuri și scoase o șuierătură ascuțită. „Ce-i asta tinere ? Poliția..."

— „Cîștigați", zise Kern. „Cu sudoarea frunții mele. Și acum unde e inelul ?"

— „Așteaptă un moment !" Levi dădu fuga și veni cu inelul mamei lui Ruth. Îl șterse cu mîneca hainei și îl puse apoi pe o bucată de catifea, de parcă ar fi fost un diamant de douăzeci de carate. „O piesă frumoasă", zise el, „o adevărată raritate".

— Domnule Levi, dumneata ne-ai dat atunci o sută cincizeci de franci pentru el. Dacă eu îți dau acum o sută optzeci, ai cîștigat 20%. Ce zici?" Și Kern numără banii pe masă.

— „Bani!" făcu Levi disprețuitor. „Ce înseamnă azi banii? La devalorizarea asta? Acum trebuie să strîngi obiecte de valoare. Și inelul ăsta are acum valoarea dublă. Și aurul tocmai s-a urcat. Patru sute de franci ar merita acum".

Kern se sperie. „Domnule Levi!"

— „Eu sînt un om", se hotărî Levi, „mă despart de inelul ăsta cu greu, dau vreau să-ți fac dumitale o bucurie. N-am să cîștig la el. Uite ți-l las cu trei sute de franci, chiar dacă mi se rupe inima".

— Păi asta înseamnă să-l plătesc îndoit.

— „Îndoit! Ce ușor îți vine să vorbești așa fără să știi ce spui. Ce înseamnă speze, știi dumneata? Ai auzit dumneata despre dări către stat, despre chirie, încălzit, luminat și alte speze? Ce contează astea la dumneata? Nimic. Dar pentru mine e enorm. Și astea trebuie să le pun în socoteală cînd vînd și eu odată ceva. Chiar și inelul ăsta..."

— „Sînt un biet emigrant..."

— Cine nu e emigrant? Cine vrea să cumpere, tot e mai bogat decît acela care trebuie să vîndă. Ei, și care din noi vrea să cumpere?

— Îți dau două sute de franci. Mai mult nu.

Levi luă inelul și se duse să-l ascundă.

Kern băgă banii în buzunar și o luă spre ușă. Cînd o deschise, era Levi înapoia lui. „Hai că ți-l dau cu două sute cincizeci fiindcă ești dumneata și fiindcă eu vreau să fiu un filantrop".

— „Două sute", zise Kern de la ușă.

— Șalom Alechem! îl salută Levi.

— Două sute douăzeci.

— Două sute cincizeci, pentru că trebuie să plătesc mîine chiria.

Kern se înapoie și puse banii pe masă. Levi puse inelul într-o cutiuță. „Cutiuța și vata asta frumoasă, albastră, ți le dau pe gratis. Ca să nu zici că sînt un om rău. Dar să știi, că m-ai ruinat".

— Ești un cămătar. Mi-ai luat 50%.

Levi se făcu că n-aude. „Poți să mă crezi", răspunse el „că la Cartier în rue de Paix, costă un inel ca ăsta șase sute de franci. Merită trei sute cincizeci. Acum îți spun adevărul".

Kern luă tramvaiul ca să ajungă mai repede la hotel. Ruth! zise el de la ușă. „Ultimul Mohican s-a înapoiat acasă!"

Ruth deschise cutiuța. „Ludwig..." zise ea.

— „Lucruri nefolositoare!" explică Kern repede și imediat „Cum zise Steiner? Lucrurile nefolositoare dau cea mai mare căldură. Am vrut să încerc și cu. Și acum pune-l în deget! Astă-seară mîncăm cu toții într-un restaurant. Ca adevărații muncitori cu salariu săptămînal".

Era ora zece seara. Steiner, Marill, Ruth și Kern ședeau la o masă la „Mére Margot". Chelnerii începură să adune scaunele, ca să mături pe jos. Pisica de la casă se întinse bine și sări apoi jos. Patroana moțăia la casă.

— „Cred că vor să ne dea afară de aici" zise Steiner și făcu un semn chelnerului. „E timpul să plecăm. Trebuie să ne ducem la Edith Rosenfeld. Moș Moriț a sosit azi".

— Cine e moș Moriț?" întrebă Ruth.

— „Moș Moriț e veteranul emigranților", răspunse Steiner. „Are șaptezeci și cinci de ani. Cunoaște toate granițele, toate orașele, toate hotelurile și pensiunile unde poți locui, fără să fi anunțat la poliție și mai cunoaște și închisorile a cinci state. Se numește Moriț Rosenfeld și e originar din Godesberg pe Rhin.

— „Atunci îl cunosc", zise Kern. „Am trecut o dată cu el granița din Cehoslovacia spre Austria".

— „Eu am trecut cu el din Elveția spre Italia", zise Marill.

Chelnerul veni la plată. „Și eu am trecut cu el cîteva granițe", zise Steiner. „Ai o sticlă de coniac „Courvoisier" să-mi vinzi?"

— Un moment, vă rog. Să întreb patroana.

Chelnerul se duse la casă. Patroana deschise un ochi și dădu din cap. Chelnerul veni cu o sticlă și o dădu lui Steiner care o băgă în buzunarul paltonului său.

În aceeași clipă se deschise ușa dinspre stradă și o figură fantomatică intră. Patroana căscă și deschise amîndoi ochii.

Chelnerii făcură mutre acre.

Bărbatul care intrase trecu ca un lunatic prin toată bodega și nu se opri decît la grătar, pe care se aflau niște pui ce se frigeau pe cărbuni aprinși.

Bărbatul examină puicile. „Cît costă asta?" întrebă el apoi chelnerul.

— Douăzeci și șase de franci.

— Și asta ?

— Douăzeci și șase de franci.

— Toți costă același preț ?

— Da.

— De ce nu mi-ai spus-o imediat ?

— Pentru că nu m-ați întrebat.

Bărbatul ridică privirea. Apoi arătă spre găinușa cea mai mare. „Dă-mi-o pe asta !"

Kern îi dădu un ghiont lui Steiner, care privea scena atent și cu un zîmbet pe buze.

— „Cu salata, cartofi prăjiți sau orez ?" întrebă chelnerul.

— Cu nimic. Dă-mi un cuțit și o furculiță.

— „Poulet-ul !" șopti Kern. „E într-adevăr bătrînul Poulet !"

Steiner dădu din cap. „El e. Poulet-ul din închisoarea de la Viena".

Bărbatul se așeză la masă. Scoase portofelul și își numără banii, apoi îl băgă în buzunar și desfășură șervetul, solemn. În fața lui avea friptura. O ridică și o rupse în farfuria lui.

— „Să nu-l deranjăm", rînji Steiner, „cu siguranță că și i-a cîștigat cu multă greutate".

— „Dimpotrivă, eu propun s-o ștergem imediat", răspunse Kern. Eu l-am mai întîlnit pe omul ăsta în două închisori. În ambele dăți fusese înșfăcat tocmai în momentul cînd voise să-și mănînce friptura de găină. Luîndu-ne după întîmplările precedente... cîștigat cu multă greutate".

Steiner rîse. „Atunci s-o luăm din loc. Prefer să fiu la serbarea de revelion a dezmoșteniților de soartă decît în arestul prefecturii poliției".

Edith Rosenfeld era o femeie grațioasă de șaizeci și șase de ani, cu părul alb. Sosise de doi ani la Paris, cu șapte copii. La șase din ei le croise un drum în viață. Fiul ei cel mai vîrstnic plecase în războiul chinez, ca medic ; fiica cea mai mare, care studiase filologia la Bonn, găsise, prin intermediul comitetului de ajutorare, un loc de subretă în Scoția ; fiul de-al doilea, care își dăduse examenele la Facultatea de drept, neputînd practica, intrase chelner la Hotelul Carlton din Cannes ; al treilea se înrolase în legiunea străină ; altul emigrase în Bolivia ; fiica a doua trăia la o plantație de portocali din Palestina. Rămăsese numai mezinul cu ea. Și pentru el se ostenea comitetul de ajutorare să-i dea mijloace de a pleca în Mexic, ca șofer.

Locuința lui Edith Rosenfeld se compunea din două camere. Una mai mare pentru ea și cea mică pentru feciorul ei, Max Rosenfeld.

Cînd sosiră Steiner, Marill, Kern și Ruth, erau adunați vreo douăzeci de inși în cele două odăi; toți emigranți din Germania. Unii din ei aduseseră și ceva băutură. Mai toți veniseră cu vin roșu, care era mai ieftin. Steiner și Marill împărțeau cu generozitate din sticlele de coniac aduse de ei.

Moriț Rosenthal sosi la ora unsprezece. Parcă îmbătrînise cu zece ani. Fața lui era galbenă, fără o picătură de sînge, și umbla greu, sprijinindu-se într-un baston.

— „Edith, dragostea mea veche", zise el, „iată-mă". „N-am putut veni mai devreme. Am fost obosit".

Se aplecă să-i sărute mîna. Dar nu reuși. Edith Rosenfeld se ridică sprintenă, îi ținu mîna lui într-a ei și îl sărută pe obraz.

— Mi se pare că îmbătrînesc. Nu-ți mai pot săruta mîna. Și tu mă săruți fără teamă pe obraz. Ehei, dacă aș mai avea șaptesprezece ani!

Edith Rosenfeld îi zîmbi. Nu voia să-i arate cît de speriată era de înfățișarea lui. El era liniștit și voios. Venise ca să moară la Paris.

Moriț Rosenthal privi în jurul său. „Fețe cunoscute", zise el. „Noi care nu aparținem nimănui și nu sîntem de nicăieri ne întîlnim mereu, pretutindeni. Ce poveste stranie! Steiner, unde ne-am întîlnit noi ultima dată? La Viena, da, exact. Și Marill! La Brissago și mai tîrziu la Locarno, în arestul poliției, nu-i așa? Și iată-l pe Klassmann, Șerlok Holmes-ul din Zürich! Da, da memoria mă mai ajută puțin. Și Wasser! Brose! și Kern din Cehoslovacia! Meyer, prietenul carabinierilor din Pallanza! Ehei. copii, au trecut vremurile frumoase de altădată. Eu nu mai pot acum. Nu mă mai țin picioarele".

Se așeză anevoie. „De unde vii acum, moș Moriț?" îl întrebă Steiner.

— Din Basel. Copii, vă spun un lucru: evitați această Alsacie. Fiți cu băgare de seamă în Strassburg și fugiți de Kolmar! Atmosferă de pușcărie. Mathais Grünwald și Isenheimer au fost siliți să facă trei luni închisoare pentru emigrare ilegală. Orice altă judecătorie nu te condamnă pentru delictul ăsta decît la cel mult cincisprezece zile. Aci cînd te prind a doua oară îți dă șase luni.

Şi închisorile lor sînt închisori, nu glumă. Aşadar evitaţi Kolmar şi Alsacia, copii. Treceţi pe la Geneva!

— „Care e situaţia în Italia?" întrebă Klassmann.

Morit Rosenthal luă un pahar de vin roşu pe care Edith Rosenfeld i-l pusese înainte. Mîinile lui tremurau însă atît de tare, încît se sfii şi puse paharul înapoi pe masă. „Italia e plină de agenţi germani. Nu mai e de noi!"

— Şi Austria? întrebă Wasser.

— Austria şi Cehoslovacia sînt nişte capcane. Franţa e singura ţară care ne-a rămas în Europa. Căutaţi să rămîneţi aici.

— „Ai auzit ceva despre Mary Altman, Morit?" întrebă Edith Rosenfeld după o clipă. „Ultima dată a fost la Milano".

— „Da. E acum servitoare la Amsterdam. Copiii ei sînt la căminul de emigranţi la Locarno şi bărbatul ei în Brazilia".

— „Ştiţi ceva despre Iosef Fessler?" întrebă Klassmann.

— „Fessler s-a împuşcat, împreună cu nevasta lui", răspunse Morit Rosenthal atît de calm, de parcă ar fi vorbit despre apicultură. Nu se uită la Klassmann, ci privi spre uşă. Klassmann nu răspunse nimic. Nici ceilalţi. Fiecare se prefăcu că nu auzise nimic.

— „Aţi întîlnit pe undeva pe Iosef Friedmann?" întrebă Brose.

— Nu, dar ştiu că e în închisoarea de la Salzburg.

— Dar ce mai face ministrul Althoff? întrebă Marill.

— Aluia îi merge splendid. A devenit şofer de taxi la Zürich. Are permis de liberă şedere şi permis de lucru.

— Firește! făcu Wasser, comunistul.

— Şi Bernstein?

— Bernstein e în Australia. Tatăl său în Africa de răsărit. Max May a avut un noroc special: e asistentul unui dentist din Bombay. Löwenstein a ajuns avocat în Palestina. Actorul Hausdorf joacă la teatrul de stat din Zürich. Sterm s-a spînzurat. L-ai cunoscut pe consilierul de regenţă Binder, din Berlin, Edith?

— Da.

— „A divorţat de soţia lui, ca să nu-şi piardă slujba. Fusese însurat cu o femeie născută Oppenheim. Soţia lui s-a otrăvit împreună cu amîndoi copiii. Asta-i cam tot ce ştiu. Ceilalţi rătăcesc pe drumuri, ca totdeauna. Numai că s-au înmulţit enorm".

Marill îşi umplu un pahar cu coniac şi îl dădu peste cap.

„O cronică plină de informații", zise apoi. „Să trăiască exterminarea individului! La grecii antici, gîndirea era o distincție. Apoi deveni un noroc. Mai tîrziu o boală. Azi e o crimă. Istoria culturii este istoria suferințelor celora care au creat-o".

Steiner zîmbi către Marill și ridică paharul. „Moș Moriț", zise el, „rege al călătorilor, ultim descendent al lui Ahasverus, te salutăm! Dracu știe, ce o să ne mai aducă anul ăsta! Să trăiască brigada subterană! Atîta vreme cît trăim, nu e nimic pierdut!"

Moriț Rosenthal dădu din cap, ridică paharul către Steiner și bău. Se făcu tăcere. De afară, din stradă, se auziră strigăte. Taxiuri treceau în viteză. Pe un balcon al casei de peste drum un bărbat aprinse niște artificii verzi. Lumina verde inundă camera lui Edith Rosenfeld și încăperea deveni o clipă ireală... de parcă n-ar mai fi fost o cameră dintr-un hotel din Paris, ci o cabină într-un vapor scufundat adînc sub apă.

XIX

Marill veni la cantină. „E cineva afară care te caută, Steiner".

— Caută pe Steiner sau pe Huber ?

— Steiner.

— L-ai întrebat ce vrea ?

— Firește. Din precauție. Marill se uită la el. „Are o scrisoare pentru tine, din Berlin".

— Unde e ?

— Dincolo, în pavilonul românesc.

— Nu e vreun agent ?

— Nu pare.

Se duseră amîndoi. Un bărbat de vreo cincizeci de ani aștepta sub copacii desfrunziți. „Dumneavoastră sînteți Steiner ?", întrebă el.

— Nu. De ce ?

Bărbatul îl fixă fugitiv. „Am o scrisoare pentru dumneavoastră. De la soția dumneavoastră".

Scoase o scrisoare din portofelul său și o arătă lui Steiner : „Cred că recunoașteți scrisul".

Steiner simțea că stă liniștit, dar înăuntrul lui tremura totul. Nu putea ridica mîna, credea că-i va zbura brațul din umăr.

— De unde știți că Steiner se află la Paris întrebă Marill.

— „Scrisoarea vine din Viena. Cineva a adus-o din Berlin. Căutîndu-vă a aflat că sînteți la Paris". Bărbatul arătă un alt plic pe care scria : Iosef Steiner Paris, și era scrisul mare al lui Lilo. „El mi-a trimis apoi mie scrisoarea, cu altele împreună. Eu vă caut de cîteva zile. La cafeneaua Maurice am aflat că sînteți aici. Nu trebuie să-mi spuneți dacă sînteți Steiner. Știu că trebuie să fiți precauți. Trebuie numai să-mi primiți scrisoarea".

— E pentru mine, zise Steiner.

— Bine.

Bărbatul îi dădu scrisoarea. Steiner făcu o forțare să întindă mîna după ea. Dar cînd o simți între degete, ar fi trebuit să-i tai mîna ca să i-o iei.

— Mulțumesc, zise el bărbatului. „Ați avut multă bătaie de cap cu ea".

— Nu face nimic. Îmi apre bine că v-am găsit. Salută și plecă.

— Marill, zise Steiner, zbuciumat, „De la nevasta mea ? Prima scrisoare ! Ce-o fi ? Ne înțelesesem să nu-mi scrie !

— Deschide-o...

— Da. Șezi aici. Ce-o fi având ?

Rupse plicul și începu să citească. O citi pînă la sfîrșit, dar fața i se schimbă. Deveni palidă și se boți. Mușchii obrajilor se întinseră și vinele ieșiră la iveală.

Lăsă să-i cadă scrisoarea și stătu un timp nemișcat și tăcut, cu privirea la pămînt. Apoi se uită la data cînd era scrisă. „Zece zile", zise el, zace în spital. Acum zece zile mai trăia încă..."

Marill îl privea și aștepta.

— „Scrie că nu poate fi salvată. De aceea îmi scrie. Nu spune ce are. Scrie... înțelegi... e ultima ei scrisoare..."

— În ce spital se află ? întrebă Marill. „N-a scris asta ?"

— Ba da.

— Chemăm imediat la telefon. Vorbim sub un nume oarecare.

Steiner se ridică puțin cam ametit. „Trebuie să mă duc acolo".

— Cheamă întîi spitalul la telefon. Vino, ne ducem la Verdun.

După o jumătate de oră sună telefonul și el intră în cabină. Cînd ieși era muiat de nădușeală.

— Mai trăiește, zise el.

— Ai vorbit cu ea ? întrebă Marill.

— Nu, cu doctorul.

— Ai spus numele tău.

— Nu ; am zis că sînt o rudă. A fost operată. Nu mai poate fi salvată. Mai are încă trei, patru zile de trăit. De aceea a și scris. Nu credea că voi primi așa repede scrisoarea... Marill eu plec astă-seară într-acolo.

— Ai înnebunit ? îl întrebă Marill încet.

— Nu. Trec granița. Am pașaport.

— La ce-ți folosește pașaportul acolo ? Și știi tu ce înseamnă să te duci acolo și la ce te expui ?

— Da.

— Atunci știi că ești pierdut ?

— Sînt pierdut și dacă moare ea.

— Nu e adevărat ! Marill se mînie deodată. „Poate ţi se pare crud ce te sfătuiesc, Steiner.... scrie-i, telegrafiază-i... dar rămîi aici".

Steiner clătină din cap, absent. Nici nu prea ascultase la cee ce spunea Marill.

Acesta îl prinse de umăr ; „Tu nu-i poţi fi de folos. Nici chiar dacă te duci acolo".

— Dar pot s-o văd.

— Dar bine, omule, venirea ta o s-o înspăimînte ! Dac-ai întreba-o pe ea, acum, ar face tot ce i-ar sta în putinţă ca să rămîi aici.

Steiner pironise privirea în stradă, fără să vadă nimic. Acum se întoarse spre Marill. „Prietene", zise el şi ochii lui aveau o privire şovăitoare, „ea mai este încă totul pentru mine, ea trăieşte şi mai respiră, ochii ei, gîndurile ei mai sînt încă aici... şi în cîteva zile o să fie moartă, n-o să mai rămînă nimic din ea, n-o să fie decît un cadavru străin, descompus... dar acum, acum mai există încă, încă cîteva zile, ultimele zile şi eu să nu fiu lîngă ea ? Înţelege, omule, că trebuie să plec, nu se poate, altfel lumea se prăpădeşte, dacă nu mă duc acolo, crăp, pur şi simplu, mor şi eu".

— „Nu mori. Vino, telegrafiază-i. Cheltuieşte toţi banii, ia-i şi pe ai mei şi pe ai lui Kern şi telegrafiază-i în fiecare oră, pagini întregi, fă tot ce se poate... numai rămîi aci !"

— Nu e primejdios. Am un paşaport şi cu el pot să mă înapoiez.

— Nu-mi mai spune palavre ! Ştii prea bine că e primejdios. Dincolo au o organizaţie strașnică.

— Totuşi plec, zise Steiner.

Marill îl apucă de braţ şi încercă să-l tragă după el. „Hai să bem cîteva sticle de rachiu. Îmbată-te. Îţi promit că am să mă interesez la telefon de cîteva ori pe zi".

Steiner îl dădu în lături. „Lasă-mă, Marill. Eu ştiu la ce te gîndeşti. Înţeleg, nu sînt nebun. Ştiu la ce mă expun. Dar, dacă ar fi de o mie de ori mai periculos, tot aş pleca şi nimic nu m-ar împiedica s-o fac. Nu poţi pricepe tu asta ?"

— Ba da, urlă Marill. „Fireşte că pricep ! Şi aş face la fel ca tine !"

Steiner își făcu bagajul. Aruncă în geamantan puținele lucruri de care avea nevoie, și se duse apoi la Ruth și Kern. Ei aflaseră vestea de la Marill și îl așteptau cu sufletul mîhnit.

— Copii, zise Steiner. „Mă duc acum. Am presimțit-o întotdeauna că o să se întîmple așa. Nu chiar așa... dar asta n-o cred nici eu încă. Am aflat numai și o știu".

Zîmbi distrus și trist. „Rămîi cu bine Ruth".

Ruth îi dădu mîna. Plîngea. „Am vrut să-ți spun atîtea Steiner. Dar acum nu mai știu nimic. Nu mai pot fi decît tristă... Vrei să-l iei cu dumneata?" Îi întinse puloverul negru. „Tocmai azi l-am terminat".

Steiner zîmbi și o clipă fu iar ca mai înainte. „A sosit la timp", zise el. Apoi se întoarse spre Kern. „Rămas bun, Baby. Uneori merg toate grozav de încet și alteori, afurisit de repede".

— „Nu știu dacă aș mai fi fost în viață fără tine" zise Kern.

— Precis că da. Dar e frumos că mi-o spui. Atunci nu mi-am folosit în zadar tot acest timp.'

— „Întoarce-te!" adăugă Ruth. „Nu pot spune mai mult. Revino, lîngă noi, Steiner. Putem face prea puțin pentru dumneata; dar tot ce sîntem noi, e al dumitale. Întotdeauna".

— „Lasă-ne și pe noi să venim la gară", zise Kern.

Steiner ezită. „Vine Marill... dar hai veniți și voi".

Coborîră scara. Ajunși jos în stradă, Steiner se întoarse către fațada hotelului și murmură „Verdun".

— „Lasă-mă să-ți duc eu geamantanul", zise Kern.

— De ce, Baby? Pot să fac eu singur treaba asta.

— Dă-mi-l. Ți-am arătat azi după-masă cît de puternic am devenit.

— Da, într-adevăr. Azi după-masă. Ce mult e de atunci!

Steiner îi dădu geamantanul. Își dădea seama că prietenul lui ar fi vrut să facă ceva pentru el și că nu putea face altceva decît să-l ajute, ducîndu-i geamantanul.

Sosiră în gară tocmai înainte ca trenul s-o pornească.

Steiner se urcă și coborî fereastra. Marill, Ruth și Kern avură impresia că Steiner, de-acolo de sus, de la fereastră era departe de ei. Kern se uita cu ochi arzători la chipul acela aspru și slab; voia să și-l întipărească în minte pentru toată viața. Îl însoțise multe luni de zile și fusese învățătorul lui; lui Steiner îi da-

tora faptul că se întărise și devenise bărbat. Și-acum vedea acest chip, stăpînit și calm, ducîndu-se de bunăvoie la pieire, căci nimeni nu credea în minunea că Steiner se va înapoia.

Trenul porni. Steiner ridică încet mîna. Cei trei prieteni de pe peronul gării priviră, tăcînd, pînă ce trenul dispăru.

— Fir-ar a dracului de viață! zise în sfîrșit Marill, răgușit. „Veniți cu mine. Trebuie să beau un rachiu. Am văzut murind mulți oameni, dar n-am fost încă de față la o sinucidere".

Întorși la hotel, Kern și Ruth intrară în odaia lor. „Ruth", zise Kern după un răstimp. „Ce pustiu mi se pare deodată totul și mi-e frig... parcă ar fi murit orașul".

Seara îl vizitară pe Moș Moriț. Zăcea acum în pat și nu se mai putea ridica. „Ședeți, copii", zise el. „Știu de-acum totul. Ce să-i faci. Fiecare om are dreptul de a-și hotărî soarta".

Moriț Rosenthal știa că nu se va mai scula din pat. De aceea rugase să i se pună patul în așa fel, încît să poată privi afară, pe fereastră. Nu vedea cine știe ce, numai o bucată din casa de peste drum. Dar pentru el era mult. Vedea ferestrele de dincolo și ele deveniră pentrù el conținutul vieții. Le vedea dimineața cînd se deschideau și vedea chipurile, ce îi erau acum familiare, apărînd în rama lor. După masă le vedea închise și înapoia jaluzelelor trase deosebea umbre ce umblau de colo, colo. Seara unele ferestre rămîneau întunecate, iar la altele ardea lumina pînă tîrziu în noapte.

Atîrnase pe peretele de peste pat mai multe fotografii vechi ale familiei sale. Erau acolo rînduite fotografiile părinților săi, a nevestei sale care murise cu patruzeci de ani în urmă, a nepotului său care se prăpădise la șaptesprezece ani... morți printre care Moriț Rosenthal își aștepta și el resemnat moartea.

Pe peretele de alături atîrnau o serie de ilustrații din orășelul Godesberg pe Rhin.

— „Cîți ani ați trăit la Godesberg", îl întrebă Ruth.

— Pînă la vîrsta de optsprezece ani. Apoi părăsirăm orașul.

— Și mai tîrziu?

— Mai tîrziu nu m-am mai întors niciodată.

— E mult de atunci, Moș Moriț?

— Da. Pe vremea aceea încă nici nu erai pe lume. Poate că se născuse abia măicuța matale.

Ciudat, gîndi Ruth. Mama mea s-a născut atunci cînd imaginile erau amintiri în creierul dinapoia frunții bătrîne, ce se află în fața mea.

Se auzi o bătaie în ușă. Edith Rosenfeld intră în cameră. „Edith", zise bătrînul, „veșnica mea dragoste! De unde vii?"

— De la gară. L-am condus pe Max. A plecat la Londra și de acolo va porni spre Mexic.

— Atunci ai rămas singură, Edith.

— Da. Moriț, acum i-am pus pe toți la adăpost și ei pot munci.

— Ce să facă Max în Mexic?

— Se duce ca lucrător. Vrea să încerce să se bage la o fabrică de automobile.

— Ești o mamă bună, Edith, zise Moriț Rosenthal.

— Ca oricare alta.

— Și ce-o să faci acum?

— Am să mă odihnesc puțin. Și-apoi am din nou de lucru. Avem un baby în hotel. S-a născut acum două săptămîni. Maică-sa trebuie să se ducă în curînd la lucru. Așa că am să devin un fel de bunică adoptivă.

Moriț Rosenthal se săltă oleacă mai sus. „Un baby? De două săptămîni? Păi ăsta-i Francez... Uneori mă simt și eu. Și știi să-i mai cînți cîntece de leagăn?"

— Da.

— Cîntecele pe care le-ai cîntat fiului meu. E mult de atunci, Edith. Deodată mi se par toate atît de îndepărtate. Nu vrei să-mi cînți acum unul din cîntecele acelea. Uneori mă simt și eu de-acum ca un copil care ar vrea să doarmă.

— Pe care să ți-l cînt, Moriț?

— Cîntecul sărmanului copil de evreu. L-ai cîntat acum patruzeci de ani. Atunci erai tînără și foarte frumoasă. Și acum mai ești frumoasă.

Edith Rosenfeld zîmbi. Apoi îndreptîndu-se, puțin, începu să cînte cu glasul ei fragil un cîntec vechi evreiesc. Moriț Rosenthal asculta cu capul culcat pe pernă. Închise ochii și respiră regulat. Bătrîna cîntă încet melodia plină de melancolie și cu triste cuvinte a celor fără patrie.

Stafide și migdale
Ai să vinzi mereu,
Stafide și curmale
Dormi, dormi pui de evreu.

Ruth și Kern șezuseră tăcuți și ascultară.

Edith Rosenfeld terminase cîntecul. Se ridică și se aplecă peste Moriț Rosenthal. Dormea. Ea contemplă un răstimp fața lui bătrînă apoi zise : „Veniți copii, să-l lăsăm să doarmă".

Stinse lumina și ieșiră afară, fără zgomot.

*

Kern tocmai trăgea o roabă plină cu pămînt cînd fu oprit de doi domni.

— Vă rog să vă opriți o clipă ! Și dumneata, zise unul către Marill.

Kern dădu drumul roabei. Știa ce-l așteaptă. Cunoștea tonul ăsta ; oriunde s-ar fi aflat în toată lumea, ar fi sărit din somnul cel mai adînc, cînd ar fi auzit lîngă el tonul ăsta politicos și neînduplecat.

— Sînteți buni să ne arătați actele dumneavoastră ?

— Nu le am la mine.

— Nu vreți dumneavoastră să ne arătați mai întîi legitimația dumneavoastră ? zise Marill.

— Cu plăcere ! Poftim, cred că ajunge. Poliția. Dumnealui este inspector la ministerul muncii. Înțelegeți : marea mulțime de șomeri francezi ne silește să facem control...

— Înțeleg, domnul meu. Din păcate nu pot să vă arăt decît un permis de liberă ședere în țară. O autorizație de lucru nu posed ; de altfel nici dumneavoastră nu v-ați așteptat...

— Aveți dreptate, domnul meu, zise inspectorul politicos, nu ne-am așteptat. Dar ne ajunge. Puteți lucra mai departe. Guvernul nu vrea să fie prea sever în cazul acesta special, adică la construcția expoziției. Vă rog să ne scuzați, dacă v-am deranjat.

— Mă rog, e datoria dumneavoastră.

— Pot să văd actele dumneavoastră ? se adresă inspectorul lui Kern.

— N-am.

— Ați imigrat clandestin ?

— N-am avut altă posibilitate.

— Regret foarte mult, zise polițistul, dar dumneata trebuie să vii cu mine la prefectură.

— M-am așteptat la asta, replică Kern, apoi adresîndu-se lui Marill. „Spune-i, te rog, lui Ruth că au pus mîna pe mine. Mă înapoiez cît de curînd am să pot. Să nu aibă nici o teamă".

Vorbise nemțește. „N-am nimic împotrivă dacă mai aveți ceva de discutat împreună", spuse inspectorul, binevoitor.

— Am să mă îngrijesc de Ruth pînă te înapoiezi dumneata, zise Marill în limba germană. „Fă așa fel ca să fi trecut peste granită la Basel. Peste Burgfeld te întorci înapoi. Telefonează de la hotelul Steiff la hotelul Steiff din St. Louis, ca să-ți trimită un taxi pînă la Mülhausen și de acolo pînă la Belfort. E drumul cel mai bun. Dacă te duce la Santé, scrie-mi. Klaussmann va supraveghea. Îl chem numaidecît la telefon".

Kern dădu din cap. „Sînt gata", zise el apoi.

Reprezentantul poliției îl dădu unui bărbat care așteptase în apropiere. Inspectorul îl privi pe Marill zîmbind. „Simpatice cuvinte de rămas bun", zise el într-o nemțească perfectă. „Pare-se că dumneavoastră ne cunoașteți bine granițele".

— „Din păcate", replică Marill.

Marill se afla cu Wasser într-un bistro. „Hai să mai luăm un rachiu ! să fie a dracului, eu nu mă prea încred în hotel ! E pentru prima dată că mi se-ntîmplă una ca asta ! Ce iei ? Un Fine sau un Pernod ?"

— Fine, se hotărî Wasser cu demnitate. Anisett-ul e pentru cucoane.

— „Nu în Franța". Marill făcu semn chelnerului și comandă un coniac și un *Pernoud pur*.

— Eu i-aș putea-o spune, propuse Wasser. În cercurile noastre asta e ceva obișnuit. Acolo în fiecare moment e înhățat cineva și atunci trebuie să comunici femeii sale sau copilei. Cel mai bine ar fi să fim pregătiți pentru cauza comună care necesită pururi jertfe.

— Ce fel de cauză comună ?

— Mișcarea ! Instruirea revoluționară a maselor, bineînțeles !

Marill îl observă un timp cu luare aminte pe comunist. „Wasser, spuse el apoi liniștit, cu asta nu o să ajungem prea departe,

şi nu izbutim să facem nimic. Vorbe de astea îs bune pentru un manifest socialist — dar încolo nimic. Uitasem că faci politică. Să ne bem rachiul şi apoi la luptă!"

Făcură plata şi o luară prin lapoviţa mocirloasă spre hotel Verdun. Wasser dispăru în catacombă şi Marill sui încet scara.

Bătu la uşa lui Ruth. Ea deschise atît de repede de parcă aşteptase în dosul uşii. Surîsul de pe obrazul ei se şterse cînd îl văzu pe Marill... „Marill", exclamă ea.

— Da, pe ăsta desigur că nu l-aţi aşteptat, nu?

— Credeam că este Ludwig. Trebuie să sosească dintr-o clipă în alta.

— Da.

Marill intră în odaie. Văzu farfuriile pe masă, pe o spirtieră apă ce fierbea, pîine şi mezeluri şi într-un vas, cîteva fire de flori. Văzu toate astea, o vedea pe Ruth ce aştepta nerăbdătoare în faţa lui şi ca să facă ceva ridică, nehotărît, vasul. „Flori, murmură dînsul... Şi flori..."

— Florile sînt ieftine la Paris...

— Da. Nu asta voiam să spun. Ci...

Maril aşează la loc vasul cu atîta precauţie de parcă nu era dintr-o sticlă ieftină, vulgară, ci din cel mai fin porţelan. „Asta face mai afurisit de greu, asta..."

— Ce?

Maril nu răspunse.

— Ştiu ce e, spuse Ruth, brusc. „L-a prins poliţia pe Ludwing

Marill se întoarse spre ea. „Da, Ruth".

— Unde e?

— La prefectură.

Ruth îşi luă tăcută pardesiul. Îl îmbrăcă, vîrî cîteva lucruri în buzunare şi voi să treacă pe lîngă Marill, spre uşă. El o opri. „N-are nici un rost", declară Marill. Nu-i ajutaţi nici lui şi nu ne ajuţi nici nouă. Avem pe cineva la prefectură care bagă de seamă".

— „De ce să n-o fac? Vreau cel puţin să-l văd. N-au decît să mă închidă şi pe mine! Atunci trecem amîndoi graniţa!"

Marill o ţinu strîns. Era ca un resort de oţel strîns. Obrazul îi era palid şi părea că se micşorase de încordare. Apoi deodată se muie. „Marill", grăi ea, neputincioasă, „ce să fac?"

— Să rămîi aici. Klassmân e din prefectură. El ne va spune ce se petrece. Pot cel mult să-l expulzeze și-atunci în cîteva zile e din nou aici. I-am făgăduit că vei aștepta aici. Știe că vei fi cuminte.

— Da, și eu vreau să fiu. Ochii îi erau plini de lacrimi. Își scoase pardesiul și-l lăsă să cadă la pămînt. „Maril", i se adresă ea, „pentru ce fac toate astea cu noi ? N-am făcut doară nimănui nimic !"

Marill o privi gînditor. „Cred că asta e singura situație", îi răspunse dînsul. „De fapt, asta cred".

— O să-l bage la închisoare ?

— Cred că nu. O s-o aflăm de la Klassmann. Trebuie să așteptăm pînă mîine.

Ruth se resemnă și luă domol mantoul ei de pe jos. „Nu ți-a spus Klassmann nimic ?"

— Nu. Am vorbit numai o clipă cu el. S-a dus apoi imediat la prefectură.

— Am fost azi-dimineață acolo. Scoase o hîrtie din buzunar o netezi și i-o întinse lui Marill. „M-au convocat. Pentru asta".

— E un permis de liberă ședere pentru Ruth, valabil pentru patru săptămîni. Comitetul pentru ajutorarea emigranților a reușit. Aveam pașaportul expirat. Mi-a adus știrea Klassmann. A lucrat toate lunile din urmă pentru asta. Voiam să îi arăt lui Ludwig. De aceea sînt florile pe masă.

— Ah, pentru asta ! Marill ținea certificatul în mînă. „E un noroc afurisit și totodată o nenorocire blestemată. Dar mai mult un noroc. Hîrtia asta e un fel de minune. Asta nu se întîmplă adeseori". Dar Kern se întoarce. „O crezi ?"

— Da, replică Ruth. „Una nu merge fără cealaltă. Trebuie să se întoarcă".

— Bine ! Și-acum ieșim împreună. Mîncăm undeva și bem și ceva pentru permisul de liberă ședere și pentru Kern. E un soldat experimentat. Toți sîntem soldați. Și dumneata. Am dreptate ?

— Da..

— Kern s-ar lăsa bucuros expulzat de cincizeci de ori pentru ceea ce ții d-ta în mînă, știi asta ?

— Da, dar eu de o sută de ori bucuroasă nu...

— Știu, o întrerupse Marill. Despre asta vom vorbi cînd va fi iar aici. Asta este una din primele reguli ale soldatului.

— Are bani să se întoarcă ?

— Asta o presupun. Ca bătrîni luptători, avem totdeauna la noi atît cît să ne ajungă în caz de nevoie. Dacă n-are destul, o să facă Klassmann așa fel ca să-i parvină restul. El este avanpostul și patrula noastră. Și-acum, haidem ! Cîteodată e al dracului de bine că există rachiu pe lume. Mai ales în ultimul timp !

Steiner era foarte atent și încordat cînd trenul opri la graniță. Vameșii francezi controlară indiferenți și iute actele. Întrebau de pașaport, îl ștampilau și părăseau compartimentul. Trenul își continua drumul în uruitul lui monoton. Steiner știa că în clipa asta soarta lui era hotărîtă, nu mai putea da înapoi.

După o bucată de timp intrară doi funcționari germani și îl salutară. „Vă rog, pașaportul d-voastră".

Steiner dădu actul celui mai tînăr dintre controlori, acela care îl ceruse. „Pentru ce veniți în Germania ?" întrebă celălalt.

— Vreau să vizitez niște rude.

— Stați la Paris ?

— Nu, în Graz. Am vizitat la Paris o rudă.

— Cît voiți să rămîneți în Germania ?

— Cam vrei cincisprezece zile. Apoi mă întorc la Graz.

— Aveți devize la d-voastră ?

— Da, cinci sute de franci.

— Trebuie să-i trecem în pașaport. Ați adus banii din Austria ?

— Nu. Îi am de la un văr din Paris.

Funcționarul cercetă pașaportul, scrise apoi ceva în el și îl ștampilă.

— Aveți ceva de vămuit ? întrebă celălalt.

— Nu, nimic. Steiner luă geamantanul din plasă.

— Mai aveți și bagaj mai mare ?

— Nu, ăsta e tot ce am.

Funcționarul se uită fugar în geamantan. Aveți ziare, imprimate sau cărți la d-voastră ?

— Nu.

— Mulțumesc. Cel mai tînăr dintre controlori îi înapoie pașaportul. Salutară amîndoi și ieșiră din compartiment. Steiner răsuflă ușurat. Abia acum observă că era lac de sudoare.

Trenul începu să meargă mai repede. Steiner se lăsă pe spate și privi pe fereastră. Afară se înnoptase, norii se rostogoleau iuți și joși pe cer și între ei sclipeau stele. Gări mici, semiluminate, rămîneau în urmă. Luminile roșii și verzi ale semnalelor alunecau și șinele străluceau. Steiner coborî fereastra și privi afară. Umedul vînt favorabil îi sfichiuia fața și-i răvășea părul. Respiră adînc ; părea alt aer ; era alt vînt, era alt orizont, era altă lumină, plopii pe uliți se legănau altfel și mai intim, înseși străzile duceau undeva în inima lui ; el respiră adînc, îi era cald, sîngele îi duduia, peisajul se înălța și îl privea misterios și totuși nu străin; să fie a dracului, gîndi el, devin sentimental ! Se reașeză și încercă să doarmă, dar nu putu. Peisajul întunecat de afară îl ademenea, se preschimbă în obraji și amintiri, anii grei ai războiului se deșteptară iar, cînd trenul duduia peste podul Rinului și apa sclipitoare se rostogolea cu zgomot înăbușit dedesubt, aducea la suprafață zeci de nume dispărute, moarte, urme de regimente și camarazi, de orașe și lagăre, nume din noaptea anilor ; era un clocot și Steiner se văzu deodată în vîrtejul furtunatic al amintirii și voia să se ferească de ea, și nu o putea face.

Era singur în compartiment. Își aprindea o țigară după alta și umbla din colț în colț în mica încăpere. Nu crezuse că toate astea puteau avea așa o putere asupra lui. Încercă energic să se silească să se gîndească la ziua de mîine, cum va încerca să răzbată fără a face senzație la spital, la situația lui, la prietenii pe care îi va căuta și de care ar putea întreba.

Dar toate astea îi apăreau în clipa asta bizar de cețoase și imaginare ; îi scăpau cînd voia să le prindă, chiar primejdia în care plutea și pe care se ducea s-o înfrunte. Atunci renunță să se mai gîndească. Știa că e ultima noapte, mîine totul va fi umbrit de celelalte ; era ultima noapte pură, în neștiință, în vîrtejul simțirilor, era ultima noapte fără cruda știință și claritatea năruirii. Renunță să mai chibzuiască și se dădu învins.

Noaptea se desfășura imensă în fața ferestrei trenului ce gonea. Era fără sfîrșit ; se desfășura peste patruzeci de ani ai unui bărbat și peste viața lui, pentru care patruzeci de ani însemnau o veșnicie. Satele care alunecau în mers cu luminile puține și cîte un lătrat de cîine erau toate satele copilăriei sale ; în toate se jucase, peste toate se arcuise vara și iarna și clopotele bisericilor lor sunaseră peste tot pentru el. Pădurile ce zburau negre și adormite

era toate pădurile tinereții sale ; apusul lor de un verde gălbui umbrise întîile sale hoinăreli, în lacurile lor netezi se oglindise chipul lui nemișcat atunci cînd pîndea pătatele salamandre cu pîntecele roșu, și vîntul. Vîntul care cînta din harfă în mesteceni și zumzăia în brazi, era străvechiul vînt al aventurii. Străzile cu lumină mată care se întindeau ca o plasă peste cîmpurile bogate fuseseră toate străzile neliniștii sale, pe ele toate peregrinase, dormise la colțurile sau răscrucile lor, cunoștea adio-urile lor și speranțele lor și reîntoarcerile de la o zare la zare, cunoștea pietrele lor milenare și curțile lor țărănești. Și casele pitite sub acoperișuri ce absorbeau lumina și cum făgăduințele de căldură și patul străluceau roșcate din ferestrele lor : stătuse la toate ferestrele lor, cunoștea apăsarea dulce a clanțelor, știa cine așteaptă sub abajurul lămpii cu fruntea nițeluș înclinată, cu părul auriu în culoarea focului și nins de scîntei, ea al cărei obraz zăbovise și așteptase pretutindeni în toate străzile și în toate colțurile lumii, întunecat uneori și foarte adesea nevăzut, inundat de nostalgie și dorința de a fi uitat ; profilul vieții lui către care se ducea, figura care se răspîndea acum peste cerul nopții și trimiten spre el cuvinte mute, brațele pe care le și simțea în vînt, în freamătul și adierea copacilor și zîmbetul în care peisajul și inima lui se scufundau în năvala simțirii nemărginite.

Simțeu cum vinele lui se topesc și se deschid, cum sîngele lui părea să se reverse în afară în fluviul transfigurat ce se învolbura și îl primea și se întorcea mai puternic cu el ; care purta mîinile lui și le lua cu el spre mîini străine ce se întindeau spre el, acest circular fluviu care bucată cu bucată îl ducea departe și îl lua cu el, care dizolva izolarea lui, ca o apă sălbatică, în primăvară, un sloi de gheață și care îl hărăzea, în noaptea asta, unică și infinită singuratica fericire a unei supreme uniri și îi aducea totul : viața lui, anii pierduți, strălucirea iubirii și profunda cunoștință a reîntoarcerii dincolo de distrugere.

XX

Steiner sosi la orele unsprezece dimineața. Lăsă geamantanul la magazia de bagaje și se duse imediat la spital. Nu vedea orașul vedea numai ceva ce fugea pe ambele laturi, un flux de case, vehicule și oameni.

În fața clădirii mari și albe se opri. Șovăi o clipă. Privi îndelung la poarta mare și nesfîrșitul șir de ferestre, cat peste cat. Undeva acolo... dar poate că nu mai era... Strînse din dinți și trecu poarta.

— Aș dori să mă informez care sînt orele de primire, spuse el la ghișeul de înștiințare.

— Pentru care clasă ? întrebă sora.

— Nu știu. Vin pentru prima dată.

— La cine doriți să mergeți.

— La doamna Maria Steiner.

Steiner se miră o clipă văzînd că sora deschide, indiferentă, un registru. Aproape se așteptase că sala albă să se prăbușească, sau ca infirmiera, atunci cînd a pronunțat numele, să sară în sus și să cheme pe cineva, garda sau poliția.

Sora răsfoia. „Pacienții clasei întîi pot primi vizite oricînd, spuse dînsa, în timp ce căuta".

— Nu cred să fie clasa întîi, replică Steiner. Poate a treia.

— Pentru clasa a treia orele de primire sînt de la trei la cinci.

Sora căuta și căuta. Cum ați spus că o cheamă ?

— Steiner. Maria Steiner. Steiner simți brusc că i se usucă gîtul. Privi pe frumoasa soră cu înfățișare de păpușă de parcă își aștepta sentința de moarte. Se aștepta ca ea să zică : „moartă".

— Maria Steiner rosti sora. Clasa a doua, camera cinci sute cinci, etajul cinci. Ora de primire de la trei la cinci.

— Cinci sute cinci. Mulțumesc mult, soră.

— Mă rog, domnul meu !

Steiner rămase locului. Sora duse mîna spre telefonul ce suna. „Mai aveți ceva de întrebat, domnul meu ?"

— Mai trăiește ?

Sora depuse telefonul. În pîlnia lui continua să orăcăie o voce înceată, seacă de parcă telefonul era o fiară.

— Desigur, răspunse sora și privi o clipă în registru. Altfel ar fi o observație sub numele ei. Ieșirile sînt punctual anunțate.

— Mulțumesc.

Steiner se forță să nu întrebe dacă poate urca imediat. Se temea că va voi să știe pentru ce și el dorea să evite orice bănuială. De aceea plecă.

Hoinări fără țintă pe străzi, descriind din ce în ce cercuri mai mari în jurul spitalului. Trăiește, se gîndi el. Doamne, trăiește! Apoi îl năpădi brusc frica de a nu fi recunoscut de cineva și căută o cîrciumă mai dosnică spre a aștepta acolo.

Comandă mîncare, dar nu putu înghiți nimic.

Chelnerul îl privi surprins. Nu vă place?

— Cum să nu. Dar adu-mi înainte un Kirș.

Își dădu silința să consume mîncarea, apoi comandă ziare și țigări. Se făcea că citește și voia să citească. Dar nimic nu pătrundea zidul frunții sale. Ședea într-o încăpere semiîntunecată mirosind acru a mîncare și a bere vărsată pe jos și trăia ceasurile îngrozitoare ale existenței sale. Își imagina că Maria moare în ceasurile acestea, auzea chemarea ei deznădăjduită, vedea fața ei inundată de sudoarea morții și ședea ca de plumb pe scaunul său cu ziarul fosnind în fața ochilor și încleștă dinții ca să nu geamă și să nu sară în sus luînd-o la goană. Minunatul tîrîtor al ceasului de pe mîna lui era brațul destinului care oprea viața lui și îl făcea aproape să se înăbușe prin încetineala lui.

Lăsă în cele din urmă să-i cadă ziarul și se ridică. Cînd văzu că mușteriul s-a sculat, chelnerul se apropie, scobindu-se în dinți. „Plata?"

— Nu. Încă un Kirș.

— Bun. Chelnerul îl turnă.

— Ia și d-ta un pahar.

— Se face.

Chelnerul mai turnă un pahar și îl ridică cu două degete.

— Sănătate.

— Da, răspunse Steiner, sănătate.

Băură și așezară paharele la loc. Joci biliard? îl întrebă Steiner.

Chelnerul privi la masa de un verde întunecat ce se afla în mijlocul odăii. „Puțin!"

— Facem o partidă?

— De ce nu. Jucați bine?

— N-am mai jucat demult. Dacă vrei, putem face o partidă de probă.

— S-a făcut.

Frecară jacurile cu cretă și jucară cîteva bile. Apoi începură o partidă pe care Steiner o cîștigă.

— Jucați mai bine ca mine, spuse chelnerul. Trebuie să-mi dați înainte zece puncte.

— Bine.

— De cîștig această partidă, atunci totul o să fie bine. Trăiește, am s-o văd, se va face poate sănătoasă.

Jucă concentrat și cîștigă partida. Acum îți dau douăzeci de puncte înainte, spuse el. Aceste douăzeci de puncte constituia viața, sănătate și fuga împreună și bilele albe și ciocnitul erau ca închiderea cheilor destinului. Jocul era îndîrjit. Chelnerul intră într-o serie bună pînă la două puncte apoi nu nimeri ultima bilă la distanță de un centimetru. Steiner luă tacul lui și începu să joace. Ochii îi scăpărau și trebui să se oprească de cîteva ori, dar termină partida fără nici o lovitură greșită.

— Bine jucat, spuse chelnerul laudativ.

Steiner dădu din cap recunoscător și se uită la ceas. Trecuse de trei. Plăti repede și plecă.

Urca scara acoperită cu linoleum și nu mai era decît o singură uriașă, înaltă și nebunească vibrație. Coridorul lung cotea și deodată îi sări în ochi o ușă albă cum e creta, cinci sute cinci.

Steiner bătu. Nă răspunse nimeni. Mai bătu o dată. Stomacul i se strînse convulsiv într-o îngrozitoare teamă că acum s-ar mai putea întîmpla ceva. Deschide ușa.

Odaia mică sta în lumina soarelui de după-amiază ca o insulă de pace dintr-o altă lume. Părea că timpul care înainta repede nu mai avea nici o putere asupra siluetei de o infinită liniște ce privea pe Steiner din patul ei îngust. Se împletici puțin și îi căzu pălăria. Voia să se aplece să o ridice, dar în mijlocul înclinării, ca și cum ar fi primit o lovitură în spate, și fără să știe ce face el îngenunche lîngă pat și gemu încet de emoția reîntoarcerii acasă.

Ochii femeii îl priviră îndelung și plini de pace. Cu încetul deveniră neliniștiți. Fruntea începu să se miște și buzele tresăriră. Apoi flacăra ca o groază în ei. Mîna ce odihnea nemișcată se ridică, de parcă voia să se asigure și să atingă ceea ce ochii vedeau.

— Eu sînt, Maria.

Femeia încercă să ridice capul. Ochii ei rătăciră pe obrazul lui care era aproape de al ei.

— Stai liniştită, Mario, eu sînt. Am venit.

— Iosef... murmură femeia din pat.

Steiner coborî capul. Lacrimile îi ţîşniră din ochi. Îşi muşcă buzele şi înghiţi în sec. „Eu sînt, Mario, m-am întors la tine".

— Dacă te găsesc !... şopti femeia.

— N-or să mă găsească. Nu mă pot găsi. Pot rămîne aici. Rămîn lîngă tine.

— Strînge-mă, Iosef, trebuie să simt că eşti tu. De văzut, te-am văzut...

El luă mîna-i uşoară cu vinele albastre în mîna lui şi o sărută. Apoi se aplecă deasupra ei şi puse buzele-i pe gura ei obosită şi deja depărtată. Cînd se ridică, ochii ei erau plini de lacrimi. Ea îşi scutură blînd obrazul şi lacrimile picurară, ca ploaia, jos.

Ştiam că nu poţi veni, dar te-am aşteptat tot timpul..,

— Acum rămîn la tine.

Ea încercă să-l îndepărteze. „Dar nu poţi rămîne aici ! Trebuie să pleci. Tu nu ştii ce a fost aici. Trebuie să pleci imediat. Pleacă, Iosef..."

— Nu, nu e primejdios.

— Este primejdios, eu o ştiu mai bine. Te-am văzut, acuma du-te ! Nu mai am mult.

— Am aranjat aşa fel că pot rămîne aici, Mario. Vine o amnistie şi eu intru în ea.

Ea îl privi neîncrezătoare.

— E adevărat. Ţi-o jur, Mario. Nu trebuie să ştie nimeni că sînt aici. Dar nici nu e rău dacă se află.

— Nu spun nimic. Josef. N-am spus nimic.

— Ştiu asta, Mario. O căldură i se sui în obraz şi îi înfierbîntă fruntea. Nu ai divorţat de mine, nu-i aşa ?

— Nu. Cum o puteam face ! Nu fi supărat pentru asta.

— Ar fi fost numai pentru binele tău, ca să-ţi fie mai uşor.

— N-am dus-o greu. Am fost ajutată. Şi faptul că am odaia asta. A fost mai bine că am fost singură, erai astfel mereu aici.

Steiner o privi. Faţa îi era topită, i se vedeau umerii obrajilor şi pielea era palidă ca ceara şi cu umbre albăstrui. Gîtul era fragil şi subţire şi claviculele ieşeau în afară din umerii căzuţi. Chiar şi ochii erau împăienjeniţi şi gura fără culoare. Numai părul lumina şi sclipea, părea că devenise mai des şi mai puternic, de

parcă toată vigoarea dispărută se adunase în el spre a triumfa asupra trupului ce se stingea. Se ondula bogat în soarele după-amiezii ca o gloriolă de roșu și aur, ca un protest sălbatic împotriva oboselii corpului de copil de sub cearșaful ce abia se mai ridica.

Ușa se deschise și în odaie păși o soră. Steiner se sculă în picioare. Sora aduse un pahar cu un lichid lăptos și îl puse pe masă. „Aveți vizită?" spuse ea, în timp ce ochii ei iuți și albaștri îl măsurau pe Steiner.

Bolnava clinti capul. „Din Breslau", șopti ea.

— De așa de departe? Asta e frumos. Atunci are cine să-ți țină de urît.

Ochii albaștri trecură iarăși sprinteni peste Steiner în timp ce sora scotea termometrul.

— Are temperatură? întrebă Steiner.

— Da de unde, replică sora, veselă. De cîteva zile nu mai are.

Ea lăsă termometrul și plecă. Steiner își trase un scaun lîngă pat și se așeză lîngă Maria. Îi luă mîinile în mîinile lui. „Te bucuri că sînt aici?" și își dădu seama ce timpită e întrebarea lui.

— Pentru mine asta e totul, răspunse Maria fără să zîmbească.

Se priviră și tăcură. Era atît de puțin de spus, cînd însemna atît de mult faptul că erau împreună. Se priviră și nu mai exista nimic în afară de ei. Unul se scufunda în celălalt. Se întoarseră unul la altul. Viața nu mai avea viitor și nu mai avea trecut, era numai prezent. Era liniște, tăcere și pace.

Sora mai veni o dată înăuntru și însemnă o linie pe foaia de temperatură; ei abia o observară. Se priviră. Soarele luneca la orizont, el părăsi șovăitor părul flăcărat și frumos și se lăsă ca o pisică moale de lumină acolo, jos, pe pernă, apoi se ridică fără chef pe perete și se cățăra încet pe ei; cei doi oameni ce se priveau. Amurgul veni pe picioare albastre și umplu odaia, ei se priveau și nu se părăseau din ochi, pînă ce umbrele din colțurile odăii veniră și cu aripile lor acoperiră fața albă, singura față de de pămînt.

Ușa se deschise și-odată cu o fîșie de lumină veni și doctorul și sora. „Trebuie să plecați", spuse sora.

— Da. Steiner se ridică și se aplecă peste pat. Mîine vin iarăși, Mario.

Dînsa zăcea ca un copil obosit de joacă și somnoros, pe jumătate visînd. „Da", rosti ea — și el nu putu recunoaște dacă vorbea către el sau către vedenia ei. „Da, vino înapoi".

Steiner așteptă doctorul pe coridor. Îl întrebă cît poate să mai țină. Doctorul îl măsură. „Trei pînă la patru zile, cel mult, spuse el apoi. E o minune că a mai ținut în genere atît de mult".

— Mulțumesc. Steiner coborî încet scările. Înaintea porții se opri... În fața lui se întindea pe neașteptate orașul. Nu luase cunoștință de el, dar acum se așternea precis și inevitabil totodată în fața lui. Văzu străzile, văzu casele și văzu primejdia, nevăzută și tăcută primejdie care pîndea din fiecare colț, din fiecare poartă de unde putea să-l prindă, ca o fiară, în junglă, la adăpătoare, era clădirea asta mare și albă de piatră dinapoia lui. Dar mai știa că trebuie să se ascundă pentru a se putea reîntoarce. Trei, pînă la patru zile. Era puțin și era o veșnicie. O clipă se gîndi dacă să nu încerce să caute adăpost la un prieten, dar apoi se decise pentru un hotel modest.

Kern se afla cu austriacul Leopold Bruck și cu Moerike, din Westfalia, într-o celulă a închisorii la Sante și lipseau pungi.

— Copii, zise Leopold, „crăp de foame". Îmi vine să înfulec papul ăsta din făină... dacă n-aș ști că ne pedepsesc.

— Mai așteaptă și tu zece minute, replică Kern, „pînă vine ciorba pentru cină".

— „Și la ce îmi ajută aia ? După aceea abia mi-e tare foame" Leopold suflă într-o pungă și o sparse cu o pocnitură. „E o jale că omul are stomac în timpuri de astea grele. Cînd mă gîndesc acum la o bucată de carne... aș fi în stare să distrug toată șandramaua asta !

Moerike înălță capul. „Și eu aș avea poftă de un biftec mare și sîngeros, cu ceapă și cartofi prăjiți. Și pe lîngă ei și o bere rece".

— Sfîrșește odată ! gemu Leopold. „Hai să ne gîndim la altceva. De pildă, la flori".

— Pentru ce tocmai flori ?

— Să ne gîndim la ceva frumos ca să ne abatem puțin de la celelalte gînduri.

— Florile nu sînt în stare să mă îndepărteze pe mine de la senzația foamei.

— Am văzut odată o peluză de trandafiri. Leopold căuta cu tot dinadinsul să se concentreze. În vara trecută. În fața închisorii din Pallanza. Trandafirii erau atît de roșii ca... ca...

— „Ca un biftec crud", îi ajută Moerike.

— Fir-ai al dracului!

Se auzi cheia în broască. „Iată vine crăpelnița", zise Moerike. Ușa se deschise. Nu era servitorul cu mîncarea... era gardianul. „Kern"... zise el.

— Kern se ridică.

— Vino cu mine. Vizită!

— Probabil că e președintele republicii, fu de părere Leopold.

— Poate că e Klassmann. El are acte. Poate că aduce ceva de mîncare.

— Unt! zise Leopold cu ardoare. „O bucată mare și galbenă ca floarea-soarelui!"

Moerike rînji. „Omule, Leopold ești un liric. Acum te gîndești la floarea-soarelui!"

Kern rămase locului în ușă, de parcă ar fi primit o lovitură. „Ruth!" Cum ai ajuns tu aici? Au pus mîna pe tine?

— Nu, nu Ludwig!

Kern aruncă o privire fugitivă către supraveghetor care se rezemă indiferent într-un colț. Apoi se apropie repede de Ruth.

— Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă numaidecît, Ruth șopti el în nemțește. „Tu nu știi ce te așteaptă. În fiecare moment te poate aresta și asta înseamnă patru săptămîni închisoare și la a doua oară, șase luni! Așadar pleacă repede... repede!"

— Patru săptămîni? Ruth se uită la ei speriată. „Trebuie să rămîi aici patru săptămîni?"

— Nu face nimic! A fost un ghinion! Dar tu... să nu fim ușuratici! Oricine te poate întreba de acte!

— Păi am acte!

— Cee?

— Am un permis de liberă ședere, Ludwig!

Ea scoase un bilet din buzunar și îl arătă lui Kern. El se uita țintă la hîrtia pe care o ținea în mînă. „Cristoase!" făcu el după o clipă. „E într-adevăr așa, precum spui. Parcă s-ar fi sculat un mort din groapă. Cine a făcut minunea?

— Comitetul de ajutorare și Klassmann.

— Dom'le gardian, zise Kern. „Un deținut are permisiunea să sărute o doamnă ?"

— Din partea mea, cît poftește. Principalul e ca în timpul ăsta să nu-ți strecoare vreun cuțit sau o pilă !

— Pentru cîteva săptămîni... nu merită osteneala.

Gardianul își vîrî o țigară în gură și o aprinse.

— Ruth, ați auzit ceva despre Steiner ?

— Nu, nimic. Dar Marill spune că ar fi și imposibil. El n-o să scrie, ci o să se înapoieze pur și simplu. Și o să fie iar cu noi.

— Marill crede asta, într-adevăr ?

— Noi o credem toți, Ludwig. Altminteri ce să facem. Kern dădu din cap. „Da, altminteri ce putem face ? A trecut abia o săptămînă. Poate că scapă totuși".

— E timpul, zise supraveghetorul lor. „S-a terminat pentru azi".

Kern o luă în brațe. „Reîntoarce-te, cît mai repede ! Rămîi aci la Santé ?"

— Nu. Ne transportă spre graniță.

— Am să încerc să mai capăt o permisiune spre a te vizita. Te iubesc. Reîntoarce-te repede ! Mă tem. Aș pleca cu tine.

— Nu se poate. Adeverința nu e valabilă decît la Paris. Mă reîntorc, fii fără grijă.

— Am bani la mine. Sînt sub epoleți. Scoate-i cînd mă săruți.

— N-am nevoie, păstrează-i. Am destui la mine. Marill o să aibă grijă de tine. Poate că se reîntoarce și Steiner în curînd.

— A trecut timpul, făcu gardianul. „Hai copii, doar nu-l ducem la ghilotină !"

— Rămîi cu bine ! Ruth îl sărută pe Kern. „Te iubesc. Reîntoarce-te, Ludwig !"

Luă un pachet de pe bancă. „Aici e ceva de mîncare. Au controlat jos pachetul ; e în regulă, zise către gardian. Rămîi cu bine, Ludwig !"

— Sînt fericit, Ruth ! Doamne, Dumnezeule, ce mulțumit sînt de permisul tău. Acum mă simt aici ca-n paradis !

— Atunci ia-o din loc ! zise gardianul. „Înapoi spre paradis".

Kern își luă pachetul sub braț. Era greu. Gardianul îl duse la celulă.

Servitorul sosise cu strachinele de mîncare, cînd intră Kern în celulă. „Kern", zise Leopold cu o mutră plouată. „Iar avem supă de cartofi, fără cartofi".

— „Asta e o supă de zarzavat, explică servitorul.

— Poți să spui că e și cafea, te cred oricum, îi răspunse Leopold.

— Ce ai acolo în pachet ? întrebă Moerike pe Kern.

— Ceva de mîncare. Nu știu ce anume.

Chipul lui Leopold se însenină deodată. „Desfă-l numaidecît !"

Kern dezlegă sfoara. „Unt !" exclamă Leopold, voios.

— Ca floarea-soarelui ! adăugă Moerike.

— Franzelă, cîrnați, ciocolată, continuă Leopold în extaz. „Și uită-te... o roată întreagă de caşcaval !"

— Ca floarea-soarelui ! adăugă Moerike.

Leopold se ridică în picioare și zise către servitor : „Dom'le să te cărăbănești îndată cu mîncarea asta mizerabilă și..."

— Stai ! îl întrerupse Leopold. „Nu fi atît de grăbit. Ia dă-mi castroanele încoace" spuse servitorului și le înșiră pe o bancă. Apoi despachetă celelalte lucruri și le puse tot pe bancă. „Considerăm supa de zarzavat drept ceai", explică el rîzînd. „Și acum să cinăm și noi ca oamenii cultivați ! Ce spui tu Kern ?"

— Amin, răspunse acesta.

— Vin și mîine, Marie.

Steiner stătea la ușă. Ochii ei nu se uitau la el. Paharul pe care îl ducea tremura în mîna ei și zăngăni ușor.

Steiner ieși afară pe coridor... „Stai pe loc", îi comandă o voce.

La dreapta și la stînga lui stăteau doi inși în uniformă, cu revolverele în mîini. Steiner se opri. Nici nu se sperie.

— Cum vă numiți ?

— Johan Huber.

Un al treilea bărbat îi veni înainte și îl privi cu atenție. „E Steiner", zise el. „Nici o îndoială. Îl cunosc. Cred că mă recunoști și tu, nu-i așa, Steiner ?"

— Nu te-am uitat, Steinbrenner, răspunse Steiner, calm.

— Ar fi cam greu, chicoti bărbatul. Bine ai venit acasă ! Îmi pare bine că te revăd. O să trebuie să mai rămîi puțintel pe la noi. Avem un lagăr frumos, nou, cu tot confortul.

— Te cred.

— Puneți-i cătușele ! comandă Steinbrenner. „Ca măsură de precauție, scumpul meu. Mi s-ar rupe inima dacă ai reușl s-o mai ștergi încă o dată".

Se deschide o ușă. Steiner întoarse capul și privi oblic peste umărul său. Era ușa camerei unde zăcea soția lui. Sora se uita afară și își trase înapoi capul.

— Aha, zise Steiner, „de aceea"...

— Da, dragostea ! chicoti Steinbrenner. „Aduce la cuib și păsările bătrîne... pentru binele statului și pentru bucuria prietenilor".

Steiner privi la fața pătată, cu cearcănele albăstrii sub ochi. Privi liniștit, știa la ce se putea aștepta din partea omului acesta. Steinbrenner clipi din ochi și își linse buzele. „Tot încă nu ai conștiință, Steinbrenner ?"

Individul rînji. „Numai una și curată, drăguțule. Cu cît pun mîna pe mai mulți de alde voi, mă simt mai bine. Am un somn liniștit și dorm zdravăn. Cu tine am să fac o excepție. Pe tine am să te vizitez noaptea ca să mai discutăm puțin împreună. Luați-o din loc, duceți-l la arest ! se răsti brusc.

Steiner coborî scara cu escorta lui. Oamenii pe care îi întîlniră se opreau și tăcuți îl lăsau să o ia înainte. Și pe stradă domnea aceeași tăcere la trecerea lor.

Steiner fu dus la interogatoriu. Un funcționar mai vîrstnic făcu procesul-verbal.

— De ce v-ați înapoiat în Germania ? întrebă slujbașul.

— Am vrut să-mi văd nevasta, înainte să moară.

— Cu cine v-ați întîlnit aci ? Pe care dintre prietenii politici i-ați revăzut ?

— Pe nimeni !

— E mai bine pentru dumneavoastră s-o spuneți aici, înainte de a fi transportat dincolo.

— V-am mai spus : pe nimeni.

— Din partea cui ați primit însărcinarea de a veni aici ?

— N-am nici un fel de însărcinare.

— În ce organizație politică ați lucrat în străinătate ?

— În nici una.

— Din ce ați trăit ?

— Din ceea ce am cîștigat. Vedeți doar că am un pașaport austriac.

— Cu care grupă trebuia să intrați aici în legătură ?

— Dacă aș fi vrut să fac lucrul ăsta, aș fi știut să mă ascund. Am știut ce fac cînd m-am dus să-mi văd nevasta.

Funcționarul examină apoi pașaportul lui Steiner și scrisoarea soției sale, pe care i-o luaseră. Se uită la Steiner, pe urmă citi iar scrisoarea. „Azi după-amiază o să fiți transportat dincolo", zise el în sfîrșit, dînd din umeri.

— Aș vrea să vă rog ceva, îi spuse Steiner. „E un lucru de nimic, dar pentru mine e mult. Nevasta mea mai trăiește încă. Doctorul spune că poate să mai dureze cel mult două zile. Ea știe că vin mîine s-o mai văd. Dacă n-am să mai vin, o să știe că sînt arestat. Pentru mine nu mă aștept la nici o milă sau la vreun hatîr, dar aș dori ca nevasta mea să moară liniștită. Vă rog să mă opriți aici o zi sau două și să-mi permiteți să-mi văd nevasta.

— Nu se poate. Nu pot să vă dau prilejul de a fugi.

— N-am să fug. Camera se află la etajul al cincilea și n-are alte ieșiri. Dacă mă duce cineva pînă acolo și păzește ușa, nu pot face nimic. Nu vă rog pentru mine, vă rog pentru o muribundă.

— Imposibil, zise slujbașul. „Nu e de competența mea să fac asemenea lucru".

— Ba da, este. Puteți dispune să fiu încă o dată interogat. Și puteți să-mi dați posibilitatea de a o revedea. Ați putea invoca motivul că eu am ceva de vorbit cu soția mea, care v-ar interesa și pe dumneavoastră. Ați putea aranja în așa fel ca infirmiera, pe care vă puteți bizui, să rămînă în odaie, ca să audă despre ce vorbim.

— Astea sînt fleacuri. Soția dumitale n-o să-ți spună nimic și nici dumneata ei.

— Firește. Ea nici nu știe nimic. Dar o să moară liniștită.

Funcționarul mai chibzui puțin și răsfoi actele.

— Odinioară te-am interogat despre grupa VII. Dumneata n-ai spus nici un nume. Între timp i-am găsit pe Müller, Böse și Welldorf. Vrei să ne spui acum numele celorlalți ?

Steiner tăcu.

— Ai să ne spui numele lor dacă îți ajut să-ți vezi soția în astea două zile ?

— Da.

— Atunci spune-le.

Steiner tăcu.

— Vrei să-mi spui mîine seară două nume şi restul poimîine?

— Vă spun numele lor poimiine.

— Promiţi.

— Da.

Funcţionarul îl privi lung. Am să văd ce se poate face. Acum ai să fii dus înapoi în celulă.

— Vreţi să-mi daţi înapoi scrisoarea?

— Scrisoarea trebuie să rămînă între acte. Funcţionarul o privi nehotărît. „În sfîrşit, poţi s-o iei".

— Vă mulţumesc, zise Steiner.

Funcţionarul puse mîna pe sonerie şi dădu ordin ca Steiner să fie condus în celulă. Păcat, gîndi el, dar ce să-i faci. Dai de dracu, dacă te arăţi mai uman. Se pomeni că dădea cu pumnul în masă.

Moriţ Rosenthal zăcea în pat. Era pentru prima oară cînd n-avea dureri. Se lăsa seara. El observa, fără să mişte capul, că la casa de peste drum se luminau ferestrele. În obscuritate se vedea ca un vapor uriaş care plutea pe mare.

Moriţ Rosenthal nu se mişca; şedea întins în pat, dar vedea cum se deschide deodată fereastra şi cum cineva care îi semăna ridica şi păşea afară. O luă după vaporul de peste drum, care ridica ancora şi o porni încet. Camera dimprejurul lui se prăbuşi ca o cutie de carton şi fu luată de curentul apei. Străzi şi păduri alunecau sub prova. Se lăsă ceaţă şi vaporul se ridică lin în vîjîitul domol al infinitului. Se apropiau nori, stele şi un albastru adînc şi în această legănare se zări deodată un ţărm aurit. Moriţ Rosenthal cobora din vapor, trecînd pe o punte îngustă ca să ajungă acolo. Şi cînd privi în jurul său, vaporul dispăruse şi el se găsea singur pe ţărmul străin.

O stradă lungă şi netedă se întindea înaintea lui. Bătrînul călător nu chibzui prea mult; pe o stradă nu puteai face altceva decît să umbli... şi picioarele lui cunoşteau multe străzi.

Dar după scurt timp se ridică în faţa lui o mare poartă sclipitoare, înapoia căreia scînteiau cupole şi turnuri. În mijlocul intrării străjuia o făptură mare în plină lumină şi strălucire, rezemnat de un baston.

„Vama!" gîndi Moriţ Rosenthal speriat şi sări într-un tufiş. Privi în jurul lui. Nu mai putea da înapoi. N-am ce face gîndi bătrînul emigrant.

Va trebui să stau ascuns aici pînă se înnoptează. Poate am să mă mai pot tîrî pe un drum lăturalnic și să mă strecor apoi prin dos. Se uită chiorîș printre crăci de rubine și onix și văzu că păzitorul puternic îi face semn cu bastonul. Se uită în urma lui. Afară de el nu mai era nimeni. Păzitorul îi făcu iar un semn. Moș Moriț, strigă o voce blîndă. Strigă tu, gîndi Moriț, eu nu mă prezint.

„Moș Moriț", strigă iar glasul. „Ieși din tufișul trudei".

Moriț se ridică: M-a prins, gîndi el. Cu siguranță că uriașul ăsta poate să fugă mai repede ca mine ; nu mai am scăpare, trebuie să mă duc la el.

— Moș Moriț, strigă iar glasul.

— Ce ghinion ! Mă și cunoaște, murmură Moriț. Probabil că am fost și aici expulzat odată. După legile noi voi încasa cel puțin trei luni închisoare. Să sperăm că mîncarea n-o să fie prea păcătoasă și că n-o să-mi dea să citesc o revistă din 1902, ci o gazetă mai modernă. Ceva despre Hemingway mi-ar place să citesc.

Poarta se lumina și strălucea mai tare cu cît se apropia mai mult de ea. Ce efecte de lumină întrebuințează ei acum la granițe, își zise Moriț, nici nu mai poți să recunoști unde te afli. Poate că luminița asta este o inovație recentă ca să ne prindă mai ușor pe noi. Ce risipă !

— Moș Moriț, zise păzitorul porții, pentru ce te ascunzi !

Și asta e o întrebare inutilă, gîndi Moriț, dacă mă cunoaște și știe în ce ape mă scald.

— Intră ! zise portarul.

— Ascultați vă rog, răspunse Moriț, după cîte știu eu, nu sînt pînă acum vrednic de pedeapsă. N-am trecut încă granițele dumneavoastră. Sau tot ce e în urma mea aici depinde tot de țara asta ?

— Firește că da, depinde, zise păzitorul.

Atunci sînt pierdut, gîndi Rosenthal. Pare să fie o insulă. Poate e Cuba. În ultima vreme au dorit mulți să ajungă aici.

— Nu te teme, zise păzitorul, nu ți se întîmplă nimic. Intră liniștit.

— Ascultă, te rog, replică Moriț Rosenthal. Am să-ți spun de-acum tot adevărul : n-am pașaport.

— N-ai pașaport ?

. Șase luni, gîndi Moriț, cînd îi auzi glasul bubuind și lăsă capul în jos, resemnat.

Păzitorul porții ridică bastonul. „Atunci n-ai nevoie să stai douăzeci de milioane de ani în parterul ceresc. Capeți numaidecît un fotoliu comod cu rezemătoare pentru brațe și aripi".

— Foarte frumos, răspunse Moș Moriț, dar n-o să meargă, fiindcă eu n-am nici un permis de intrare în țară și nici de liberă ședere. Ce să mai vorbim de permis de lucru.

— N-ai permis de liberă ședere ? N-ai viză ? N-ai permis de lucru ? Păzitorul ridică mîna. Atunci ai să capeți o lojă și în prmul rînd, la mijloc, cu vederea bună spre cetele îngerilor.

— Nici asta n-ar fi rău, zise Moriț, mai ales că eu merg cu atîta plăcere la teatru. Dar acum vine bomba. Ce am să spun eu acum le strică pe toate. De fapt mă și mir că nu ați pus afară, mai încolo, o firmă pe care să scrie că nouă nu ne este permisă intrarea. Ai ghicit de-acum ? Da, sînt jidan. Alungat din Germania, fără drepturi cetățenești și de ani de zile pus în afara legilor.

Păzitorul porții ridică amîndouă brațele. „Evreu ? Fără cetățenie ? Atunci primești doi îngeri care să te servească numai pe tine și pe deasupra și un trîmbițaș". Și strigă din poartă : „Să vină îngerul celor fără patrie !" Și o făptură uriașă în straie albastre, cu un chip ca al tuturor mamelor din lume, se ivi lîngă Moș Moriț. „Să vină îngerul celor ce au avut multe de suferit", strigă păzitorul din nou și o făptură în straie albe cu un ulcior de lacrimi pe umăr se ivi de partea cealaltă a lui Moș Moriț.

— Nici o grijă. Lagărele noastre de concentrare sînt departe și jos de tot.

Amîndoi îngerii îl luară de braț și acum pășea liniștit. Moș Moriț, bătrînul călător, veteranul emigranților. Trecea poarta, îndreptîndu-se spre o lumină enormă, peste care cădeau deodată umbre colorate, cădeau din ce în ce mai repede.

— Moriț, zise Edith Rosenfeld la ușă. „Uite-l pe micul Franțuz. Vrei să-l vezi ?"

Nici un răspuns. Tăcere. Ea se apropie cu precauție. Moriț Rosenthal din Godesberg pe Rin nu mai respira.

Maria se mai trezi o dată. Zăcuse toată dimineața într-o stare de piroteală, în agonie. Acum îl recunoștea pe Steiner.

— Mai ești încă aici ? șopti ea speriată.

— Pot rămîne aici cît vreau, Maria.

— Ce înseamnă asta ?

— A ieșit amnistia. Sînt și ei printre acei... Nu mai trebuie să te temi. Rămîn acum mereu aici.

— Tu îmi spui asta ca să mă liniștești, Iosif...

— Nu, Maria mea dragă, legea a apărut ieri. Se întoarse către sora care își făcea de lucru în fundul camerei. „Nu-i așa soră că de ieri încoace nu mai există nici un pericol ca să fiu prins ?

— Nu, răspunse ea cam nelămurit.

— Vino, te rog, mai aproape, soția mea ar dori s-o afle de la dumneata.

— Păi am spus-o o dată.

— Te rog, soră ! șopti Maria.

Nici un răspuns. „Te rog, soră dragă", șopti încă o dată bolnava.

Sora se apropie fără chef. Bolnava o privi încordată. „Nu-i așa că de ieri încoace am voie să rămîn mereu aici ?" întrebă Steiner.

— Da, spuse cu greu sora.

— Nu mai există nici o primejdie ca să fiu prins ?

— Nu.

— Mulțumesc, soră.

Steiner observă cum se împăinjeneau ochii muribundei. Numai avea putere să plîngă. „Acum, totul e bine, Iosef", șopti ea. Și tocmai acum cînd ai avea nevoie de mine trebuie să plec..."

— Tu nu pleci, Marie.

— Ai vrea să mă pot scula și să plec cu tine.

— Vom pleca împreună.

Ea îl mai privi un răstimp. Fața ei era cenușie, scheletul ieșea la iveală și părul își pierduse peste noapte toată strălucirea lui. Steiner le vedea pe toate și nu le vedea ; vedea numai că mai respira încă, și atît cît trăia, era pentru el Maria, nevasta lui, înprejmuită de strălucirea tinereții și a înțelegerii lor.

În odaie se lăsă seara și de pe coridor din fața ușii se auzea din cînd în cînd ușoara tuse provocatoare a lui Steinner. Respirația Mariei venea pe întrerupte, cu pauze mari. În sfîrșit ea încetă ca un vînt ușor care adoarme. Steiner îi ținu mîinile pînă

se răciră. Murea și el o dată cu ea. Cînd se ridică să iasă din odaie, era un străin insensibil, un înveliș gol, care avea mișcările unui om. Îi aruncă surorii o privire indiferentă. Afară fu luat în primire de Steinbrenner și de celălalt agent. „Te-am așteptat peste trei ore", mîrîi Steinbrenner. Poți să fii încredințat că o să mai discutăm noi despre asta.

— Sînt convins, Steinbrenner. Mă aștept la chestii d-astea din partea ta.

Steinbrenner își linse buzele. „Știi foarte bine că trebuie să mă numești domnule vagmistru, nu-i așa? Spune-mi însă tot Steinbrenner și tutuiește-mă, nu-i nimic... dar ți-o scot eu mai tîrziu pe nas. Ai să plîngi cu lacrimi de sînge, scumpule. Acum o să am destul timp pentru tine.

Coborau scara largă; Steiner între cei doi păzitori. Era o seară plăcută și ferestrele lungi și mari ce ajungeau pînă jos erau larg deschise.

— Am atît timp disponibil pentru tine, pălăvrăgea Steinbrenner bine dispus, toată viața ta, scumpule. Și numele noastre se potrivesc. Steiner și Steinbrenner. Să vedem ce o să mai iasă din asta...

Steiner dădu din cap, pe gînduri. Se apropiau de fereastra deschisă; în clipa cînd se aflau în dreptul ei îi dădu lui Steinbrenner un brînci spre fereastră, sări asupra lui și se prăbușiră amîndoi în gol.

— Ia banii liniștit, zise Marill prăbușit și trist. „Ia lăsat aici pentru dumneata și Ruth. Mi-a spus să vi-i dau în cazul cînd nu se mai întoarce".

Kern clătină capul. Tocmai sosise și ședea acum în catacombă, murdar și zdrențuit, de vorbă cu Marill. De la Dijonn venise ca ajutor pe un vagon de marfă.

— El se întoarce, zise el. „Steiner se întoarce".

— Nu se mai întoarce! răspunse Marill, „Doamne, Dumnezeule, nu-mi îngreuna și dumneata sarcina cu vorbele astea: se întoarce! Nu se mai întoarce! Citește aici!"

Scoase din buzunar o telegramă boțită și o aruncă pe masă. Kern o luă și o netezi. Era din Berlin și adresată proprietăresei hotelului „Verdun". Sincere felicitări pentru ziua ta de naștere. Otto... citi el.

Se uită la Marill. „Ce înseamnă asta?"

— Asta înseamnă că au pus mîna pe el. Ne-am înțeles astfel.

Unul din prietenii lui trebuia să trimită telegrama asta. Era de prevăzut. I-am spus-o atunci. Și acum ia odată hîrtiile astea murdare!

Împinse banii spre Kern. „Aici sînt două mii două sute patruzeci de franci, explică el". „Și iată încă ceva". Scoase din portofel două carnețele. „Astea sînt bilete de vapor de la Bordeaux la Mexic. Cu vaporul portughez „Tacoma". Pentru dumneata și Ruth. Pleacă pe ziua de optsprezece. Noi le-am cumpărat din banii lui și ăsta-i restul ce ne-a rămas. Și viza e pusă.

Kern se uită țintă la carnete. „Dar bine..." spuse el, neînțelegînd.

— Nici un dar! îl întrerupse Marill supărat. „Nu face greutăți, Kern! Ne-am chinuit destul pînă le-am scos. Straşnică coincidență! Comitetul de ajutorare a primit din partea guvernului mexican permisiunea de a trimite la ei o sută cincizeci de emigranți, cu obligația ca aceștia să poată plăti drumul. Klassmann a venit cu noutatea asta. Și noi am luat numaidecît inițiativa și am pregătit cele necesare. Banii s-a întîmplat să-i avem, așa că..."

Tăcu. „Ivonne, adu-mi un Kirș", zise el chelneriței din Alsacia.

Ivonne dădu din cap și o luă spre bucătărie.

— Adu două pahărele, strigă Marill după ea.

Ivonne se întoarse. „Aș fi făcut-o în orișice caz", zise ea, zîmbind.

— Bine. Cel puțin d-ta ai un suflet înțelegător.

Marill se întoarse iar spre Kern. „Între timp ai înțeles cum devine chestia? Recunosc că e o poveste cam surprinzătoare. Dacă arăți biletul de vapor și viza la poliție capeți un permis de ședere pînă la data plecării vaporului. Chiar dacă ai intrat în țară clandestin. Asta-i meritul comitetului de ajutorare. Mîine poți să te duci acolo. E singura posibilitate pentru dumneata ca să scapi de traiul ăsta păcătos".

Ivonne sosi și puse două pahare pe masă.

— Asta e pentru dumneavoastră! spuse ea și arătă rîzînd paharul mai mare. „Pentru același preț"!

— Mulțumesc. Ești un copil cuminte. Ar fi păcat să devii în căsnicie o Xantipă sau o martiră.

Marill bău jumătate de pahar dintr-o înghițitură. „Noroc, Kern! De ce nu bei?"

Puse paharul pe masă şi îl privi pe Kern în faţă.

— Asta ar mai lipsi, zise apoi, să începi acum să urli !

— „Nu urlu ! răspunse Kern. Şi dacă aş urla ce importanţă ar avea ! Dar s-o ia dracu de viaţă, tot timpul m-am gîndit că la întoarcerea mea îl găsesc pe Steiner şi cînd colo dumneata îmi dai bani, bilete de vapor şi eu sînt salvat pentru că el e pierdut. Păi asta nu-i o porcărie ? Nu mă înţelegi deloc !"

— Nu ! Nu înţeleg ! Fleacuri sentimentale ! N-ai ce înţelege. Aşa se întîmplă totdeauna ! Şi acum hai bea-ţi paharul. Aşa cum... ei bine, da, aşa cum l-ar fi băut el. La dracu, crezi dumneata că pe mine nu mă doare ?"

Kern îşi bău paharul... Mi-am revenit", zise el. „Ai o ţigară, Marill ?"

— Fireşte. Ia...

Kern trase fumul în piept. Văzu deodată, în lumina slabă a catacombei, chipul lui Steiner. Era puţin aplecat înainte, ironic luminat de lumina pîlpîitoare a unei lumînări, ca atunci în închisoarea de la Viena, şi i se părea că aude glasul lui calm şi profund : „Ei Baby !" Da, gîndi el, da Steiner !

— Ruth ştie ?

— Da.

— Unde este ea ?

— Nu ştiu. Probabil la comitetul de ajutorare. Nu ştia că vii azi.

— Nici eu nu ştiam precis cînd o să ajung aici. În Mexic se poate munci ?

— Da. La ce, nu ştiu. Dar primeşti un permis de liberă şedere şi altul de lucru. Asta-i garantat.

— Nu ştiu nici un cuvînt spaniolesc. Sau se vorbeşte portugheza acolo ? întrebă Kern.

Marill dădu din cap şi se aplecă înainte. „Kern, zise el cu vocea schimbată : ştiu că nu e atît de simplu. Dar îţi spun : plecaţi ! Nu mai chibzuiţi ! Plecaţi ! Ieşiţi din Europa ! Dracu ştie ce o să se mai întîmple aici. O şansă ca asta nu pică atît de uşor. Şi nici atîţia bani n-o să puteţi aduna vreodată. Plecaţi copii ! Aici....

Îşi bău restul paharului.

— Dumneata nu vii cu noi ? întrebă Kern.

— Nu.

— Nu ajung banii ăștia pentru trei ? Mai avem și noi ceva bani.

— Nu e vorba de asta. Eu rămîn aici. Nu pot să-ți explic de ce. Rămîn. Orice s-ar întîmpla. Asta nu se poate explica. O simți, o știi... și pace bună.

— Înțeleg, zise Kern.

— Uite că vine Ruth, zise Marill. „Și la fel cum eu rămîn aici, dumneata pleci. Înțelegi și asta ?"

— Da, Marill.

— Slavă Domnului !

Ruth rămase o clipă la ușă, apoi se aruncă spre Kern. „Cînd ai venit ?"

— Acum o jumătate de oră.

Ruth ridică capul din îmbrățișarea lui. „Știi tu... ?"

— Da. Marill mi-a spus totul.

Kern privi în jurul lui. Marill nu mai era aci.

— Știi de asemnea... ? întrebă Ruth șovăind.

— Da, știu. Să nu mai vorbim acum despre asta. Hai să ieșim de aici. Să umblăm pe stradă. Să ieșim afară.

— Da.

Se plimbau pe Champs Elysées. Era seara și pe cer Crai Nou sclipea palid. Aerul era atît de plăcut încît terasele cafenelelor erau ticsite de lume.

Umblau tăcuți. „Tu știi unde este Mexicul ?" întrebă Kern într-un tîrziu.

— Exact unde, nu știu. Dar nici unde se află Germánia nu mai știu, răspunse Ruth.

Kern se uită la ea. Apoi o luă de braț. „Trebuie să ne cumpărăm o carte de gramatică și să învățăm spaniola, Ruth".

— Am și cumpărat una alaltăieri. La anticar.

— Așa ?... la antcar... Kern zîmbi. „O să răzbim și noi, Ruth. Nu-i așa ?".

Ea dădu din cap, afirmativ.

— În orice caz vedem ceva din lume. Dacă am fi stat acasă, nu ni s-ar fi oferit o împrejurare ca asta.

O luară înainte, trecură pe lîngă *Rond point*. Copacii își arătau primele lor frunzulițe. La lumina lămpilor ele arătau ca niște tufișuri înflăcărate. Pămîntul pajiștilor era întors cu sapa. Mi-

reasma lui tare se amesteca cu mirosul de benzină și ulei, care adia mereu peste strada largă. În unele locuri grădinarii și sădiseră straturi de narcise înflorite. Ele străluceau în amurg. Era ora cînd închideau magazinele și circulația era atît de deasă, încît înaintai anevoie.

Kern se uită la Ruth. „Ce mulți oameni există", zise el.

Da, răspunse ea. „Îngrozitor de mulți".

Tiparul executat sub comanda nr. 684
la I. P. „Filaret", str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, Bucureşti
România

ISBN — 973 — 9052 — 05 — 3
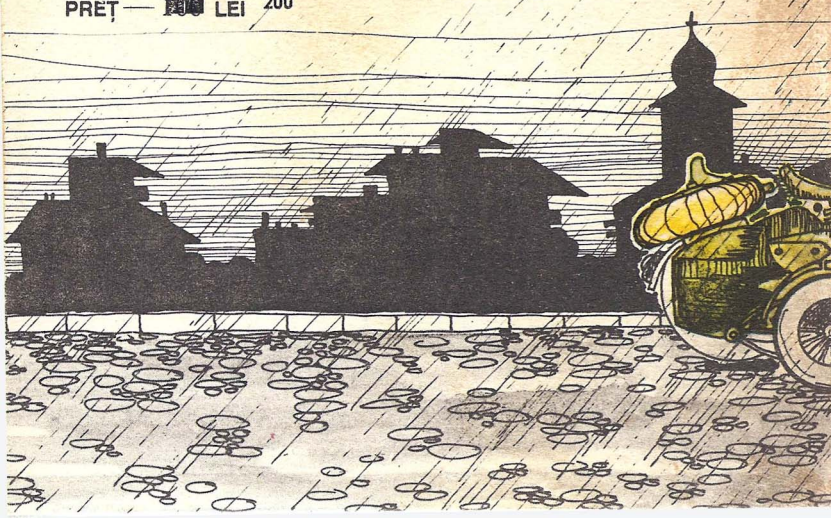
PREȚ — [illegible] LEI 200